

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
УЛУТТУК БАНКЫНЫН

ЧЕНЕМДИК АКТЫЛАРЫ

№ 5/2024

НОРМАТИВНЫЕ АКТЫ

НАЦИОНАЛЬНОГО БАНКА
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын ченемдик актылары

Редакциялык коллегия:

Төрага: Сулайманбекова Ж.С.
Коллегия мүчөлөрү: Абдыразаков Э.О.
Жаныбекова Ч.А.
Солтобаева Р. Т.
Жоробекова А. Т.
Жооптуу катчы: Бейшеналиева Г.Б.

Басылманын мазмунуна тиешелүү маселелер боюнча маалымат алуу үчүн:

Бишкек шаары, Чүй проспекти, 168, Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын
Юридикалык башкармалыгына:

телефон: (996 312) 61 10 38 телефону

факс: (996 312) 61 10 59 факсы боюнча кайрылсаңыздар болот

<http://www.nbkr.kg>

Басылманы таркатуу маселеси боюнча:

Бишкек шаары, Чүй проспекти, 168, Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын
басылмалары бөлүмүнө:

телефон: (996 312) 61 08 59 телефону

факс: (996 312) 61 09 92 факсы боюнча кайрылсаңыздар болот

<http://www.nbkr.kg>

Республиканын коммерциялык банктарын жана коомчулукту Улуттук банктын ченемдик документтери жана банктын иши жөнүндөгү расмий маалыматтар менен камсыз кылуу, ошондой эле Кыргыз Республикасынын банктык мыйзамдарын кеңири жайылтуу үчүн Улуттук банктын ченемдик актыларын расмий жарыялоо бул басылманын негизги максаты болуп саналат.

Басылма айына бир жолу кыргыз жана орус тилдеринде жарыяланып турат.

Уюштуруучусу – Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы.

Басылма Кыргыз Республикасынын Адилет министрлигинде каттоодон өткөн жана 1998-жылдын 5-октябрында 321-номердеги күбөлүктү алган.

Жоопкерчилиги чектелген коом "М-Махита" тарабынан даярдалган жана басылып чыгарылган.

Бишкек шаары, К.Тыныстанов атындагы көчө, 197/1.

2025-жылдын 20-февралында басууга кол коюлган.

2025-жылдын 26-февралында басылган.

100 нускада чыгарылат.

© Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, 2023-жыл.

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын уруксатысыз басылманы кайсы формада, кайсы каражаттар менен болбосун көчүрүп басууга жана таркатууга жол берилбейт. Кайра басууда жана андан шилтеме келтирүүдө "Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын ченемдик актылары" басылмасына таянуу зарыл.

Нормативные акты Национального банка Кыргызской Республики

Редакционная коллегия:

Председатель: Сулайманбекова Ж.С.
Члены коллегии: Абдыразаков Э.О.
Жаныбекова Ч.А.
Солтобаева Р. Т.
Жоробекова А. Т.

Ответственный секретарь: Бейшеналиева Г.Б.

По вопросам, связанным с содержанием публикаций, обращайтесь по адресу:

г. Бишкек, пр. Чуй, 168, Национальный банк Кыргызской Республики,
Юридическое управление:
телефон: (996 312) 61 10 38
факс: (996 312) 61 10 59
<http://www.nbkr.kg>

По вопросам, связанным с распространением публикаций Национального банка Кыргызской Республики, обращайтесь по адресу:

г. Бишкек, пр. Чуй, 168, Национальный банк Кыргызской Республики,
Отдел публикаций Национального банка:
телефон: (996 312) 61 08 59
факс: (996 312) 61 09 92
<http://www.nbkr.kg>

Целью издания журнала является официальная публикация нормативных актов Национального банка для обеспечения коммерческих банков и общественности нормативными документами Национального банка и официальной информацией о деятельности Национального банка, а также проведение пропаганды банковского законодательства Кыргызской Республики.

Предположительная периодичность издания журнала – один раз в месяц на кыргызском и русском языках.

Учредитель: Национальный банк Кыргызской Республики.

Издание зарегистрировано Министерством юстиции Кыргызской Республики, свидетельство о регистрации СМИ № 321 от 5.10.1998 года.

Подготовлено к печати и отпечатано ОсОО «Maxima».

г. Бишкек, ул. Тыныстановна, 197/1

Подписано в печать 20 февраля 2025 года.

Отпечатано 26 февраля 2025 года.

Тираж 100 экз.

© Национальный банк Кыргызской Республики, 2023 год.

Настоящее издание не подлежит воспроизведению и распространению в любой форме и любыми средствами без разрешения Национального банка Кыргызской Республики. При перепечатке и переводе выдержек ссылка на издание «Нормативные акты Национального банка Кыргызской Республики» обязательна.

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын башка басылмалары

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын жылдык отчету

Басылма Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын (Улуттук банктын) өткөн жыл үчүн отчету болуп саналат. Ал өзүндө республиканын экономикалык өнүгүшү жана акча-кредит саясаты, финансылык отчеттуулук, Улуттук банк жөнүндө жалпы маалыматтарды, статистикалык тиркемелерди камтыйт. Кыргыз, орус жана англис тилдеринде жарык көрөт.

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын бюллетени

Бул ай сайын чыгарылуучу маалыматтык басылма Кыргыз Республикасынын негизги макроэкономикалык көрсөткүчтөрү, экономика секторлору боюнча статистикалык маалыматтарды камтыйт. Кыргыз, орус жана англис тилдеринде жарык көрөт.

Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеми

Басылмада тышкы секторду өнүктүрүү тенденциялары жана төлөм балансы, тышкы соода, эл аралык камдар, тышкы карыз жана Кыргыз Республикасынын инвестициялык позициялары боюнча маалыматтар чагылдырылат. Чейрек сайын – февраль, июнь, август, ноябрь айларында кыргыз, орус жана англис тилдеринде жарыяланып турат.

Кыргыз Республикасынын финансы секторунун туруктуулугу жөнүндө отчет

Бул отчет финансылык туруктуулукка таасир этүүчү тышкы жана ички экономикалык факторлор боюнча Улуттук банктын жалпы баа берүүсүн, банктардын жана башка финансылык ортомчулук институттарынын абалын, ошондой эле Кыргызстандын финансы рынокторунун күндөлүк абалын жана финансы секторунун туруктуулугун талдап-иликтөөнү чагылдырат. Жарым жылдык негизде кыргыз, орус жана англис тилдеринде жарыяланат.

Другие издания Национального банка Кыргызской Республики

Годовой отчет Национального банка Кыргызской Республики

Данная публикация является отчетом Национального банка Кыргызской Республики (НБКР) за прошедший год. Содержит краткую информацию об экономическом развитии республики и денежно-кредитной политике, финансовую отчетность НБКР, общие сведения о НБКР, статистические приложения. Выпускается на трех языках: кыргызском, русском и английском.

Бюллетень Национального банка Кыргызской Республики

Это ежемесячное информационное издание содержит статистические сведения по основным макроэкономическим показателям и секторам экономики Кыргызской Республики. Выпускается на трех языках: кыргызском, русском и английском.

Платежный баланс Кыргызской Республики

«Платежный баланс Кыргызской Республики» отражает тенденции развития внешнего сектора и данные по платежному балансу, внешней торговле, международным резервам, внешнему долгу и международной инвестиционной позиции Кыргызской Республики. Публикуется ежеквартально в феврале, июне, августе, ноябре на кыргызском, русском и английском языках.

Отчет о стабильности финансового сектора Кыргызской Республики

Отчет о стабильности финансового сектора Кыргызской Республики отражает общую оценку Национального банка относительно внешнеэкономических и внутриэкономических факторов, влияющих на финансовую стабильность, состояния банков, других институтов финансового посредничества, а также анализ текущего состояния финансовых рынков и устойчивости финансового сектора Кыргызстана. Публикуется два раза в год, на кыргызском, русском и английском языках.

МАЗМУНУ:

1. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2024-жылдын 13- декабрындагы №2024-П-09/67-2-(БС) «Кыргыз Республикасынын коммерциялык банктарына эскилиги жеткен нак АКШ долларларын алып чыгууга убактылуу уруксат берүү жөнүндө» токтому (2024-жылдын 17-декабрында Улуттук банктын расмий интернет-сайтында жарыяланган)..... 10
2. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2024-жылдын 18-декабрындагы №2024-П-07/68-2-(ДКП) «2025-жылга милдеттүү резерв түзүү графиги тууралуу» токтому (2024-жылдын 20-декабрында Улуттук банктын расмий интернет-сайтында жарыяланган)..... 13
3. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2024-жылдын 18-декабрындагы №2024-П-14/68-4-(ПС) «Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2007-жылдын 30-ноябрындагы №51/4 «Төлөм жүгүртүлүшүнүн мамлекеттик классификаторун бекитүү тууралуу» токтомуна өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө» токтому (2024-жылдын 24-декабрында Улуттук банктын расмий интернет-сайтында жарыяланган)..... 15
4. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2024-жылдын 19- декабрындагы №2024-П-14/69-1-(ПС) «Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2023-жылдын 29-мартындагы №2023-П-14/20-4-(ПС) «Кыргыз Республикасынын төлөм системасын өнүктүрүүнүн 2023-2027-жылдарга каралган негизги багыттары жөнүндө» токтомуна өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу» токтому (2024-жылдын 24-декабрында Улуттук банктын расмий интернет-сайтында жарыяланган)..... 23
5. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2024-жылдын 27-декабрындагы №2024-П-12/71-2-(НПА) «Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2020-жылдын 12-августундагы №2020-П-12/45-3-(НПА) «Атайын жөнгө салуу режими жөнүндө» жобону бекитүү тууралуу» токтомуна өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө» токтому (2024-жылдын 31-декабрында Улуттук банктын расмий интернет-сайтында жарыяланган)..... 27
6. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2024-жылдын 27-декабрындагы №2024-П-12/71-3-(БС) «Кыргыз Республикасынын коммерциялык банктарынын капиталынын жетиштүүлүгүнө (шайкештигине) баа берүү боюнча ички жол-жоболор жөнүндө» жобону бекитүү тууралуу» токтому (2024-жылдын 31-декабрында Улуттук банктын расмий интернет-сайтында жарыяланган) 36

7. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2024-жылдын 27-декабрындагы №2024-П-12/71-4-(НПА) «Кыргыз Республикасынын коммерциялык банктарын корпоративдик башкаруу кодексине минималдуу талаптар жөнүндө» жобону бекитүү тууралуу» токтому (2024-жылдын 31-декабрында Улуттук банктын расмий интернет-сайтында жарыяланган)..... 114

СОДЕРЖАНИЕ:

1. Постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «О временном разрешении на вывоз ветхих наличных долларов США коммерческими банками Кыргызской Республики» от 13 декабря 2024 года № 2024-П-09/67-2-(БС) (опубликовано на официальном интернет-сайте Национального банка 17 декабря 2024 года)..... 160
2. Постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «О графике обязательного резервирования на 2025 год» от 18 декабря 2024 года № 2024-П-07/68-2-(ДКП) (опубликовано на официальном интернет-сайте Национального банка 20 декабря 2024 года)..... 163
3. Постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «О внесении изменений в постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «Об утверждении Государственного классификатора платежного оборота» от 30 ноября 2007 года №51/4» от 18 декабря 2024 года № 2024-П-14/68-4-(ПС) (опубликовано на официальном интернет-сайте Национального банка 24 декабря 2024 года) 166
4. Постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «О внесении изменений в постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «Об Основных направлениях развития платежной системы Кыргызской Республики на 2023-2027 годы» от 29 марта 2023 года №2023-П-14/20-4-(ПС)» от 19 декабря 2024 года №2024-П-14/69-1-(ПС) (опубликовано на официальном интернет-сайте Национального банка 24 декабря 2024 года)..... 174
5. Постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «О внесении изменений в постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «Об утверждении Положения «О специальном регулятивном режиме» от 12 августа 2020 года №2020-П-12/45-3-(НПА)» от 27 декабря 2024 года №2024-П-12/71-2-(НПА) (опубликовано на официальном интернет-сайте Национального банка 31 декабря 2024 года)..... 178

6. Постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «Об утверждении Положения «О внутренних процедурах оценки достаточности (адекватности) капитала коммерческих банков Кыргызской Республики» от 27 декабря 2024 года №2024-П-12/71-3-(БС) (опубликовано на официальном интернет-сайте Национального банка 31 декабря 2024 года)..... 187
7. Постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «Об утверждении Положения «О минимальных требованиях к Кодексу корпоративного управления коммерческих банков Кыргызской Республики» от 27 декабря 2024 года №2024-П-12/71-4-(НПА) (опубликовано на официальном интернет-сайте Национального банка 31 декабря 2024 года) 266

КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
УЛУТТУК БАНК БАШКАРМАСЫ

ПРАВЛЕНИЕ
НАЦИОНАЛЬНОГО БАНКА
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ТОКТОМ

720001, Бишкек ш., Чүй проспекти, 168
2024-жылдын 13-декабрындагы
№ 2024-П-09/67-2-(БС)

Кыргыз Республикасынын коммерциялык банктарына эскилиги жеткен нак АКШ долларларын алып чыгууга убактылуу уруксат берүү жөнүндө

Кыргыз Республикасынын «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө» конституциялык Мыйзамынын 9 жана 64-беренелерине ылайык, Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасы токтом кылат:

1. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2022-жылдын 11-мартындагы № 2022-П-09/14-1-(БС) «Кыргыз Республикасынын коммерциялык банктарына, алмашуу бюролоруна, микрофинансылык жана микрокредиттик компанияларына нак чет өлкө валютасы менен операцияларды жүргүзүүдө убактылуу чектөөлөрдү белгилөө жөнүндө» токтомунун эскилиги жеткен нак АКШ долларларын, анын ичинде 2006-жылга чейинки үлгүдөгү нак АКШ долларларын Кыргыз Республикасынын чегинен тышкары алып чыгуу боюнча талаптары коммерциялык банктар үчүн 2025-жылдын 1-апрелине чейин токтотулсун.

2. 2025-жылдын 1-апрелине чейин коммерциялык банктарга эскилиги жеткен нак АКШ долларларын, анын ичинде 2006-жылга чейинки үлгүдөгү нак АКШ долларларын башка нак жана/же нак эмес АКШ долларларына алмаштыруу максатында Кыргыз Республикасынын чегинен тышкары алып чыгууга уруксат берилсин.

3. Коммерциялык банктар эскилиги жеткен нак АКШ долларларын, анын ичинде 2006-жылга чейинки үлгүдөгү нак АКШ долларларын

Кыргыз Республикасынын чегинен тышкары алып чыгуу операциясын жүзөгө ашырууда:

- эскилиги жеткен нак АКШ долларларын, анын ичинде 2006-жылга чейинки үлгүдөгү нак АКШ долларларын Кыргыз Республикасынын чегинен тышкары алып чыгуу боюнча операциянын суммасына барабар көлөмдө нак жана/же нак эмес АКШ долларларынын банк-контрагенттин комиссиясынын суммасын эсепке алуусуз Кыргыз Республикасына кайтарылышын камсыз кылсын;

- эл аралык санкцияларды колдонуу мүмкүндүгү менен байланышкан тобокелдиктерди четтетүү максатында, террористтик ишти каржылоого жана кылмыш жолу менен алынган кирешелерди легалдаштырууга (адалдоого) каршы аракеттенүү чөйрөсүндөгү Кыргыз Республикасынын мыйзам талаптарын так сакташсын;

- эскилиги жеткен нак АКШ долларларын, анын ичинде 2006-жылга чейинки үлгүдөгү нак АКШ долларларын Кыргыз Республикасынын чегинен тышкары алып чыгуу операциясын жүргүзгөндөн кийин 2 (эки) жумуш күнү ичинде Кыргыз Республикасынын Улуттук банкына көрсөтүлгөн операция жана Кыргыз Республикасына келип түшкөн нак жана/же нак эмес АКШ долларлары тууралуу маалымат (отчёт) беришсин.

4. Төмөнкү токтомдор күчүн жоготкон катары таанылсын:

- Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2024-жылдын 19-июнундагы № 2024-П-09/27-6-(БС) токтому;

- Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2024-жылдын 17-июлундагы № 2024-П-09/30-1-(БС) токтому;

- Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2024-жылдын 25-сентябрындагы № 2024-П-09/46-4-(БС) токтому.

5. Токтом расмий жарыяланууга тийиш, ал 2025-жылдын 1-январынан тартып күчүнө кирет жана 2025-жылдын 1-апрелине чейин колдонулат.

6. Юридика башкармалыгы тиешелүү документтерди алган күндөн тартып 3 (үч) жумуш күнү ичинде:

- токтомду Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын расмий интернет-сайтына жарыяласын;

- расмий жарыялангандан кийин токтомду Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларынын мамлекеттик реестринде чагылдырылышы үчүн Кыргыз Республикасынын Юстиция министрлигине жөнөтсүн.

7. Акча-кредиттик операциялар башкармалыгы жана Банк эмес уюмдарды көзөмөлдөө башкармалыгы токтом күчүнө кирген күндөн тартып 3 (үч) жумуш күнү ичинде ушул токтом менен Кыргыз Республикасынын коммерциялык банктарын, чет өлкө валютасын сатууга жана сатып алууга укуктуу микрофинансылык жана микрокредиттик компанияларын, алмашуу бюролорун, «Кыргызстан банктарынын союзу» юридикалык жактар бирикмесин, «Микрофинансы уюмдарынын ассоциациясы» юридикалык жактар бирикмесин жана «Альянс» алмашуу бюролорунун ассоциациясы» юридикалык жактар бирикмесин, ошондой эле Кыргыз Республикасынын Экономика жана коммерция министрлигин, Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигине караштуу Мамлекеттик бажы кызматын жана Кыргыз Республикасынын Улуттук коопсуздук мамлекеттик комитетинин Чек ара кызматын тааныштырсын.

8. Башкарманын катчылыгы бөлүмү токтом күчүнө кирген күндөн тартып 3 (үч) жумуш күнү ичинде ушул токтом менен Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын бардык түзүмдүк бөлүмдөрүн, областтык башкармалыктарын жана Баткен областындагы өкүлчүлүгүн тааныштырсын.

9. Токтомдун аткарылышын контролдоо банктык көзөмөл блогун тескөөгө алган Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын мүчөсүнө жүктөлсүн.

Төрага

М. Тургунбаев

КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
УЛУТТУК БАНК БАШКАРМАСЫ

ПРАВЛЕНИЕ
НАЦИОНАЛЬНОГО БАНКА
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ТОКТОМ

720001, Бишкек ш., Чүй проспекти, 168
2024-жылдын 18-декабрындагы
№ 2024-П-07/68-2-(ДКП)

2025-жылга милдеттүү резерв түзүү графиги тууралуу

Кыргыз Республикасынын «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө» конституциялык Мыйзамынын 64-беренесине жана Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2019-жылдын 13-мартындагы № 2019-П-07/10-1-(ДКП) токтому менен бекитилген «Милдеттүү камдар жөнүндө» жобого ылайык, Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасы токтом кылат:

1. 2025-жылга милдеттүү резерв түзүү графиги (кошо тиркелет) бекитилсин.

2. Юридика башкармалыгы:

- тиешелүү документтерди алган күндөн тартып 3 (үч) жумуш күнү ичинде токтомду Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын расмий интернет-сайтына жарыяласын;

- расмий жарыялангандан кийин Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларынын мамлекеттик реестринде чагылдырылышы үчүн токтомду Кыргыз Республикасынын Юстиция министрлигине жөнөтсүн.

3. Токтом 2025-жылдын 1-январынан тартып күчүнө кирет.

4. Токтомдун аткарылышын контролдоо Акча-кредит саясаты башкармалыгынын ишин тескөөгө алган Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын мүчөсүнө жүктөлсүн.

Төрага

М. Тургунбаев

Кыргыз Республикасынын
Улуттук банк Башкармасынын
2024-жылдын 18-декабрындагы
№ 2024-П-07/68-2-(ДКП)
токтомуна карата тиркеме

2025-жылга милдеттүү резерв түзүү
ГРАФИГИ

	Эсептик мезгил аралыгы		Базалык мезгил аралыгы		Мезгил аралыгынын узактыгы
	башталышы	аягы	башталышы	аягы	
1	30.12.24	26.01.25	27.01.25	23.02.25	28 күн
2	27.01.25	23.02.25	24.02.25	23.03.25	28 күн
3	24.02.25	23.03.25	24.03.25	20.04.25	28 күн
4	24.03.25	20.04.25	21.04.25	18.05.25	28 күн
5	21.04.25	18.05.25	19.05.25	15.06.25	28 күн
6	19.05.25	15.06.25	16.06.25	13.07.25	28 күн
7	16.06.25	13.07.25	14.07.25	10.08.25	28 күн
8	14.07.25	10.08.25	11.08.25	07.09.25	28 күн
9	11.08.25	07.09.25	08.09.25	05.10.25	28 күн
10	08.09.25	05.10.25	06.10.25	02.11.25	28 күн
11	06.10.25	02.11.25	03.11.25	30.11.25	28 күн
12	03.11.25	30.11.25	01.12.25	28.12.25	28 күн
13	01.12.25	28.12.25	29.12.25	25.01.26	28 күн

КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
УЛУТТУК БАНК БАШКАРМАСЫ

ПРАВЛЕНИЕ
НАЦИОНАЛЬНОГО БАНКА
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ТОКТОМ

720001, Бишкек ш., Чүй проспекти, 168
2024-жылдын 18-декабрындагы
№ 2024-П-14/68-4-(ПС)

Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2007-жылдын 30-ноябрындагы №51/4 «Төлөм жүгүртүлүшүнүн мамлекеттик классификаторун бекитүү тууралуу» токтомуна өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө

Кыргыз Республикасынын «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө» конституциялык Мыйзамынын 5, 9 жана 64-беренелерине ылайык, Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасы токтом кылат:

1. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2007-жылдын 30-ноябрындагы № 51/4 «Төлөм жүгүртүлүшүнүн мамлекеттик классификаторун бекитүү тууралуу» токтомуна өзгөртүүлөр киргизилсин (кошо тиркелет).

2. Юридика башкармалыгы:

- тиешелүү документтер алынган күндөн тартып 3 (үч) жумуш күнү ичинде токтомдун Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын расмий интернет-сайтында жарыяланышын камсыз кылсын;

- расмий жарыялангандан кийин токтомду Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларынын мамлекеттик реестринде чагылдырылышы үчүн Кыргыз Республикасынын Юстиция министрлигине жөнөтсүн.

3. Төлөм системалары методологиясы жана лицензиялоо башкармалыгы тиешелүү документтерди алган күндөн тартып 5 (беш) жумуш күнү ичинде ушул токтомду белгиленген тартипте андан ары

мамлекеттик каттоодон өткөрүү үчүн Кыргыз Республикасынын Экономика жана коммерция министрлигине караштуу Стандартташтыруу жана метрология борборуна жөнөтсүн.

4. Бухгалтердик эсепке алуу жана отчеттуулук башкармалыгы жана Банктык эсептешүүлөр башкармалыгы Улуттук банктын «Башкы китеп» банктык маалымат системасындагы, Пакеттик клиринг системасындагы жана Айкын убакыт ыргагында эсептешүүлөрдүн grosстук системасындагы төлөм коддорунун маалымдамасына тиешелүү өзгөртүүлөрдү киргизсин.

5. Төлөм системалары методологиясы жана лицензиялоо башкармалыгы 3 (үч) жумуш күнү ичинде ушул токтом менен Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигин жана Кыргыз Республикасынын коммерциялык банктарын тааныштырсын.

6. Токтом 2025-жылдын 1-январынан тартып күчүнө кирет.

7. Токтомдун аткарылышын контролдоо Төлөм системалары башкармалыгынын ишин тескөөгө алган Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын мүчөсүнө жүктөлсүн.

Төрага

М. Тургунбаев

Кыргыз Республикасынын
Улуттук банк Башкармасынын
2024-жылдын
18-декабрындагы
№ 2024-П-14/68-4-(ПС)
токтомуна карата тиркеме

**Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын
2007-жылдын 30-ноябрындагы №51/4
«Төлөм жүгүртүлүшүнүн мамлекеттик классификаторун
бекитүү тууралуу» токтомуна өзгөртүүлөр**

Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2007-жылдын 30-ноябрындагы №51/4 «Төлөм жүгүртүлүшүнүн мамлекеттик классификаторун бекитүү тууралуу» токтомуна төмөнкү өзгөртүүлөр киргизилсин:

жогоруда аталган токтом менен бекитилген Төлөм жүгүртүлүшүнүн мамлекеттик классификаторунун:

1) «Киреше» бөлүмүндө:

- 12111130 кодунун аталышы төмөнкү редакцияда баяндалсын:

«Юридикалык жак болуп түзүлбөгөн дыйкан (фермер) чарбалардын жана жер үлүшүнө ээ жеке жактардын камсыздандыруу төгүмдөрү (Мамлекеттик топтомо пенсиялык фондунан тышкары)»;

- 12111-статья («Социалдык фондго камсыздандыруу төгүмдөрү») төмөнкү мазмундагы бешинчи сап менен толукталсын:

«

12111150	Мамлекеттик топтомо пенсиялык фондуна юридикалык жак болуп түзүлбөгөн дыйкан (фермер) чарбалардын жана жер үлүшүнө ээ жеке жактардын камсыздандыруу төгүмдөрү
----------	---

»;

- 14224-статья («Жыйымдар») төмөнкү мазмундагы он экинчи сап менен толукталсын:

«

14224810	Аудиторлорду, аудитордук уюмдарды жана кесиптик аудитордук бирикмелерди Бирдиктүү мамлекеттик реестрде каттоо, кайра каттоо жана Бирдиктүү мамлекеттик реестрди жүргүзүү үчүн жыйым
----------	---

»;

2) «Чыгымдар» бөлүмүндө:

- 22154-статья («Башка тейлөө кызматтарына төлөөгө байланышкан чыгымдар») төмөнкүдөй мазмундагы алтынчы сап менен толукталсын:

«

22154600	Аскер багытындагы товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр
----------	--

»;

- 2219-чакан топтун аталышы төмөнкү редакцияда баяндалсын:

«

2219	Билим берүү системасында бирдиктүү беренелер тарабынан берилген чыгымдар
-------------	---

»;

- 2219-чакан топ төмөнкү мазмундагы бешинчи, алтынчы, жетинчи жана сегизинчи саптар менен толукталсын:

«

22192	Мектепке чейинки билим берүүнүн системасында бирдиктүү берене менен берилген чыгымдар
22192100	Мектепке чейинки билим берүүнүн кызмат көрсөтүүлөр системасында (ваучер) бирдиктүү берене менен берилген чыгымдар
22192200	Мектепке чейинки билим берүүнүн кызмат көрсөтүүлөр системасында бирдиктүү берене менен берилген чыгымдар (тамак-ашка жеңилдиктер)
22192900	Мектепке чейинки билим берүүнүн кызмат көрсөтүүлөр системасында бирдиктүү берене менен берилген башка чыгымдар

»;

- 2511-чакан топтун аталышы «мамлекеттик» деген сөздөн кийин «жана муниципалдык» деген сөздөр менен толукталсын;

- 25111-статьянын аталышы «мамлекеттик» деген сөздөн кийин «жана муниципалдык» деген сөздөр менен толукталсын;

- 25111100-кодунун аталышы «мамлекеттик» деген сөздөн кийин «жана муниципалдык» деген сөздөр менен толукталсын;

3) «Активдер жана милдеттенмелер» бөлүмүндө:

- 3112-чакан топ («Машиналар жана жабдуу») төмөнкү мазмундагы элүү төрт, элүү беш, элүү алтынчы саптар менен толукталсын:

«

31124	Курал-жарак, аскердик жана атайын техника
311242	Аскердик товарларды сатып алуу
31124210	Бир жолку колдонулуучу аскердик товарларды сатып алуу

»;

4) *Б туркемесинде (маалымат катары):*

- 121-топто «Социалдык камсыздоо жана социалдык муктаждыктар үчүн төгүмдөр/чегерүүлөр»:

- биринчи абзац төмөнкү редакцияда баяндалсын:

«1211 Социалдык фондго камсыздандыруу төгүмдөрү боюнча төмөнкүдөй кирешелер эске алынат.»;

- төртүнчү абзац төмөнкү редакцияда баяндалсын:

«Юридикалык жак болуп түзүлбөгөн дыйкан (фермер) чарбалардын жана жер үлүшүнө ээ жеке жактардын камсыздандыруу төгүмдөрү (Мамлекеттик топтомо пенсиялык фондунан тышкары);»;

- төмөнкү мазмундагы алтынчы абзац менен толукталсын:

«12111150 Мамлекеттик топтомо пенсиялык фондуна юридикалык жак болуп түзүлбөгөн дыйкан (фермер) чарбалардын жана жер үлүшүнө ээ жеке жактардын камсыздандыруу төгүмдөрү.»;

«Товарларды сатуудан жана кызмат көрсөтүүдөн кирешелер» деген 142-топто:

- 14222 «Алымдар» статьясынын экинчи абзацы төмөнкү редакцияда баяндалсын:

«Бул деңгээлде Кыргыз Республикасынын жаранына паспорт жана Кыргыз Республикасынын жаранына жалпы жарандык паспорт берүү үчүн, ошондой эле мамлекеттик каттодон өтүүгө тийиш болгон жана

нотариалдык күбөлөндүрүүнү талап кылбаган кыймылсыз мүлккө, жер участкаруна укуктар менен ишке ашырылуучу бүтүмдөрдү жүзөгө ашыргандыгы үчүн мамлекеттик алым эсепке алынат.»;

- 14224-статья «Алымдар» төмөнкү мазмундагы он үчүнчү абзац менен толукталсын:

«14224810 Аудиторлорду, аудитордук уюмдарды жана кесиптик аудитордук бирикмелерди Бирдиктүү мамлекеттик реестрде каттоо, кайра каттоо жана Бирдиктүү мамлекеттик реестрди жүргүзүү үчүн жыйым;»;

- 2215 «Башка тейлөө кызматтарын алууга төмөнкү беренечелер кирет:» деген чакан топ төмөнкү мазмундагы алтынчы абзац менен толукталсын: «22154600 Аскер багытындагы товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр

- ок-дарыларга, снаряддарга, ракеталарга, кол гранаталарына ж. б. чыгымдар»;

- 22154 «Башка тейлөө кызматтарына төлөөгө байланышкан чыгымдар» статьясында:

расмий тилдеги он биринчи абзацтан «(коргонуу жана укук коргоо органдарына тартылгандардан тышкары)» деген сөздөр алып салынсын;

- 2219-кичи топтун аталышы төмөнкү редакцияда баяндалсын:

«Кесиптик билим берүү системасында бирдиктүү беренелер тарабынан берилген чыгымдар төмөнкү кичи статьяны камтыйт:»

- 2219-кичи топ төмөнкү мазмундагы бешинчи, алтынчы, жетинчи, сегизинчи, тогузунчу, онунчу, он биринчи абзацтар менен толукталсын:

«22192 Мектепке чейинки билим берүүнүн системасында бирдиктүү берене менен берилген чыгымдар, төмөнкү элементтерди камтыйт:

22192100 Мектепке чейинки билим берүүнүн кызмат көрсөтүүлөр системасында (ваучер) бирдиктүү берене менен берилген чыгымдар;

Бул элемент мектепке чейинки билим берүү кызматтарын көрсөтүүчүлөргө менчигинин түрүнө карабастан ваучерди төлөөнү камтыйт. Ваучерди төлөө өлчөмү жана тартиби Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин чечими менен аныкталат;

22192200 Мектепке чейинки билим берүүнүн кызмат көрсөтүүлөр системасында бирдиктүү берене менен берилген чыгымдар (тамак-ашка жеңилдиктер);

Бул элемент Баткен областын кошпогондо, ваучер алуучу балдардын тамактануусун (менчигинин түрүнө карабастан мектепке чейинки билим берүү кызматтарын көрсөтүүчүлөргө) жергиликтүү бюджеттин эсебинен каржылоону (жеңилдиктерди берүүнү) камтыйт. Ваучер алган жана турмуштук оор кырдаалда турган балдар үчүн тамак-ашты каржылоонун өлчөмү жана тартиби (жеңилдиктерди берүү) Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин чечими менен аныкталат;

22192900 Мектепке чейинки билим берүүнүн кызмат көрсөтүүлөр системасында бирдиктүү берене менен берилген башка чыгымдар;

Чыгымдардын бул категориясына ваучерди төлөөнү жана тамак-ашка жеңилдиктерди кошпогондо, мамлекеттик бюджеттен башка бардык чыгымдар кирет;

- 2511-кичи топтун аталышы «мамлекеттик» деген сөздөн кийин «жана муниципалдык» деген сөздөр менен толукталсын;

- 25111-статьянын аталышы «мамлекеттик» деген сөздөн кийин «жана муниципалдык» деген сөздөр менен толукталсын;

- 25111100 элементинин аталышы «мамлекеттик» деген сөздөн кийин «жана муниципалдык» деген сөздөр менен толукталсын;

- 3112 «Машиналар жана жабдуу» чакан тобу төмөнкү мазмундагы элүү үчүнчү, элүү төрт, элүү беш, элүү алтынчы абзацтар менен толукталсын:

«31124 Курал-жарак, аскердик жана атайын техникалар

Бул беренече төмөнкүлөрдү: аскердик товарларды, мисалы, бир жолку колдонулуучу куралдарды (ок-дарылар, снаряддар, ракеталар, бомбалар, торпедалар) сатып алууну камтыйт. Курал-жарак системалары аркылуу жеткирилген ок-дарылар, снаряддар, ракеталар, бомбалар жана ушул сыяктуу бир жолку колдонулуучу курал-жарактардын көпчүлүгү аскер багытындагы материалдык жүгүртүү каражаттары катары каралат.

Ошону менен бирге, бир жолку пайдаланылуучу айрым объекттер, мисалы, кыйратуучу жөндөмдүүлүгү өтө жогору баллистикалык

ракеталардын айрым типтери агрессорлорду ооздуктоо боюнча кызмат көрсөтүүлөрдү туруктуу сунуштоону камсыз кылышы мүмкүн, ошондуктан аларды негизги фонддор катары классификациялоо үчүн жалпы критерийлерге жооп бере алат;

311242 Аскердик товарларды сатып алуу;

31124210 Бир жолку колдонулуучу аскердик товарларды сатып алуу (ок-дарылар, снаряддар, ракеталар, бомбалар, торпедалар жана башкалар)».

КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
УЛУТТУК БАНК БАШКАРМАСЫ

ПРАВЛЕНИЕ
НАЦИОНАЛЬНОГО БАНКА
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ТОКТОМ

720001, Бишкек ш., Чүй проспекти, 168
2024-жылдын 19-декабрындагы
№ 2024-П-14/69-1-(ПС)

**Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын
2023-жылдын 29-мартындагы № 2023-П-14/20-4-(ПС)
«Кыргыз Республикасынын төлөм системасын өнүктүрүүнүн
2023-2027-жылдарга каралган негизги багыттары жөнүндө»
токтомуна өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу**

Кыргыз Республикасынын «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө» конституциялык Мыйзамынын 5, 9 жана 64-беренелерине ылайык, Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасы токтом кылат:

1. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2023-жылдын 29-мартындагы № 2023-П-14/20-4-(ПС) «Кыргыз Республикасынын төлөм системасын өнүктүрүүнүн 2023-2027-жылдарга каралган негизги багыттары жөнүндө» токтомуна өзгөртүүлөр киргизилсин (кошо тиркелет).

2. Токтом расмий жарыяланган күндөн 15 (он беш) күн өткөндөн кийин күчүнө кирет.

3. Юридика башкармалыгы:

- тиешелүү документтерди алган күндөн тартып 3 (үч) жумуш күнү ичинде ушул токтомдун Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын расмий интернет-сайтында жарыяланышын камсыз кылсын;

- расмий жарыялангандан кийин токтомду Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларынын мамлекеттик реестринде чагылдырылышы үчүн Кыргыз Республикасынын Юстиция министрлигине жөнөтсүн.

4. Башкарманын катчылыгы бөлүмү 3 (үч) жумуш күнү ичинде ушул токтом менен Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын Төлөм системалары методологиясы жана лицензиялоо башкармалыгын, Төлөм системаларына көзөмөл башкармалыгын, Пландаштыруу, бюджет түзүү жана контролдоо башкармалыгын жана Юридика башкармалыгын тааныштырсын.

5. Төлөм системалары методологиясы жана лицензиялоо башкармалыгы токтом расмий жарыяланган күндөн тартып 3 (үч) жумуш күнү ичинде ушул токтом менен төлөм системаларынын операторлорун жана төлөм уюмдарын, коммерциялык банктарды, «Кыргызстан банктарынын союзу» юридикалык жактар бирикмесин жана «KG төлөм тутумдарынын операторлор ассоциациясы» юридикалык жактар бирикмесин тааныштырсын.

6. Токтомдун аткарылышын контролдоо Төлөм системалары методологиясы жана лицензиялоо башкармалыгынын ишин тескөөгө алган Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын мүчөсүнө жүктөлсүн.

Төрага

М. Тургунбаев

Кыргыз Республикасынын
Улуттук банк Башкармасынын
2024-жылдын 19-декабрындагы
№ 2024-П-14/69-1-(ПС)
токтомуна карата тиркеме

**Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын
2023-жылдын 29-мартындагы № 2023-П-14/20-4-(ПС)
«Кыргыз Республикасынын төлөм системасын
өнүктүрүүнүн 2023-2027-жылдарга каралган негизги
багыттары жөнүндө» токтомуна өзгөртүүлөр**

1. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2023-жылдын 29-мартындагы № 2023-П-14/20-4-(ПС) «Кыргыз Республикасынын төлөм системасын өнүктүрүүнүн 2023-2027-жылдарга каралган негизги багыттары жөнүндө» токтомуна төмөнкү өзгөртүүлөр киргизилсин:

жогоруда аталган токтом менен бекитилген Кыргыз Республикасынын төлөм системасын өнүктүрүүнүн 2023-2027-жылдарга каралган негизги багыттарынын:

- §5 «Санарип төлөм технологияларын өнүктүрүүнүн негизги жыйынтыктары» деген параграфынын «Кыргыз Республикасынын төлөм системасынын заманбап тенденциялары» деген 2-главасынын:

- онунчу абзацы төмөнкү редакцияда берилсин:

«- Тез төлөмдөр системасын ишке киргизүү боюнча долбоордун алкагында иштер жүргүзүлүп жатат, төлөм системаларын андан ары модернизациялоо жана алардын коммерциялык банктардын кардарлары ортосунда айкын убакыт ыргагында төлөмдөрдү өткөрүүгө мүмкүндүк берүүчү функционалын кеңейтүү үчүн системага карата жалпы талаптар иштелип чыкты.

Керектөөчүлөрдү ыңгайлуу жана жеткиликтүү төлөм инструменттери менен камсыз кылуу максатында, анын ичинде чек ара аркылуу төлөмдөрдү жүргүзүү үчүн айкын убакыт ыргагында төлөмдөрдү өткөрүүнүн жаңы идентификаторлорун колдонуу менен QR-код аркылуу тез которуулар жана төлөмдөр функционалына ээ бирдиктүү төлөм мейкиндигин өнүктүрүү боюнча иш-чаралар башталды.»;

«Кыргыз Республикасынын төлөм системасын өнүктүрүүнүн 2023-2027-жылдарга каралган негизги багыттарына» карата 1-тиркеменин:

- 13-пункту төмөнкү редакцияда берилсин:

«

13. Төлөм системасынын интероперабельдүүлүгүн өнүктүрүү	13.1. Кыргыз Республикасында тез төлөмдөр системасын ишке киргизүү боюнча иш-чараларды өткөрүү	2025-ж.	Улуттук банк	«Банктар аралык процессинг борбору» ЖАК, коммерциялык банктар
	13.2. Тез төлөмдөр системасынын инфраструктурасын өнүктүрүү	2025-2027-жж.	Улуттук банк	«Банктар аралык процессинг борбору» ЖАК, коммерциялык банктар

».

КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
УЛУТТУК БАНК БАШКАРМАСЫ

ПРАВЛЕНИЕ
НАЦИОНАЛЬНОГО БАНКА
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ТОКТОМ

720001, Бишкек ш., Чүй проспекти, 168
2024-жылдын 27-декабрындагы
№ 2024-П-12/71-2-(НПА)

Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2020-жылдын 12-августундагы № 2020-П-12/45-3-(НПА) «Атайын жөнгө салуу режими жөнүндө» жобону бекитүү тууралуу» токтомуна өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө

Кыргыз Республикасынын «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө» конституциялык Мыйзамынын 5, 9 жана 64-беренелерине ылайык, Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасы токтом кылат:

1. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2020-жылдын 12-августундагы № 2020-П-12/45-3-(НПА) «Атайын жөнгө салуу режими жөнүндө» жобону бекитүү тууралуу» токтомуна өзгөртүүлөр киргизилсин (кошо тиркелет).

2. Токтом расмий жарыяланган күндөн тартып 15 (он беш) күн өткөндөн кийин күчүнө кирет.

3. Юридика башкармалыгы:

- тиешелүү документтерди алган күндөн тартып 3 (үч) жумуш күнү ичинде токтомду Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын расмий интернет-сайтына жарыяласын;

- расмий жарыялангандан кийин токтомду Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларынын мамлекеттик реестринде чагылдырылышы үчүн Кыргыз Республикасынын Юстиция министрлигине жөнөтсүн.

4. Көзөмөлдөө методологиясы башкармалыгы 3 (үч) жумуш күнү ичинде ушул токтом менен коммерциялык банктарды, «Кыргызстан

банктарынын союзу» юридикалык жактар бирикмесин, «Кредиттик союздардын каржы компаниясы» ААКты, «Микрофинансы уюмдарынын ассоциациясы» юридикалык жактар бирикмесин, «Кыргызстандын кредиттик союздарынын жана кооперативдеринин улуттук ассоциациясы» юридикалык жактардын бирикмесин, микрофинансылык уюмдарды, депозиттерди тартууга лицензиясы бар кредиттик союздарды тааныштырсын.

5. Башкарманын катчылыгы бөлүмү 3 (үч) жумуш күнү ичинде ушул токтом менен Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын Банктык көзөмөл башкармалыгын, Банк эмес уюмдарды көзөмөлдөө башкармалыгын, Төлөм системаларына көзөмөл башкармалыгын, Төлөм системалары методологиясы жана лицензиялоо башкармалыгын, Лицензиялоо башкармалыгын, Юридика башкармалыгын, областтык башкармалыктарын жана Баткен областындагы өкүлчүлүгүн тааныштырсын.

6. Токтомдун аткарылышын контролдоо Көзөмөлдөө методологиясы башкармалыгынын ишин тескөөгө алган Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын мүчөсүнө жүктөлсүн.

Төрага

М. Тургунбаев

Кыргыз Республикасынын
Улуттук банк Башкармасынын
2024-жылдын 27-декабрындагы
№ 2024-П-12/71-2-(НПА)
токтомуна карата тиркеме

**Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын
2020-жылдын 12-августундагы №2020-П-12/45-3-(НПА)
«Атайын жөнгө салуу режими жөнүндө» жобону
бекитүү тууралуу» токтомуна өзгөртүүлөр**

Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2020-жылдын 12-августундагы № 2020-П-12/45-3-(НПА) «Атайын жөнгө салуу режими жөнүндө» жобону бекитүү тууралуу» токтомуна төмөнкү өзгөртүүлөр киргизилсин:

жогоруда аталган токтом менен бекитилген «Атайын жөнгө салуу режими жөнүндө» жобонун:

- 1-пункту төмөнкү редакцияда берилсин:

«1. Ушул «Атайын жөнгө салуу режими жөнүндө» жободо (мындан ары – Жобо) банктык жана төлөм кызмат көрсөтүүлөр (мындан ары – банктык операциялар жана/же кызмат көрсөтүүлөр) чөйрөсүндө инновациялык банктык операцияларды жана кызмат көрсөтүүлөрдү/технологияларды колдонууга киргизүү үчүн атайын жөнгө салуу режимин түзүү тартиби, буга чейин Кыргыз Республикасынын банктык жана төлөм системаларында сунушталбаган жаңы кызмат көрсөтүүлөрдү жана технологияларды ыңгайлаштыруу зарылчылыгы келип чыккан шартта, атайын жөнгө салуу режимине катышуучулардын катышуу тартиби жана аларга карата талаптар аныкталат. Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын (мындан ары – Улуттук банк) ченемдик укуктук актыларынын талаптары ушул Жободо жана Улуттук банктын Көзөмөл боюнча комитетинин/Төлөм системасы боюнча комитетинин (мындан ары – Комитет) чечимдеринде каралган өзгөчөлүктөрдү эске алуу менен атайын жөнгө салуу режимдеринин иши боюнча укуктук мамилелерге карата колдонулат.

Атайын жөнгө салуу режиминин алкагында ишке ашырылуучу операциялар жана кызмат көрсөтүүлөр чектелген масштабда айкын рынок шарттарында жана минималдуу коммерциялык иш

багытындагы продукт стадиясында тесттен өткөрүүгө даяр болууга тийиш.

Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык, атайын жөнгө салуу режиминин алкагында банктык операцияларга тиешелүү банктык операциялар жана/же кызмат көрсөтүүлөр чөйрөсүндө колдонууга киргизилип жаткан инновациялык кызмат көрсөтүүлөр/технологиялар төмөнкү критерийлерге ылайык келүүгө тийиш:

- банктык операцияларда жана/же банктык кызмат көрсөтүүлөрдө колдонуу үчүн сунушталган инновациялык операциялар жана/же кызмат көрсөтүүлөр банктык операциялар жана/же кызмат көрсөтүүлөр чөйрөсүндө жаңы болуп саналат;

- банктык операцияларды жана/же кызмат көрсөтүүлөрдү ишке ашыруу Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларына ылайык чектелсе;

- Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык өз ишин башка иш менен айкалыштыруу боюнча чектөөлөр, анын ичинде сунушталуучу операциялардын түрү жана тизмеси боюнча чектөөлөр жок болсо;

- операциялар жана кызмат көрсөтүүлөр Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларына ылайык жөнгө салынбаса жана операцияларды жүргүзүүгө түздөн-түз тыюу салынбаса.

Атайын жөнгө салуу режиминин алкагында катышуучулар тарабынан, негизги бизнес-ишинин ордуна эмес, аны толуктаган банктык операциялар жана/же кызмат көрсөтүүлөр чөйрөсүндө колдонулуучу инновациялык операциялар жана/же кызмат көрсөтүүлөр апробацияланат.

Тестирлөө үчүн сунушталган операциялардын жана (же) кызматтардын жогоруда көрсөтүлгөн бардык критерийлерге ылайык келиши атайын жөнгө салуу режимин түзүү үчүн милдеттүү болуп саналат.

Атайын жөнгө салуу режими Кыргыз Республикасынын мыйзамдарынын талаптарын жана банктык операциялардын жана/же кызмат көрсөтүүлөрдүн ушул сыяктуу түрлөрүн сунуштаган катышуучуларга карата коюлуучу талаптарды аткарбай коюу каражаты катары каралган эмес жана пайдаланылышы мүмкүн эмес.»;

- 2-пунктунун:

алтынчы абзацы төмөнкү редакцияда берилсин:

«- керектөөчүлөр үчүн банктык кызмат көрсөтүүлөрдүн жеткиликтүүлүгүн жогорулатуу, кардарларга ылайыкташтыруу жана аларды ишке киргизүүгө сарпталуучу чыгымдарды азайтуу.»;

жетинчи абзацы күчүн жоготкон катары таанылсын;

- 3-пунктунун биринчи абзацы төмөнкү редакцияда берилсин:

«3. Улуттук банк атайын жөнгө салуу режиминин алкагында операциялар жана/же кызмат көрсөтүүлөр чөйрөсүндө инновациялык операцияларды жана/же кызмат көрсөтүүлөрдү ишке киргизүү үчүн бул режимди ишке ашыруу процессин контролдойт жана ушул Жобонун ченемдерине ылайык чечим кабыл алат.»;

- 4-пунктунун экинчи абзацы күчүн жоготкон катары таанылсын;

- Жобо төмөнкү мазмундагы 4-1-пункту менен толукталсын:

«4-1. Тобокелдиктерди тескөө ыкмалары катышуучунун ишинин масштабына жана атайын жөнгө салуу режиминин алкагында инновациялык банктык кызмат көрсөтүүлөрдү же технологияларды ишке киргизүүгө байланыштуу тобокелдиктерге ылайык келүүгө тийиш.»;

- 5-пункту төмөнкү редакцияда берилсин:

«5. Атайын жөнгө салуу режиминин шарттарынын сакталышына Билдирме ээси жана Кошо билдирме берүүчү (эгерде болсо) жоопкерчиликтүү болуп саналат.

Мында атайын жөнгө салуу режимине кирүү үчүн Билдирме ээси/Кошо билдирме берүүчү (эгер болсо) катары Кыргыз Республикасынын аймагында катталган юридикалык жак саналат, ал төмөнкү талаптарга жооп берүүгө тийиш:

1) билдирме берилген күнгө карата милдеттүү экономикалык ченемдерди, тыюу салууларды жана чектөөлөрдү бузуулардын, ошондой эле тестирилөөгө сунушталган банктык операциялар жана/же кызмат көрсөтүүлөр чөйрөсүндөгү инновациялык операцияларга жана/же кызмат көрсөтүүлөргө байланыштуу, террористтик ишти каржылоого жана кылмыштуу кирешелерди легалдаштырууга

(адалдоого) каршы аракеттенүү чөйрөсүндөгү аткарылбаган таасир этүү чараларынын жоктугу;

2) Билдирме ээси жоюу же банкроттук процессинде же атайын режимде болбоого тийиш;

3) соттун чечими боюнча же Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык, Билдирме ээсине (Кошо билдирме берүүчүгө) же анын жетекчисине же болбосо уюштуруучусуна (акционерге, катышуучуга) карата иштин ушул түрүн жүргүзүүгө тыюу салуунун жоктугу;

4) Билдирме ээсинин (Кошо билдирме берүүчүнүн) уюштуруучуларынын курамында оффшордук аймактарда катталган аффилирленген жактардын же болбосо оффшордук аймактарда жашаган же тизмеси Улуттук банк тарабынан белгиленген оффшордук аймактарда катталган юридикалык жактардын акционерлери (катышуучулары) болуп саналган жеке адамдардын жоктугу;

5) Билдирме ээси (Кошо билдирме берүүчү) төлөөгө жөндөмдүү жана канааттандыруу финансылык абалга ээ болууга же Билдирме ээси (Кошо билдирме берүүчү) атайын жөнгө салуу режимин жүргүзүү үчүн билдирме сунуштаган күнгө карата акыркы отчеттук финансылык жыл үчүн жетиштүү финансылык ресурстарга ээ болууга милдеттүү;

6) атайын жөнгө салуу режимине катышуу үчүн кесиптик, техникалык жактан компетенттүү жана жогору абройго, жабдууларга жана башка материалдык мүмкүнчүлүктөргө ээ болууга тийиш.»;

- 6-пунктунун он биринчи абзацы төмөнкү редакцияда берилсин:

«Атайын жөнгө салуу режимин узартуу жөнүндө чечим кабыл алынган учурда белгиленген чектөөлөрдү көбөйтүүгө жол берилбейт.»;

- 7-пункту:

төмөнкү мазмундагы үчүнчү абзац менен толукталсын:

«Мында, атайын жөнгө салуу режиминин катышуучуларынын бир эле мезгилде катышуу мөөнөтү ушул сыяктуу операцияны жана/же кызматты тестирлөөчү атайын жөнгө салуу режиминин мөөнөтүнөн ашпоого тийиш.»;

төмөнкү мазмундагы төртүнчү абзац менен толукталсын:

«Атайын жөнгө салуу режиминде бир эле учурда катышууга билдирмелерди кабыл алуу колдонуудагы атайын жөнгө салуу

режиминин аракетин башталган күндөн тартып 6 (алты) ай өткөндөн кийин токтотулат.»;

- 8-пунктунун экинчи абзацындагы «Кыргыз Республикасынын мыйзам талаптарына ылайык таризделген» деген сөздөрдөн кийин «электрондук түрдөгү аналогу» деген сөздөр алып салынсын;

- 15-пункту төмөнкү мазмундагы абзац менен толукталсын:

«- атайын жөнгө салуу режиминин алкагында тестирилөөнү ийгиликтүү же ийгиликсиз катары таануу жөнүндө.»;

- 17-пункту төмөнкү мазмундагы абзац менен толукталсын:

«Билдирме ээси (Кошо билдирме берүүчү) Улуттук банктын тиешелүү комитетинин отурумуна тестирилөө үчүн сунушталган банк операциясынын жана/же кызмат көрсөтүүнүн презентациясы менен чакыртылышы жана зарыл учурда тиешелүү түшүндүрмөлөрдү бериши мүмкүн.»;

- 20-пункту төмөнкү мазмундагы алтынчы абзац менен толукталсын:

«- талаш маселелерди чечүү механизмдерин иштеп чыгуу жана аны керектөөчүлөргө маалымдоо.»;

- Жобо төмөнкү мазмундагы 20-1-пункт менен толукталсын:

«20-1. Атайын жөнгө салуу режимин жүргүзүүдө Катмышуучулар «өз кардарыңды бил» саясатын ишке ашыруу боюнча талаптарды жана террористтик ишти каржылоого жана кылмыштуу кирешелерди легалдаштырууга (адалдоого) каршы аракеттенүү, кардарлардын жеке маалыматтарынын купуялуулугун сактоо жана коргоо, керектөөчүлөрдүн укуктарын жана кызыкчылыктарын коргоо жана операцияларды жүргүзүүнүн коопсуздугун камсыз кылуу чөйрөсүндөгү талаптарды сактоого тийиш.»;

- 28-пункту төмөнкү редакцияда берилсин:

«28. Ушул Жобонун 27-пунктунда каралган учурда, Улуттук банк атайын жөнгө салуу режиминин Катмышуучусуна мыйзам бузуулар Улуттук банк тарабынан белгиленген мөөнөттөрдө четтетилгенге чейин лицензияны колдонуу мөөнөтүн токтото туруу жөнүндө тиешелүү билдирүү жөнөтөт.»;

- 29-пунктунун:

экинчи абзацы төмөнкү редакцияда берилсин:

«- атайын жөнгө салуу режиминин алкагында маалыматтардын так эместиги жана/же билдирмеде көрсөтүлгөн маалыматтарды берүү мүмкүн эместиги фактылары аныкталган шартта;»;

- үчүнчү абзац төмөнкү редакцияда берилсин:

«- атайын жөнгө салуу режиминин катышуучусу тарабынан аталган режимдин шарттарында каралган кызмат көрсөтүүлөрдү жана/же технологияларды сунуштоо шарттары системалуу түрдө сакталбагандыгы (тестирлөө учурунда эки же андан көп жолу), ошондой эле керектөөчүлөр үчүн жана/же Катышуучунун финансылык туруктуулугуна терс кесепеттерди аныктоо;»;

төмөнкү мазмундагы төртүнчү абзац менен толукталсын:

«- эгерде банктык операцияларды жана/же кызмат көрсөтүүлөрдү тестирлөө, анын ичинде техникалык шарттарга байланыштуу башталбаса, лицензия алган күндөн тартып 6 (алты) ай өткөндөн кийин;»;

төмөнкү мазмундагы абзац менен толукталсын:

«- тестирлөөнү ийгиликсиз катары таануу.».

- 31-пункту:

төмөнкү мазмундагы экинчи абзац менен толукталсын:

«- кызмат көрсөтүү мезгили (башталышы/аякташы) жөнүндө маалымат;».

төмөнкү мазмундагы сегизинчи абзац менен толукталсын:

«- банк операцияларын андан ары ченемдик жөнгө салуу, анын ичинде тобокелдиктерди минималдаштыруу боюнча сунуштар.»;

- Жобого карата 3-тиркеменин «Банктык операциялар жана кызмат көрсөтүүлөр жөнүндө маалымат» деген тилкесинин бешинчи сабы төмөнкү редакцияда берилсин:

«Локалдык рынокто, ошондой эле локалдык рыноктон тышкары окшош банктык операцияларды жана кызмат көрсөтүүлөрдү сунуштоо тажрыйбасын толук баяндоо жана/же мындай тажрыйбанын жоктугун көрсөтүү, атаандаштар, продукттар/кызмат көрсөтүүлөр жөнүндө маалыматты кеңири талдоо. Төмөнкү ченемдерди эсептөө зарыл:

- продукттун рентабелдүүлүгү (ROI);

- маржиналдуулук;

- активдерден (эсептер) кирешелүүлүк (ROA);
- сатуу/кызмат көрсөтүү көлөмү;
- рыноктун үлүшү;
- кардарлардын канааттануу деңгээлин баалоо (CSAT);
- кардар продукт менен өз ара иш алып барган бүтүндөй мезгил ичинде алган болжолдуу чогуу алгандагы пайда;
- кардарлар базасынын өсүш арымы;
- ишке киргизүү тездиги (Time-to-Market);
- операциялык натыйжалуулук;
- ишенимдүүлүк жана жеткиликтүүлүк (System Uptime);».

КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
УЛУТТУК БАНК БАШКАРМАСЫ

ПРАВЛЕНИЕ
НАЦИОНАЛЬНОГО БАНКА
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ТОКТОМ

720001, Бишкек ш., Чүй проспекти, 168
2024-жылдын 27-декабрындагы
№ 2024-П-12/71-3-(БС)

«Кыргыз Республикасынын коммерциялык банктарынын капиталынын жетиштүүлүгүнө (шайкештигине) баа берүү боюнча ички жол-жоболор жөнүндө» жобону бекитүү тууралуу

Кыргыз Республикасынын «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө» конституциялык Мыйзамынын 5, 9 жана 64-беренелерине ылайык, Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасы токтом кылат:

1. «Кыргыз Республикасынын коммерциялык банктарынын капиталынын жетиштүүлүгүнө (шайкештигине) баа берүү боюнча ички жол-жоболор жөнүндө» жобо бекитилсин (кошо тиркелет).

2. Токтом расмий жарыяланган күндөн тартып 15 (он беш) күн өткөндөн кийин күчүнө кирет.

3. Юридика башкармалыгы:

- тиешелүү документтерди алган күндөн тартып 3 (үч) жумуш күнү ичинде токтомду Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын расмий интернет-сайтында жарыяласын;

- расмий жарыялангандан кийин токтомду Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларынын мамлекеттик реестринде чагылдырылышы үчүн Кыргыз Республикасынын Юстиция министрлигине жөнөтсүн.

4. Көзөмөлдөө методологиясы башкармалыгы токтом расмий жарыялангандан кийин 3 (үч) жумуш күнү ичинде ушул токтом менен коммерциялык банктарды, «Кыргызстан банктарынын союзу» юридикалык жактар бирикмесин, Кыргыз Республикасынын Улуттук

банкынын түзүмдүк бөлүмдөрүн, областтык башкармалыктарын жана Баткен областындагы өкүлчүлүгүн тааныштырсын.

5. Токтомдун аткарылышын контролдоо Көзөмөлдөө методологиясы башкармалыгынын ишин тескөөгө алган Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын мүчөсүнө жүктөлсүн.

Төрага

М. Тургунбаев

Кыргыз Республикасынын
Улуттук банк Башкармасынын
2024-жылдын 27-декабрындагы
№ 2024-П-12/71-3-(БС)
токтомуна карата тиркеме

«Кыргыз Республикасынын коммерциялык банктарынын
капиталынын жетиштүүлүгүнө (шайкештигине) баа берүү боюнча
ички жол-жоболор жөнүндө»

ЖОБО

1-глава. Жалпы жоболор

1. Бул жободо Кыргыз Республикасынын коммерциялык банктарынын (мындан ары – банктар) капиталынын жетиштүүлүгүнө (шайкештигине) баа берүү боюнча ички жол-жоболорду иштеп чыгуу негиздери, тартиби жана жол-жоболору аныкталат.

Жобонун талаптары алар банк операцияларын жүзөгө ашырууда колдонгон атайын терминологияны эске алуу менен банктарга, анын ичинде «ислам терезесине» ээ банктарды кошо алганда, операцияларды ислам банк иши жана каржылоо принциптерине ылайык жүзөгө ашырган банктарга таркатылат.

2. Капиталдын жетиштүүлүгүнө (шайкештигине) баа берүү боюнча ички жол-жоболор (мындан ары - КЖБИЖ) банктарга алар дуушарланган же дуушарланышы ыктымал болгон тобокелдиктердин деңгээлинин ордун жабуу үчүн жетиштүү болуп саналган капиталдын суммасына, түрлөрүнө туруктуу негизде баа берүү, колдоо жана бөлүштүрүү үчүн ишенимдүү, натыйжалуу жана комплекстүү стратегияларды жана процесстерди ишке киргизүүгө өбөлгө түзөт. Бул стратегияларга жана процесстерге алардын толуктугун жана банк ишинин мүнөзүнө, көлөмүнө жана татаалдыгына пропорционалдуулугун камсыз кылуу көз карашынан туруктуу негизде ички баа берилип турууга тийиш.

3. Жободо банктар КЖБИЖнын ишенимдүү, натыйжалуу жана кеңири процесстерин иштеп чыгууда эске алууга тийиш болгон негизги аспектилер, ошондой эле Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы (мындан ары – Улуттук банк) ар бир банктын КЖБИЖсына

ар жылдык көзөмөлдүк баа берүү процессинин алкагында баа бере турган анын мазмуну чагылдырылат.

4. Ушул Жобонун ченемдерине кошумча банктарга ошондой эле Банктык көзөмөл боюнча Базель комитети сыяктуу эл аралык институттардын КЖБИЖга тиешелүү башка басылмаларын да эске алуу сунушталат.

Мындан тышкары, банктар КЖБИЖга байланыштуу аларга даректелген бардык сунуш-көрсөтмөлөрдү, мисалы Улуттук банктын көзөмөлдөө процессинен келип чыккан сунуш-көрсөтмөлөрүн, ошондой эле тобокелдиктерди жана контролдукту талаптагыдай тескөөгө тиешелүү сунуш-көрсөтмөлөрдү эске алууга тийиш.

2-глава. Колдонулган терминдер жана аныктамалар

5. Бул Жободо Кыргыз Республикасынын төмөнкү ченемдик укуктук актыларында каралган аныктамалар колдонулат:

1) Кыргыз Республикасынын 2022-жылдын 11-августундагы № 93 «Банктар жана банк иштери жөнүндө» мыйзамы (мындан ары – Банктар жөнүндө мыйзам);

2) Улуттук банк Башкармасынын 2022-жылдын 12-октябрындагы № 2022-П-12/63-1-(НПА) Кыргыз Республикасынын коммерциялык банктарынын капиталынын жетиштүүлүгү (шайкештиги) стандарттарын аныктоо боюнча нускоо (мындан ары - Капиталдын жетиштүүлүгү боюнча нускоо);

3) Улуттук банк Башкармасынын 2017-жылдын 15-июнундагы № 2017-П-12/25-8-(НПА) токтому менен бекитилген «Кыргыз Республикасынын банктарында тобокелдиктерди тескөө боюнча минималдуу талаптар жөнүндө» жобо (мындан ары -Тобокелдиктерди тескөө боюнча жобо).

6. Жобонун максаттарында төмөнкү түшүнүктөр колдонулат:

1) **Кошумча капитал** – Капиталдын жетиштүүлүгү боюнча нускоонун 17-пунктунда көрсөтүлгөн Биринчи деңгээлдеги кошумча капитал;

2) **Тобокелдикти кабыл алуу деңгээли жөнүндө ички документти** Тобокелдикти тескөө боюнча жободо көрсөтүлгөн мааниде түшүнүүгө болот;

3) **Базалык капитал** – Капиталдын жетиштүүлүгү боюнча нускоонун 16-пунктунда каралган Биринчи деңгээлдеги Базалык капитал;

4) **Бизнес-пландар** – Банктар жөнүндө мыйзамдын 25-беренесине ылайык банктын стратегияларына жана анын иш чөйрөсүнө тиешелүү пландар;

5) **Капиталды бөлүштүрүү** - банк дуушар болгон белгилүү бир тобокелдик деңгээлин эске алуу менен капиталдын белгилүү бир суммасын тобокелдиктин белгилүү бир түрүнө (мисалы, кредиттик, операциялык ж.б.) бөлүү процесси.

Капиталды бөлүштүрүү өзүндө Капиталдын жетиштүүлүгү боюнча нускоодо көрсөтүлгөн тобокелдиктерди (кредиттик тобокелдик жана операциялык тобокелдик) жана Капиталдын жетиштүүлүгү боюнча нускоодо каралбаган башка тобокелдиктерди (рынок тобокелдиги, кредиттик концентрациялануу тобокелдиги жана башка тобокелдиктер) камтыйт;

6) **Биринчи деңгээлдеги капитал же өздүк капитал** – Капиталдын жетиштүүлүгү боюнча нускоонун 15-пунктунда көрсөтүлгөн Биринчи деңгээлдеги капитал;

7) **Капиталды пландаштыруу** - банктын бизнес-планына толук шайкештигин камсыз кылууга өбөлгө түзгөн, банктын капиталынын келечегине жана капиталга карата талаптарга баа берүү аркылуу белгилүү бир мөөнөткө (адатта 3 жылга) банктын капиталынын жетиштүүлүгү (шайкештиги) коэффициенттерин болжолдоо;

8) **Капитал боюнча максаттуу көрсөткүчтөр** – банк тарабынан анын капиталынын жетиштүүлүгүнө байланыштуу индикаторлор боюнча (Базалык капиталынын жетиштүүлүгү (шайкештиги) коэффициенттери, суммардык капиталынын жетиштүүлүгү (шайкештиги) ж.б.) тобокелдикти кабыл алуу деңгээли жөнүндө анын ички документинин алкагында белгиленген ар кандай лимиттер (максаты, алдын ала эскертүү индикатору же лимит сыяктуу);

9) **Негизги иш багыттары** – банк адатта рынокко, инвесторлорго ж.б. маалымат берүү үчүн колдонгон сегменттерге байланыштуу банктын маанилүү киреше булактарын, франшиза пайдасын же наркын түшүндүргөн иш багыттары;

10) **Капиталдын ички моделдери** – банк ичинде иштелип чыккан жана аларга карата Капиталдын жетиштүүлүгү боюнча нускоого ылайык талаптар белгиленген тобокелдиктерге жана Капиталдын жетиштүүлүгү боюнча нускоодо каралбаган башка тобокелдиктерге сандык баа берүү үчүн колдонулган методологиялар;

11) **Мүнөздүү тобокелдик** – банктын ишине, продукттарына жана кызматтарына мүнөздүү тобокелдик деңгээли, б.а. банк күндөлүк жана келечекте орун алышы ыктымал болгон жагдайларга байланыштуу тобокелдикке жана белгисиздикке дуушарлануусунан улам олуттуу чыгаша тартуу ыктымалдыгы. Бул контексте «олуттуу чыгашалар» деген терминге банктардын Биринчи деңгээлдеги капиталынын наркынан 5% ашкан чыгымдар суммасы кирет;

12) **Капиталга ички талаптар** - Капиталдын жетиштүүлүгү боюнча нускоодогу талаптар каралган тобокелдиктердин (кредиттик тобокелдик жана операциялык тобокелдик) жана Капиталдын жетиштүүлүгү боюнча нускоодо каралбаган тобокелдиктердин (мисалы, кредиттик концентрациялануу тобокелдиги, рынок тобокелдиги ж.б.) ордун жабуу үчүн банктын капиталдагы эсептелген ички лимиттери;

13) **Кошумча буфердик резерв** – банк капиталга карата минималдуу талаптардан ашыкча кармап калууга даяр болгон капиталдын жана «капитал буферинин» индексинин суммасы. «Кошумча буфердик резервдин» суммасы банк тарабынан төмөнкүлөр сыяктуу факторлорду эске алуу менен аныкталат: (а) тобокелдик профили; (б) тобокелдикти кабыл алуу мүмкүнчүлүгү; (в) капиталга карата минималдуу талаптар; (г) банктын дивиденддерин төлөө саясаты ж.б.;

14) **Олуттуу тобокелдиктер** – банктын капиталын азайтышы мүмкүн болгон, олуттуу чыгашага алып келе турган, банк дуушарланышы мүмкүн болгон олуттуу тобокелдиктер. Олуттуулугун аныктоо максатында банктар, алардын мындай тобокелдикке дуушарлануусу банктын Биринчи деңгээлдеги капиталынын наркынын 5% барабар же андан жогору болгон тобокелдикти олуттуу катары эсептөөгө тийиш;

15) **Капиталга карата минималдуу талаптар** – банк Улуттук банктын ченемдик укуктук актыларына ылайык сактоого

тийиш болгон өздүк капиталдын минималдуу өлчөмү жана капиталынын жетиштүүлүк (шайкештик) ченеми;

16) **Пропорционалдуулук принциби** банктын системалуу маанилүүлүгүн, анын ишинин татаалдыгын, бизнес-моделдин жана өлчөмүн кошо алганда, ушул Жобону ишке ашырууда таянууга боло турган негизги принциптерине кирет;

17) **Тобокелдикти кабыл алуу мүмкүнчүлүгү** Тобокелдикти тескөө боюнча жободо аныкталган мааниде түшүнүүгө болот;

18) **Тобокелдиктерге баа берүү** – бул процеске ылайык банк өзүнүн олуттуу тобокелдиктеринин мүнөздүү тобокелдигин өлчөйт жана бул тобокелдиктердин ар бирин ал дуушар болгон тобокелдиктин деңгээлинин жана тобокелдиктерди тескөөнүн жана аларды контролдоонун тиешелүү системаларынын шайкештигинин негизинде өзүнчө классификациялайт;

19) **Тобокелдик факторлору** - банк дуушарланган же дуушарланышы мүмкүн болгон тобокелдиктердин олуттуулугуна таасирин тийгизиши мүмкүн болгон факторлор. Тобокелдик факторлору сандык же сапаттык болушу мүмкүн;

20) **Тобокелдик деңгээли** – банктын олуттуу тобокелдиктерге дуушар болушунун жыйындысынын жана тобокелдиктерди тескөө жана аларды контролдоо системаларынын шайкештигинин негизинде банк тарабынан анын тобокелдиктерине карата жүргүзүлгөн төрт баллдык шкала боюнча баа берүүсүнүн натыйжасы;

21) **Тобокелдиктерди идентификациялоо** – үзгүлтүксүз процесс, мунун жүрүшүндө банк өз ишин жүзөгө ашырууда дуушарланган бардык олуттуу тобокелдиктерди аныктайт;

22) **Тобокелдиктер боюнча лимиттерди** Тобокелдиктерди тескөө боюнча жободо аныкталган мааниде түшүнүү зарыл;

23) **Таза тобокелдик** – мүнөздүү тобокелдик деңгээлин жана тобокелдиктерди тескөө жана контролдоо сапатын эске алуу менен банктын анын олуттуу тобокелдиктерине комплекстүү баа берүүсү;

24) **Экинчи деңгээлдеги капитал** - Капиталдын жетиштүүлүгү боюнча нускоонун 19-пунктунда каралган Экинчи деңгээлдеги капитал;

25) **Таза суммардык капитал** - Капиталдын жетиштүүлүгү боюнча нускоонун 6-пунктунун (а) пунктчасына ылайык Биринчи деңгээлдеги капиталдын жана Экинчи деңгээлдеги капиталдын суммасы;

26) **Банк портфелиндеги пайыздык чен тобокелдиги** – банк портфели менен банк операцияларын жүргүзүүгө байланыштуу келип чыккан тобокелдик;

27) **Таза тобокелдик актив (ЧРА)** – потенциалдуу жоготуулардын жана чыгым тартуулардын ордун жабуу үчүн каралган атайын резервди минуска чыгаруу менен тобокелдик деңгээли боюнча салмактанып алынган баланстык активдердин жана баланстан тышкаркы милдеттенмелердин суммасы.

3-глава. Капиталдын жетиштүүлүгүнө (шайкештигине) баа берүү боюнча ички жол-жоболордун талаптары

7. Банктар жыл сайын төмөнкү критерийлерге ылайык КЖБИЖ боюнча ишенимдүү, натыйжалуу жана комплекстүү отчетту иштеп чыгууга тийиш:

1) отчет банктар тарабынан жыл сайын жаңыртылып, 31-майга чейин Улуттук банкка берилип турууга тийиш;

2) отчетто өткөн жылдын 31-декабрына карата абал боюнча маалымат чагылдырылууга тийиш;

3) отчетто ушул Жобонун IV главасынын 1-параграфында талап кылынган маалымат камтылууга тийиш;

4) отчет Улуттук банкка берилгенге чейин банктын Директорлор кеңеши тарабынан баа берилип, бекитилүүгө тийиш.

8. Банк өз ишинде КЖБИЖнын жайылтылышына өз алдынча жооп берет, алар банктын белгилүү бир жагдайларына (б.а. банктын бизнес моделине, олуттуу тобокелдиктерге, капиталга карата талаптарга, стресс-тестирлөө сценарийлерин аныктоодо банктын потенциалдуу чабал жактарына ж.б.) жооп берүүгө тийиш.

КЖБИЖга баа берүүдө Улуттук банк ар бир банктын жеке жагдайларын эске алат.

9. Банк анын КЖБИЖсы кеңири берилип, банк дуушарланган бардык олуттуу тобокелдиктер камтылышын жана анын ишинин

мүнөзүнө, масштабына жана татаалдыгына шайкеш келишин камсыз кылууга тийиш.

10. Банктын ички аудит кызматы КЖБИЖ боюнча отчёттун каралышын өзүнүн аудит боюнча жылдык планына киргизүүгө тийиш. Ал банктын Директорлор кеңеши бекиткенге чейин каралуусу зарыл.

11. Улуттук банк банктын КЖБИЖ боюнча отчёттун банктарга тобокелдикти аныктоого багытталган көзөмөлдүктүн ажырагыс бөлүгү катары баалайт.

4-глава. Капиталдын жетиштүүлүгүнө (шайкештигине) баа берүү боюнча ички жол-жоболор жөнүндө отчётко карата талаптар

§ 1. КЖБИЖ боюнча отчёттун мазмуну

12. Банктар ушул Жобонун 11-пунктуна ылайык даярдоого тийиш болгон КЖБИЖ боюнча отчётто кеминде төмөнкү главалар камтылууга тийиш:

- 1) жетекчилик үчүн резюме;
- 2) жалпы маалымат;
- 3) бизнес-модель жана стратегия;
- 4) КЖБИЖ алкагында тобокелдиктерди тескөөнү уюштуруу;
- 5) тобокелдиктерди аныктоо;
- 6) тобокелдиктерди баалоо;
- 7) тобокелдикти кабыл алуу мүмкүнчүлүгү;
- 8) капиталга карата ички талаптар;
- 9) капиталды пландаштыруу;
- 10) стресс-тестирлөө;
- 11) башка жоболор.

13. Буга чейинки пунктта берилген главаларды толтурууда банктар ушул Жобонун 15-36-пункттарында каралган маалыматтарды көрсөтүүгө тийиш.

14. Банктар ушул Жобого карата 1-тиркемеде келтирилген КЖБИЖ боюнча отчётко таянууга тийиш.

§ 2. Жетекчилик үчүн резюме

15. Банк жетекчилик үчүн резюмеде КЖБИЖ боюнча отчеттун негизги элементтерин окулушу жеңил жана түшүнүктүү болушу үчүн толук түшүндүрмө берилишин камсыз кылуусу зарыл. Жетекчилик үчүн резюмеде банк төмөнкүлөрдү көрсөтүүсү зарыл:

1) банктын капиталы боюнча кийинки 12 ай үчүн максаттуу мааниси. Банк Биринчи деңгээлдеги Базалык капитал жана таза суммардык капитал көз карашынан алганда кеминде капитал боюнча өзүнүн максаттуу көрсөткүчтөрүн көрсөтүүсү зарыл;

2) банктын бизнес-модели жана күндөлүк финансылык абалы;

3) Тобокелдиктерди тескөө боюнча жободо аныкталган стратегиялык деңгээлди жана макродеңгээлди кошо алганда, тобокелдиктерди тескөө системасын уюштуруу;

4) банктын олуттуу тобокелдиктери жана өзүнө-өзү баа берүүнүн жыйынтыгы боюнча таза тобокелдикке баа берүү;

5) банктын тобокелдикти кабыл алуу мүмкүнчүлүгү, анын ичинде банктын негизги көрсөткүчтөрү жана тобокелдиктер боюнча лимиттер;

6) банктын капиталына карата ички талаптар;

7) капиталды пландаштырууда капиталдын жетиштүүлүгү (шайкештиги) боюнча болжолдуу коэффициенттер;

8) КЖБИЖнын алкагында жүргүзүлгөн банкты ички стресстестирлөө жыйынтыктары;

9) КЖБИЖ процессинин негизинде банк тарабынан кабыл алынган капитал боюнча чечимдер;

10) КЖБИЖ боюнча отчеттун жетиштүүлүгүнө, анын ичинде чабал жактарына жана кемчиликтерине өзүнө-өзү баа берүүлөрүн кыскача чагылдыруу, ошондой эле КЖБИЖны жакшыртуу планы жана бул планды ишке ашыруу мөөнөтү.

§ 3. Жалпы маалымат

16. Банк өзү тууралуу негизги жана жалпы маалыматты жана КЖБИЖ боюнча отчетту, анын ичинде төмөнкү маалыматтарды сунуштоого тийиш:

1) КЖБИЖ боюнча отчетту түзүү үчүн жооптуу адамдын же адамдардын же КЖБИЖ боюнча отчеттун Улуттук банкка берилишине жооптуу адамдардын аты-жөнү, уюштуруу бөлүмү же бөлүмү;

2) байланыш маалыматтары (б.а телефону, факсы, электрондук почта дареги ж.б);

3) КЖБИЖ боюнча отчетко байланыштуу маалыматтар (отчеттук мезгил, отчет түзүлгөн дата, акыркы жаңыртылган дата, Директорлор кеңеши тарабынан каралган жана бекитилген дата, маалымат жеке же консолидацияланган негизде берилгенби);

4) КЖБИЖ боюнча отчеттун түзүлүшү үчүн жооптуу адамдын жана/же адамдардын кол тамгасы.

§ 4. Бизнес-модель жана стратегия

17. Банк КЖБИЖ боюнча отчетко төмөнкү аспектилер камтылышын контролдоого тийиш:

1) банктын күндөлүк бизнес-моделин, анын ичинде негизги иш багыттарын, рынокторду, географиялык аймагын жана продукттарын чагылдыруу;

2) Директорлор кеңеши тарабынан бекитилген, отчеттук күнгө карата күчүндө болгон бизнес-пландын кыскача берилиши;

3) күндөлүк бизнес-моделде же базалык иште күтүлүп жаткан кайсы болбосун олуттуу өзгөрүүлөр (анын ичинде операциялык өзгөрүүлөр (мисалы, ИТ-инфраструктурасында) же тобокелдиктерди тескөөнү уюштуруудагы проблемалар);

4) негизги иш багыттары жана рыноктор боюнча негизги финансылык параметрлерди болжолдоолор: негизги иш багыттары, рыноктор жана туунду компаниялар боюнча бөлүштүрүлгөн негизги киреше булактарын жана сарптоолорду чагылдыруу зарыл.

18. Банк ушул Жобонун 17-пунктунда көрсөтүлгөн маалыматты Банктар жөнүндө мыйзамдын 25-беренесине ылайык Улуттук банкка берилүүчү өзүнүн күндөлүк бизнес-планына кайчылаш шилтеме келтирүү менен киргизе алат.

§ 5. КЖБИЖнын алкагында тобокелдиктерди тескөөнү уюштуруу

19. Банктын Директорлор кеңеши:

1) КЖБИЖнын ишке ашырылышы үчүн жалпы жоопкерчиликтүү болот. Бул максатта Директорлор кеңеши ушул Жобонун 7-пунктунун 4-пунктчасына ылайык КЖБИЖ боюнча отчётко баа берет жана бекитет;

2) КЖБИЖнын алкагында тобокелдиктерди тескөөнү уюштурулушу үчүн жооптуу, анда КЖБИЖ боюнча отчётту даярдоо функциялары жана милдеттери так бөлүштүрүлөт. Банктын Директорлор кеңеши КЖБИЖ өзүнчө ички документти бекитет, анда КЖБИЖ боюнча отчётту даярдоо тартиби, методикасы жөнгө салынган, ошондой эле отчётту даярдоодо банктын бөлүмдөрүнүн функциясы жана милдеттери бөлүштүрүлгөн;

3) банктын капиталынын жетиштүүлүгү, анын негизги күчтүү жана чабал жактары, системада чагылдырылган жана андан алынган КЖБИЖ боюнча негизги маалыматтар, КЖБИЖнын негизин түзгөн параметрлер жана процесстер жана КЖБИЖнын банктын бизнес-планына шайкештиги (тобокелдикти эске алуу менен салмактанып алынган резервдер, дивиденддер, пайда, активдер ж.б.);

20. Банк Башкармасы КЖБИЖны банктын тобокелдиктерди тескөө системасына киргизүү менен макулдашат жана ишке ашырат.

21. КЖБИЖ банктын тобокелдиктерди тескөө жана чечимдерди кабыл алуу системасынын ажырагыс бөлүгү болуп саналгандыктан, банк:

а) КЖБИЖга байланыштуу натыйжаларды (тобокелдиктердин кыйла өрчүшү, негизги көрсөткүчтөр ж.б.) тиешелүү мезгилдүүлүгүнө жараша ички башкаруу отчётуна интеграциялоого тийиш;

б) КЖБИЖ натыйжаларын чечимдерди кабыл алуу процессинде, анын ичинде төмөнкү учурларда колдонууга тийиш:

- банктын капиталынын максаттуу көрсөткүчтөрүн белгилөөдө;
- банктын капиталы боюнча дивиденддерди төлөө, кредит портфелин көбөйтүү же жаңы капитал тартуу сыяктуу чечимдерди кабыл алууда;
- тобокелдиктерди эске алуу менен пайданы корректировкалоону гарантиялоо үчүн капиталды иш багыттары, продукттар же кардарлар боюнча бөлүштүрүү тууралуу чечим кабыл алуу.

22. КЖБИЖ туруктуу негизде ички текшерүүдөн өтүп турат. Банктын ички аудит кызматы ушул Жобонун 10-пунктуна ылайык КЖБИЖны текшерип турат.

§ 6. Тобокелдиктерди аныктоо

23. Банк өз ишин жүзөгө ашырууда дуушарланган бардык олуттуу тобокелдиктерди үзгүлтүксүз негизде аныктап турууга тийиш. Бул үчүн КЖБИЖда төмөнкү элементтер камтылышы керек:

1) өз ишин жүзөгө ашырууда банк дуушарланган тобокелдиктерди аныктоодо, банктар Тобокелдиктерди тескөө боюнча жободо берилген тобокелдиктердин тизмегине жана аныктамаларына таянышат, атап айтканда:

а) кредиттик тобокелдик;

б) ликвиддүүлүк тобокелдиги;

в) рыноктук тобокелдик, ага төмөнкүлөр кирет:

- баа тобокелдиги;

- пайыздык тобокелдик;

- валюталык тобокелдик;

г) өлкө тобокелдиги, анын ичинде трансферттик тобокелдик жана суверендик тобокелдик;

д) операциялык тобокелдик;

е) аброй жоготуу тобокелдиги;

ж) комплаенс тобокелдиги.

2) тобокелдиктер классификациясында банк күнүмдүк ишинде дуушарланган тобокелдиктердин бардык түрлөрү, анын ичинде

аларга сандык баа берүү кыйла татаал (аброй жоготуу тобокелдиги, комплаенс тобокелдиги ж.б.) болгон тобокелдиктер камтылышы керек. Учурдагы тобокелдиктерден тышкары, банк капиталдын жетиштүүлүгү боюнча келечектеги баа берүүлөрүндө өз стратегияларын ишке ашыруудан же анын операциялык чөйрөсүндөгү тиешелүү өзгөрүүлөрдөн келип чыгышы мүмкүн болгон тобокелдиктерди (мисалы, климаттын өзгөрүшүнө байланыштуу тобокелдиктер; крипта валюталык активдерге байланыштуу тобокелдиктер ж.б.) да эске алууга тийиш;

3) банк тигил же бул тобокелдикти олуттуу деп эсептебеген себептерди көрсөтүү менен толук негиздеме берүүгө милдеттүү (мисалы, мүмкүн болуучу жоготуулар банктын Биринчи деңгээлдеги капиталынын 5% ашпайт ж.б.).

§ 7. Тобокелдиктерге баа берүү

24. Банк дуушар болгон олуттуу тобокелдиктерди аныктагандан кийин, ал тобокелдиктерге баа бериши керек. Мындай баа берүүдө банк төмөнкү талаптарды аткарууга тийиш:

1) банк дуушарланышы мүмкүн болгон бардык олуттуу тобокелдиктердин мүнөздүү тобокелдигине төрт деңгээлди (1 (төмөн), 2 (алгылыктуу), 3 (олуттуу) жана 4 (жогорку)) колдонуу менен баа берүү. «Мүнөздүү тобокелдик» деңгээли кайсы бир каражаттын жана контролдоо методунун жоктугунан тобокелдикке дуушар болуу катары каралууга тийиш:

а) **жогорку** (4): банктын учурдагы жана келечектеги потенциалдуу окуяларга байланыштуу таасирдин жана белгисиздиктин натыйжасында келип чыккан чыгымдары банктын капиталы менен жабылбай калуу (банктын банкроттугу) ыктымалдыгы жогору;

б) **олуттуу** (3): банктын учурдагы жана келечектеги потенциалдуу окуяларга байланыштуу таасирдин жана белгисиздиктин натыйжасында келип чыккан чыгымдары банктын капиталы менен жабылбай калуу (банктын банкроттугу) ыктымалдыгы олуттуу;

в) **алгылыктуу** (2): банктын учурдагы жана келечектеги потенциалдуу окуяларга байланыштуу таасирдин жана белгисиздиктин натыйжасында келип чыккан чыгымдары банктын

капиталы менен жабылбай калуу (банктын банкроттугу) ыктымалдыгы алгылыктуу;

г) **төмөн** (1): банктын учурдагы жана келечектеги потенциалдуу окуяларга байланыштуу таасирдин жана белгисиздиктин натыйжасында келип чыккан чыгымдары банктын капиталы менен жабылбай калуу (банктын банкроттугу) ыктымалдыгы төмөн.

2) банк өзүнүн тобокелдиктерине баа берүүнү сандык жана сапаттык критерийлердин негизинде негиздөөгө тийиш. Сандык критерийлерге финансылык көрсөткүчтөр, банктын капиталын бөлүштүрүү, ички стресс-тесттердин натыйжалары же колдонулуучу башка тиешелүү маалымат камтылышы мүмкүн. Сапаттуу маалымат банктын тобокелдик деңгээлин аныктаган негизги факторлордун толук түшүндүрмөсүн камтышы мүмкүн;

3) банк тобокелдик көбөйүп жаткандыгын, туруктуулугун же азаюусун көрсөтүү менен өзүнүн олуттуу тобокелдиктеринин тенденциясын (багытын) аныктоого тийиш;

4) банк өзүнүн таза тобокелдигин аныктоого тийиш. Таза тобокелдик тобокелдик деңгээлин жана тобокелдикти тескөө жана контролдоо сапатын (мындан ары – ТКС) колдонуу менен банктын олуттуу тобокелдигине байланыштуу мүнөздүү тобокелдигин топтоонун натыйжасы болуп саналат.

25. Банктын олуттуу тобокелдигин тескөө жана контролдоо сапатына баа берүү төмөнкүчө классификацияланууга тийиш: тескөө сапаты начар (4), шайкеш эмес (3), шайкеш (2) жана күчтүү (1):

1) **начар**: ТКС мүнөздөмөсү олуттуу деңгээлде банктын тобокелдиктеринин мүнөзүн, көлөмүн, татаалдыгын жана профилин эске алганда зарыл деп эсептелгенге шайкеш келбейт;

2) **жетишсиз**: ТКС мүнөздөмөсү айрым олуттуу аспектилерде банктын тобокелдиктеринин мүнөзүн, көлөмүн, татаалдыгын жана профилин эске алганда зарыл деп эсептелгенге шайкеш келбейт. ТКС механизмдеринин мүнөздөмөсү жана/же өндүрүмдүүлүгү тиешелүү тармактык тажрыйбага дал келбейт, бирок жакшыртууга муктаж болгон тармактар өз убагында тиешелүү чаралар көрүлсө, пруденциалдык кооптонуу жараткыдай олуттуу деле болуп саналбайт;

3) **жетиштүү**: банктын тобокелдиктеринин мүнөзүн, көлөмүн, татаалдыгын жана профилин эске алганда ТКС мүнөздөмөлөрү

зарыл катары эсептелинет. ТКС бир аз кемчиликтери болсо да, өзүнүн натыйжалуулугун жана талаптарга жооп бере тургандыгын далилдеди. ТКС механизмдеринин мүнөздөмөлөрү жана ишке киргизүү натыйжалары алдыңкы тармактык тажрыйбага шайкеш келет;

4) **күчтүү:** ТКС мүнөздөмөсү (саясаттары жана стратегиялары, процесстери жана жол-жоболору, контролдоо каражаттары жана персонал) банктын тобокелдиктеринин мүнөзүн, көлөмүн, татаалдыгын жана профилин эске алганда зарыл деп эсептелген көрсөткүчтөн ашкан. ТКС механизмдеринин мүнөздөмөлөрү жана ишке киргизүү натыйжалары текшерилген тармактык стандарттардын натыйжаларынан жогору болгон.

§ 8. Тобокелдикти кабыл алуу мүмкүнчүлүгү

26. Банк КЖБИЖ менен тыгыз байланышта болгон тобокелдикти кабыл алуу мүмкүнчүлүгүнүн деңгээли жөнүндө ички документ аркылуу өзүнүн тобокелдикти кабыл алуу мүмкүнчүлүгүн аныктоосу зарыл. КЖБИЖнын алкагында банк төмөнкүлөрдү ишке ашырууга тийиш:

1) банк кеминде төмөнкү аспектилерге көңүл буруу менен өз иши үчүн жетиштүү деп санаган капитал деңгээлин аныктоого тийиш:

а) банктын таза тобокелдиги;

б) капиталга карата минималдуу талаптар;

в) «капитал буфери» индекси;

г) КЖБИЖ боюнча документтерге ылайык эсептелген капиталга карата ички талаптар;

д) банк өзүнүн капиталга карата минималдуу талаптарынан жана «капитал буфери» индексинен ашыкча колдоого даяр болгон кошумча буфердик резерв;

е) алардын жардамы менен банк финансылык чыңдоо планына ылайык капитал түзө алган жеткиликтүү чаралар;

ж) банктардын КЖБИЖга ылайык жүргүзүлгөн стресс-тестирлөө жыйынтыктары;

з) банктын капитал боюнча пландарында аныкталган капиталдагы потенциалдуу муктаждыктар;

и) дивиденддерди төлөө саясаты.

2) тобокелдикти кабыл алуу мүмкүнчүлүгү деңгээлин жана аныкталган олуттуу тобокелдиктер үчүн белгиленген лимиттерди, ошондой эле мындай лимиттерди актуалдуу абалда кармап туруу үчүн колдонулган убакыт горизонтторун жана процесстерин чагылдыруу. Банк тобокелдикти кабыл алуу мүмкүнчүлүгү боюнча ички документтин аныкталышына негиздеме берүүгө тийиш. Көзөмөл органдары банк өзү белгилеген чектүү маанилерди түшүнгүдөй кыйла жеткиликтүү (өзүнүн мурунку тажрыйбасын, банк секторунун учурдагы деңгээлин, анын бизнес-стратегиясында каралган максаттарды ж.б.) түшүндүрмө берээри күтүлүүдө.

3) эгерде алар олуттуу катары таанылса, тобокелдикти кабыл алуу мүмкүнчүлүгүндө банктын тобокелдиктери камтылууга тийиш (операциялык тобокелдик, аброй жоготуу тобокелдиги ж.б.).

27. Банк бизнес-пландарда тобокелдикти кабыл алуу мүмкүнчүлүгүнө кайчылаш шилтеме келтире алат. Бул учурда банк анын бардык олуттуу тобокелдиктери тобокелдикти кабыл алуу мүмкүнчүлүгүндө канчалык каралгандыгын тастыктоосу зарыл.

§ 9. Капиталга ички талаптар

28. Банкта Капиталдын жетиштүүлүгү боюнча талаптарды эске алуу менен ички ыкма каралууга тийиш, ага ылайык банк чыгаша алып келе турган жана банктын капиталынын өлчөмүнүн төмөндөөсүнө таасирин тийгизе турган бардык олуттуу тобокелдиктерди аныктоого жана сандык баа берүүгө тийиш.

29. Банктар Капиталдын жетиштүүлүгү боюнча нускоого ылайык (кредиттик жана операциялык тобокелдик) капиталдын жетиштүүлүгүн эсептөөгө камтылган тобокелдиктерге жана Капиталдын жетиштүүлүгү боюнча нускоодо талаптар каралбаган олуттуу тобокелдиктер үчүн (мисалы, кредиттик концентрациялануу тобокелдиги, банк портфелиндеги пайыздык чен тобокелдиги, комплаенс-тобокелдик ж.б.) капиталга карата өзүнүн ички талаптарын аныктоого тийиш. Мында банк төмөнкүлөргө милдеттүү:

1) тобокелдиктерге карата төмөнкү ыкмалардын кайсынысы болбосун колдонуу:

а) Капиталдын жетиштүүлүгү боюнча нускоодо каралган талаптарды, ошол эле учурда мындай талаптар менен ордун жабуу жетишсиз болгон тобокелдиктер менен толуктоо аркылуу;

б) капиталга карата ички талаптарга баа берүү үчүн өзүнүн ички моделдерин колдонуу менен жеке башкаруу ыкмасы. Мында бул ыкма банктын капиталын башкаруунун ички процесстерине (б.а. капиталды бөлүштүрүү, баа түзүү, кредиттик тобокелдиктин андеррайтинг ж.б.у.с.) интеграцияланууга тийиш.

2) аларга карата Капиталдын жетиштүүлүгү боюнча нускоодо талаптар каралбаган тобокелдиктер боюнча банк төмөнкүлөргө милдеттүү:

а) кредиттин концентрациялануу тобокелдигин эске алуу менен капиталды баалоо жана бөлүштүрүү. Банк кеминде жеке жана тармактык концентрация тобокелдигинин ордун жабууга тийиш. Ушул Жобонун 2-тиркемесинде банктарга кредиттик концентрациялануу тобокелдигинин ордун жабуу үчүн капиталды бөлүштүрүүдө таяна турган стандартташтырылган ыкмалар сунушталат;

б) банктык портфелдеги пайыздык чен тобокелдигине дуушарланууңузга баа берүү жана бул тобокелдиктин ордун жабуу үчүн капитал бөлүү;

в) бизнес тобокелдигине дуушарланууңузга баа берүү жана бул тобокелдиктин ордун жабуу үчүн капитал бөлүү;

г) комплаенс тобокелдигине дуушарланууңузга баа берүү жана бул тобокелдиктин ордун жабуу үчүн капитал бөлүү;

д) рыноктук тобокелдикке дуушарланууңузга баа берүү жана бул тобокелдиктин ордун жабуу үчүн капитал бөлүү;

е) башка олуттуу тобокелдиктерге дуушарланууңузга баа берүү;

ж) банк башка олуттуу тобокелдиктердин ордун жабуу үчүн өзүнүн ички капиталына сандык баа берүү мүмкүнчүлүгү болбогон учурларда, ал тобокелдиктер үчүн каралган капиталынын 5 пайызынан 15 пайызына чейинки бөлүгүн бөлүп берүүгө милдеттүү, алар Капиталдын жетиштүүлүгү боюнча нускоого ылайык эсептелет.

30. Капиталга карата ички талаптарды эсептөөдө банк төмөнкүлөрдү ишке ашырууга тийиш эмес:

1) ликвиддүүлүк тобокелдиктери үчүн капиталга карата кайсы болбосун ички талаптарды сандык аныктоо, анткени бул тобокелдиктердин орду капитал менен жабылууга тийиш эмес;

2) капиталга карата ички талаптарды Капиталдын жетиштүүлүгү боюнча нускоого ылайык эсептелген капиталга карата минималдуу талаптардан төмөн белгилөөгө;

3) банк толук түшүнбөгөн жана демек өзүнүн ички тобокелдиктерин тескөө жана чечимдерди кабыл алуу үчүн колдонбогон, тобокелдиктерге сандык баа берүүнүн татаал методологиясын ишке киргизүүгө.

Банк таза тобокелдикти баалоону эске алуу менен методологиялардын шайкештигин көрсөтүүгө тийиш.

31. Банктар КЖБИЖ боюнча отчетуна ушул параграфта каралган главаны, анын ичинде төмөнкүлөрдү камтууга тийиш:

1) төмөнкүлөрдү салыштыруу же алардын шайкештиги:

а) ушул Жобонун 23-пунктуна ылайык олуттуу тобокелдиктерди аныктоо;

б) ушул Жобонун 24 жана 25-пункттарына ылайык бул олуттуу тобокелдиктерге баа берүү; ошондой эле

в) тобокелдиктердин ордун жабуу үчүн бөлүнгөн капиталга талаптар.

2) стратегиялык жана ыкчам пландаштырууда, ошондой эле тобокелдикти кабыл алуу мүмкүнчүлүгүн белгилөөдө капиталдын шайкештигине ички баа берүүнүн натыйжаларын жана көрсөткүчтөрүн пайдалануу.

§ 10. Капиталды пландаштыруу

32. Банк өзүнүн капиталынын шайкештик коэффициенттерин болжолдоо, банктын капиталына жана капиталга карата талаптарына баа берүү, ошондой эле анын банктын бизнес-пландарына толук шайкештигин камсыз кылуу жана банктын капиталынын максаттуу

көрсөткүчтөрү тууралуу маалымдоо аркылуу капитал боюнча өз планын иштеп чыгууга тийиш.

33. Ушул Жобонун мурунку пунктунда көрсөтүлгөн капитал боюнча пландарды иштеп чыгууда банк төмөнкүлөрдү ишке ашырууга тийиш:

1) Банктар жөнүндө мыйзамдын 25-беренесинин 4-бөлүгүнүн 1-пунктуна ылайык банктын бизнес-планындагыдай эле макроэкономикалык сценарийди, анын ичинде банк иштей турган рынок сегментинин реалдуу экономикалык шарттарын эске алуу менен жүргүзүлгөн эсептөөлөрдү жана болжолдоолорду негиз катары алууга;

2) финансылык болжолдоолорду бизнес-планга ылайык колдонууга, аларды зарыл болгон учурда, пруденциалдык эрежелерди (мисалы, резервдик талаптарды) колдонуу аркылуу оңдоого;

3) үч жылдык мезгил үчүн банктын капиталынын, тобокелдикти эске алуу менен өлчөнгөн активдеринин жана капиталдын жетиштүүлүгүнө талаптардын күтүлүп жаткан өзгөрүүсүнө баа берүүгө;

4) банк болжолдонгон мезгил ичинде ишке ашырууну пландаштырып жаткан капиталга байланыштуу иш-аракеттерге баа берүүгө жана санын аныктоого, анын ичинде:

а) бөлүштүрүлбөгөн пайда жана дивиденддерди төлөө;

б) субординацияланган карызды тартуу, акцияларды же Биринчи деңгээлдеги капиталдын инструменттердин чыгаруу аркылуу өздүк каражаттарды көбөйтүү;

в) активдерди же финансылык үлүштөрдү сатуу;

г) талака жооп берген учурларда, ченемдик укуктук базага жана бухгалтердик эсепке алуу системасына киргизилүүчү өзгөрүүлөрдүн таасири.

5) капитал боюнча план ишенимдүү, актуалдуу жана банктын бизнес-планына жана стратегиялык планына, тобокелдикти кабыл алуу мүмкүнчүлүгүнө жана капиталдык ресурстарга толук шайкеш келишин камсыз кылуу зарыл.

§ 11. Стресс-тестирлөө

34. Банктар келечекте банктын капиталынын жетиштүүлүгүнө терс таасирин тийгизиши ыктымал болгон жагдайларды же рыноктук жагдайлардын өзгөрүүлөрүн аныктоо үчүн өздөрүнүн КЖБИЖ боюнча отчётторунун алкагында стресс-тесттерди өткөрүүлөрү зарыл. Бул үчүн банктар төмөнкүлөрдү ишке ашырууга тийиш:

1) бүтүндөй банк боюнча бардык олуттуу тобокелдиктерди аныктоо менен чабал жактарын терең талдоо жана анын негизинде бир стресс-сценарийди аныктоого;

2) сценарий боюнча стресс-тесттердин деңгээлин банктын бизнес-моделинен жана операциялык чөйрөсүнөн келип чыккан айрым негизги чабал жактарына стресстик макроэкономикалык жана финансылык жагдайлар көз карашында ылайыкташтырууга;

Стресс-сценарийлер кыйла интенсивдүү болуп, анда кыйла узак мезгил ичинде банктын тиешелүү операциялык чөйрөсүндө болгон жагдайлар камтылууга тийиш жана алардын кесепеттерин азайтуу үчүн активдүү башкаруу стратегиялары камтылышы мүмкүн. Бул максатта банк Кыргыз Республикасындагы жана коңшулаш өлкөлөрдө акыркы банктык кризис учурунда келип чыккан экономикалык жана финансылык кырдаалды карап чыгышы мүмкүн;

Катуулатылган, бирок жүйөлүү макро жол берүүлөрдү колдонуу, ошондой эле негизги чабал жактарга көңүл буруу банктын капиталынын шайкештигине таасирдин олуттуулугун баалоого мүмкүндүк берет;

3) олуттуу тобокелдиктер боюнча банктар төмөнкүлөрдү ишке ашырууга тийиш:

а) стресс-тестирлөө учурунда банктын олуттуу тобокелдиктери кандайча эске алынганын түшүндүрүүгө;

б) стресс-тестте колдонулган негизги тобокелдик факторлорун аларга салыштыруу;

4) стресс-сценарийде капиталдын шайкештиги ченемдерин эсептөө;

5) сценарийлердин талдоосун даярдоодо банк колдонгон методологияларды, анын ичинде проблемалуу кредиттерди жана кредиттик чыгымдарды кантип болжолдогонун түшүндүрүүгө;

6) сценарийдин сандык натыйжасынын интерпретациясын же сүрөттөлүшүн берүүгө.

35. Стресс-тестирлөөнү аныктоо үчүн банк макро-стресс-тест өткөрүүгө жана аны өзүнүн КЖБИЖ боюнча отчетунда чагылдырууга тийиш, анда экономикалык жигердүүлүк көрсөткүчүнүн олуттуу төмөндөшүнүн (рецессия) натыйжасында жалпы начарлоо сценарийи каралат. Бул сценарий алгылыксыз шарттарды чагылдырууга тийиш жана Кыргыз Республикасынын макроэкономикалык жагдайынын начарлоосун, ошондой эле ички дүң продукттун тиешелүү түшүүсүн, жумушсуздук деңгээлинин өсүшүн, инфляцияны жана пайыздык чендерди, өлкөнүн тышкы конъюнктурасынын начарлоосун камтышы мүмкүн. Сценарийдин стрессттик финансылык болжолдоолорунда үч жылдык мезгил камтылууга тийиш.

§ 12. Башка жоболор

36. Ушул главанын 2-11-параграфтарында баяндалган маалыматтарга кошумча, банктар КЖБИЖ боюнча өз отчетуна төмөнкү маалыматтарды камтууга тийиш:

1) КЖБИЖда аныкталган үзгүлтүктөрдү жана кемчиликтерди кыскача баяндоо;

2) ушул параграфтын 1-пунктчасына ылайык аныкталган олуттуу үзгүлтүктөрдү жана кемчиликтерди четтетүү боюнча түзүлгөн иш-чаралар планы. Иш-чаралар планында төмөнкүлөр да камтылышы мүмкүн:

а) банктын таза тобокелдигин жакшыртуу, анын ичинде иштин тобокелдүү түрлөрүн же бизнес багыттарын кыскартуу же токтотуу, тобокелдиктерди азайтуу ыкмаларын ишке киргизүү ж.б.;

б) банктын тобокелдиктерди тескөө жана контролдоо сапатын жогорулатуу; жана

в) капитал боюнча максаттуу көрсөткүчтүн өзгөрүшү.

5-глава. КЖБИЖ боюнча отчётко баа берүүлөр

37. Банк КЖБИЖ боюнча ар бир отчётту тапшырган күндөн тартып 2 (эки) айдын ичинде Улуттук банк аны карап чыгат жана ага камтылууга тийиш болгон бардык маалыматтар жетиштүү деңгээлде камтылышына баа берет.

38. Улуттук банк ушул Жобонун талаптарын, ошондой эле банктар тарабынан берилген КБЖК боюнча отчётторду баалоо жана салыштыруу үчүн иштелип чыккан ички методикаларды эске алуу менен КЖБИЖ боюнча отчётторго баа берет.

39. КЖБИЖ отчётунун негиздүүлүгүнө, натыйжалуулугуна жана толуктугуна баа берүүдө Улуттук банк банктын капиталынын түзүмүнүн уюштуруу түзүмүнүн татаалдыгына жана банктын таза тобокелдигине ылайык келишин эске алат.

40. Эгерде Улуттук банк КЖБИЖ боюнча отчетто олуттуу кемчиликтер бар деп эсептесе, ал банкка өз баа берүүсү жөнүндө билдирет жана банктан Улуттук банктын комментарийлерин эске алып, алардын четтетилгендигин көрсөтүү менен такталган отчетту 2 (эки) айдын ичинде берүүнү талап кылат.

41. Эгерде Улуттук банк кайра каралган отчёттогу кемчиликтер талапка ылайык четтетилди деп эсептебесе, ал отчётко тиешелүү өзгөртүүлөрдү киргизүү зарылчылыгы жөнүндө банкка маалымдайт.

42. Эгерде банк КЖБИЖ боюнча кайра каралган отчётто бербесе же Улуттук банк кайра каралган КЖБИЖ боюнча отчётто ага баштапкы баа берүүдө аныкталган кемчиликтер талаптагыдай четтетилбегендигин аныктаса, анда Улуттук банк Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык банкка карата таасир этүү чараларын колдонушу мүмкүн.

**«Кыргыз Республикасынын
коммерциялык банктарынын
капиталынын жетиштүүлүгүнө
(шайкештигине) баа берүү
боюнча ички жол-жоболор
жөнүндө» жобого карата
1-тиркеме**

**КЖБИЖ боюнча отчеттун
ФОРМАСЫ**

**Жетекчи үчүн резюме
(ушул Жобонун 4-главасынын 2-параграфын карагыла**

1. Капитал боюнча максаттуу көрсөткүчтөр

[Банк өзүнүн максаттуу көрсөткүчтөрүн капитал боюнча аныктайт жана (а) банктын таза тобокелдигин, (б) капиталга карата минималдуу талаптарды, (в) колдонулган учурларда «буфердик капитал» индексин, (г) капиталга карата ички талаптарды, (д) банк капиталга карата минималдуу талаптардан ашыкча колдоого алууга даяр болгон кошумча буфердик резервди, (е) банк финансылык чыңдоо планына ылайык алардын жардамы менен капитал топтой алган жеткиликтүү чараларды, (ж) банктар КЖБИЖге ылайык жүргүзгөн стресс-тесттердин жыйынтыктарына, (з) банктын капитал боюнча пландарында аныкталган капиталды потенциалдуу керектөөлөрдү, (и) дивиденддерди төлөө саясатын эске алуу менен банктын капиталы учурда жетиштүү экендигин аныктайт. Банк кеминде Базалык капитал жана суммардык капитал боюнча өзүнүн капиталынын жетиштүүлүгү боюнча максаттуу көрсөткүчтөрүн билдире тургандыгы күтүлүүдө.]

2. Бизнес-модель

[Бизнес-моделди жана жалпы активдерди жана активдердин кыйла маанилүү статьяларын, киреше, чыгаша жана пайданын суммасын көрсөтүү менен банктын учурдагы финансылык абалын кыскача сүрөттөп бергиле. Иштин негизги багыттарын аныктагыла. Учурдагы бизнес-моделдеги кайсы болбосун күтүлүүчү өзгөртүүлөрдү, бизнес-пландарды жана кийинки жылга болжолдонуучу финансылык абалды көрсөткүлө. Банк бизнес-пландардагы ушул бөлүккө кайчылаш шилтеме келтириши мүмкүн.]

3. Тобокелдиктерди тескөө системасын уюштуруу

КЖБИЖ боюнча отчет даярдоо, бекитүү, мониторинг жүргүзүү жана текшерүү үчүн тобокелдиктерди тескөө системасын кыскача сүрөттөп бергиле, анын ичинде ишке тартылган түзүмдүк бөлүмдөрдү жана бекитүү процессин, ошондой эле ички аудит кызматы тарабынан документ текшерилгендигин кеңири көрсөткүлө.

4. Тобокелдиктерди аныктоо жана баалоо

[Банк олуттуу тобокелдиктер тизмегин сунуштайт]

[Банктын олуттуу тобокелдиктери жана аларды өзүнүн таза тобокелдигине банк тарабынан өзү баа берүүсүнөн турган баалоо]

1-таблица. Банк дуушар болгон же дуушар болушу ыктымал болгон олуттуу тобокелдиктердин тизмеги

Тобокелдиктердин классификациясы (банк тарабынан аныкталат)			Олуттуу тобокелдик (ооба/жок)
Негизги тобокелдиктердин категориялары	Негизги тобокелдикти аныктоо	Бул категорияга киргизилген тобокелдиктердин чакан тобокелдиктери	
Кредиттик тобокелдик			Чакан категорияларга бөлүүсүз
Операциялык тобокелдик			Чакан категорияларга бөлүүсүз
Рыноктук тобокелдик			Чакан категорияларга бөлүүсүз
Комплаенс-тобокелдик			Чакан категорияларга бөлүүсүз

Тобокелдиктердин классификациясы (банк тарабынан аныкталат)			Олуттуу тобокелдик (ооба/жок)
Негизги тобокелдиктердин категориялары	Негизги тобокелдикти аныктоо	Бул категорияга киргизилген тобокелдиктердин чакан тобокелдиктери	
Кредиттик концентрация тобокелдиги			Чакан категорияларга бөлүүсүз
....			Чакан категорияларга бөлүүсүз
		

2-таблица. КЖБИЖнын алкагында олуттуу тобокелдиктер

Олуттуу тобокелдик (олуттуу чакан тобокелдиктин негизги тобокелдиги)	Тобокелдик деңгээли (1-4)	Капиталга карата ички талаптар		Стресс-тестирлөөгө киргизилген (ооба/жок)
		Сапаттык (ооба/жок)	Сандык (ооба/жок)	
Кредиттик тобокелдик	Жогору	жок	ооба	ооба

3-таблица. Банктын өздүк таза тобокелдигин өзүн-өзү баалоосу

Олуттуу тобокелдик (олуттуу чакан тобокелдиктин негизги тобокелдиги)	Тобокелдик деңгээли (1-4)	Олуттуу тобокелдик ТКС	Тенденция
Кредиттик тобокелдик	Жогорку	Шайкеш	Өсүүдө
Агрегация (таза тобокелдик)			

5. Тобокелдикти кабыл алуу мүмкүнчүлүгү жана капитал боюнча максаттуу көрсөткүчтөр

[Банктын тобокелдикти кабыл алуу мүмкүнчүлүгү, анын ичинде тобокелдиктин негизги индикаторлору жана тобокелдикти кабыл алуу мүмкүнчүлүгүнүн чектүү маанилери. Банк өзү дуушар болгон жана олуттуу катары аныкталган бардык тобокелдиктер боюнча өзүнүн тобокелдикти кабыл алуу мүмкүнчүлүгүн чагылдырууга тийиш.]

[Банктын капитал боюнча максаттуу көрсөткүчтөрү. Банк кеминде Базалык капиталдын жана суммардык капиталдын көз карашынан капитал боюнча өзүнүн максаттуу көрсөткүчтөрүн сунуштай тургандыгы күтүлүүдө.]

4-таблица. Тобокелдикти кабыл алуу мүмкүнчүлүгү деңгээлинин көрсөткүчтөрү жөнүндө жана капитал боюнча максаттуу көрсөткүчтөр жөнүндө ички документ

Коэффициенттери	Максаттуу мааниси - %	Алдын ала эскертүү индикатору - %	Лимит - %
Базалык капитал			
Суммардык капитал			
....			

6. Капиталга карата ички талаптар

[Капиталга карата жалпы ички талаптар бардык олуттуу тобокелдиктер үчүн капиталга карата ички талаптардын суммасын чыгаруу аркылуу аныкталат]

5-таблица. Олуттуу тобокелдик боюнча капиталга карата талаптар

миң сом түрүндө

Олуттуу тобокелдик (олуттуу чакан тобокелдиктин негизги тобокелдиги)	Капиталдын минималдуу өлчөмү	Капиталга карата ички талаптар
Кредиттик тобокелдик		
Бардыгы болуп		

7. Капиталды пландаштыруу жана чечимдерди кабыл алуу

[Банк капиталды пландаштыруунун жыйынтыктарына кыскача маалымат берет жана банк капиталды кандайча тескей тургандыгын чагылдырат]

6-таблица. Капиталды пландаштыруу

миң сом түрүндө

Позициялар	Базалык линия	Болжолдоо		
		1 жыл	2 жыл	3 жыл
Капиталды тартуу инструменттери				
Базалык капитал				
- эсептен чыгаруулар				
Кошумча капитал				
- эсептен чыгаруулар				
Суммардык капитал				
- эсептен чыгаруулар				
ТРА				
Капиталдын жетиштүүлүгү боюнча нускоого ылайык ТРАга байланыштуу тобокелдиктер				
- Кредиттик тобокелдик				
- Корреспонденттик эсептер				
- Банктар аралык депозиттер				
- РЕПО-операциялар				
- Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети жана жергиликтүү бийлик органдары тарабынан чыгарылган баалуу кагаздар				
- Кыргыз жана чет өлкө компанияларынын карыздык баалуу кагаздары				
- Кыргыз жана чет өлкө компанияларынын капиталын тартуу инструменттери				
- Кыргыз Республикасынын банктарына жана чет өлкө банктарына жана финансы уюмдарына кредиттер				

Позициялар	Базалык линия	Болжолдоо		
		1 жыл	2 жыл	3 жыл
- Мамлекеттик секторго кредиттер				
- Жеке секторго ипотекалык кредиттер (жеке адамдарды кошо алганда)				
- Негизги каражаттар				
- Баланстан тышкаркы позициялар				
- Башкалар				
- Операциялык тобокелдик				
...				
Кошумча тобокелдиктердин ТРА (Капиталдын жетиштүүлүгү боюнча нускоодо алар боюнча талаптар белгиленбеген тобокелдиктер)				
Коэффициенттер				
Базалык капитал				
Биринчи деңгээлдеги капитал				
Суммардык капитал				
...				

8. Стресс-тестирлөө

[КЖБИЖнын алкагында банкта өткөрүлгөн ички стресс-тестирлөөнүн жыйынтыктары]

7-таблица. Стресс жагдайлар орун алган учурларда капиталды пландаштыруу

миң сом түрүндө

Позициялар	Базалык линия	Болжолдоо		
		1 жыл	2 жыл	3 жыл
Капиталды тартуу инструменттери				
Базалык капитал				
- эсептен чыгаруулар				
Кошумча капитал				
- эсептен чыгаруулар				
Суммардык капитал				
- эсептен чыгаруулар				
ТРА				
Капиталдын жетиштүүлүгү боюнча нускоого ылайык ТРАга байланыштуу тобокелдиктер				
- Кредиттик тобокелдик				
- Корреспонденттик эсептер				
- Банктар аралык депозиттер				
- РЕПО-операциялар				
- Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети жана жергиликтүү бийлик органдары тарабынан чыгарылган баалуу кагаздар				
- Кыргыз жана чет өлкө компанияларынын карыздык баалуу кагаздары				
- Кыргыз жана чет өлкө компанияларынын капиталын тартуу инструменттери				
- Кыргыз Республикасынын банктарына жана чет өлкө банктарына жана финансы уюмдарына кредиттер				
- Мамлекеттик секторго кредиттер				

Позициялар	Базалык линия	Болжолдоо		
		1 жыл	2 жыл	3 жыл
- Жеке секторго ипотекалык кредиттер (жеке адамдарды кошо алганда)				
- Негизги каражаттар				
- Баланстан тышкаркы позициялар				
- Башкалар				
- Операциялык тобокелдик				
...				
Кошумча тобокелдиктердин ТРА (Капиталдын жетиштүүлүгү боюнча нускоодо алар боюнча талаптар белгиленбеген тобокелдиктер)				
Кoeffициенттер				
Базалык капитал				
Биринчи деңгээлдеги капитал				
Суммардык капитал				
...				

9. Капитал боюнча чечимдерди кабыл алуу

[КЖБИЖга байланыштуу банк тарабынан кабыл алынган капитал боюнча чечимдер]

10. КЖБИЖнын жетиштүүлүгүнө өздүк баа берүү

[Банк КЖБИЖнын жетиштүүлүгүнө өзүнө-өзү баа берүүсү, чабал жактарын жана кемчиликтерин чагылдыруу, ошондой эле КЖБИЖны жакшыртуу планы жана бул планды ишке ашыруу мөөнөтү жөнүндө кыскача түшүндүрмө келтирет.]

3. Жалпы маалымат
(ушул Жобонун 4-главасынын 3-параграфын карагыла)

1. Жалпы маалымат	
Банктын толук аталышы	
Отчёттук мезгил	
Отчёт түзүлгөн дата	
Отчётту координациялоо үчүн жооптуу адам/ адамдар	
Отчётту макулдашкан байланыш адамынын/ адамдардын кызмат орду	
Уюштуруу бөлүмү	
Байланыш адамынын/ адамдарынын телефону жана электрондук почта дареги	
КЖБИЖ боюнча ички аудитордун акыркы отчётунун датасы	
Директорлор кеңеши бекиткен дата жана кол тамгасы	
Банкта КЖБИЖны колдонуу чөйрөсү	КЖБИЖ өздүк же консолидацияланган негизде ишке киргизилип жаткандыгын көрсөткүлө. Эгер КЖБИЖ консолидацияланган негизде колдонулса, отчётко киргизилген юридикалык жактарды, түз жана кыйыр % катышуусун, ошондой эле консолидацияланган периметрде алардын активдерин жана милдеттенмелерин интеграциялоо методологиясын көрсөткүлө (толук консолидация же пропорционалдык консолидация).

4. Бизнес-модель жана стратегия (ушул Жобонун 4-главасынын 4-параграфын карагыла)

1. Бизнес-модель жана стратегия

[Негизги иш багыттарын, географиялык локациялар боюнча концентрацияны, туунду компанияларды жана банк сунуштаган негизги продукттарды, ошондой эле негизги иш багыттары, рыноктор жана туунду компаниялар боюнча кирешелер жана чыгашалардын негизги булактарын көрсөтүү менен бизнес-моделди сүрөттөп бергиле. Учурдагы бизнес-моделдеги кайсы болбосун күтүлүүчү өзгөрүүлөрдү, күтүлүүчү бизнес-чөйрөнү, бизнес-планды жана ишмердүүлүктүн, рыноктор жана туунду компаниялардын негизги багыттары боюнча кийинки болжолдонуучу финансылык абалды көрсөткүлө. Банк өзүнүн бизнесине операциялык өзгөрүүлөрдү киргизүүгө ниеттенүүсүн кыйла кеңири сүрөттөп бергиле (мисалы, МТ-инфраструктурага). Бул глава бизнес-планга кайчылаш шилтеме берүү аркылуу толтурулушу мүмкүн. Банк ушул маалыматты кайчылаш шилтеме берүү аркылуу Банк иштери жөнүндө мыйзамдын 25-беренесине ылайык Улуттук банкка сунушталуучу өзүнүн учурдагы бизнес-планына киргизе алат.]

5. КЖБИЖнын алкагында тобокелдиктерди тескөөнү уюштуруу (ушул Жобонун 4-главасынын 5-параграфын карагыла)

1. Уюштуруу түзүмү

[Банк ушул отчёттун тиркемесинде кеңири уюштуруу схемасын сунуштайт, ошондой эле банк банктын башкаруу органынын жана башкармасынын мүчөлөрүнүн тиешелүү милдеттерин жана жоопкерчилик чөйрөсүн көрсөтөт. Отчёт берилүүчү системанын тобокелдиктерди тескөө жана КЖБИЖ бөлүгүнүн блок-схемасы ушул бөлүктө келтирилет же уюштуруу схемасына карата тиркелет (бул глава банктын Улуттук банкка буга чейин сунушталган башка документтерине кайчылаш шилтеме берүү аркылуу толтурулушу мүмкүн)]

[Банк КЖБИЖ боюнча отчёт кандайча түзүлгөндүгүн баяндайт. Банк КЖБИЖны түзүүдө эске алынган факторлорду санап берет. КЖБИЖ канчалык көп колдонула тургандыгын көрсөтөт. КЖБИЖга байланыштуу отчёттордун тизмесин берет жана алар канчалык көп түзүлө тургандыгын жана кимге берилгендигин көрсөтөт. Банк КЖБИЖ боюнча отчетту даярдоо жол-жобосу аныкталган ички саясатты жана КЖБИЖга байланыштуу ролдорду жана милдеттерди кошо алганда, жол-жобону белгилейт жана түшүндүрөт.]

2. Директорлор кеңешинин ролу

[Директорлор кеңешинин КЖБИЖны даярдоо, мониторинг жүргүзүү жана кароодогу ролун чагылдыргыла. КЖБИЖтогу Директорлор кеңешинин комитеттеринин, айрыкча Аудит боюнча кеңеш комитетинин ролун чагылдыргыла. КЖБИЖге тиешелүү отчетторду талдоонун негизинде Директорлор кеңеши кабыл алган чечимдерди келтиргиле.]

3. Башкарманын ролу

[Башкарманын КЖБИЖдогу ролун баяндап бергиле.]

4. Стратегия, тобокелдиктерди тескөө жана тобокелдиктерди контролдоо

[Банк тобокелдиктерди кабыл алуу жана аларды тескөөнүн кыйла олуттуу принциптерин, ошондой эле алар камтылган ички ченемдик актылардын тизмегин келтирет. Банк тобокелдиктерди тескөө стратегияларын жана бизнес-планды канчалык көп макулдаша тургандыгын баяндайт.]

4. Стратегия, тобокелдиктерди тескөө жана тобокелдиктерди контролдоо

[Банк тобокелдиктерди кабыл алуу стратегиясын чечмелейт жана бул стратегияны ишке ашырууга жооптууларды санап берет. Банк тобокелдиктерди кабыл алуу мүмкүнчүлүгүн бекитет жана аны билдирет, лимиттер банктын ички ченемдик актыларында аныкталганга окшош сандык формада көрсөтөт. Банк тобокелдиктерди кабыл алуу стратегиясы аныкталган ички актыларды келтирет.]

[Банк контролдоонун ички системасынын шайкештигине жана тобокелдиктеди тескөө ситсемасынын өзүн-өзү баалоо жыйынтыктарын келтирет.]

5. Көзөмөл жана КЖБИЖ жеке баа берүүсү

[Банк банктын ичинде ички аудит жана тобокелдиктерди контролдоо функциясы жана комплаенс-мониторинг функциясы сыяктуу башка көз карандысыз контролдоо функциялары тарабынан жүзөгө ашырылуучу КЖБИЖ шайкештигин баалоо методунун сүрөттөлүшүн келтирет.]

[Банк ички аудиттин отчетторунун тизмегин сунуштайт жана аталган отчет киргизилген мезгилде аныкталган кыйла олуттуу корутундуларга кыскача баяндама жасайт. Банк ички аудиттин корутундуларынын негизинде көрүлгөн чараларды санап берет.]

[Банк өзүн-өзү баалоо кандай уюштурулгандыгын жана ким жүзөгө ашыра тургандыгын сүрөттөп, б.а. верификацияны жана КЖБИЖ боюнча кайра текшерүүнү, ошондой эле корректировкалоо жана жол-жобону жеткире иштеп чыгуу аткарылган же аткарылууга тийиш болгон жыйынтыктарды жана ыкманы баяндайт.]

6. Тобокелдиктерди аныктоо
(ушул Жобонун 4-главасынын 6-параграфын карагыла)

1. Банк дуушар болуучу же дуушар болушу мүмкүн болгон тобокелдиктер

[Банк дуушар болгон тобокелдиктерди келтирет жана тиешелүү тобокелдикте белгилүү бир чакан тобокелдиктер камтыла тургандыгын же камтылбай тургандыгын түшүндүрүп берет.]

[Банк тобокелдиктерди аныктоо ыкмасын жана арымын жана алардын олуттуулугун аныктоону сүрөттөйт. Банк бул жол-жобонун жүрүшүндө эске алынуучу факторлорду тизмектейт жана түшүндүрүп берет. Биринчи этапта банк сандык критерийлердин негизинде (мисалы, дуушарлануу деңгээлин баалоо, контрагенттердин дуушарлануу сапатын, тобокелдиктин ордун жабуу деңгээлин ж.б.) же сапаттуу критерийлердин негизинде (мисалы, аброй жоготуу тобокелдиги, экологиялык тобокелдик ж.б.). тобокелдик олуттуу экендигин аныктоосу зарыл. Экинчи этапта банк ар бир тобокелдикти олуттуу катары идентификациялоосу үчүн колдонулуучу критерийлер жөнүндө кеңири маалымат берүүгө тийиш (сапаттык же сандык).]

[Банк тобокелдик эмне себептен олуттуу деп саналбагандыгына ачык жүйө келтирүүгө тийиш.]

8-таблица. Банк дуушар болгон же дуушарланышы мүмкүн болгон олуттуу тобокелдиктердин тизмеги

Тобокелдиктин негизги категориясы	Негизги тобокелдикти аныктоо	Бул категорияга киргизилген чакан тобокелдиктер
Кредиттик тобокелдик		
Операциялык тобокелдик		
Рыноктук тобокелдик		
Комплаенс-тобокелдик		
Кредиттик концентрация тобокелдиги		
....		

9-таблица. Олуттуу тобокелдиктерди аныктоо

Олуттуу тобокелдик (олуттуу чакан тобокелдиктин негизги тобокелдиги)	Критерийлер		Кеңири маалымат	
	Сапаттык (ооба/жок)	Сандык (ооба/жок)	Сапаттык	Сандык

10-таблица. Олуттуу эмес тобокелдиктер

Олуттуу эмес тобокелдиктер/чакан тобокелдиктер	Банк бул тобокелдиктерге дуушарланууну олуттуу катары санабай тургандыгы себептерин чечмелөө

7. Тобокелдиктерди баалоо (ушул Жобонун 4-главасынын 7-параграфын карагыла)

1. Мүнөздүү тобокелдик
[Ар бир олуттуу тобокелдик үчүн мүнөздүү тобокелдиктин ыйгарылган деңгээлин көрсөтүү зарыл (1 (төмөн), 2 (артыкчылыктуу), 3 (олуттуу) жана 4 (жогору)), бул деңгээл боюнча түшүндүрмөнү кошуу зарыл жана бул тобокелдик КЖБИЖде кандай караларын көрсөтүлсүн.]
[КЖБИЖнын алкагында тобокелдиктин сапаттык жана сандык фактор болуп санала тургандыгын көрсөткүлө.]
[Стресс-тестирилөөнүн жүрүшүндө олуттуу тобокелдиктер талаптагыдай эске алынгандыгын банк аныктай тургандыгы күтүлөт.]
1.1. Кредиттик тобокелдик
<p>Мүнөздүү кредиттик тобокелдикти баалоо учурунда, банктар бул тобокелдик менен байланышкан көрсөткүчтөрдү талдоого (мисалы, проблемалуу кредиттердин коэффициенти, белгилүү бир резервдердин деңгээлин, проблемалуу сыяктуу эле жөнөкөй кредиттердин өсүш арымдары ж.б.), ошондой эле айрым же бардык төмөнкү аспектилерге баа берүүгө тийиш:</p> <ol style="list-style-type: none">1) тенденциялар жана сапат, кредиттик тобокелдик менен байланышкан банктын активдеринин жана баланстан тышкаркы статьяларынын курамы жана деңгээли – өзгөрүүлөрдүн мүнөзүн жана алардын себептерин аныктоо;2) активдердин класстары ортосундагы негизги өзгөрүүлөр – алардын себептерин аныктоо;3) баланстык да жана баланстан тышкаркы статьялар да алар менен байланыштуу болгон кредиттер, карыздык баалуу кагаздар жана башка кредиттик тобокелдиктер боюнча резервдерди түзүү жана классификациялоо;4) активдердин төлөө мөөнөтү боюнча түзүмү – бул түзүм кайсы багытта өзгөрүлө тургандыгын аныктоо: көбөйүү же кыскаруу жагына жана кредиттик тобокелдикке мүнөздүү натыйжаларды аныктоо;5) кредит портфелинин жана суб-портфелдердин өсүш арымдары, жалпы активдердеги жана кредиттик портфелдеги деңгээлдин жана салмактын өзгөрүүлөрү жана тенденциялары;6) банктын учурдагы жана көйгөйлүү кредиттеринин түзүмү жана бул түзүмдөгү өзгөрүүлөр;

7) банк тарабынан сунушталуучу кредиттердин өзгөчөлүктөрү: мисалы, кредиттердин түрү, бул кредиттер рынокто жаңы болуп санала тургандыгы, төлөө мөөнөтү, пайыздык чен, кардарлардын базасы (рыноктун сегменти), валюта, өзгөрүлмөлүүлүгү (мисалы, банктын стресс-тестинин жыйынтыктары) ж.б.;

8) анда банк кредиттик позицияларга ээ экономика секторлорунун учурдагы абалы жана келечеги, ошондой эле өлкөдөгү жалпы макроэкономикалык жана саясий жагдай; негизги өнөктөш өлкөлөрдөгү жалпы макроэкономикалык жана саясий жагдай;

9) банктын кредиттерин кайра каржылоо деңгээли жана көлөмү, деңгээлин жана көлөмүн өзгөртүү жана өзгөрүү себептери;

10) байланыштуу тараптарды кредиттөө, кызматкерлерди кредиттөө деңгээли жана көлөмү, деңгээлин жана көлөмүн өзгөртүү жана өзгөртүүнүн себептери;

11) валюта курсунун туруксуздугунан улам келип чыккан кредиттик портфелдин кредиттик тобокелдиги;

12) чакан портфелге тиешелүү банктын чыгымдары тууралуу жеке тарыхый маалыматтар, проблемалуу кредиттер, ордун жабуу коэффициенттери жөнүндө буга чейинки маалыматтар;

13) кайсы болбосун потенциалдуу мыйзамдуу, ченемдик, бухгалтердик жана технологиялык өзгөртүүлөрдүн банктын кредиттик чакан портфелдеринин тобокелдик профилине таасири.

1.2. Операциялык тобокелдик

Мүнөздүү операциялык тобокелдикти баалоо учурунда банктар төмөнкү аспекттердин айрымдарын же бул аспекттердин бардыгын эске алууга тийиш:

- 1) Улуттук банктын маалыматы боюнча (тарыхый) операциялык чыгым тартуулар жана алардын негизги себептери;
- 2) операциялык чыгым тартуулардын көрсөткүчү: суммага карата бир жылга операциялык чыгым тартуулардын катышы (үч жыл/ 3 жыл ичиндеги жылдык дүң киреше);
- 3) тобокелдик таандык болгон окуялар жана процесстердин түрлөрү боюнча бөлүштүрүү менен чыгым тартуулардын суммасы (ички алдамчылык, тышкы алдамчылык, кадр саясаты жана эмгекти коргоо, кардарлар, продукттар жана иш тажрыйбасы, материалдык активдерди бүлдүрүү, бизнестин үзгүлтүксүздүгүнүн бузулушу, системалык үзгүлтүктөр, операциялар жана процесстерди башкаруу), жана банк ишинин багыттары боюнча (жеке адамдар үчүн банктык кызматтар, юридикалык жактар үчүн банктык кызматтар, төлөм-эсептешүү операциялар, корпоративдик операциялар, баалуу кагаздар менен операциялар, агенттик кызматтар, брокердик кызматтар, консультациялык кызматтар, башка банктык кызматтар);
- 4) операциялык чыгым тартуунун келип чыгышы менен байланыштуу бардык жагдайларды жана чыгым тартууларды банктар тарабынан эсепке алуу жана талдоо деңгээли;
- 5) банктар тарабынан жүргүзүлгөн операциялардын мүнөзү жана татаалдыгы;
- 6) банктын географиялык абалынын анын операциялык тобокелдигинин профилине таасири (мисалы, электр энергияны берүүдөгү, интернетке туташуудагы үзгүлтүктөр, кылмыштуу аракеттер, жер титирөөлөр ж.б.);
- 7) продукттардын жаңычылдыгы жана алардын татаалдыгы.

1.3. Банк портфелиндеги пайыздык чен тобокелдиги

Банкка мүнөздүү банк портфелиндеги пайыздык чен тобокелдигин баалоо учурунда банк тиешелүү көрсөткүчтөрдү (мисалы, таза пайыздык маржаны ж.б.) талдоого жана төмөндө келтирилген аспектилердин айрымдарына же бардыгына баа берүүгө тийиш:

Банктын балансынын түзүмү, баланстан тышкары иштер жана банк портфелиндеги пайыздык чен тобокелдигинин негизги булактарын аныктоо үчүн анын балансынын курамындагы тенденциялар жана анын банк капиталына жана пайдасына таасирин баалоо, ал төмөнкүлөрдү камтыйт:

- бүтүндөй алганда жана инструменттер боюнча бөлүштүрүлгөн таза пайыздык маржаны;
- кредиттерди, инвестицияларды, милдеттенмелерди жана банктын баланстан тышкаркы статьяларын төлөө мөөнөтү жана кайра баалоо түзүмү; банктын банк портфелинде пайыздык чен тобокелдигинин профилинин динамикасы;
- пайыздык ченди өзгөртүүгө жакын баланстык активдердин жана баланстан тышкаркы милдеттенмелердин үлүшү;
- банкта айкын же ишке багытталган опцияларга ээ продукттардын олуттуу запасы барбы: мөөнөтүнөн эрте төлөө варианттары, чектөөлөр же минималдуу деңгээлдери же продукттар – рыноктук пайыздык ченден олуттуу түрдө артта калуучу чендер;
- өзгөрүлмөлүү чен менен өз продукттарын баалоо үчүн банк тарабынан колдонулуучу ар кандай индекстер (мисалы, прайм, Libor, Treasury), ошондой эле бул индекстерге туташтырылган продукттардын деңгээли же топтому;
- туунду продукттардын мүнөзү жана колдонулушу;
- башка баланстан тышкаркы статьялар (мисалы, аккредитивдер, кредиттерди сунуштоо боюнча милдеттенмелер);
- пайыздык эмес кирешелердин динамикасы;
- каржылоо булактарынын наркынын динамикасы;
- милдеттенмелердин наркы өзгөрүү ылдамдыгына салыштырганда активдер боюнча пайыздык чендин өзгөрүү ылдамдыгы;
- активдерди төлөөгө жана милдеттенмелерди алууга пайыздык чендерди өзгөртүүгө таасири;
- пайыздык эмес кирешелерди көбөйтүү боюнча пландарды ишке ашыруу.

1.4. Кредиттик концентрациянын тобокелдиги

Банкка мүнөздүү кредиттик концентрация тобокелдигин баалоодо банк тиешелүү көрсөткүчтөрдү талдоого тийиш (мисалы, тобокелдиктин жалпы суммасына, кредиттердин концентрациясына карата негизги контрагенттердеги концентрациясы [Херфиндаль индекси] ж.б.), жана төмөнкү айрым параметрлерге же бардык саналган аспектилерге баа берүүнү жүргүзөт:

1) активдердин жана баланстан тышкаркы статьялардын түрлөрү боюнча концентрациясы (мисалы, акча каражаттары, кредиттер, материалдык активдер, материалдык эмес активдер, баалуу кагаздар, туунду инструменттер ж.б.), мындай концентрациянын себептерин жана анын болжолдуу кесепеттерин аныктоо;

2) географиялык, экономикалык сектордун, кредиттин түрүнүн, күрөөнүн, карыз алуучунун ж.б. көз карашынан алганда банктын кредит портфелиндеги концентрациялануу деңгээли – мындай концентрациянын жана анын өзгөрүшүнүн себептерин, орун алышы мүмкүн болгон проблемаларды жана тобокелдиктерди аныктоо.

11-таблица. КЖБИЖнын алкагында олуттуу тобокелдиктерди каароо

Олуттуу тобокелдик (олуттуу чакан тобокелдиктин негизги тобокелдиги)	Мүнөздүү тобокелдик (1-4)	Капиталга карата ички талаптар (ооба/жок)		Стресс-тестирлөөгө киргизилди (ооба/жок)
		Сапаттык	Сандык	
Кредиттик тобокелдик	Жогору	жок	ооба	Кредиттик тобокелдик

2. ТКС

[Таңдалып алынган класс боюнча түшүндүрмөлөрдү келтирүү менен ар бир улуттуу тобокелдикке ага ыйгарылган ТКС классын көрсөткүлө (1 (күчтүү), 2 (шайкеш), 3 (шайкеш эмес) жана 4 (начар))]

2.1. Кредиттик тобокелдик

Кредиттик тобокелдиктин ТКС баалоо учурунда банктар баалоого өзүнүн стандарттык кредиттерин, ошондой эле алар иштеген ар кандай портфелдерди (мисалы, айыл чарба кредиттөөсүн, карталык кредиттөө, байланышкан тараптарды кредиттөө ж.б.) кошууга жана баалоого айрым же бардык төмөнкү аспектилерди камтууга тийиш:

1. Стратегиялар жана саясаттар, анын ичинде:

- кредиттик стратегия;
- стратегияны пландаштыруу процесси;
- кредиттик саясат;
- тобокелдиктин/кредиттин лимиттери;
- баш ийүү жана жоопкерчилик тартиби;
- башкарма жана жетекчилик тарабынан контроль.

2. Процесстер жана жол-жоболор: программалар жана практикалар, алар банк өз максаттарына жетүүсүн тартипке салат. Процесстерде күндөлүк аракеттер кандайча аткарыла тургандыгын аныкталат. Натыйжалуу процесстер негиз салуучу саясаттарга туура келет жана чыгымдар жана каршы салмактардын тиешелүү системаларынын негизинде жөнгө салынат (ички контроль сыяктуу):

- кредитти сунуштоо;
- кредиттик администрлөө жана мониторинг жүргүзүү;
- проблемалуу кредиттерди тескөө;
- классификациялоо жана камсыздоо шайкештиги.

3. Контролдоо механизмдери, анын ичинде:

- башкаруунун маалыматтык системалары;
- ички контроль жана текшерүүлөр;
- ички аудит.

4. Процесстерди аткарган же контролдогон персонал: банктын кызматкерлери жана жетекчилиги. Кызматкерлер канчалык квалификациялуу жана компетенттүү, канчалык деңгээлде банктын миссиясын, стратегиясын, саясатын жана процесстерин түшүнө тургандыгы бааланат. Мындан тышкары, эмгекке төлөө программалары канчалык деңгээлде кредиттик тобокелдикти башкаруу менен интеграциялангандыгын баалоосу зарыл.

2.2. Операциялык тобокелдик

Операциялык тобокелдиктин ТКС баалоодо банктар өзүнүн баалоосуна төмөнкү аспектилердин айрымдарын же бардыгын камтууга тийиш:

1. Банк ресурстар жана технологиялар көз карашынан өз максаттарына кантип жете тургандыгы аныкталган план катары түшүнүүгө боло турган стратегия. Саясаттар банктын белгилүү бир максаттарга жетүүсү үчүн көрүлүүчү аракеттери жөнүндө билдирүүлөрү. Саясатта көп учурда стандарттар белгиленет (мисалы, жол берилген тобокелдикке карата) жана банктын негизги миссиясына, максаттарына жана стратегияларга туура келүүгө тийиш.

2. Процесстер жана жол-жоболор: программалар жана практикалар, алар банктын өз максаттарына жетүүсүн тартипке келтирет. Процесстер күндөлүк аракеттер кандайча аткарыла тургандыгын аныктайт. Натыйжалуу процесстер негиз салуучу саясаттарга туура келет жана чыгымдар жана каршы салмактар аркылуу (ички контроль сыяктуулар менен) жөнгө салынат.

3. Контролдоо механизмдери: банктын жетекчилиги тобокелдиктерге карата чечимдерди кабыл алуу жана процесстердин натыйжалуулугун баалоо үчүн өндүрүмдүүлүктү өлчөөдө колдонгон функциялар (ички жана тышкы аудит, тобокелдиктерди талдоо жана сапатты камсыздоо) жана маалыматтык системалар, банктын жетекчилиги өндүрүмдүүлүктү өлчөө үчүн тобокелдиктерге карата чечимдерди кабыл алуу үчүн жана процесстердин натыйжалуулугун баалоо үчүн колдонот. Контролдоо функцияларында так баш ийүү тартиби каралууга, алгылыктуу ресурстарга жана тиешелүү ыйгарым укуктарга ээ болууга тийиш.

4. Процесстерди аткарган же контролдогон персонал: банктын кызматкерлери жана жетекчилиги. Кызматкерлер канчалык деңгээлде квалификациялуу жана компетенттүү экендиги, алар канчалык деңгээлде банктын миссиясын, стратегиясын, саясатын жана процесстерин түшүнө тургандыгы бааланат.

2.3. Банк портфелиндеги пайыздык чен тобокелдиги

Башкаруу сапатын жана банк портфелиндеги пайыздык чен тобокелдигин контролдоону баалоодо банктар өз баа берүүсүнө төмөнкү аспектилердин айрымдарын же бардыгын камтууга тийиш:

1. Стратегиялар жана саясаттар, анын ичинде:

- тобокелдик стратегиясы;
- стратегияны пландаштыруу процесси;
- тобокелдиктер боюнча лимиттер;
- тобокелдиктерди тескөө процесси;
- ролдор жана милдеттер;
- Банк Башкармасы тарабынан контроль.

2. Процесстер жана жол-жоболор: программалар жана практикалар, алар банктын өз максаттарына жетүүсүн тартипке келтирет. Процесстер күндөлүк аракеттер кандайча аткарыла тургандыгын аныктайт. Натыйжалуу процесстер негиз салуучу саясаттарга туура келет жана чыгымдар жана каршы салмактар аркылуу (ички контроль сыяктуулар менен) жөнгө салынат:

- жалпы аспектилер;
- тобокелдиктерди тескөө процесси;
- тобокелдиктер боюнча лимиттер.

3. Контролдоо механизмдери, анын ичинде:

- башкаруунун маалыматтык системалары;
- ички контроль;
- ички аудит.

4. Процесстерди аткарган же контролдогон персонал: банктын кызматкерлери жана жетекчилиги. Кызматкерлер канчалык деңгээлде квалификациялуу жана компетенттүү экендиги, алар канчалык деңгээлде банктын миссиясын, стратегиясын, саясатын жана процесстерин түшүнө тургандыгы бааланат. Мындан тышкары, эмгекке төлөө программалары канчалык деңгээлде кредиттик тобокелдикти башкаруу менен интеграциялангандыгын баалоосу зарыл.

2.4. Кредиттик концентрациялануу тобокелдиги

Кредиттик концентрациянын ТКС баалоодо банктар өз баасына кредиттик тобокелдиктин буга чейин иштелип чыккан баасын камтууга тийиш, анын алкагында негизинен кредиттик концентрация тобокелдигин тескөөгө туташтырууга көңүл бөлүнөт.

12-таблица. КЖБИЖнын алкагында олуттуу тобокелдиктер

Олуттуу тобокелдиктер (олуттуу чакан тобокелдиктин негизги тобокелдиктери)	ТКС (1-4)
Кредиттик тобокелдик	Жогорку

3. Таза тобокелдик

[Банк өзүнүн таза тобокелдигин аныктай тургандыгы күтүлүүдө. Таза тобокелдик банкка мүнөздүү тобокелдик менен ТКС жана анын маанилүү тобокелдиктерин билдире тургандыгы күтүлөт]

[Статикалык баадан тышкары, анын келечектеги «тенденциясы» аныкталат. Ошентип, банк тобокелдиктин учурдагы жана болжолдуу тенденциясы тууралуу корутундусун бере тургандыгы күтүлүүдө]

13-таблица. Банктын жеке таза тобокелдигин өзүн-өзү баалоосу

Олуттуу тобокелдиктер (олуттуу чакан тобокелдиктин негизги тобокелдиктери)	Тобокелдик деңгээли (1-4)	Олуттуу тобокелдиктин ТКС	Таза тобокелдик	Тенденциясы
Кредиттик тобокелдик	Жогорку	Жетиштүү	Жогорку	Өсүүдө
		Жетишсиз	Олуттуу	Туруктуу
		Жогорку	Жол берилген	Төмөндөөдө
		Төмөнкү	Жогорку	
Жалпы таза тобокелдик				

8. Тобокелдиктерди кабыл алуу мүмкүнчүлүгү (ушул Жобонун 4-главасынын 8-параграфын карагыла)

1. Тобокелдиктерге туруштук берүү жана тобокелдиктерди кабыл алуу мүмкүнчүлүгү
[Капитал боюнча максаттуу көрсөткүчтөрдү чагылдыргыла жана тобокелдиктерди кабыл алуу мүмкүнчүлүгүнүн деңгээли жөнүндө ички документ менен бизнес-план, капиталды пландаштыруу, тобокелдиктерди тескөө ж.б. ортосунда кандайча байланыш бар экендигин көрсөткүлө]
[Тобокелдиктерди кабыл алуу жана аныкталган олуттуу тобокелдиктер үчүн белгиленген лимиттерди, ошондой эле мындай лимиттерди актуалдуу абалда колдоо үчүн колдонулуучу убактылуу горизонтторду жана процесстерди чагылдыруу.]
[Банк бул маалыматты кайчылаш шилтеме берүү же болбосо Банктар жөнүндө мыйзамдын 25-беренесине же болбосо тобокелдиктерди кабыл алуу мүмкүнчүлүгүнүн деңгээли жөнүндө өзүнүн ички документине ылайык Улуттук банкка сунушталган өзүнүн бизнес-пландарын камтый алат.]

14-таблица. Тобокелдиктерди кабыл алуу мүмкүнчүлүгүнүн деңгээлинин көрсөткүчтөрү жана капитал боюнча максаттуу көрсөткүчтөр тууралуу ички документ

Коэффициенттер	Максаттуу маани - %	Алдын ала эскертүү индикатору - %	Лимит - %
Базалык капитал			
Биринчи деңгээлдеги капитал			
Суммардык капитал			
....			

9. Капиталга карата ички талаптар (ушул Жобонун 4-главасынын 9-параграфын карагыла)

1. Тобокелдиктерге туруштук берүү жана тобокелдиктерди кабыл алуу мүмкүнчүлүгү
<p>[Банктар өзүнүн ички талаптарын Капиталдын жетиштүүлүгү боюнча нускоого (кредиттик жана операциялык тобокелдиктер) ылайык тобокелдиктер боюнча, ошондой эле Капиталдын жетиштүүлүгү боюнча нускоодо каралбаган олуттуу тобокелдиктер боюнча (мисалы, кредиттик концентрация тобокелдиги, банк портфелиндеги пайыздык чен тобокелдиги, комплаенс-тобокелдик ж.б.) аныктайт деп күтүлүүдө.]</p>
<p>[Капиталдын жетиштүүлүгү боюнча нускоодо каралбаган тобокелдиктер боюнча банк Капиталдын жетиштүүлүгү боюнча нускоодо берилген ыкманы тиешелүү тобокелдиктер менен толуктоо аркылуу колдонууга же болбосо банк өз капиталын ички тескөөдө бул ыкманы колдонгондугун тастыктаган учурда жеке тескөө ыкмасын колдонууга тийиш экендиги күтүлүүдө (б.а. капиталды бөлүштүрүү, баа түзүү, кредиттик тобокелдик андеррайтинг ж.б.)]</p>
<p>[Капиталдын жетиштүүлүгү боюнча нускоого ылайык талап коюлбаган тобокелдиктер боюнча кредиттик концентрация тобокелдигин эске алуу менен кеминде капиталды баалоого жана бөлүштүрүүгө тийиштиги күтүлүүдө. Банк, кеминде, жеке тобокелдикти жана тармактык концентрация тобокелдигинин ордун жабууга; банк портфелинде пайыздык чен тобокелдигине өзүнүн дуушарлануусун баалоого, ошондой эле бизнес тобокелдикке, рыноктук тобокелдикке жана комплаенс тобокелдикке өзүнүн дуушарлануусун баалоого тийиш. Эгерде банк өзүнүн ички капиталын баалай албаса, анда ал Капиталдын жетиштүүлүгү боюнча нускоого ылайык эсептелген капиталга карата талаптардын 5% - 15% чейин бөлүп бериши зарыл.]</p>
<p>[Банк тобокелдиктер ортосунда диверсификациялоо суммасынан кандайдыр бир пайда алууну караштырбоого тийиш.]</p>
<p>[Банк аныкталган олуттуу тобокелдиктер, бул тобокелдиктерди баалоо жана аларга бөлүнгөн ички капиталды баа ортосунда так салыштыруу күтүлүүдө.]</p>

9.1. Тобокелдиктер боюнча бөлүштүрүлгөн ички капитал

1. Кредиттик тобокелдиктин ордун жабуу үчүн капиталга карата ички талаптарды баалоо методологиясы	
Кредиттик тобокелдиктин ордун жабуу үчүн капиталга карата ички талаптар	Суммасы: (миң сом менен)
Банк Капиталдын жетиштүүлүгү боюнча нускоону кредиттик тобокелдик боюнча капиталга карата талаптарды эсептөө үчүн колдонот	
[Банк капиталга карата ички талаптарды эсептөө үчүн Капиталдын жетиштүүлүгү боюнча нускоого ылайык кредиттик тобокелдик боюнча капиталга карата минималдуу талаптарды эсептөө үчүн буга чейин колдонгон ыкманы эмне себептен колдонорун чечкендиги боюнча себептерди келтирет.]	
[Эгер колдонууга жол берилсе, Капиталдын жетиштүүлүгү боюнча нускоону колдонуудан улам кредиттик тобокелдикти потенциалдуу түрдө жеткире баалабагандыгын түшүндүрөт.]	
Банк кредиттик тобокелдиктин ордун жабуу үчүн капиталга карата талаптарды эсептөөгө Капиталдын жетиштүүлүгү боюнча нускоонун алкагында ыкмага түзөтүү киргизет же өзүнүн жеке ыкмасын колдонот.	
[Банк колдонгон ыкманы баяндайт жана аны тандоо себептерин чечмелейт.]	
[Банк капиталга карата ички талаптарды эсептөө методологиясын жана методологиясы негизделген жол берүүлөргө түшүндүрмө берет. Капиталга карата ички талаптарды эсептөө үчүн Капиталдын жетиштүүлүгү боюнча нускоого карата түзөтүү киргизилген ыкманы колдонгон учурда Капиталдын жетиштүүлүгү боюнча нускоодо алдын ала жазылган ыкмага салыштырмалуу айырмачылыктарды баяндоодо басым жасалат.]	
[Банк кредиттик тобокелдикке байланыштуу тобокелдиктерге дуушарлануусу мүмкүндүгүн талдоону чечмелейт (мисалы, калдык тобокелдиги, өлкө тобокелдиги ж.б.) жана эгерде колдонууга жол берилсе, кредиттик тобокелдиктин ордун жабуу үчүн зарыл болгон ички капиталдын жалпы суммасына киргизилген тобокелдиктердин ар биринин ордун жабуу үчүн зарыл болгон ички капиталдын тиешелүү суммасын өзүнчө көрсөтөт.]	
[Банк кредиттик тобокелдиктин ордун жабуу үчүн ички талаптарды баалоо методологиясы белгиленген ички саясаттарды кеңири чагылдырат.]	

1. Кредиттик тобокелдиктин ордун жабуу үчүн капиталга карата ички талаптарды баалоо методологиясы

[Банк бул ыкманы колдонгон учурда, банк ички тобокелдиктерди жана капиталды тескөөдө бул ыкманы кандайча колдоно тургандыгы так жана түшүнүктүү чагылдырыла тургандыгы күтүлөт (б.а. капиталды бөлүштүрүү, баа түзүү, кредиттик тобокелдиктин андеррайтинги, тобокелдикти түзөтүү аркылуу пайда алуу киреше ж.б.). Банктын Директорлор кеңеши жана Башкармасы КЖБИЖдеги кредиттик тобокелдиктин ордун жабуу үчүн капиталга карата ички талаптарды эсептөө учурунда колдонгон методологияларды жетиштүү деңгээлде түшүнгөндүгүн тастыктоого тийиш.]

2. Операциялык тобокелдиктин ордун жабуу үчүн капиталга карата ички талаптарды баалоо методологиясы

Операциялык тобокелдиктин ордун жабуу үчүн капиталга карата ички талаптар	Суммасы: (миң сом)
---	--------------------

Банк операциялык тобокелдиктин ордун жабуу үчүн капиталга карата эсептөөлөрдө Капиталдын жетиштүүлүгү боюнча нускоодо баяндалган ыкманы колдонот

[Банк Капиталдын жетиштүүлүгү боюнча нускоонун жоболоруна ылайык операциялык тобокелдиктин ордун жабуу үчүн капиталга карата минималдуу талаптарды эсептөө үчүн буга чейин колдонуп жаткан ыкманы колдонуу менен капиталга карата ички талаптарды эсептөө чечимин кабыл алган себептерди көрсөтөт.]

[Эгерде колдонууга жол берилсе, банк жөнгө салуу ыкмасын колдонуудан улам операциялык тобокелдикти потенциалдуу жеткире баа берилбегендигин баалоону түшүндүрөт жана операциялык тобокелдиктин ордун жабуу үчүн капиталга карата баа берилген ички талаптарга алардын таасирин кеңири баяндайт.]

Банк операциялык тобокелдиктин ордун жабуу үчүн капиталга карата талаптарды эсептөө ыкмасына түзөтүү киргизет же өз ыкмасын колдонот

[Банк колдонгон ыкманы баяндайт жана бул ыкманы тандоо себептерин түшүндүрөт.]

[Банк методология жана капиталга карата ички талаптарды эсептөө методологиясына негизделген жол берүүлөр жөнүндө түшүндүрмө берет. Түзөтүү киргизилген ыкманы колдонуу учурунда Капиталдын жетиштүүлүгү боюнча нускоо менен салыштырганда алар ортосундагы айырмачылыктарга түшүндүрмө берүүгө басым жасалат.]

[Банк операциялык тобокелдикти жабуу үчүн капиталга карата ички талаптарды баалоо методологиясы кеңири баяндалган ички саясатты чагылдырат.]

[Банк бул ыкманы колдонгон учурда, банк ички тобокелдиктерди жана капиталды тескөөдө бул ыкманы кандайча колдоно тургандыгы так жана түшүнүктүү чагылдырыла тургандыгы күтүлөт (баа түзүү, капиталды бөлүштүрүү, сый акыга көрсөтүү тажрыйбасы ж.б.). Банктын Директорлор кеңеши жана Башкармасы КЖБИЖнын алкагында операциялык тобокелдиктин ордун жабуу үчүн капиталга карата ички талаптарды эсептөө учурунда колдонулган методологияларды жетишээрлик деңгээлде түшүнүүнү тастыктоого тийиш.]

3. Рыноктук тобокелдиктин ордун жабуу үчүн капиталга карата ички талаптарды баалоо методологиясы

Рыноктук тобокелдиктин ордун жабуу үчүн капиталга карата ички талаптар	Суммасы: (миң сом)
--	--------------------

[Банк ал колдонгон ыкманы сүрөттөйт жана бул ыкманы тандоо себептерин түшүндүрөт.]

[Банк методология жана капиталга карата ички талаптарды эсептөө методологиясына негизделген жол берүүлөр жөнүндө түшүндүрмө берет.]

[Банк башка олуттуу тобокелдиктер үчүн капиталга карата ички талаптарды аныктай ала турган ички талаптарды дагы аныктай алат (жалпы жана өзгөчө атайын фондулук тобокелдик, карыздык инструменттердин жалпы жана өзгөчө мүнөздөгү тобокелдик, товардык тобокелдик ж.б.)]

[Банк рыноктук тобокелдиктин ордун жабуу үчүн капиталга карата ички талаптарды баалоо методологиясы кеңири сүрөттөлгөн ички саясатты чагылдырат.]

3. Рыноктук тобокелдиктин ордун жабуу үчүн капиталга карата ички талаптарды баалоо методологиясы

[Банк ички тобокелдиктерди жана капиталды тескөөдө бул ыкманы кандайча колдоно тургандыгы так жана түшүнүктүү чагылдырыла тургандыгы күтүлөт (лимиттерди белгилөө, ар кандай соода операциялары ортосунда капиталды бөлүштүрүү, сый акыга көрсөтүү тажрыйбасы ж.б.). Банктын Директорлор кеңеши жана Башкармасы КЖБИЖнын алкагында рыноктук тобокелдиктин ордун жабуу үчүн капиталга карата ички талаптарды эсептөө учурунда колдонгон методологияларды жетишээрлик деңгээлде түшүнүүнү тастыктоого тийиш.]

4. Банк портфелинде пайыздык чен тобокелдигинин ордун жабуу үчүн капиталга карата ички талаптарды баалоо методологиясы

Банк портфелинде пайыздык чен тобокелдигинин ордун жабуу үчүн капиталга карата ички талаптар	Суммасы: (миң сом)
--	--------------------

[Банк методология жана капиталга карата ички талаптарды эсептөө методологиясына негизделген жол берүүлөр жөнүндө түшүндүрмө берет.]

[Банк, банк портфелиндеги пайыздык чен тобокелдигинин ордун жабуу үчүн капиталга карата ички талаптарды баалоо методикасы кеңири белгиленген ички ченемдик актыларды чагылдырат.]

5. Компаенс-тобокелдиктин ордун жабуу үчүн капиталга карата ички талаптарды баалоо методологиясы

Компаенс-тобокелдиктин ордун жабуу үчүн капиталга карата ички талаптар	Суммасы: (миң сом)
--	--------------------

[Банк методология жана капиталга карата ички талаптарды эсептөө методологиясына негизделген жол берүүлөр жөнүндө түшүндүрмө берет.]

[Банк компаенс-тобокелдиктин ордун жабуу үчүн капиталга карата ички талаптарды баалоо методикасын кеңири чагылдырат.]

6. Кредиттик концентрация тобокелдигин жабуу үчүн капиталга карата ички талаптарды баалоо методологиясы

Кредиттик концентрациянын ордун жабуу үчүн капиталга карата ички талаптар	Суммасы: (миң сом)
---	--------------------

[Банк методология жана капиталга карата ички талаптарды эсептөө методологиясына негизделген жол берүүлөр жөнүндө түшүндүрмө берет.]

6. Кредиттик концентрация тобокелдигин жабуу үчүн капиталга карата ички талаптарды баалоо методологиясы

[Банк кредиттик концентрациялануу тобокелдигинин ордун жабуу үчүн ички капиталга карата талаптарды баалоо методикасы кеңири жазылган ички ченемдик актыларды чагылдырат.]

7. Башка олуттуу тобокелдиктердин ордун жабуу үчүн капиталга карата ички талаптарды баалоо методологиясы

Башка олуттуу тобокелдиктердин ордун жабуу үчүн капиталга карата ички талаптар	Сумма: (миң сом)
--	------------------

Банк башка олуттуу тобокелдиктер боюнча капиталга карата ички капиталга коюлган ички талаптарды эсептөөнүн жөнөкөйлөштүрүлгөн тартибин колдонот

[Банк башка бардык олуттуу тобокелдиктердин ордун жабуу үчүн колдонууга тийиш болгон капиталдын жетиштүүлүгүнүн пайыздык үлүшүн тандоо себептерин түшүндүрөт.]

Банк башка олуттуу тобокелдиктердин ордун жабуу үчүн капиталга карата ички талаптарды эсептөөнүн башка методдорун колдонот

[Банк башка олуттуу тобокелдиктердин ар бирин баалоо методун жана негизги жол берүүлөрүн түшүндүрөт.]

[Банк башка олуттуу тобокелдиктердин ар бири үчүн капиталга карата ички талаптарды баалоо методологиясы кеңири баяндалган ички саясатты чагылдырат.]

9.2. Капиталга карата жалпы ички талаптар

1. Капиталга карата ички талаптар

[Банк бардык олуттуу тобокелдиктер үчүн капиталга карата ички талаптардын суммасын чыгаруу аркылуу капиталга карата жалпы ички талаптарды аныктайт.]

15-таблица. Капиталга карата минималдуу талаптар жана капиталга карата ички талаптар

миң сом менен

Тобокелдик категориясы	Капиталга карата минималдуу талаптар	Капиталга карата ички талаптар
Кредиттик тобокелдик		
Чакан категориялар, анын ичинде:		
Хх		
Хх		
..		
Операциялык тобокелдик		
Чакан категориялар, анын ичинде:		
хх		
хх		
..		
Рыноктук тобокелдик		
Чакан категориялар, анын ичинде:		
ххх		
хх		
..		
Банк портфелиндеги пайыздык чен тобокелдиги		
Чакан категориялар, анын ичинде:		
Хх		
хх		
..		

Тобокелдик категориясы	Капиталга карата минималдуу талаптар	Капиталга карата ички талаптар
Комплаенс-тобокелдик		
Чакан категориялар, анын ичинде:		
xx		
xx		
..		
Кредиттик концентрациялануу тобокелдиги		
Чакан категориялар, анын ичинде:		
Xx		
Xx		
..		
Башка олуттуу тобокелдиктер		
xx		
xx		
Бардыгы болуп:		

10. Капиталды пландаштыруу жана стресс-тестирлөө

10.1 Капиталды пландаштыруу (ушул Жобонун 4-главасынын 10-параграфын карагыла)

1. Финансылык пландаштыруу жана капиталды пландаштыруу
[Банк келерки үч жылдагы ишинде келип чыккан бардык олуттуу тобокелдиктердин ордун жаба турган капиталдын пландаштырылган абсолюттук көлөмүн жана түзүмүн көрсөтөт.]
[Каралып жаткан аспектилерди (мисалы, ички, ченемдик), убакыт горизонтун, капитал тартуу инструменттерин ж.б. кошо алганда, капиталды пландаштыруунун жалпы схемасын чагылдыруу]
[Банк капиталды башкаруу планынын эң эле олуттуу элементтерин баяндайт.]
[Банк ушул отчет түзүлүп жаткан жылга капиталдын пландаштырылган чоңдугун жана ушул эле датага карата КЖБИЖ жыйынтыктары боюнча эсептелип чыккан капиталга карата белгиленген жалпы ички талаптардын арасындагы айырмаларды келтирет.]
[Капитал тартууда ар кандай инструменттерин пландаштырып чыгаруу сыяктуу капиталды пландаштырууда келип чыккан учурдагы корутундуларды баяндоо жана баалоо, капиталга байланыштуу башка чаралар (мисалы, дивиденддерди төлөп берүү саясаты жана баланста пландаштырылган өзгөрүүлөр (мисалы, портфелдерди сатуу.)]

16-таблица. Негизги макроэкономикалык көрсөткүчтөр боюнча күтүүлөр

Индекс	Өлчөө бирдиги	1 жыл	2 жыл	3 жыл

17-таблица. Баланс

№	Активдер	Позициялар	Базалык линия	миң сом түрүндө		
				Божомол		
				1 жыл	2 жыл	3 жыл
1	Ачка каражаттары					
2	Кыргыз Республикасындагы Улуттук банкындагы корреспонденттик эсеп					
3	Башка банктардагы жана финансылык мекемелердеги корреспонденттик эсептер жана депозиттер					
4	Баалуу кагаздар					
5	Кыска мөөнөттүү жайгаштыруулар, анын ичинде РЕПО-операциялар					
6	Финансылык мекемелерге кредиттер					
7	Башка кардарларга кредиттер жана финансылык ижара					
8	Минус: Келип чыгышы мүмкүн болгон кредиттик жана лизингдик жоготуулардын жана чыгымдардын ордун жабууга резерв					
9	Жыйынтыгында: Таза кредиттер 12-14-саптын суммасы					
10	Банктын негизги каражаттары					
11	Банктын башка менчиги					
12	Инвестициялар жана финансылык катышуу					
13	Башка активдер					
14	Жыйынтыгында: Активдер 7-14, 16-21-саптардын суммасы					
	Милдеттенмелер					

15	Калктын жана ишканалардын талап боюнча төлөнүүчү аманаттары				
16	Сактык аманаттар				
17	Калктын жана ишканалардын мөөнөттүү депозиттери				
18	Банктардын жана башка финансылык мекемелердин депозиттери жана «лоро»-эсептери				
19	Жыйынтыгында: Депозиттер 15-18-саптардын суммасы				
20	Банктардан жана башка финансылык мекемелерден кредиттер				
21	Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынан алынган кредиттер				
22	Кыргыз Республикасынын мамлекеттик органдарынын жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын депозиттери жана кредиттери				
23	Башка узак мөөнөттүү милдеттенмелер жана кредиттер				
24	Башка милдеттенмелер				
25	Жыйынтыгында: Милдеттенмелер 19-24-саптардын суммасы				
26	КАПИТАЛ				
27	Женекөй акциялар				
28	Артыкчылыктуу акциялар				
29	Бөлүштүрүлбөгөн пайда				
30	Жалпы резервдер				
31	РГПУ				
32	Башка жалпы резервдер				
33	Жыйынтыгында: Капитал 27-32-саптардын суммасы				
34	Жыйынтыгында: Милдеттенмелер жана өздүк капитал (25 жана 33-саптардын суммасы)				

18-таблица. Пайда жана чыгымдар

миң сом түрүндө

Позициялар	Баштапкы маани	Божомол		
		1 жыл	2 жыл	3 жыл
А. Пайыздык киреше				
1. Баалуу кагаздар боюнча пайыздык киреше				
2. Кредиттер боюнча пайыздык киреше				
3. Кредиттер боюнча башка пайыздык кирешелер				
4. Жыйынтыгында, пайыздык киреше				
Б. Пайыздык чыгашалар				
5. Депозиттер боюнча пайыздык чыгашалар				
6. Алынган кредиттер боюнча пайыздык чыгашалар				
7. Башка пайыздык чыгашалар				
8. Жыйынтыгында, пайыздык чыгашалар				
9. Таза пайыздык киреше				
10. Кредиттер боюнча болжолдуу жоготуулардын жана чыгымдардын ордун жабууга резерв				
11. РППУга чегерүүдөн кийинки таза пайыздык киреше				
Пайыздык эмес киреше				
12. Кызмат көрсөтүүлөр үчүн жыйымдар жана комиссиялык төлөмдөр				
13. Баалуу кагаздар менен жүргүзүлгөн операциялардан киреше				

14. Чет өлкө валютасы менен жүргүзүлгөн операциялардан киреше			
15. Башка пайыздык эмес киреше			
16. Жыйынтыгында, пайыздык эмес киреше			
V. Башка операциялык жана административдик чыгашалар			
17. Персоналга чыгашалар			
18. Негизги каражаттарга сарптоолор			
(а) ижара			
(б) башкалар			
19. Башка операциялык жана административдик чыгашалар			
20. Жыйынтыгында, башка операциялык жана административдик чыгашалар			
21. Таза операциялык пайда (чыгым)			
22. Жоготуулардын жана чыгымдардын ордун жабууга резерв (кредиттик операциялардан эмес)			
23. РППУдан кийинки таза киреше (чыгым)			
24. Киреше салыгы			
25. Күтүлбөгөн киреше жана чыгашалар боюнча таза киреше (чыгым)			
26. Таза пайда (чыгым)			

19-таблица. Капиталга байланыштуу иш-чараларды аныктоо

Капиталга байланыштуу иш-чаралар	Кыскача баяндоо

**10.2 Стресс-тестирлөө
(ушул Жобонун 4-главасынын 11-параграфын карагыла)**

1. Стресс-тестирлөө
[Банк КЖБИЖнын алкагында аныкталган бардык олуттуу тобокелдиктер стресс-тестирлөөдө канчалык денгээлде эске алынгандыгын аныктоосу күтүлөт. Банк стресс-тестте пайдаланган тобокелдиктин негизги факторлорун олуттуу тобокелдиктер менен салыштырып чыгуусу күтүлөт.]
[Башкалардан тышкары, өткөрүлүп жаткан стресс-тесттин түрлөрү, алардын жыштыгы, методологиялык аспектилер жана пайдаланып жаткан моделдер, жол берүү диапозону жана маалыматтардын тиешелүү инфраструктурасын кошуу менен стресс-тестирлөө программасын баяндоо.]
[Стресс-тестирлөө программасынын тобокелдиктери менен башкарууну уюштуруу, стресс-тестирлөөнү колдонуу жана аны тобокелдиктер менен контролду башкаруу түзүмүнө интеграциялоо механизмдерин баяндоо.]
[Сценарийге жол берүү мүнөздөмөсүн, негизги макроалмашууну, баланска карата бизнес-жол берүүнү, түпкү даталарды, убакыт горизонтторун ж.б. киргизүү менен КЖБИЖнын алкагында каралып жаткан стресс-сценарийди баяндоо.]
[Сунушталган таблицаларды эске алуу менен сценарийдин сандык жыйынтыктарын баяндоо.]

20-таблица. Стресс шарттарда макроэкономикалык көрсөткүчтөрдүн өзгөрүүсү боюнча күтүүлөр

Индекси	Өлчөө бирдиги	1 жыл	2 жыл	3 жыл
...				

21-таблица. Стресс-тесттик жагдайларда бухгалтердик баланс

		миң сом түрүндө				
№	Активдер	Позициялар	Базалык линия	Болжолдоо		
				1 жыл	2 жыл	3 жыл
1	Акча каражаттары					
2	Кыргыз Республикасынын Улуттук банкындагы корреспонденттик эсеп					
3	Башка банктардагы жана финансылык мекемелердеги корреспонденттик эсептер жана депозиттер					
4	Баалуу кагаздар					
5	Кыска мөөнөттүү жайгаштыруулар, анын ичинде РЕПО-операциялар					
6	Финансылык мекемелерге кредиттер					
7	Башка кардарларга кредиттер жана финансылык ижара					
8	Минус: Келип чыгышы мүмкүн болгон кредиттик жана лизингдик жоготуулардын жана чыгымдардын ордун жабууга резерв					
9	Жыйынтыгында, таза кредиттер 12-14-саптардын суммасы					
10	Банктын негизги каражаттары					
11	Банктын башка менчиги					
12	Инвестициялар жана финансылык катышуу					
13	Башка активдер					
14	Жыйынтыгында, Активдер 7-14, 16-21-саптардын суммасы					
	Милдеттенмелер					
15	Калктын жана ишканалардын талап боюнча төлөнүүчү аманаттары					

16	Сактык аманаттар							
17	Калктын жана ишканалардын мөөнөттүү депозиттери							
18	Банктардын жана башка финансылык мекемелердин депозиттери жана «лоро»-эсептери							
19	Жыйынтыгында, Депозиттер 15-18-саптардын суммасы							
20	Банктардан жана башка финансылык мекемелерден кредиттер							
21	Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынан алынган кредиттер							
22	Кыргыз Республикасынын мамлекеттик органдарынын жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын депозиттери жана кредиттери							
23	Башка узак мөөнөттүү милдеттенмелер жана кредиттер							
24	Башка милдеттенмелер							
25	Жыйынтыгында: Милдеттенмелер 19-24-саптардын суммасы							
26	КАПИТАЛ							
27	Жөнөкөй акциялар							
28	Артыкчылыктуу акциялар							
29	Бөлүштүрүлбөгөн пайда							
30	Жалпы резервдер							
31	РППУ							
32	Башка жалпы резервдер							
33	Жыйынтыгында: Капитал (27-32- саптардын суммасы)							
34	Жыйынтыгында: милдеттенмелер жана өздүк капитал (25 жана 33-саптардын суммасы)							

22-таблица. Стресс жагдайларда пайда жана чыгымдар

миң сом түрүндө

Позициялар	Базалык линия	Болжолдоо		
		1-жыл	2-жыл	3-жыл
А. Пайыздык киреше				
1. Баалуу кагаздар боюнча пайыздык киреше				
2. Кредиттер боюнча пайыздык киреше				
3. Кредиттер боюнча башка пайыздык кирешелер				
4. Жыйынтыгында, пайыздык киреше				
Б. Пайыздык чыгашалар				
5. Депозиттер боюнча пайыздык чыгашалар				
6. Алынган кредиттер боюнча пайыздык чыгашалар				
7. Башка пайыздык чыгашалар				
8. Бардык пайыздык чыгашалар				
9. Таза пайыздык киреше				
10. Кредиттер боюнча болжолдуу жоготуулардын жана чыгымдардын ордун жабууга резерв				
11. РППУга чегерүүдөн кийинки таза пайыздык киреше				
В. Пайыздык эмес киреше				
12. Тейлөө үчүн жыйымдар жана комиссиялык төлөмдөр				
13. Баалуу кагаздар менен операциялардан киреше				
14. Чет өлкө валюталары менен операциялардан киреше				

15. Башка пайыздык эмес киреше				
16. Жыйынтыгында, пайыздык эмес киреше				
Г. Башка операциялык жана административдик чыгашалар				
17. Персоналга чыгашалар				
18. Негизги каражаттарга сарптоолор				
(а) ижара				
(б) башка				
19. Башка операциялык жана административдик чыгашалар				
20. Жыйынтыгында, башка операциялык жана административдик чыгашалар				
21. Таза операциялык пайда (чыгым)				
22. Жоготуулардын жана чыгымдардын ордун жабууга резерв (кредиттик операциялардан эмес)				
23. РППУдан кийинки таза киреше (чыгым)				
24. Киреше салыгы				
25. Күтүлбөгөн киреше жана чыгашалар боюнча таза киреше (чыгым)				
26. Таза пайда (чыгым)				

11. Башка жоболор
(ушул Жобонун 4-главасынын 12-параграфын карагыла)

11.1. КЖБИЖны өркүндөтүү

1. КЖБИЖны өркүндөтүү чаралары
[Банк тарабынан белгиленген КЖБИЖнын негизги чабал жактарын жана кемчиликтерин баяндайт.]
[Зарыл учурларда банк КЖБИЖны толуктап иштеп чыгуу жана өркүндөтүү боюнча иш-чаралардын планына тийиштүү ички ченемдик документтерге шилтеме келтирет.]
[Банк тобокелдиктерди башкаруу стратегиясында пландаштырылган өзгөртүүлөрдүн тизмегин келтирет.]

11.2. Башка маалымат

1. Башка
[Ушул отчеттун башка бөлүктөрүндө камтылбаган бардык башка маалыматтарды жана КЖБИЖ жыйынтыктарын берүү.]

**«Кыргыз Республикасынын
коммерциялык банктарынын
капиталынын жетиштүүлүгүнө
(шайкештигине) баа берүү
боюнча ички жол-жоболор
жөнүндө» жобого карата
2-тиркеме**

Кредиттик концентрациялануу тобокелдигинин
ордун жабууга капитал бөлүп берүүгө карата
СТАНДАРТТЫК ЫКМАЛАР

1. Жалпы жоболор

1. Ушул Жобонун 29-пунктунун 2 (а) пунктчасынын талаптарына ылайык, кредиттик концентрациялануу тобокелдиктеринин ордун жабуу үчүн капиталга карата ички талаптарды баалоодо банктар КЖБИЖ боюнча отчетунда банк үчүн чыгымдарды шартташы мүмкүн болгон тобокелдик катары кредиттик концентрациялануу тобокелдиктерин талдоо маалыматтарын берүүгө тийиш. Төмөндө банк эсептей турган кредиттик концентрациялануу тобокелдигинин формалары берилет:

1) жеке концентрациялануу: кардарларга же кардарлардын байланыш топторуна концентрациялануу; ошондой эле

2) тармактык концентрациялануу: финансылык абалы ушул сыяктуу продуктыларга жана кызмат көрсөтүүлөргө жараша болгон кардарлар менен иштөөнүн натыйжасында келип чыккан тармакка/ экономикалык секторго концентрациялануу.

2. Капиталга карата ички талаптарды баалоодо, экономика секторлорундагы жана кардарлар же кардарлардын байланыш топторундагы концентрацияланууга тиешелүү ушул тобокелдиктин ордун жабуу үчүн банктар Улуттук банк тарабынан ушул Жободо белгиленген ыкманы колдонушу мүмкүн.

2. Жеке концентрациялануу

3. Кардарлар/кардарлардын байланыштуу топтору боюнча концентрацияланышын эсептөө ушул Жобонун 4-пунктунда белгиленген Херфиндаль-Хиршман (ННІ) индексинин негизинде ишке ашырылат. ННІ 1ден ашканда, банк капиталга карата кардарлар/кардарлардын байланыш топтору боюнча концентрациялануу тобокелдигинин ордун жабуу үчүн ички талаптарды жогорулатат. Бул үчүн кредиттик тобокелдиктин ордун жабуу үчүн капиталга карата талап, 1-таблицага ылайык жогорулоосуна жараша тобокелдиктин тиешелүү чоңдугуна көбөйтүлөт:

1-таблица

Кардарлардын/кардарлардын туугандык топторунун концентрациялануу индекси	Жогорулашы
$0 < \text{ННІ} \leq 1$	0,00%
$1 < \text{ННІ} \leq 2$	2,00%
$2 < \text{ННІ} \leq 4$	4,00%
$4 < \text{ННІ} \leq 10$	6,00%
$10 < \text{ННІ} \leq 100$	8,00%

4. Банк алардын статусуна карабастан 100 ири карыз алуучулар үчүн жалпы тобокелдикти баалайт. Жеке концентрациялануу индекси (ННІІ) төмөнкү формула менен эсептелет:

$$\text{ННІІ} = \frac{\sum x_i^2}{(\sum x_i)^2} * \frac{\sum x_i}{\sum y} * 100; \text{мында:}$$

а) « x_i » - банктын портфелиндеги кардарлардын « i » наркын (жыйынды тобокелдик боюнча) билдирет;

б) « y » банктын портфелинин жыйынды наркын билдирет;

в) « i » ННІ ($i = 100$) эсептөө үчүн колдонуп жаткан кардарлардын санын билдирет.

	Тобокелдиктин жалпы суммасы	Тобокелдикке дуушарлануусу %
Тобокелдикке жалпы дуушарлануусу	Σy	100
100 ири карыз алуучу	Σx	
Жеке концентрациялануу индекси		HHI

3. Тармактык концентрациялануу

5. Тармактык концентрацияланууну ушул Жобонун 6-пунктунда белгиленген Херфиндаль-Хиршман (HHI) индексинин негизинде эсептелинет. HHI 10дон ашканда, банк тармактык концентрациялануу тобокелдигинин ордун жабуу үчүн капиталга карата ички талаптарды жогорулатат. Бул үчүн кредиттик тобокелдиктин ордун жабуу үчүн капиталга карата талап, жогорулашына карата төмөнкү таблицага ылайык тобокелдиктин тиешелүү чоңдугуна көбөйтүлөт:

Тармактык концентрациялануу индекси	Жогорулашы
$0 < HHI \leq 10$	0,00%
$10 < HHI \leq 15$	2,00%
$15 < HHI \leq 20$	4,00%
$20 < HHI \leq 25$	6,00%
$25 < HHI \leq 100$	8,00%

6. Банк бир сектор үчүн жалпы тобокелдикти 2-таблицага ылайык баалайт.

Тармактык концентрациялануу индекси (HHIs) төмөнкү формула боюнча эсептелет:

1) $HHIs = \Sigma x^2 / (\Sigma x)^2 * (\Sigma x) / y$, мында:

а) «x» - белгилүү бир сектордун дуушарлануу көрсөткүчүн билдирет;

б) «y» - жалпы дуушарланууну билдирет.

Банк тобокелдиктерге дуушарлануусун өзүнүн маалыматтарына ылайык секторлор боюнча классификациялоого тийиш.

2-таблица

Экономикалык секторлор		
Чарба ишинин тармактарын эл аралык стандарттык классификациялоо сектору	Белгилүү бир сектордо тобокелдикке жалпы дуушарлануусу	Тобокелдикке жалпы дуушарлануусунан %
Айыл, токой чарбасы, аңчылык, балык уулоо жана балык өстүрүү		
Пайдалуу кендерди казып алуу		
Өндүрүш		
Электр энергиясы, газ жана буу менен камсыздоо, абаны тазалоо		
Ичүүчү суу менен камсыздоо, саркынды сууларды чыгаруу, таштандыларды жок кылуу, булганууларды четтетүү боюнча иштер		
Курулуш		
Дүң жана чекене соода-сатык, автотранспорттук каражаттарды жана мотоциклдерди оңдоо		
Ташуу жана сактоо		
Мейманканалардын жана коомдук тамактануу ишканаларынын иши		
Маалымат жана байланыш жаатындагы иш		
Финансылык жана камсыздандыруу иши		
Кыймылсыз мүлк менен операциялар боюнча иштер		
Кесиптик, илимий жана техникалык иш		

Административдик иш жана кошумча кызмат көрсөтүүлөр	
Мамлекеттик башкаруу жана аскер коопсуздугун камсыздоо, социалдык камсыздоо	
Билим берүү	
Саламаттыкты сактоо жана социалдык кызмат көрсөтүү жаатындагы иштер	
Маданият, спорт, бош убакытты өткөрүү жана көңүл ачуу жаатындагы иштер	
Кызматтардын башка түрлөрүн көрсөтүү	
Иш берүүчүлөр катары үй чарбаларынын иши, жеке үй чарбаларынын керектөө үчүн товарларды өндүрүү жана кызматтарды көрсөтүүсү боюнча дифференциацияланбаган иши	
Экстерриториалдык уюмдардын жана органдардын иши	

КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
УЛУТТУК БАНК БАШКАРМАСЫ

ПРАВЛЕНИЕ
НАЦИОНАЛЬНОГО БАНКА
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ТОКТОМ

720001, Бишкек ш., Чүй проспекти, 168
2024-жылдын 27-декабрындагы
№ 2024-П-12/71-4-(НПА)

«Кыргыз Республикасынын коммерциялык банктарын корпоративдик башкаруу кодексине минималдуу талаптар жөнүндө» жобону бекитүү тууралуу

Кыргыз Республикасынын «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө» конституциялык Мыйзамынын 5, 9, 40 жана 64-беренелерине ылайык, Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасы токтом кылат:

1. «Кыргыз Республикасынын коммерциялык банктарын корпоративдик башкаруу кодексине минималдуу талаптар жөнүндө» жобо бекитилсин (тиркелет).

2. Төмөнкүлөр күчүн жоготкон катары таанылсын:

1) Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2011-жылдын 30-ноябрындагы № 67/9 «Кыргыз Республикасынын операцияларды ислам банк иши жана каржылоо принциптерине ылайык жүзөгө ашырышкан коммерциялык банктарында корпоративдик башкаруу жөнүндө» жобо тууралуу» токтому;

2) Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2016-жылдын 10-февралындагы № 7/2 «Улуттук банк Башкармасынын айрым токтомдоруна өзгөртүүлөрдү жана толуктоолорду киргизүү жөнүндө» токтомунун:

- 1-пунктунун жыйырма алтынчы абзацы;

- жогоруда аталган токтомго карата тиркеменин 25-пункту;

3) Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2017-жылдын 17-майындагы № 19/12 «Кыргыз Республикасынын

коммерциялык банктарында корпоративдик башкаруу жөнүндө» жобону бекитүү тууралуу» токтому;

4) Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2017-жылдын 31-майындагы № 21/10 «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын айрым ченемдик укуктук актыларына өзгөртүүлөрдү жана толуктоолорду киргизүү жөнүндө» токтомунун:

- 1-пунктунун экинчи абзацы;

- жогоруда аталган токтомго карата тиркеменин 1-пункту;

5) Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2018-жылдын 20-июнундагы № 2018-П-12/24-1-(НПА) «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын айрым ченемдик укуктук актыларына өзгөртүүлөрдү жана толуктоолорду киргизүү жөнүндө» токтомунун:

- 1-пунктунун үчүнчү абзацы;

- жогоруда аталган токтомго карата тиркеменин 2-пункту;

6) Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2019-жылдын 28-июнундагы № 2019-П-12/34-3-(НПА) «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын айрым ченемдик укуктук актыларына өзгөртүүлөрдү жана толуктоолорду киргизүү жөнүндө» токтомунун:

- 1-пунктунун алтынчы абзацы;

- жогоруда аталган токтомго карата тиркеменин 5-пункту;

7) Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2019-жылдын 14-августундагы № 2019-П-12/42-1-(НПА) «Террористтик иш-аракеттерди каржылоого жана кылмыш жолу менен алынган кирешелерди легалдаштырууга (изин жашырууга) каршы аракеттенүү максатында коммерциялык банктарда ички контролдукту уюштурууга карата минималдуу талаптар жөнүндө» жобону, «Кыргыз Республикасында нак чет өлкө валютасы менен алмашуу операцияларын жүргүзүү тартиби жөнүндө» жобону бекитүү жана Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын айрым ченемдик укуктук актыларына террористтик иш-аракетти каржылоого жана кылмыш жолу менен алынган кирешелерди легалдаштырууга (изин жашырууга) каршы аракеттенүү маселеси боюнча тиешелүү өзгөртүүлөрдү жана толуктоолорду киргизүү тууралуу» токтомунун:

- 3-пунктунун тогузунчу жана он алтынчы абзацтары;

- жогоруда аталган токтомго карата тиркеменин 8 жана 15-пункттары;

8) Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2019-жылдын 30-октябрындагы № 2019-П-12/54-3-(НПА) «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын айрым ченемдик укуктук актыларына өзгөртүүлөрдү жана толуктоолорду киргизүү жөнүндө» токтомунун:

- 1-пунктунун үчүнчү абзацы;

- жогоруда аталган токтомго карата тиркеменин 2-пункту;

9) Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2020-жылдын 26-февралындагы № 2020-П-12/8-7-(НПА) «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын айрым ченемдик укуктук актыларына өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө» токтомунун:

- 1-пунктунун экинчи абзацы;

- жогоруда аталган токтомго карата тиркеменин 1-пункту;

10) Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2021-жылдын 15-сентябрындагы № 2021-П-12/51-1-(НПА) «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын айрым ченемдик укуктук актыларына банктардын тобокелдиктерин тескөө жана алардын капиталы маселелери боюнча өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө» токтомунун:

- 1-пунктунун онунчу абзацы;

- жогоруда аталган токтомго карата тиркеменин 9-пункту;

11) Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2022-жылдын 14-декабрындагы № 2022-П-12/78-10-(НПА) «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын айрым ченемдик укуктук актыларына өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө» токтомунун:

- 1-пунктунун он төртүнчү абзацы;

- жогоруда аталган токтомго карата тиркеменин 13-пункту;

12) Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2022-жылдын 28-декабрындагы № 2022-П-12/83-7-(НПА) «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын айрым ченемдик укуктук актыларына өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө» токтомунун:

- 1-пунктунун алтынчы абзацы;

- жогоруда аталган токтомго карата тиркеменин 5-пункту;

13) Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2023-жылдын 20-декабрындагы № 2023-П-12/80-3-(НПА) «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын айрым ченемдик укуктук актыларына өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу» токтомунун:

- 1-пунктунун жетинчи абзацы;

- жогоруда аталган токтомго карата тиркеменин 6-пункту;

14) Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2024-жылдын 17-январындагы № 2024-П-12/1-3-(НПА) «Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын «Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик өнүктүрүү банкы» ААКтын ишинин маселелери боюнча айрым токтомдоруна өзгөртүүлөрдү киргизүү жана күчүн жоготкон катары таануу жөнүндө» токтомунун:

- 1-пунктунун 21-пунктчасы;

- жогоруда аталган токтомго карата тиркеменин 21-пункту.

3. Токтом расмий жарыяланган күндөн тартып 15 (он беш) күн өткөндөн кийин күчүнө кирет.

4. Юридика башкармалыгы:

- тиешелүү документтерди алган күндөн тартып 3 (үч) жумуш күнү ичинде токтомду Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын расмий интернет-сайтына жарыяласын;

- расмий жарыялангандан кийин токтомду Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларынын мамлекеттик реестринде чагылдырылышы үчүн Кыргыз Республикасынын Юстиция министрлигине жөнөтсүн.

5. «Башкарманын катчылыгы» бөлүмү токтом жарыяланган күндөн тартып 3 (үч) жумуш күнү ичинде ушул токтом менен Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын Көзөмөлдөө методологиясы башкармалыгын, Банктык көзөмөл башкармалыгын, Юридика башкармалыгын, областтык башкармалыктарын жана Баткен областындагы өкүлчүлүгүн тааныштырсын.

6. Көзөмөлдөө методологиясы башкармалыгы 3 (үч) жумуш күнү ичинде ушул токтом менен коммерциялык банктарды жана

«Кыргызстан банктарынын союзу» юридикалык жактар бирикмесин тааныштырсын.

7. Токтомдун аткарылышын контролдоо Улуттук банктын кеземел блогун тескөөгө алган Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын мүчөсүнө жүктөлсүн.

Төрага

М. Тургунбаев

Кыргыз Республикасынын
Улуттук банк Башкармасынын
2024-жылдын 27-декабрындагы
№ 2024-П-12/71-4-(НПА)
токтомуна карата тиркеме

«Кыргыз Республикасынын коммерциялык банктарын корпоративдик башкаруу кодексине минималдуу талаптар жөнүндө» жобо

1-глава. Жалпы жоболор

1. «Кыргыз Республикасынын коммерциялык банктарын корпоративдик башкаруу кодексине минималдуу талаптар жөнүндө» жобо (мындан ары – Жобо) бардык коммерциялык банктарга, анын ичинде «ислам терезесине» ээ банктарды кошо алганда, ислам банк иши жана каржылоо принциптерине ылайык операцияларды жүзөгө ашырышкан коммерциялык банктарга (мындан ары – банктар) банктык операцияларды жүзөгө ашырууда алар колдонгон атайын терминологияны эске алуу менен таркатылат.

Банктарда натыйжалуу корпоративдик башкаруу банктардын жана бүтүндөй банк системасынын туруктуу өнүгүшүн камсыз кылуунун маанилүү шарттарынын бири болуп саналат.

2. Банк ушул Жободо белгиленген талаптарды эске алуу менен адилеттүүлүк, ак ниеттүүлүк, жоопкерчилик, ачык-айкындуулук, кесипкөйлүк жана компетенттүүлүк принциптеринин негизинде Корпоративдик башкаруу кодексин иштеп чыгууга тийиш. Банкты корпоративдик башкаруу кодекси акционерлердин жалпы чогулушунда бекитилүүгө тийиш.

Корпоративдик башкаруу кодексинин максаты чечимдерди кабыл алуунун ачык-айкындуулугун жогорулатуу жана банктын бардык акционерлеринин, кредиторлорунун, аманатчыларынын жана кардарларынын мыйзамдуу укуктарын жана кызыкчылыктарын сактоону жана коргоону камсыз кылуу болуп саналат.

Банк Кодексти иштеп чыгууда банк мыйзамдарынын талаптарын эске алуу менен, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу

Финансы рыногун жөнгө салуу жана көзөмөлдөө мамлекеттик кызматынын 2020-жылдын 30-декабрындагы №263-П буйругу менен бекитилген Кыргыз Республикасынын корпоративдик башкаруу кодексине таянышы мүмкүн.

Банк Корпоративдик башкаруу кодексин жылына кеминде бир жолу анын актуалдуулугуна, ошондой эле корпоративдик башкарууга олуттуу таасирин тийгизиши мүмкүн болгон жана/же Корпоративдик башкаруу кодексине өзгөртүүлөрдү киргизүүнү талап кылган Кыргыз Республикасынын мыйзамдарындагы өзгөртүүлөрдөн кийин кайра карап чыгууга тийиш.

3. Корпоративдик башкаруу деп акционерлердин, директорлор кеңешинин жана банк Башкармасынын ортосундагы өз ара мамилелер системасын түшүнүүгө болот, төмөнкүлөр боюнча:

- банк ишинин стратегиялык максаттарын, аларга жетүү жолдорун жана бул максаттарга жетүү үчүн контролдукту аныктоо;

- банктын башкаруу органдары жана кызматкерлери тарабынан банк ишинин стратегиялык максаттарына жетүү үчүн зарыл болгон бардык аракеттердин аткарылышын камсыз кылуучу эмгек ыргагына түрткү берүү;

- аманатчыларды кошо алганда, банктын акционерлеринин, анын кредиторлорунун кызыкчылыктарынын балансына жетишүү жана банктын туруктуу өнүгүүсү;

- Кыргыз Республикасынын мыйзамдарынын, ошондой эле банктын ички документтеринин сакталышын камсыз кылуу.

4. Банктарда натыйжалуу корпоративдик башкаруунун негизги компоненттери болуп төмөнкүлөр саналат:

- 1) банктын башкаруу органдарынын ортосунда ыйгарым укуктарды, компетенция маселелерин жана отчеттуулукту бөлүштүрүү, банктын директорлор кеңешинин жана башкармасынын натыйжалуу ишин уюштуруу;

- 2) банк ишин өнүктүрүү стратегиясын аныктоо жана бекитүү жана анын жүзөгө ашырылышын контролдоо;

- 3) ички контролдоо жана тобокелдиктерди тескөөнүн натыйжалуу системасын түзүү жана таламдардын кагылышуусуна жол бербөө;

4) банктын жетекчилигине жана негизги кызматкерлерине сый акы төлөө боюнча ички документтерди бекитүү;

5) кесиптик этиканын стандарттарын аныктоо жана сактоо;

6) банк ишинин ачык-айкындуулугун камсыз кылуу.

Банктарда жана банктык топтордо натыйжалуу корпоративдик башкаруунун методологиялык негизи болуп Банктык көзөмөл боюнча Базель комитетинин сунуш-көрсөтмөлөрү саналат.

5. Банктын директорлор кеңеши жана башкармасы өз компетенциясына кирген маселелер боюнча аналитикалык, маалымдама, маалыматтык материалдарды жана сунуш-көрсөтмөлөрдү даярдоо үчүн кеңешчилерди, консультанттарды (адистерди, эксперттерди ж. б.) тартууга укуктуу.

6. Банк кеңешчилерди жана консультанттарды тандоонун так критерийлерин, алардын квалификациясына, тажрыйбасына жана беделине карата талаптарды кошо иштеп чыгуусу зарыл.

Мында банк кеңешчилерди жана консультанттарды ишке тартууну минималдаштырууга умтулууга жана ички экспертизаны пайдаланууга артыкчылык берүүгө тийиш. Кеңешчилерди жана консультанттарды тартууда банк натыйжалуулук, ачык-айкындуулук жана экономикалык максатка ылайыктуулук принциптерине таянууга тийиш.

7. Кеңешчилердин жана консультанттардын иши Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык түзүлгөн кызмат көрсөтүү жөнүндө келишимдин негизинде жүзөгө ашырылат.

Кеңешчилер жана консультанттар банктын кызмат адамы болуп саналбайт жана операциялык ишке, анын ичинде кредиттик ишке катыша албайт, бирок аны менен чектелбейт.

8. Кеңешчилердин жана консультанттардын корутундулары сунуш-көрсөтмө түрүндө болот, ал эми директорлор кеңеши жана банктын башкармасы тарабынан кеңешчилердин жана консультанттардын сунуш-көрсөтмөлөрүнүн негизинде кабыл алынган чечимдер үчүн жоопкерчилик аталган органдарга жүктөлөт.

9. Банк кеңешчини ишке тартуу учурунда төмөнкүлөргө таянууга милдеттүү:

1) кеңешчини тартуунун зарылдыгы документ жүзүндө негизделүүгө жана кеңешчини же консультантты тартуунун зарылдыгын талдоону,

ошондой эле аны тартуунун чыгымдарын жана пайдаларын баалоону камтууга тийиш. Кеңешчи же консультант банктын кызматкерлери ээ болбогон атайын билимди жана тажрыйбаны талап кылган, атайын адистештирилген милдеттерди аткаруу үчүн гана тартылышы мүмкүн;

2) кеңешчиге же консультантка сый акы Сый акы берүү боюнча комитет тарабынан белгиленүүгө жана аткаруу органынын мүчөлөрүнүн сый акысынын деңгээлинен ашпоого тийиш;

3) кеңешчи же консультант менен түзүлгөн келишимде анын функциялары, максаттары жана келишимдин колдонуу мөөнөтү так аныкталууга тийиш. Келишимдин колдонуу мөөнөтү кеңешчини узак мөөнөттүү долбоорлорду ишке ашыруу үчүн тартуу учурларын кошпогондо, бир жылдан ашпоого тийиш, бирок долбоорду ишке ашыруу мөөнөтүнөн ашпоого тийиш;

4) банк тарабынан кеңешчилердин жана консультанттардын ишине үзгүлтүксүз мониторинг жүргүзүү жана алардын натыйжалуулугуна баа берүү системасы киргизилүүгө тийиш;

Кеңешчиге ишинин жыйынтыгы боюнча конкреттүү талаптар коюлууга тийиш. Кеңешчилердин жана консультанттардын ишинин натыйжалары директорлор кеңешине же башкармага берилүүсү зарыл;

5) башкарма же директорлор кеңеши ар бир кеңешчинин же консультанттын ишине жылына кеминде бир жолу баа берүүгө милдеттүү. Баа берүүнүн жыйынтыгы боюнча келишимди узартуунун максатка ылайыктуулугу жөнүндө чечим кабыл алынат;

6) кеңешчинин иши ушул Жободо жана Банктын корпоративдик башкаруу кодексинде белгиленген корпоративдик башкаруу принциптерине каршы келбөөгө тийиш. Кеңешчи Банктын корпоративдик башкаруу кодексинде бекитилген этика, ачык-айкындуулук жана жоопкерчилик стандарттарын сактоого милдеттүү;

7) акционерлерге банкка кеңешчи катары өз өкүлдөрүн түздөн-түз дайындоого же жиберүүгө тыюу салынат. Банктын өнүгүү саясаты жана иши маселелери боюнча акционерлердин банк менен өз ара аракеттенүүсү директорлор кеңеши жана корпоративдик катчы (зарыл болгон учурда) аркылуу гана жүзөгө ашырылат.

2-глава. Акционерлердин жалпы чогулушу

10. Акционерлердин жалпы чогулушу банкты башкаруунун жогорку органы болуп саналат. Банктын акционерлери банктын коопсуз, таза жана ишенимдүү ишин камсыз кылуу максатында өз укуктарын жана милдеттерин ак ниет жана акыл-ченемдүүлүк менен жүзөгө ашырууга милдеттүү.

11. Эгерде бул башка акционерлердин укуктарынын бузулушуна же кызыкчылыктарынын укукка жатпаган кысымына алып келсе, Банк айрым акционерлердин кызыкчылыктарын канааттандырууга укуксуз. Банк бардык акционерлерге өз укуктарын натыйжалуу коргоо жана алардын укуктарынын бузулушунан улам келип чыккан чыгымдардын ордун толтуруу мүмкүнчүлүгүн камсыз кылууга милдеттүү. Зыяндын ордун толтуруу Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык сот тартибинде жүргүзүлөт.

12. Банк добуш берүүгө коюлган бардык маселелер боюнча (жол-жобо, ошондой эле маани-маңызы боюнча) өз позициясын иштеп чыгуу, аракеттерди координациялоо жана өз пикирин билдирүү мүмкүнчүлүгүн кошо алганда, акционерлердин жалпы чогулушуна катышуу үчүн акционерлерге ыңгайлуу шарттарды түзүүгө милдеттүү.

13. Банк акционерлердин алдыда боло турган жалпы чогулушу жөнүндө акционерлерге маалымдоо тартибин, ошондой эле күн тартибиндеги маселелер боюнча материалдарды берүү тартибин жана шарттарын белгилөөгө жана сактоого милдеттүү. Көрсөтүлгөн тартип акционерлердин чогулушка катышууга натыйжалуу даярдык көрүү мүмкүнчүлүгүн камсыз кылууга жана даярдыктын бардык этаптарында банктын жетекчилигине суроолорду берүүгө тийиш. Көрсөтүлгөн тартип жөнүндө маалымат жалпыга жеткиликтүү болууга тийиш.

14. Банк акционерлерге акционерлердин жалпы чогулушун өткөрүү күнү, убактысы жана орду, ошондой эле анын күн тартиби жана күн тартибинин ар бир маселеси боюнча негиздүү пикирди түзүү үчүн зарыл болгон материалдарды өз убагында жана толук берип турууга милдеттүү. Кыргыз Республикасынын «Акционердик коомдор жөнүндө» мыйзамына ылайык, акционерлерге жалпы чогулушту өткөрүү жөнүндө билдирүү жөнөтүлүүгө тийиш.

15. Акционерлердин жалпы чогулушуна даярдык көрүү учурунда акционерлердин өз ара аракеттенүүсүнө тоскоолдук кылууга банкка тыюу салынат.

Акционерлердин жалпы чогулушун өткөрүү тартиби катышкандардын бардыгына: өз пикирин айтууга, банктын өкүлдөрүнө суроо берүүгө жана добуш берүүгө катышууга (мындай укук болгон учурда) бирдей мүмкүнчүлүктөрдү камсыз кылууга тийиш.

16. Банк добуш берүү укугуна ээ болгон ар бир акционерге же анын ыйгарым укуктуу өкүлүнө бул укукту тоскоолдуксуз ишке ашыруу мүмкүнчүлүгүн камсыз кылууга милдеттүү. Добуш берүү жол-жобосу натыйжалуу, акционерлерге ыңгайлуу болушу керек жана добуш берүүгө катышууга тоскоолдуктарды же кошумча чыгымдарды жаратпашы зарыл.

17. Банктын акционерлеринин жалпы чогулушунун компетенциясы Кыргыз Республикасынын «Банктар жана банк иштери жөнүндө» жана «Акционердик коомдор жөнүндө» мыйзамдарында аныкталат.

Акционерлердин жалпы чогулушунун компетенциясына гана кирген маселелер башка башкаруу органдарына өткөрүлүп берилиши мүмкүн эмес.

18. Акционерлердин аракет же аракеттенбей коюусу банктын кардарларынын укуктарынын бузулушуна алып келбөөгө тийиш. Акционерлерге өз укуктарын кыянаттык менен пайдаланууга тыюу салынат. Атап айтканда, башка акционерлерге же банкка зыян келтирүүгө багытталган аракеттерге тыюу салынат.

19. Акционерлер Кыргыз Республикасынын мыйзамдарынын, анын ичинде банк мыйзамдарынын талаптарын сактоо менен акционерлердин жалпы чогулушунун чечими менен белгиленген өлчөмдөрдө жана мөөнөттөрдө дивиденддерди алууга укуктуу.

20. Банк банктын таза кирешесин (пайдасын) бөлүштүрүү ыкмаларын, дивиденддердин өлчөмүн аныктоо механизмин, аларды төлөө тартибин жана мөөнөттөрүн аныктаган дивидендик саясатты иштеп чыгууга тийиш. Дивидендик саясат ачык-айкын болууга жана дивиденддерди бөлүштүрүү боюнча банк тарабынан кабыл алынган ыкманы бардык кызыкдар жактардын түшүнүүсүн камсыз кылууга тийиш.

21. Банктын дивиденддик саясаты директорлор кеңеши тарабынан бекитилет. Дивиденддик саясатты иштеп чыгууда жана бекитүүдө банктын жана анын акционерлеринин кызыкчылыгы бирдей эске алынууга тийиш. Дивиденддик саясат банктын туруктуулугун колдоого жана узак мөөнөттүү максаттарына жетишүүгө багытталууга тийиш.

Дивиденддерди төлөө экономикалык жактан негизделүүгө жана банктын туруктуулугуна жана төлөөгө жөндөмдүүлүгүнө терс таасирин тийгизбөөгө тийиш.

22. Банк миноритардык акционерлердин укуктарын акциялардын контролдук топтомунун ээлери тарабынан тике же кыйыр түрдө колдонулган кыянаттыктардан коргоого милдеттүү. Банк миноритардык акционерлердин укуктарын коргоонун таасирдүү каражаттарын камсыз кылууга милдеттүү.

23. Убактылуу администрация режими киргизилген мезгилде банктын акционерлеринин жалпы чогулушунун ыйгарым укуктары Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын ченемдик укуктук актыларына ылайык жүзөгө ашырылат.

3-глава. Банктын директорлор кеңеши

24. Банктын директорлор кеңеши – банктын директорлор кеңеши жөнүндө ички жобого ылайык, акционерлердин жалпы чогулуштарынын ортосундагы мезгилде банкка жалпы жетекчиликти жүзөгө ашыруучу банктын башкаруу органы. Директорлор кеңеши жөнүндө жобо акционерлердин жалпы чогулушунун чечими менен бекитилет.

25. Банктын директорлор кеңеши банкты стратегиялык башкарууну жүзөгө ашырат, банкта тобокелдиктерди тескөө жана ички контролдоо системасын уюштуруунун негизги принциптерин жана ыкмаларын аныктайт, банктын аткаруу органдарынын ишин контролдойт, ошондой эле башка негизги функцияларды ишке ашырат.

26. Директорлор кеңешинин гана өзгөчө компетенциясына жана жоопкерчилигине кирген маселелер Кыргыз Республикасынын «Банктар жана банк иштери жөнүндө» жана «Акционердик коомдор жөнүндө» мыйзамдарында аныкталган.

27. Натыйжалуу корпоративдик башкарууну камсыз кылуу максатында директорлор кеңеши төмөнкүлөрдү ишке ашырууга тийиш:

1) банктын уюштуруу түзүмүнүн алкагында ыйгарым укуктардын, жоопкерчиликтердин жана отчеттуулуктун тиешелүү деңгээлин белгилөө;

2) натыйжалуу ички контролдук системасын жөнгө салып, анын талапка ылайык иш алып баруусун, иш көлөмүнө, татаалдыгына, тобокелдик түзүмүнө жана мүнөзүнө (профилине) шайкеш келүүсүн камсыз кылуу. Мында тобокелдик мүнөзү - бул, топтолгон, иликтөөгө алынган жана системага салынган маалыматтарга негизделген тобокелдик көрсөткүчтөрүнүн айкалышы, ал түптөлгөн артыкчылыктарды эске алуу менен банктын иш багыттары боюнча тобокелдикке дуушарлануу ыктымалдыгын билдирет.

3) тобокелдиктерди тескөөнүн натыйжалуу системасын уюштурууга карата Улуттук банк тарабынан белгиленген талаптарга ылайык келген принциптерди жана ыкмаларды аныктоо;

4) банктын стратегиялык максаттары жөнүндө маалыматты банктын уюштуруу түзүмүнүн бардык деңгээлине жеткирүү боюнча чараларды көрүү;

5) банктын өнүгүү стратегиясы, бизнес-пландары жана банк ишинин бардык негизги түрлөрү боюнча саясаттары банктын күндөлүк ишине, финансылык абалына жана тышкы экономикалык шарттарга шайкештигин аныктоо максатында, аларга мезгил-мезгили менен (кеминде жылына бир жолу) баа берүү;

6) банктын күндөлүк ишине жана финансылык натыйжаларына банктын стратегиялык максаттарына жана бизнес-пландарынын болжолдуу көрсөткүчтөрүнө жетишүү көз карашынан мезгил-мезгили менен (кеминде чейректе бир жолу) баа берип туруу;

7) банктын жана анын башкаруу органдарынын ишинин Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына, Улуттук банктын ченемдик укуктук актыларына жана талаптарына ылайык келишин камсыз кылуу;

8) банктын ишине тышкы, ички текшерүүлөрдүн жыйынтыктарын кароого жана алар боюнча чараларды көрүү;

9) объективдүү жана компетенттүү чечимдерди кабыл алуу үчүн жетиштүү жана так маалыматка ээ болууга жана банк

башкармасынын, башка башкаруу органдарынын жана кызмат адамдарынын сунуш-көрсөтмөлөрү жана сунуштары негиздүү экендигине жана банктын таламдарына жооп берерине ынанууга;

10) директорлор кеңешинин комитеттеринин жана анын мүчөлөрүнүн ишине баа берүүнүн негизинде, мезгил-мезгили менен (кеминде жылына бир жолу) иштин натыйжалуулугунун деңгээлин, анын банктын өнүгүү муктаждыктарына ылайык келүүсүн аныктоо (башкаруунун натыйжалуулугунун кемчиликтерин аныктоо жана тиешелүү түзөтүүчү аракеттерди көрүү);

11) сый акыларды төлөө эрежелеринин жана тартибинин банктын узак мөөнөттүү милдеттерине жана стратегиясына, ошондой эле банктын корпоративдик маданиятына жана контролдоо чөйрөсүнө ылайык келишин камсыз кылуу;

12) узак мөөнөттүү келечекке банктын ишинин негизги багыттарын жана алардын көрсөткүчтөрүн белгилөө;

13) башкарманы шайлоо, ишин контролдоо жана анын жолун жолдоочулугун пландаштыруу;

14) ушул Жобонун талаптарынын жана банктын ишкердик этика жаатындагы корпоративдик стандарттарынын сакталышын, банкта корпоративдик башкаруу тажрыйбасынын тиешелүү деңгээлин камсыз кылууну контролдоо.

28. Банктын директорлор кеңеши ички чыр-чатактарды, анын ичинде банктын акционерлеринин, аткаруу органдарынын жана кызматкерлеринин ортосундагы ички чыр-чатактардын алдын алууда, аныктоодо жана жөнгө салууда негизги ролду ойноого тийиш. Банктын директорлор кеңеши идентификациялоо жана таламдардын каршы келип калышына жол бербөө, банк ишинин ачык-айкындуулугун камсыз кылуу, маалыматтардын өз учурунда жана толук ачып берилиши, ошондой эле Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык, банктын акционерлеринин банктын документтеринен тоскоолдуксуз пайдалануу мүмкүнчүлүгүн камсыз кылуу системасын уюштуруу үчүн жоопкерчилик тартат.

29. Директорлор кеңешинин ишинин ачык-айкындуулугу акционерлерге директорлор кеңешинин иши тууралуу маалыматтын өз учурунда, толук ачып көрсөтүлүшү жана маалымдалышы, ошондой эле банктын акционерлери менен өз ара иш алып

баруу үчүн директорлор кеңешинин төрагасынын жана мүчөлөрүнүн жеткиликтүүлүгү менен камсыз кылынууга тийиш.

Директорлор кеңешинин жана башкарманын курамы жана мүчөлөрү, анын ичинде квалификациясы жөнүндө маалымат, ошондой эле алар директорлор кеңешинин көз карандысыз же көз каранды мүчөсү болуп саналышы, банктын директорлор кеңешинин иштеп жаткан комитеттери, корпоративдик катчы жөнүндө маалымат банктын расмий сайтында жарыяланууга тийиш.

30. Ички жана тышкы аудиторлордун Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына, Улуттук банктын ченемдик укуктук актыларына жана аудиттин эл аралык стандарттарына ылайык келген иши банка корпоративдик башкаруунун натыйжалуулугуна жетишүү үчүн зарыл болуп эсептелет. Аудиттин функциялары төмөнкүлөр аркылуу күчөтүлүшү мүмкүн:

1) банктын финансылык абалынын туруктуулугу жана стратегиялык максаттарына жетүүсү үчүн аудиторлордун ишинин зарылдыгын жана маанилүүлүгүн уюштуруу түзүмүнүн бардык деңгээлдеринде таануу;

2) ички аудиттин көз карандысыздыгын жана шайкештигин бекемдеген чараларды көрүү;

3) директорлор кеңешинин банктын ишине көз карандысыз баа берүү максатында, тышкы жана ички аудиторлордун отчетторуна жана сунуш-көрсөтмөлөрүнө өзгөчө көңүл буруусу;

4) аудиторлор тарабынан аныкталган тартип бузууларга жана кемчиликтерге карата түзөтүүчү чараларды өз убагында көрүү.

31. Акционерлердин жалпы чогулушуна сунуштоо үчүн тышкы аудиторду тандоодо директорлор кеңеши аудит жүргүзүүгө кеткен чыгымдар менен тышкы аудиттин тиешелүү сапатын камсыз кылуу зарылчылыгынын ортосундагы тең салмактуулукту, ошондой эле аудитордук уюмдун аброюн эске алуусу зарыл.

32. Өзүнүн контролдоочу функцияларын бекемдөө үчүн директорлор кеңешинин тышкы аудитор (жылына кеминде бир жолу) жана ички аудитор (чейректе кеминде бир жолу) менен үзгүлтүксүз талкууларды жүргүзүүсү максатка ылайыктуу болуп саналат.

33. Директорлор кеңеши банктын түзүмдүк бөлүмдөрүнүн, түзүлгөн комитеттеринин жана кызмат адамдарынын ишин текшерүү үчүн аудиторлорду тартууга укуктуу.

34. Директорлор кеңеши милдеттүү түрдө төмөнкү комитеттерди түзөт:

- 1) Тобокелдиктерди тескөө комитети;
- 2) Аудит боюнча комитет;
- 3) Дайындоо жана сый акы төлөө боюнча комитет.

Банкта ошондой эле Жаңы продуктулар боюнча комитет, Комплаенс-контролдоо боюнча комитет жана банк ишиндеги тобокелдик деңгээлине жараша башка комитеттер түзүлүшү мүмкүн.

Тобокелдиктерди тескөө комитетин жана Аудит боюнча комитетти директорлор кеңешинин көз карандысыз мүчөлөрү жетектеши зарыл. Аталган комитеттердин мүчөлөрүнүн жалпы санынын көпчүлүк бөлүгүн директорлор кеңешинин көз карандысыз мүчөлөрүнөн түзүү сунушталат.

Директорлор кеңешинин комитеттеринин иши Улуттук банктын талаптарына жана банктын ички документтерине ылайык келүүгө тийиш.

35. Банкта башка комитеттер түзүлүшү керек, атап айтканда:

1) Кредиттик комитет, ал кредиттерди, гарантияларды, милдеттенмелерди, кепилдиктерди, кредиттик операциялар болуп саналган жана кредиттик жоготуу тобокелдигин камтыган башка активдерди жана милдеттенмелерди берүүгө тиешелүү бардык маселелер боюнча чечим кабыл алат;

2) Банктын активдерин жана пассивдерин тескөө боюнча комитет, ал банктын балансынын жалпы түзүмүн контролдойт, активдердин жана пассивдердин түзүмүнө мониторинг жүргүзө, ошондой эле директорлор кеңеши тарабынан бекитилген Активдерди жана пассивдерди тескөө боюнча саясаттын сакталышын камсыз кылат.

Бул комитеттердин иши Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына жана директорлор кеңеши тарабынан бекитилген комитеттер жөнүндө тиешелүү ички жоболорго ылайык жөнгө салынат.

Банктагы бардык комитеттерди аталган комитеттердин төрагалары жетектейт.

Комитеттердин курамын ар кандай пикирлерди эске алуу менен маселелерди ар тараптуу кароого мүмкүндүк бере тургандай кылып аныктоо сунушталат.

36. Банкта түзүлгөн бардык комитеттердин ишин жөнгө салган банктын ички документтеринде, жок эле дегенде, төмөнкүлөр аныкталууга тийиш:

- 1) Комитетти түзүүнүн жана ишинин максаты;
- 2) комитеттин ыйгарым укуктары;
- 3) комитеттин төрагасын дайындоо тартиби;

4) бетме-бет (Комитеттин мүчөлөрүнүн катышуусу менен) же аралыктан (Комитеттин мүчөлөрү катышпастан, мисалы, видео-, аудиоконференция, сурамжылоо жолу аркылуу ж.б.) боло турган жыйналыштарды өткөрүү тартиби, анын ичинде комитеттин мүчөлөрүнүн добуш берүү тартиби;

5) отчет берүү тартиби;

6) комитеттин ар бир мүчөсүнүн кабыл алынган жана кол коюлган чечимдери үчүн жоопкерчилиги.

Ошондой эле бул документтерде жыйынга катышкан жана чечим кабыл алган комитеттин ар бир мүчөсүнө карата жок дегенде төмөнкүдөй талаптар белгиленүүгө тийиш:

1) каралып жаткан маселенин маани-маңызын билүү;

2) өзү кабыл алган чечимдердин банктын ишине тийгизген таасирин билүү;

3) тобокелдиктердин келип чыгуу мүмкүндүгүнө жана ал кабыл алган чечимдердин кесепетине баа берүүгө.

Каралып жаткан маселе боюнча сын-пикирлери жана сунуштары бар жана кабыл алынган чечимге макул болбогон комитеттин мүчөсүнүн пикири добуш берүүдө билдирилүүгө жана протоколдо чагылдырылууга тийиш. Протоколго жыйынга катышкан комитеттин бардык мүчөлөрү жана комитеттин катчысы кол коюуга тийиш. Комитеттин отурумга катышпаган мүчөлөрү протокол жана кабыл алынган чечимдер менен кол коюп таанышуусу зарыл.

37. Директорлор кеңешинин жоопкерчилигинин жогорку деңгээли жана ыйгарым укуктарынын кеңири чөйрөсү директорлор кеңешинин мүчөлөрү банктын ишинин негизги түрлөрү жөнүндө жетиштүү билимге жана банктын башкаруу органдарынын жана кызмат адамдарынын пикирине көз карандысыз ой-пикирин билдирүү жөндөмүнө ээ экендигин болжолдойт.

Чечимдерди кабыл алууда директорлор кеңешинин ар бир мүчөсү объективдүү болууга жана жеке кызыкчылыктарына же банктын айрым акционерлеринин, кызмат адамдарынын же үчүнчү жактардын таламында эмес, банктын таламында иш алып барууга тийиш. Каралып жаткан маселе боюнча сын-пикирлери жана сунуштары бар жана кабыл алынган чечимге макул болбогон комитеттин мүчөсүнүн пикири добуш берүүдө билдирилүүгө жана протоколдо чагылдырылууга тийиш. Директорлор кеңешинин отурумунун протоколуна жана стенографиялык отчетуна (катышуучулардын сөздөрүнүн жазуу жүзүндөгү толук тексти) отурумга катышкан директорлор кеңешинин мүчөлөрү менен макулдашылгандан кийин төрагалык кылуучуну жана корпоративдик катчынын кол тамгасы коюлат. Директорлор кеңешинин отурумга катышпаган мүчөлөрү протокол жана кабыл алынган чечимдер менен кол койдуруу менен таанышып чыгууга тийиш.

38. Директорлор кеңешинин мүчөлөрү Улуттук банк тарабынан белгиленген минималдуу квалификациялык талаптарга жооп берүүгө милдеттүү.

39. Директорлор кеңешине компетенттүүлүктү, объективдүүлүктү жана көз карандысыздыкты камсыз кылуу максатында, Директорлор кеңешинин экономикалык, финансылык, банктык жана юридикалык маселелер, ошондой эле маалыматтык технологиялар чөйрөсүндөгү маселелер боюнча кынтыксыз ишкердик абройго жана кесиптик тажрыйбага ээ көз карандысыз мүчөлөрү шайланууга тийиш. Банктын директорлор кеңешинин кеминде бир мүчөсү Кыргыз Республикасынын мамлекеттик тилди билген жараны болууга тийиш.

Банктын Директорлор кеңешинин курамынын кеминде үчтөн бирин директорлор кеңешинин көз карандысыз мүчөлөрү түзүүгө тийиш. Мында банк директорлор кеңешинин көз карандысыз мүчөлөрүнүн үчтөн биринен көбүрөөк пропорционалдуулугун белгилей алат.

40. Директорлор кеңешинин көз карандысыз мүчөлөрүнүн критерийлери «Банктар жана банк иштери жөнүндө» мыйзамда аныкталган. Банктын директорлор кеңешинин көз карандысыз мүчөлөрүнө карата кошумча талаптар ушул Жобонун талаптарына ылайык аныкталышы мүмкүн жана банктын ички ченемдик документтеринде белгиленүүгө тийиш.

Мында, банктын башкармасынын, акционерлердин айрым топторунун же башка кызыкдар жактардын таасиринен көз карандысыз, объективдүү жана ак ниеттүү чечим чыгара ала турган, өз позициясын түзүү үчүн жетиштүү кесипкөйлүккө, тажрыйбага жана өз алдынчалыкка ээ адамды директорлор кеңешинин көз карандысыз мүчөсү катары таануу сунуш кылынат.

41. Банктын директорлор кеңеши банктын негизги кызматкерлеринин – иши чечимдерди кабыл алуу жана тобокелдиктерди контролдоо менен түздөн-түз байланышкан банктын кызматкерлеринин тизмесин аныктайт.

Банктын негизги кызматкерлерине банк башкармасынын мүчөлөрү, банктын директорлор кеңеши тарабынан аныкталган, банк тарабынан жүргүзүлүп жаткан операцияларга жана бүтүмдөргө олуттуу катышкан бөлүмдөрдүн (иш багыттарынын) жетекчилери жана бөлүмдөрдүн башка кызматкерлери кирет. Негизги кызматкерлерди дайындоо чечим кабыл алуу боюнча ыйгарым укуктардын бөлүштүрүлүшүнө ылайык жүргүзүлөт.

42. Банктын директорлор кеңеши банктын кызыкчылыгында гана ак ниеттүүлүк жана акыл-эстүүлүк менен иш алып барууга тийиш, бул анын төмөнкү фидуциардык милдеттеринин сакталышын болжолдойт:

1) Кыргыз Республикасынын банктык мыйзамдарынын жана банктын уставынын талаптарын сактоо менен өз ыйгарым укуктарынын чегинде аракеттенүү;

2) берилген ыйгарым укуктарды ага жүктөлгөн милдеттерди жана функцияларды аткаруу максатында пайдалануу;

3) акылга сыярлык мөөнөттө зарыл жана жеткиликтүү маалыматты алуу үчүн бардык толук чараларды/бардык аракеттерди көргөндөн кийин өз квалификациясынын жана тажрыйбасынын негизинде алгылыктуу чечимдерди кабыл алуу;

4) таламдардын кагылышуусуна жол бербөө боюнча талаптарды сактоого;

5) акционерлерге карата теңчилик принцибин сактоого, бир акционердин кызыкчылыгын башкалардын кызыкчылыгынан артык көрбөөгө;

6) Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык кынтыксыз ишкердик абройго ээ болууга;

7) банк кардарлардын айкын экономикалык мааниге, мыйзамдуу максатка ээ болбогон жана/же алар келечекте банктын кызыкчылыктарына зыян келтириши мүмкүн болгон бүтүмдөрү жана операциялары (бүтүмдөрү) жүргүзүлүшүнө жол бербөө максатында банкта натыйжалуу контролдоо системасын уюштурууга.

43. Директорлор кеңешинин персоналдык курамын анын мүчөлөрүнүн ар биринин ой-пикиринин көз карандысыздыгын камсыз кылуучу жөндөмдөрүнүн, тажрыйбасынын, билиминин, инсандык мүнөздөмөлөрүнүн, жаш курагынын жана гендердик курамынын тең салмактуулугун сактоо, ошондой эле директорлор кеңешинин банктын жана акционерлердин кызыкчылыгында көз карандысыз, объективдүү жана натыйжалуу чечимдерди кабыл алуусун сактоо аркылуу түзүү сунушталат.

Директорлор кеңешинин мүчөлүгүнө директорлор кеңешинин курамында гендердик теңчиликти камсыз кылуу менен эркектерди да, аялдарды да шайлоого жол берилет, жана бул корпоративдик башкаруунун алдыңкы тажрыйбаларынын сунуш-көрсөтмөлөрүнө ылайык келет.

44. Банкта директорлор кеңешинин мүчөлөрүн шайлоонун акционерлерге тигил же бул талапкерге добуш берүү чечимин кабыл алуу үчүн жетиштүү болгон талапкерлер жөнүндө маалыматтарды алууга мүмкүндүк берген ачык-айкын жол-жобосу түзүлүүгө тийиш.

45. Директорлор кеңешинин ар бир мүчөсү акционерлердин ишенимине ээ болуп, алардын кесиптик жана көз карандысыз ой-пикирлеринин негизинде кызматтык милдеттерин талаптагыдай аткарууга жөндөмдүү жана директорлор кеңешинин мүчөлөрүнүн милдеттерин аткарууга байланыштуу иш-аракеттери/аракеттенбей коюусу үчүн жооп бериши керек.

46. Директорлор кеңеши шайланган директорлор кеңешинин мүчөлөрүн кызматка кабыл алуу программасын иштеп чыгып, бекитиши керек жана директорлор кеңешинин ар бир мүчөсү үчүн кесиптик өнүгүү планын бекитиши мүмкүн. Директорлор кеңешинин ар бир мүчөсү үчүн кесиптик өнүгүү планы банктын стратегиялык максаттарына ылайык, кесиптик окутуу жана өнүгүү муктаждыктарынын негизинде түзүлөт. Банктын дайындоо жана сый акы төлөө боюнча комитети кесиптик өнүгүү планынын аткарылышын контролдоого тийиш.

47. Директорлор кеңешинин төрагасы директорлор кеңешинин ишин уюштуруу жана анын жалпы уюштуруучулук жетекчилиги үчүн жооп берет, директорлор кеңешинин негизги иш-милдеттерин толук жана натыйжалуу жүзөгө ашырышын жана акционерлердин, директорлор кеңешинин жана банк башкармасынын ортосунда конструктивдүү диалогду түзүүнү камсыз кылат.

48. Директорлор кеңешинин төрагасынын ролу жана функциялары банктык мыйзамдарда белгиленген талаптарга ылайык, банктын ички документтеринде бекитилүүгө тийиш.

49. Банкта директорлор кеңешинин жалпы ишине, директорлор кеңешинин төрагасынын кызматтык милдеттери аткарылышына жана анын бир мүчөсүнө жыл сайын жекече баа берүү (өз алдынча баа берүү) жол-жобосу колдонулууга тийиш. Директорлор кеңешинин ишине баа берүү анын натыйжалуулугуна, курамына, билиминин жана катышуучуларынын ар түрдүүлүгүнө жана банктын жалпы максаттарына жана стратегияларына жетишүү үчүн мүчөлөр менен комитеттер канчалык натыйжалуу өз ара аракеттенишерине баа берүүнү камтууга тийиш. Директорлор кеңешинин ар бир мүчөсүнүн жеке баалоосу ар бир директор банктын өнүгүшүнө натыйжалуу салым кошуп жаткандыгын көрсөтүшү зарыл. Директорлор кеңешинин көз карандысыз мүчөлөрүнүн директорлор кеңешинин бардык башка мүчөлөрүнүн пикирлерине карабастан, өз пикирлерин бөлүшүүгө умтулуусу бааланууга тийиш.

50. Акционерлердин жалпы чогулушу директорлор кеңешинин жана анын комитеттеринин ишине баа берүү үчүн корпоративдик башкаруу жаатындагы тышкы көз карандысыз аудиторлорду (эксперттерди) тарта алат. Баа берүүдө директорлор кеңешинин курамына жана түзүмүнө карата талаптардын шайкештиги, директорлор кеңешинин мүчөлөрүндө зарыл компетенциялардын болушу, директорлор кеңешинин иш тажрыйбасынын мыйзамдардын, уставдын, банктын ички документтеринин ченемдерине ылайык келиши каралышы мүмкүн. Эксперт директорлор кеңешинин жана анын ар бир мүчөсүнүн банктын туруктуу өнүгүүсүн жана узак мөөнөттүү келечекте анын наркынын өсүшүн камсыз кылуудагы салымын баалай алат, ошондой эле банктын башкаруу боюнча директорлор кеңешинин ишин жакшыртуу үчүн багыттарды аныктап, чараларды сунуштай алат. Баалоонун натыйжалары директорлор кеңешинин мүчөлөрү

кайрадан шайланганда же ыйгарым укуктары мөөнөтүнөн мурда токтотулганда эске алынууга тийиш.

51. Директорлор кеңешинин мүчөлөрүнүн укуктары жана милдеттери директорлор кеңеши жөнүндө жободо так баяндалууга жана бекемделүүгө тийиш, ал акционерлердин жалпы чогулушунда кабыл алынуусу жана банктын расмий сайтында жарыялануусу зарыл.

52. Директорлор кеңешинин мүчөлөрүн тандоодо, алар дайындалган учурда банктын директорлор кеңешинин мүчөлөрүнүн милдеттерин айкалыштырып аткара турган талапкерлердин учурдагы иш менен камсыз болушуна көңүл буруу зарыл.

Директорлор кеңешинин ар бир мүчөсү өз милдеттерин талаптагыдай аткарууга, анын ичинде директорлор кеңешинин отурумдарына/аралыктан добуш берүүгө даярдануу, ошондой эле аларга катышуу үчүн жетиштүү убакытка ээ болууга тийиш.

53. Директорлор кеңешинин бардык мүчөлөрүнө банктын документтеринен жана маалыматынан пайдалануу мүмкүнчүлүгү бирдей деңгээлде камсыз кылынууга тийиш. Директорлор кеңешинин жаңы шайланган мүчөлөрүнө шайланган учурдан тартып кыска мөөнөттө банктын иши жана директорлор кеңешинин иши жөнүндө бардык зарыл маалыматтар берилүүгө тийиш.

54. Директорлор кеңеши өз функцияларын натыйжалуу аткаруу үчүн үзгүлтүксүз жолугушууларды өткөрүп турушу зарыл. Директорлор кеңешинин отурумдарын тийиштүү түрдө бекитилген отурумдун графигине жана иш планына ылайык өткөрүү сунушталат.

55. Директорлор кеңешинин отурумдарын даярдоо жана өткөрүү анын ишинин максималдуу натыйжалуулугуна көмөк көрсөтүүгө тийиш.

56. Директорлор кеңешинин (анын комитеттери сыяктуу эле) отурумдарын өткөрүү директорлор кеңешинин, директорлор кеңешинин комитеттеринин бетме-бет отурумдары аркылуу, анын ичинде Директорлор кеңешинин/комитеттердин мүчөлөрүнүн аралыктан катышуу мүмкүнчүлүгү менен банктын белгиленген жол-жоболоруна, катышуучуларды аутентификациялоо чараларына жана купуя маалыматтарын коргоого ылайык жүзөгө ашырылууга тийиш. Директорлор кеңешинин жана анын комитеттеринин отурумун

өткөрүү/чечим кабыл алуу формасы ар бир учурда күн тартибиндеги маселенин мазмунун жана аны талкуулоонун зарылдыгын, кабыл алынган чечимдин маанилүүлүгүн (олуттуулугун) эске алуу менен, ошондой эле директорлор кеңешинин бардык мүчөлөрүнүн, директорлор кеңешинин комитетинин кароого коюлган маселе боюнча пикирлерин эске алуу менен аныкталууга тийиш.

57. Директорлор кеңеши жана башкарма кызматташуу менен өз ара аракеттенүүгө, банктын таламында аракеттенүүгө жана туруктуу өнүгүү принциптеринин негизинде чечимдерди кабыл алууга, бардык акционерлерге адилеттүү мамиле кылууга жана узак мөөнөттүү келечекте банктын туруктуу өнүгүүсүн жана акцияларынын наркынын өсүшүн камсыз кылуу менен кызыкдар жактардын пикирлерин эске алууга тийиш.

58. Директорлор кеңеши банк башкармасынын ишине үзгүлтүксүз баа берип турууга тийиш. Баалоонун негизги критерийлери Улуттук банк Башкармасынын 2017-жылдын 25-июнундагы № 2017-П-12/25-3-(НПА) токтому менен бекитилген Улуттук банктан лицензия алышкан жана иши ал тарабынан жөнгө салынган банктарда жана банктык эмес финансы-кредит уюмдарында ички контролдук жана ички аудит системасын түзүү эрежелеринде белгиленген талаптарга ылайык келүүгө тийиш.

4-глава. Банк башкармасы

59. Банк Башкармасы банктын күндөлүк ишине жетекчиликти Кыргыз Республикасынын мыйзамдарынын, банктын уставынын, башкарма жөнүндө ички жобонун негизинде жүзөгө ашырат жана директорлор кеңешине отчет берет.

Башкарманын компетенциясына жана жоопкерчилигине тиешелүү маселелер Кыргыз Республикасынын «Банктар жана банк иштери жөнүндө» жана «Акционердик коомдор жөнүндө» мыйзамдарында аныкталган.

60. Натыйжалуу корпоративдик башкарууну камсыз кылуу максатында банк башкармасы:

1) банктын түзүмдүк бөлүмдөрүнүн, кызмат адамдарынын жана кызматкерлеринин жоопкерчиликтерин, ыйгарым укуктарын жана отчет берүүсүн так бөлүштүрүүнү камсыз кылуу;

2) директорлор кеңеши тарабынан бекитилген саясаттардын, жол-жоболордун жана кызматтык нускоолордун уюштуруу түзүмүнүн бардык аткаруу деңгээлинде сакталышына мониторинг жүргүзүүнүн натыйжалуу системасын белгилөө жана бул системалардын шайкештигине мезгил-мезгили менен баа берүү;

3) башкаруучулук чечимдерин кабыл алуу үчүн зарыл болгон маалыматтарды (финансылык, рыноктук окуялар жана шарттар жөнүндө талдоо ж. б.) талаптагыдай даярдоону жана өз убагында берүүнү камсыз кылган ишенимдүү маалымат системаларын орнотуу;

4) директорлор кеңешине банктын бизнес-планынын жана өнүгүү стратегиясынын болжолдуу көрсөткүчтөрүнүн аткарылышына баа берүүгө мүмкүндүк берген финансылык жана операциялык иштин иш жүзүндөгү натыйжаларын камтыган күндөлүк иш жөнүндө мазмундуу жана так отчетторду өз убагында берүү;

5) директорлор кеңешине банктын ички контролдук системасынын шайкештигине, анын ичинде террористтик ишти каржылоого жана кылмыштуу кирешелерди легализациялоого (адалдоого) каршы аракеттенүү маселелери боюнча кылдат баа берүүгө (жылына кеминде бир жолу), ошондой эле ички контролдук системасын өркүндөтүү боюнча сунуш-көрсөтмөлөрдү берүүгө;

6) директорлор кеңешине тобокелдиктерди тескөө боюнча отчетторду жана сунуш-көрсөтмөлөрдү мезгил-мезгили менен берип туруу, алар тобокелдиктерди тескөөнүн үзгүлтүксүз процессинин натыйжалуулугун жана шайкештигин камсыз кылууга мүмкүндүк берет;

7) банктын экономикалык абалындагы кандай болбосун начарлоолор же мындай жагдайдын келип чыгуу коркунучу жөнүндө директорлор кеңешине токтоосуз маалымдоого;

8) мыйзамдарда, Улуттук банктын ченемдик укуктук актыларында, директорлор кеңеши тарабынан бекитилген ички саясаттарда орун алган бардык бузуулар жөнүндө директорлор кеңешине маалымдоого.

61. Башкарманын мүчөлөрү Улуттук банк тарабынан белгиленген минималдуу квалификациялык талаптарга жооп берүүгө тийиш.

Банк Башкармасынын төрагасы жана мүчөлөрү жогорку кесиптик жана жеке мүнөздөмөлөргө ээ болууга, ошондой эле кынтыксыз ишкердик абройго ээ болууга жана жогорку этикалык стандарттарды сактоого тийиш.

62. Башкарма мүчөлөрү өз ишин жүзөгө ашырууда объективдүү болууга жана жеке кызыкчылыктарын же банктын айрым акционерлеринин, кызмат адамдарынын же үчүнчү жактардын кызыкчылыктарын эмес, алгылыктуу жана коопсуз банктык тажрыйбаны камсыз кылуу үчүн бардык күч-аракетин жумшоого тийиш.

63. Отурумдун протоколуна жана стенографиялык отчётуна (катышуучулардын сөзүнүн жазуу жүзүндөгү толук тексти) отурумда катышкан банк башкармасынын мүчөлөрү менен макулдашылгандан (виза койгондон) кийин банк башкармасынын төрагалык кылуучусу жана катчысы тарабынан кол коюлууга тийиш. Башкарманын отурумга катышпаган мүчөлөрү протокол жана кабыл алынган чечимдер менен кол койдуруу менен таанышып чыгууга тийиш. Башкарманын мүчөсүнүн каралып жаткан маселе боюнча сын-пикири жана сунушу жана кабыл алынган чечимге макул эместиги добуш берүүдө билдирилүүгө жана протоколдо чагылдырылууга тийиш.

64. Башкаруу тажрыйбасында төмөнкүлөргө жол берилбейт:

1) коллегиялдуу чечим кабыл алуу учурларын эске албаганда, чечим кабыл алууга функционалдык милдеттерге ылайык тиешелүү ыйгарым укуктарга ээ эмес банк башкармасынын мүчөсүнүн катышуусуна;

2) банк башкармасынын мүчөлөрү тиешелүү квалификацияга жана алардын компетенциясына кирген маселелер боюнча зарыл көндүмдөргө жана билимге ээ эмес болсо;

3) алардын иш жыйынтыгы банк үчүн олуттуу мааниге ээ банк кызматкерлеринин ишине банк башкармасынын мүчөлөрү контролдукту жүзөгө ашыруу мүмкүнчүлүгүнө ээ эмес болсо (кирешелерди топтоо, жаңы банктык продукттарды колдонууга киргизүү ж.б. көз карашынан алганда).

65. Банк башкармасынын мүчөлөрү банктын таламында акыйкат жана акыл ченемдүү иш алып баруусу зарыл жана ал төмөнкүдөй фидуциардык милдеттенмелерди сактоого тийиш:

1) стратегияларды жана саясаттарды жүзөгө ашырууну кошо алганда, өз милдеттерин Кыргыз Республикасынын банктык мыйзам талаптарын, банктын уставын жана чечимдерди (банк акционерлеринин жана директорлор кеңешинин жалпы жыйынында кабыл алынган) сактоо менен өз ыйгарым укуктарынын чегинде ишкердикти жүргүзүүгө;

2) алдыга коюлган милдеттерди жана тапшырмаларды аткаруу максатында, мыйзамда белгиленген мөөнөт ичинде ага берилген ыйгарым укуктардан пайдаланууга;

3) белгилүү бир мөөнөт ичинде зарыл жана жеткиликтүү маалымат алуу үчүн бардык жыйынтыктоочу чараларды көргөндөн/күч-аракетин жумшоодон кийин өз квалификациясынын жана тажрыйбасынын негизинде тең салмактуу чечимдерди кабыл алууга;

4) таламдардын каршы келип калышына жол бербөө талаптарын так сактоого;

5) акционерлерге, директорлор кеңешине жана кызмат адамдарга карата бирдей мамиле кылуу принциптерин так сактоого;

6) Кыргыз Республикасынын мыйзам талаптарына ылайык кынтыксыз ишкердик абройго ээ болууга;

7) банк кардарлардын айкын экономикалык мааниге, мыйзамдуу максатка ээ болбогон жана/же алар келечекте банктын кызыкчылыктарына зыян келтириши мүмкүн болгон бүтүмдөрү жана операциялары (бүтүмдөрү) жүргүзүлүшүнө жол бербөө максатында бардык чараларды көрүүгө.

5-глава. Дайындоо жана сый акы төлөө боюнча комитетке коюлуучу негизги талаптар

66. Дайындоо жана сый акы төлөө боюнча комитет банкта директорлор кеңешинин иш натыйжалуулугун жогорулатуу жана кабыл алынган чечимдерди оптималдаштыруу үчүн ишкердик түрлөрүнөн көз карандысыз түзүлөт.

Комитеттин иши банктын негизги кызматкерлерин дайындоо жана аларга сый акынын төлөнүшүнө контролду күчөтүүгө багытталууга тийиш.

67. Дайындоо жана сый акы төлөө боюнча комитет, банк үчүн зарыл компетенцияга жана квалификацияга ээ адамдарды ишке тартуу, дем берүү жана кызыктыруу үчүн төлөнүүчү жетиштүү сый акы деңгээлин аныктайт, мында сый акы деңгээли чыгым тартууга алып келбөөгө тийиш.

68. Комитеттин иши Кыргыз Республикасынын мыйзам талаптары жана директорлор кеңеши тарабынан бекитилген Комитет жөнүндө ички жобо аркылуу жөнгө салынат.

69. Комитет Директорлор кеңешинин кеминде үч мүчөсүнөн турууга жана алардын бири көз карандысыз болууга тийиш.

70. Комитет Улуттук банк тарабынан белгиленген талаптарды эске алуу менен банктын негизги кызматкерлеринин курамына талапкерлер боюнча директорлор кеңешине сунуштарды берет.

71. Комитет корпоративдик катчы кызмат ордуна талапкерди карап, анын белгиленген талаптарга жооп бере тургандыгына баа берет жана директорлор кеңешине сунуш-көрсөтмөлөрдү берет.

72. Банктын директорлор кеңешинин мүчөлөрүнө жана негизги кызматкерлерине сый акы төлөө банкта кабыл алынган ички документтерине ылайык жүзөгө ашырылат.

73. Банктын Директорлор кеңешинин мүчөлөрүнө жана негизги кызматкерлерине белгиленген сый акы өлчөмү алардын натыйжалуу иш алып баруусуна өбөлгө түзүп, аларга дем берген жана компетенттүү, өз ишин жакшы билген кесипкөй адистерди ишке тартууга мүмкүнчүлүк түзгөн чекте аныкталууга тийиш.

Директорлор кеңешинин мүчөлөрүнө кошумча сый акынын өлчөмү банктын ишинин натыйжаларын, банктын стратегиялык пландарына жетишүүнүн натыйжаларын жана директорлор кеңешинин мүчөсүнүн стратегиялык пландарды ишке ашырууга натыйжалуу катышуусунун жыйынтыктарын эске алуу менен акционерлердин жалпы чогулушунун чечими менен белгиленет.

74. Сый акы төлөө системасы сый акынын банктын ишинин натыйжасына жана ошол натыйжага жетүүдө банк кызматкеринин кошкон жеке салымына карата катышынын негиздүү деңгээлин камсыз кыла алгандай деңгээлде уюштурулууга тийиш.

Банк тарабынан сый акылар боюнча лимиттер каралуусу зарыл. Лимиттин түзүмүндө банктын ар башка деңгээлдеги кызмат

адамдарына сый акы өлчөмүн пропорционалдуу негизде теңдештирүү шарты каралууга тийиш.

75. Эмгекке төлөө системасы бизнес-стратегияга, тобокелдиктерди жөнгө салуу стратегиясына, банктын максаттарына, баалуулуктарына жана узак мөөнөткө каралган кызыкчылыктарына дал келүүгө, ошондой эле анда таламдардын каршы келип калышына жол бербөө чаралары каралууга тийиш. Дем берүү программалары, анын алкагында чечимдерди кабыл алуу тажрыйбасы белгиленген критерийлерге жооп берген жана кызматчылар жеке өзүнүн же түзүмүнүн кызыкчылыгында гана эмес, банктын таламында (кардарлардын да кызыкчылыгын эске алуу менен) иш алып баруусуна түрткү берген тобокелдиктерди жөнгө салуу ишин жүзөгө ашырууга өбөлгө түзүүгө тийиш. Дем берүү программасында каралган сый акылар (бонустар) кызматчылардын ашкере тобокелдикке баруусуна өбөлгө түзбөөгө тийиш.

76. Сый акы өлчөмү кызматкер аткарган милдеттер көлөмүнө, ошондой эле орун алышы ыктымал болгон тобокелдиктин түздөн-түз иш натыйжасына карата катышына жараша болууга тийиш. Келечекте аларды алуу мөөнөтү жана ыктымалдыгы белгисиз болгон кирешелердин эсебинен сый акы төлөө ыкмалары кабыл алынган сапаттык жана сандык көрсөткүчтөрдүн негизинде кылдат кароого алынат. Сый акы төлөө системасында, тобокелдик лимиттерин, ички жол-жоболорду же жөнгө салуу талаптарын бузууга жол берүүнү кошо алганда, бардык тобокелдиктерди эске алуу менен сый акы (бонус) өлчөмүн өзгөртүү мүмкүнчүлүгү каралууга тийиш.

77. Дайындоо жана сый акы төлөө боюнча комитети банктын, аткаруу органынын жана банктын башка негизги кызматкерлеринин сый акы төлөө боюнча саясатын иштеп чыгат жана мезгил-мезгили менен кайра карап чыгат, анын ичинде аткаруу органынын мүчөлөрүнүн кыска мөөнөттүү жана узак мөөнөттүү мотивациясынын параметрлерин иштеп чыгат.

78. Сый акы төлөө жөнүндө ички документинде төмөнкүлөрдү камтуу зарыл:

- сый акы (бонус) төлөө тартиби жана мезгил аралыгын;
- келечекте тобокелдиктерди тескөө натыйжасы эске алынган сый акы (бонус) ачык- айкын төлөө критерийлеринин системасын;

- сый акылардын (бонус) өлчөмүн, ошондой эле алардын лимиттерин;

- тобокелдиктерди кыскартуу чараларын эске алуу менен (“ишенимсиз/жоготуу”), белгилүү бир тобокелдик орун алган учурдан тартып натыйжа алганга чейин сый акынын (бонустун) олуттуу үлүшүн төлөөнү кийинкиге калтыруу шарттарын;

- алынган натыйжанын негизинде сый акы (бонус) өлчөмүн азайтуу же жокко чыгаруу же болбосо аларды төлөөгө чейин тиешелүү чараларды көрүү шарттарын;

- иш-аракеттер планын аткаруу жана анын талаптарын сактоо шарттарын/банктын кабыл алган бюджетин;

- сый акылардын (бонустардын) төлөнүшүнүн банк ишинин кирешелүүгүнөн көз карандылыгы.

79. Дайындоо жана сый акы төлөө боюнча комитет банктын төмөнкүлөр боюнча ички документтеринин колдонууга киргизилишин жана ишке ашырылышын контролдойт жана баа берет:

1) кызматкерлерди ишке кабыл алуу жана бошотуу (банк жетекчилигин кошо алганда), кадрлардын алмашуусу жана карьеререалык өсүш;

2) банктын директорлор кеңешин жана башкармасын кошо алганда, эмгек акы, сый акы төлөө жана сыйлыкка көрсөтүү, социалдык төлөмдөрдү жана жеңилдиктерди берүү;

3) кызматкерлерди окутуу (директорлор кеңешин жана башкарманы кошо алганда);

4) квалификациялуу жана компетенттүү персоналды (жетекчиликти кошо алганда) сактап калуу боюнча чаралар системасы;

5) банк кызматкерлери (директорлор кеңешин жана башкарманы кошо алганда) өз милдеттерин талаптагыдай аткарбагандыгы, банк тарабынан кабыл алынган кесиптик этика стандарттарын бузгандыгы үчүн чараларды колдонуу.

6-глава. Жаңы продукттар боюнча комитеттин негизги талаптары

80. Жаңы продукттар боюнча комитет банкта жаңы банктык продукттарды иштеп чыгуу, жаңы продукттарды банктык кызмат көрсөтүүлөр рыногуна колдонууга киргизүү үчүн, ошондой эле монополияга каршы жөнгө салуу мыйзам талаптарына ылайык иштелип чыккан жаңы продукттар рыногуна банктын аралашуусун контролдоо үчүн, ошондой эле тобокелдиктердин алгылыктуу деңгээлин аныктоо жана санариптик банк операцияларын контролдоонун шайкеш системаларын калыптандыруу максатында түзүлүшү мүмкүн.

81. Комитет натыйжалуу, максатка багытталган жана контролдукка алынган алгачкы баа берүү процессин камсыз кылуу, учурдагы ресурстук чектөөлөрдүн чегинде банктык продукттарды же кызмат көрсөтүүлөрдү андан ары иштеп чыгуу, тесттен өткөрүү жана колдонууга киргизүү үчүн жаңы банктык продукттарга жана банк операцияларын санариптик платформаларга өткөрүүгө тиешелүү чечимдерди кабыл алуу боюнча ыйгарым укуктарга ээ.

82. Комитет банктын тигил же бул түзүмдүк бөлүмүн жаңы банктык продукттарды жана санариптик банк платформаларын иштеп чыгуу процессине тартуу мүмкүнчүлүгүн аныкташы ыктымал.

83. Комитет жаңы банктык продукттарды иштеп чыгууда жана колдонууга киргизүүдө, ошондой эле банк операцияларын санариптик платформаларга өткөрүүдө орун алышы мүмкүн болгон тобокелдиктерге жана аларды кыскартуу (азайтуу) ыкмаларына баа берүүгө тийиш.

84. Комитеттин иши Кыргыз Республикасынын мыйзам талаптары жана банктын директорлор кеңеши тарабынан бекитилген комитет жөнүндө ички жобо аркылуу жөнгө салынат.

85. Комитет директорлор кеңешинин же/жана банк башкармасынын мүчөлөрүнөн турууга тийиш. Санарип банк платформаларына жана кардарларды аралыктан тейлөөгө байланыштуу жаңы банктык продукттарды колдонууга киргизүүдө комитеттин курамына маалыматтык технологиялар жана маалымат коопсуздугу боюнча түзүмдүк бөлүмдөрдүн жетекчилери кирүүгө тийиш.

86. Жаңы банктык продуктарды жана тейлөөнүн санариптик банк платформаларын иштеп чыгуу жана колдонууга киргизүү чечимин кабыл алууда комитет өз ыйгарым укуктарынын чегинде Кыргыз Республикасынын мыйзамдарынын жана ченемдик актыларынын талаптарын так сактоого тийиш.

7-глава. Банктын корпоративдик катчысы

87. Банктын корпоративдик катчысы банк акционерлеринин жалпы жыйынын ишин жана Директорлор кеңешинин күндөлүк негизде өз ара натыйжалуу иш алып баруусун камсыз кылат жана уюштурат (отурумдарды өткөрүү жана иш кагаздарын жүргүзүү), ошондой эле акционерлердин укуктарын жана кызыкчылыктарын коргоо боюнча банктын иш-аракетин координациялайт.

88. Корпоративдик катчы банктын кызмат адамы болуп саналат жана ал банктын Директорлор кеңешинин чечими менен кызмат ордуна дайындалат жана бошотулат.

89. Корпоративдик катчы өз ишин Кыргыз Республикасынын «Банктар жана банк иштери жөнүндө» мыйзамына, Улуттук банктын документтерине, банктын Уставына жана ички ченемдик актыларына, ошондой эле акционерлердин жалпы жыйыны жана директорлор кеңеши тарабынан кабыл алынган чечимдерге ылайык жүзөгө ашырат.

Корпоративдик катчы ага жүктөлгөн милдеттерди аткаруу үчүн жетиштүү билим деңгээлине, тажрыйбага жана квалификацияга жана акционерлердин ишенимдүүлүгүнө ээ болууга тийиш. Корпоративдик катчы белгиленген тапшырмаларды аткаруу үчүн зарыл ыйгарым укуктар жана тиешелүү ресурстар менен камсыз болууга тийиш.

90. Корпоративдик катчынын ишин башка милдеттер менен айкалыштырууга банктын Директорлор кеңешинин макулдугунун негизинде гана, кызыкчылыктар каршы келбеген шартта жол берилет.

91. Корпоративдик катчынын функционалдык милдеттери банк тарабынан өз алдынча Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына жана банктын ички документтерине ылайык иштелип чыгат.

92. Корпоративдик катчы банктын таламында акыйкат жана акыл ченемдүү иш алып барууга милдеттүү, мында ал төмөнкүдөй фидуциардык милдеттерди аткарууга тийиш:

1) өз ыйгарым укуктарын Кыргыз Республикасынын банктык мыйзам талаптарын, банктын уставын жана ички документтеринин талаптарын так сактоо менен аткарууга;

2) ага берилген ыйгарым укуктардан пайдаланууга;

3) акционерлерге жана Директорлор кеңешинин мүчөлөрүнө карата бирдей мамиле кылуу принцибин так сактоого;

4) Кыргыз Республикасынын мыйзам талаптарына жооп берүүгө.

93. Корпоративдик катчы банктын директорлор кеңешинин бардык отурумдарына милдеттүү түрдө катышууга жана отурумдардын стенографиялык протоколун (катышуучулардын сүйлөгөн сөздөрүнүн толук жазуу жүзүндөгү тексти) түзүүгө жана анын жыйынтыгы боюнча протоколдорду, анын ичинде жазуу жүзүндө сурамжылоо жана коммуникация каражаттарын пайдалануу менен добуш берүүнү даярдоого тийиш.

Корпоративдик катчы кол коюлган протокол менен директорлор кеңешинин бардык мүчөлөрүн, анын ичинде байланыш каражаттарын пайдалануу жолу менен тааныштыруусу зарыл.

8-глава. Кесиптик этика жана таламдардын каршы келип калышынын алдын алуу

94. Банктын стратегиялык максаттарына жетишүүдө маанилүү фактор катары директорлор кеңешинин жана башкармасынын кесиптик этика стандарттарын түптөөгө багытталган иши саналат, алар аркылуу төмөнкүдөй корпоративдик башкаруу аспектеринин маанилүүлүгү аныкталат:

1) банктын уюштуруу түзүмүнүн бардык деңгээлинде террористтик иш-аракеттерди каржылоого жана кылмыш жолу менен алынган кирешелерди легалдаштырууга (изин жашырууга) каршы аракеттенүү маселелери боюнча кошо алганда, натыйжалуу ички контролдук системасын камсыз кылуу;

2) алгылыктуу жана коопсуз банктык тажрыйбаны ишке ашыруу;

3) банктын таламын банк акционерлеринин, кызмат адамдарынын жана банк ишине таасирин тийгизиши мүмкүн болгон башка адамдардын талапка жооп бербеген же мыйзамсыз иш-аракеттеринен коргоо;

4) Кыргыз Республикасынын мыйзамдарынын, Улуттук банктын ченемдик укуктук актыларынын жана ички документтеринин талаптарын так сактоо;

5) таламдардын каршы келип калышына жол бербөө жана мындай талаш маселелер келип чыгышы мүмкүн болгон жагдайларды жана ишкердик чөйрөсүн табуу;

6) банк ишинин натыйжасын гана эмес, стратегиялык максаттарга ылайык келүүсүн жана банктын кесиптик этика стандарттарын сактоосун эске алуу менен кызматкерге (директорлор кеңешин жана башкарманы кошо алганда) эмгек акы, сый акы жана сыйлыктарды белгилөө;

7) банк кызматкерлерине жана кызмат адамдарына кредит берүүдө банк ишинин коопсуздугун жана ишенимдүүлүгүн камсыз кылуу талаптарын так сактоо;

8) кызматчыларга жетекчилердин мыйзамсыз, талапка жооп бербеген же шектүү иш-аракеттерге жол бергендиги тууралуу тынчсыздануусун билдирүүгө мүмкүнчүлүк берген жана жетекчилик тарабынан басмырлоодон коргоону камсыз кылган механизмдердин болушу.

95. Алардын банктын корпоративдик башкаруу деңгээлине таасирин тийгизүүсүн камсыз кылуу максатында кесиптик этика стандарттары тууралуу бардык кызматчыларга тааныштырылууга жана алар директорлор кеңешин жана башкарманы кошо алганда, банктын бардык түзүмдүк бөлүмдөрү тарабынан сакталууга тийиш.

96. Банкта таламдардын каршы келип калышына жол бербөө, ошондой эле аффилирленген жана банк менен байланыштуу жактар, банк башкармасынын, директорлор кеңешинин мүчөлөрү, башка кызмат адамдар, олуттуу катышуучулар, ошондой эле жогоруда көрсөтүлгөн адамдар менен байланыштуу кайсыл болбосун жеке адамдар менен операцияларды жөнгө салуу боюнча мыйзам талаптарынын жана Улуттук банктын ченемдик укуктук

актыларынын сакталышын камсыз кылган механизмдер иштелип чыгууга тийиш.

Таламдардын каршы келип калышына жол бербөө жана идентификациялоо максатында банк кеминде төмөнкүлөрдү аткарууга милдеттүү:

1) директорлор кеңешине жана банк башкармасына таламдардын каршы келип калышына байланыштуу потенциалдуу тобокелдиктер тууралуу маалымдоо жол-жобосун иштеп чыгууга;

2) банктын кызмат адамдары жана кызматкерлери кызматка дайындоо (шайлоо) алдында жакын туугандары жөнүндө маалыматтарды берүүнү камсыз кылууга;

3) таламдардын каршы келип калышы тууралуу маалымат базасын жүргүзүүгө.

Таламдардын каршы келип калышы учурда банктын кызмат адамы же кызматкери бул тууралуу банк башкармасына жана/же директорлор кеңешине токтоосуз билдирүүгө милдеттүү.

Таламдардын каршы келип калышы өз убагында аныкталбаган учурда, Кыргыз Республикасынын банктык мыйзамдарына ылайык жоопкерчиликке тартылат.

9-глава. Банкты башкаруунун ачык-айкындыгы

97. Банкты башкаруунун ачык-айкындыгы банктын акционерлерине, аманатчыларына жана башка кредиторлоруна башкаруу органдарынын ишине мониторинг жүргүзүүгө мүмкүндүк берет, ошондой эле банктын натыйжалуу корпоративдик башкарууну жүзөгө ашыруучу катары аброюн колдоо көрсөтөт. Бул жаңы кардарларды, инвесторлорду, бизнес өнөктөштөрдү тартууга жардам берет.

98. Корпоративдик башкаруунун ачык-айкындыгын камсыз кылуу үчүн банк Улуттук банк Башкармасынын 30.10.2019-ж. №2019-П-12/54-4-(НПА) токтому менен бекитилген «Коммерциялык банктын ишине тиешелүү маалыматтарды чечмелөөгө карата талаптар жөнүндө» жободо аныкталган маалыматтарды өзүнүн расмий сайтында корпоративдик башкарууга тиешелүү маалыматтарды расмий

сайтында чечмелеп бериши же жылдык жана мезгил-мезгили менен берилүүчү отчетторунда жарыялашы мүмкүн.

Корпоративдик башкаруу жөнүндө маалыматты ачып көрсөтүү аталган жобонун 6-главасына ылайык, Кыргыз Республикасынын банктары үчүн милдеттүү талап болуп саналат. Банк ишин ачык-айкын тескөө, банк акционерлерине, аманатчыларына жана башка кредиторлоруна башкаруу органынын ишине мониторинг жүргүзүүгө мүмкүндүк берет, ошондой эле натыйжалуу корпоративдик тескөөнү жүзөгө ашырган банк катары аброюн колдоого алат. Бул жаңы кардарларды, инвесторлорду жана өнөктөштөрдү тартууга шарт түзөт.

99. Маалыматты ачып көрсөтүүнүн кыйла маанилүү ыкмалары болуп, банктын расмий сайтына жарыяланган банктын жылдык финансылык отчету жана финансылык эмес отчеттору саналат.

Банктын расмий сайты ошондой эле тиешелүү финансылык жана финансылык эмес маалыматтарды ачыкка чыгаруу үчүн маанилүү курал катары кызмат кылат. Расмий сайт маалыматты үзгүлтүксүз жана өз убагында ачыкка чыгарууга жана банктан ашыкча чыгымдарды талап кылбастан, бардык кызыкдар тараптарга тиешелүү маалыматты пайдаланууга мүмкүнчүлүк берет.

100. Банк мыйзамдарда жана банктын ички документтеринде каралган маалыматтарды өз учурунда ачып көрсөтүүгө тийиш. Банкта мыйзамдарга ылайык келген жана принциптерди аныктаган ички документтер, маалыматтарды ачып көрсөтүү жана коргоо ыкмалары, ошондой эле кызыкдар жактарга берилүүчү маалыматтардын тизмеси бекитилүүсү зарыл. Директорлор кеңеши тарабынан банктын маалымат саясаты кабыл алынып, анын сакталышы камсыз кылынууга тийиш.

101. Маалымат саясаты мындай ачып көрсөтүү адилеттүү, өз убагында жана талаптагыдай жүзөгө ашырылышы үчүн маалыматты, айрыкча банктын олуттуу маалыматтарын ачып көрсөтүүнүн механизмдерин аныктоого тийиш.

102. Маалымат саясаты банктын расмий сайтында ишенимди бекемдөө жана акционерлер, кардарлар менен мамилелерди жакшыртуу максатында жарыяланат.

103. Банк Улуттук банк Башкармасынын 12.03.2010-ж. №6/2 токтому менен бекитилген «Кыргыз Республикасынын

коммерциялык банктарынын финансылык отчётторду түзүүсүнө карата талаптар жөнүндө» жобонун талаптарына ылайык аудиттен өткөрүлгөн жылдык финансылык отчётту өзүнүн расмий сайтында өз убагында жайгаштырууга тийиш.

Отчётто ошондой эле натыйжалуулук көрсөткүчтөрү камтылышы зарыл (анын ичинде финансылык натыйжаларга таасирин тийгизген олуттуу факторлор).

104. Жылдык отчётто мыйзамдарда каралган маалыматтар менен катар эле банкта корпоративдик башкаруу жөнүндө төмөнкү маалыматтар да камтылуусу зарыл:

1) директорлор кеңешинин (анын ичинде директорлор кеңешинин комитеттеринин) жыл ичиндеги иши жөнүндө отчёт, анда бетме-бет (аралыктан) отурумдардын саны, директорлор кеңешинин ар бир мүчөсүнүн отурумдарга катышуусу жөнүндө маалыматтарды, директорлор кеңешинин жана директорлор кеңешинин комитеттеринин отурумдарында каралган кыйла олуттуу маселелердин баяндамасын, комитеттер директорлор кеңешине берген негизги сунуш-көрсөтмөлөрдү камтуу сунуш кылынат;

2) Аудит боюнча комитет тарабынан тышкы жана ички аудитти жүргүзүү процессинин натыйжалуулугуна баа берүүнүн натыйжалары;

3) тышкы аудиторлорду шайлоодо колдонулуучу жана алардын көз карандысыздыгын жана объективдүүлүгүн камсыз кылуучу жол-жоболордун баяндалышы;

4) директорлор кеңешинин ишине баа берүүнүн (өзүн-өзү баалоонун) негизги натыйжалары жөнүндө маалыматтар. Директорлор кеңешинин ишине баа берүү үчүн тышкы көз карандысыз аудиторлорду (эксперттерди) тарткан учурда – тышкы көз карандысыз аудиторлор (эксперттер) жөнүндө, алардын банк менен байланышы жөнүндө жана алар тарабынан жүргүзүлгөн баалоонун натыйжалары жөнүндө, ошондой эле директорлор кеңешинин ишинде буга чейинки баалоонун натыйжалары боюнча ишке ашырылган оң өзгөрүүлөр жөнүндө маалыматтар.

105. Мындан тышкары, банктын расмий сайтында төмөнкү маалыматтар жарыяланышы зарыл:

1) директорлор кеңешинин жана аткаруу органынын мүчөлөрүнүн квалификациясы жана кесиптик тажрыйбасы жөнүндө кыскача маалыматты мамлекеттик, расмий жана англис тилинде;

2) Банкты корпоративдик башкаруу кодекси;

3) «Банктын директорлор кеңеши жөнүндө» жана анын комитеттери жөнүндө жобо;

4) рыноктун катышуучуларын маалымдоо үчүн максатка ылайыктуу болгон корпоративдик башкаруу боюнча башка маалыматтарды.

106. Банктын расмий сайты колдонууга ыңгайлуу түзүлүүгө тийиш жана банктын ишин түшүнүүгө, атап айтканда, олуттуу корпоративдик жагдайлар тууралуу маалымат менен таанышууга кызыкдар жактар үчүн зарыл маалыматты, ошондой эле банк жөнүндө ачып көрсөтүлүүгө тийиш болгон башка маалыматты камтуусу зарыл.

107. Банктын расмий сайтында банк тууралуу объективдүү пикир жаратуучу жана анын ишиндеги олуттуу аспектилер жөнүндө маалымат жарыялануусу талап кылынат. Маалыматты сайттын өзүнчө тематикалык бөлүмдөрүнө жайгаштыруу сунушталат.

108. Расмий сайтты актуалдаштыруу, зарылдыгына жараша, бирок кеминде жумасына бир жолу ишке ашырылат. Банкта сайтта жайгаштырылган, анын ичинде чет тилдердеги маалыматтардын толуктугу жана актуалдуулугу туруктуу негизде көзөмөлдөнүп турууга тийиш. Бул максаттарда банктын расмий сайтындагы маалыматтардын толуктугу жана актуалдуулугу үчүн жооп берген жооптуу адамдар бекитилүүгө тийиш.

10-глава. Банктын туруктуу өнүгүүсү

109. Корпоративдик башкаруунун жалпы системасынын бир бөлүгү болуп экологиялык жана социалдык менеджмент системасы саналат (Ecological Social Management System), бул бизнес жүргүзүү процессинде экологиялык жана социалдык тобокелдиктерди башкаруунун мыкты тажрыйбаларын ырааттуу жүзөгө ашырууну камсыз кылган жол-жоболордун жана практикалык иш-чаралардын жыйындысы.

110. Банк өзүнүн экономикалык, экологиялык жана социалдык максаттарынын шайкештигин, ошондой эле банктын жана кызыкдар

жактардын кызыкчылыктарынын балансынын сакталышын камсыз кылуу менен анын наркынын узак мөөнөттүү келечекте өсүшүнө умтулууга тийиш.

111. Банкты туруктуу өнүктүрүү жагындагы иш ачык-айкындуулук, отчеттуулук, этикалык жүрүм-турум, кызыкдар тараптардын кызыкчылыктарын эске алуу, мыйзамдуулук, адам укуктарын сактоо, коррупцияга жол бербөө, кызыкчылыктардын кагылышына жол бербөө принциптерине ылайык жүзөгө ашырылууга тийиш.

112. Банктын директорлор кеңеши жана аткаруу органы туруктуу өнүктүрүү жаатында талаптагыдай саясатты жана системаны түзүүнү жана аны ишке киргизүүнү камсыз кылууга тийиш. Бардык деңгээлдеги банктын бардык кызматкерлери жана кызматкерлери туруктуу өнүгүүгө салым кошушу керек. Директорлор кеңеши банка корпоративдик, экологиялык жана социалдык башкаруу системасынын (ESG) түзүлүшүнө жооптуу.

113. Банк кызматтык, коммерциялык жана мыйзам менен корголгон башка сырды түзгөн маалыматтардын корголушун камсыз кылууну эске алуу менен кызыкдар жактар үчүн өз ишинин айкындыгын жана ачыктыгын камсыз кылуу максатында туруктуу өнүктүрүү жаатындагы маалыматтарды жыл сайын ачып берүүгө тийиш.

Туруктуу өнүгүү боюнча маалымат туруктуу өнүгүү боюнча эл аралык стандарттарга ылайык түзүлүшү мүмкүн.

114. Банк өнөктөштөрдүн жана кардарлардын туруктуу өнүгүү принциптерин колдонуусун колдоого жана мындай колдонууга өбөлгө түзүүгө тийиш.

11-глава. Шариаттык башкаруу

115. Ислам банк иши жана каржылоо принциптери боюнча операцияларды жүзөгө ашырган банкта шариат стандарттарынын сакталышы жана талаптагыдай шариаттык башкарууну камсыз кылуу негиз болуп саналат.

116. Ислам банк иши жана каржылоо принциптери боюнча операцияларды жүзөгө ашырган банктар үчүн шариат башкаруусу өзүнө төмөнкү элементтерди камтууга тийиш:

- банктын ислам банк иши жана каржылоо принциптери боюнча иш багытын киргизүү жана шариат жана шариат башкаруу стандарттарын сактоо ниети жөнүндө чечимде акционерлердин ролун аныктоо;

- ишенимдүү шариаттык башкаруу системасын жана шариат стандарттарын ишке киргизүүнү жана сактоону камсыз кылууда директорлор кеңешинин ролун аныктоо;

- башкарманын шариаттык башкарууну сактоону камсыз кылуу, ошондой эле шариаттык башкаруу боюнча милдеттенмелерди аткаруу үчүн жетиштүү ресурстарды камсыз кылуу боюнча ролун аныктоо;

- шариат стандарттарынын сакталышын камсыз кылууда шариат кеңешинин ролун аныктоо жана башкаруу органдарына шариаттык башкаруу ченемдерин уюштурууда жана сактоодо көмөк көрсөтүү жана алар менен өз ара аракеттенүү тартиби;

- шариат стандарттарынын сакталышын контролдоо боюнча ыйгарым укуктуу түзүмдүк бөлүмдү түзүү;

- ички шариат аудити боюнча ыйгарым укуктуу түзүмдүк бөлүмдү түзүү;

- шариат кеңешинин банк продуктулары, кызмат көрсөтүүлөрү жана ислам банк иши жана каржылоо принциптери боюнча операцияларды жүзөгө ашырган банктын ишин аныктаган башка негизги жол-жоболор боюнча чечимдерин (фатваларды) ачып көрсөтүү, анын ичинде кайрымдуулук жана башка маанилүү маселелер боюнча төлөмдөрдү кечиктиргендиги үчүн жыйымдар боюнча банктын саясаты;

- банктын бардык уюштуруу деңгээлдерине багытталган шариат стандарттарын сактоо боюнча окутуу жана агартуу боюнча демилгелерди ишке ашыруу.

117. Ислам банк иши жана каржылоо принциптери боюнча операцияларды жүзөгө ашырган банкта шариат башкаруусунун калыптанышы негиз болуп саналарын эсепке алуу менен, директорлор кеңеши, шариат кеңеши жана банк башкармасы шариат ченемдеринин жана стандарттарынын сакталбай калуу тобокелдиктерин тескөөнүн комплекстүү ыкмасын камсыз кылуу менен коргоонун үч багытын ишке киргизүү үчүн жоопкерчиликтүү болуп саналат:

- биринчи коргоо линиясы, ал контролдоонун саясатын, жол-жоболорун жана каражаттарын так белгилөөгө, жана банк ишин шариат стандарттарына ылайык үзгүлтүксүз жүргүзүүгө тийиш болгон бизнес багыты тарабынан сунушталат;

- экинчи коргоо линиясы, ал функциясына банктын шариат стандарттарын сактоосун ички контролдоо кирген жана кандайдыр бир бизнес бөлүмдүн курамына кирбей турган же ага баш ийбей турган ыйгарым укуктуу түзүмдүк бөлүм тарабынан сунушталат;

- үчүнчү коргоо линиясы, бул аудит жүргүзүүчү жана банктын ишинде шариат стандарттарынын сакталышына баа берүүчү, жана кандайдыр бир бизнес бөлүмдүн курамына кирбей турган же ага баш ийбей турган ыйгарым укуктуу түзүмдүк бөлүм тарабынан сунушталат.

118. Ислам банк иши жана каржылоо принциптери боюнча операцияларды жүзөгө ашырган банктын директорлор кеңеши банкта шариат стандарттарынын сакталышын камсыз кылуу үчүн толук жоопкерчилик тартат. Директорлор кеңеши шариат стандарттарынын сакталбай калышына байланыштуу тобокелдиктерди жана алардын банк үчүн потенциалдуу кесепеттерин баамдап турууга тийиш. Демек, директорлор кеңеши шариаттык башкаруу системасын түзүп, анын сакталышын камсыз кылууга тийиш. Бул система шариат стандарттарынын сакталышын гарантиялоо менен банктын масштабына, операциялык татаалдыгына жана тобокелдиктин жол берилген деңгээлине ылайык келүүгө тийиш.

119. Директорлор кеңеши акционерлердин жалпы чогулушуна аларды бекитүү маселесин кароо үчүн шариат кеңешине талапкерлерди сунуштайт.

120. Директорлор кеңеши шариат стандарттарын жана ченемдерин сактоого байланышкан маселелерди чечүү үчүн шариат кеңеши менен жылына кеминде бир жолу туруктуу негизде жолугушуу өткөрүп турууга тийиш.

121. Директорлор кеңеши шариат кеңеши тарабынан даярдалган жылдык отчеттун акционерлердин жалпы чогулушунда каралышын камсыз кылууга тийиш.

122. Директорлор кеңеши ислам банк иши жана каржылоо принциптери же банктын ислам терезеси боюнча операцияларды жүзөгө ашырган банктын тиешелүү түзүмдөрүн жана комитеттерин

түзүү менен тиешелүү түзүмдөрдү түзүү үчүн жоопкерчилик тартат. Каржылоону, гарантияларды, милдеттенмелерди, кепилдиктерди, багыты боюнча каржылоо операциялары болуп саналган жана жоготуу тобокелдигин өзүнө камтыган башка активдерди берүүгө тиешелүү бардык маселелер боюнча чечим кабыл алган каржылоо боюнча комитеттин болушу милдеттүү болуп саналат. Каржылоо боюнча комитеттин иши Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына жана директорлор кеңеши бекиткен Комитет жөнүндө ички жобого ылайык жөнгө салынат.

123. Банк, инвестициялык эсеп ээлеринин алдындагы ишенимдүү жоопкерчиликти таануу менен, алардын кызыкчылыктарын банктын акционерлеринин кызыкчылыгындай эле колдойт.

124. Инвестициялык эсеп ээлери өздөрүнүн инвестициялык эсептерине тиешелүү бардык зарыл маалыматтарды толук алууга укуктуу.

125. Банк, инвестициялык эсеп ээлеринин каражаттарын тескөө боюнча ишенимдүү инвестициялык стратегияны кабыл алууга тийиш, ал инвестициялык эсеп ээлеринин инвестицияларынын кирешелүүлүгү жана тобокелдиктери боюнча күтүүлөрү менен салыштырууга болот (чектелген жана чектелбеген инвестициялык эсеп ээлеринин ортосундагы айырмачылыктарды эске алуу менен), анда инвестициялык эсеп ээлеринин акча каражаттарын коргоону камсыз кылуу боюнча чаралар каралууга жана кайсы болбосун кирешелерди теңдөө (бөлүштүрүү) механизмдерине карата ачык-айкын болууга тийиш.

126. Банк инвестициялык эсеп ээлеринин каражаттарын тескөө боюнча комитет түзө алат, анын максаты инвестициялык эсеп ээлеринин кызыкчылыктарын коргоо, ошондой эле инвестициялык эсеп ээлеринин каражаттарын тескөө боюнча инвестициялык стратегиянын жүзөгө ашырылышына мониторинг жүргүзүү болуп саналат. Инвестициялык эсеп ээлеринин каражаттарын башкаруу боюнча комитет аудит боюнча комитет, шариат кеңеши менен өз ара иш алып барып, директорлор кеңешине отчетторду жана сунуш-көрсөтмөлөрдү берет. Инвестициялык эсеп ээлеринин каражаттарын башкаруу боюнча комитет кеминде үч мүчөдөн турууга тийиш:

- 1) аудит боюнча комитеттин мүчөсү;

2) шариат стандарттарынын сакталышын контролдоо боюнча ыйгарым укуктуу түзүмдүк бөлүмдүн кызматкери же шариат кеңешинин мүчөсү;

3) директорлор кеңешинин көз карандысыз мүчөсү.

127. Банк башкармасы банк ишинин жана операцияларынын шариат стандарттарына ылайык жүзөгө ашырылышын жана тескелишин төмөнкү жолдор менен камсыз кылууга тийиш:

- банк операциялары жана иши, анын ичинде саясат, ички эрежелери, жүрүм-турум кодекси, ошондой эле ички/эл аралык операциялардын, кызмат көрсөтүүлөрдүн жана продукттардын шарттары боюнча шариат стандарттарын сактоого байланыштуу бардык маселелерди шариат кеңешине сунуштоо;

- Шариат кеңешинин фатваларын жана чечимдерин аткаруу;

- Шариат кеңешинин суроо-талабы боюнча ачык-айкындуулукту камсыз кылуу менен толук, так жана өз убагында маалымат берүү.

128. Ислам банк иши жана каржылоо принциптери боюнча операцияларды жүзөгө ашырган банкта шариат кеңеши түзүлөт, ага Улуттук банктын ченемдик укуктук актыларында жана шариат стандарттарында каралгандай, анын шариат ченемдерине жана стандарттарына ылайык келишин камсыз кылуу максатында банк ишин жетектөө, текшерүү, мониторинг жүргүзүү жана көзөмөлдөө милдети жүктөлөт.

129. Шариат кеңешинин курамы алардын ар биринин ой жүгүртүүсүнүн көз карандысыздыгын камсыз кылган, ошондой эле шариат кеңеши тарабынан банктын, акционерлердин жана инвестициялык эсеп ээлеринин кызыкчылыгында көз карандысыз, объективдүү жана натыйжалуу чечимдердин кабыл алынышын камсыз кылган көндүмдөрдүн, тажрыйбанын, билимдин балансын сактоо менен түзүлүүгө тийиш.

Шариат кеңешинин мүчөлөрү Улуттук банк тарабынан белгиленген минималдуу квалификациялык талаптарга жооп берүүгө тийиш.

Шариат кеңешинин курамы, шариат кеңешинин мүчөлөрүнүн тажрыйбасы жана билими тууралуу маалымат банктын корпоративдик сайтында жарыяланууга тийиш.

130. Шариат кеңешине сый акы берүү жана эмгек акы төлөө маселеси жөнүндө чечим акционерлердин жалпы чогулушунда кабыл алынат.

Шариат кеңешинин мүчөлөрү үчүн банк тарабынан белгиленген сый акынын деңгээли алардын натыйжалуу иши үчүн жетиштүү мотивацияларды түзүп, банкка компетенттүү жана квалификациялуу адистерди тартууга жана кармап калууга мүмкүндүк берет.

131. Шариат кеңешинин иши шариат кеңеши жөнүндө жобо менен жөнгө салынат, ал акционерлердин жалпы чогулушу тарабынан бекитилет. Ислам банк иши жана каржылоо принциптери боюнча жайгаштырылган активдердин үлүшү баланс валютасынын 50% ашпаган ислам терезесине ээ банк үчүн, шариат кеңешинин иши ушул Жобонун жана Улуттук банктын шариат кеңешин түзүү жана анын иши жагындагы башка ченемдик укуктук актыларынын талаптарына ылайык келген шартта, банктын директорлор кеңеши тарабынан бекитилген жобо менен жөнгө салынышы мүмкүн.

132. Шариат кеңеши жөнүндө жобо:

1) шариат кеңешинин ишин уюштуруу: кеңештин курамы, отурумдарды өткөрүү тартиби;

2) шариат кеңешинин ыйгарым укуктары жана жоопкерчилиги;

3) банктын директорлор кеңеши, башкармасы жана комитеттери менен өз ара аракеттенүү тартиби;

4) бетме-бет же аралыктан болушу мүмкүн болгон отурумдарды өткөрүүнүн тартиби. Мында шариат кеңешинин катышуусу менен өткөрүлгөн отурумдар кеминде жылына бир жолу өткөрүлүүгө тийиш экендигин, ал эми шариат кеңеши, эгерде отурумга шариат кеңешинин мүчөлөрүнүн 2/3 бөлүгү катышса, күн тартибиндеги маселелерди кароого жана чечим кабыл алууга укуктуу экендигин аныктоо зарыл.

5) Шариат кеңешинин ыйгарым укуктарын мөөнөтүнөн мурда токтотуу тартиби.

133. Шариат кеңеши ушул Жобого жана шариат стандарттарына ылайык, банкта шариаттык башкаруунун туруктуу маданиятын толук киргизүү жана колдоо багытында иш алып барууга жана милдеттерин аткарууда чынчылдык жана кесипкөйлүктүн жогорку стандарттарына

таянууга, ошондой эле шариат кеңеши катары жоопкерчиликти мойнуна алууга тийиш.

134. Шариат кеңеши банктын ишине, операцияларына жана кызмат көрсөтүүлөрүнө, ошондой эле Улуттук банктын ченемдик укуктук актыларына жана шариат стандарттарына каршы келбеген, аларга байланыштуу келишимдерге жана документтерге карата милдеттүү мүнөзгө ээ болгон шариат чечимдерин (фатваларын) чыгарат.

135. Шариат кеңеши шариат стандарттарынын сакталышын көзөмөлдөө боюнча ыйгарым укуктуу түзүмдүк бөлүм жана ички шариат аудити боюнча ыйгарым укуктуу түзүмдүк бөлүм аркылуу шариат стандарттарынын сакталышын контролдоого тийиш.

136. Шариат кеңеши банк тарабынан шариат стандарттарынын сакталышын тастыктаган жылдык отчетту чыгарууга тийиш, ал жылдык отчеттун курамынын бир бөлүгү болуп саналат.

137. Шариат кеңешинин отурумдары шариат кеңешинин бетме-бет отурумдары аркылуу, анын ичинде шариат кеңешинин мүчөлөрүнүн аралыктан катышуу мүмкүнчүлүгү менен банктын катышуучуларын аутентификациялоо жана купуя маалыматтарын коргоо боюнча белгиленген жол-жоболорго, чараларга ылайык өткөрүлүүгө тийиш.

138. Каралып жаткан маселе боюнча сын-пикирлери жана сунуштары бар жана кабыл алынган чечимге макул болбогон шариат кеңешинин мүчөсүнүн пикири добуш берүүдө билдирилүүгө жана протоколдо чагылдырылууга тийиш. Шариат кеңешинин отурумунун протоколуна жана стенографиялык отчетуна (катышуучулардын сөздөрүнүн жазуу жүзүндөгү толук тексти) отурумга катышкан шариат кеңешинин мүчөлөрү менен макулдашылгандан кийин төрагалык кылуучуну жана корпоративдик катчынын колу коюлууга тийиш. Шариат кеңешинин отурумга катышпаган мүчөлөрү протокол жана кабыл алынган чечимдер менен кол койдуруу менен таанышып чыгууга тийиш.

139. Банк шариат кеңешинин жаңы шайланган мүчөлөрүн кызматка киргизүү программасын иштеп чыгууга жана бекитүүгө тийиш жана шариат кеңешинин ар бир мүчөсү үчүн кесиптик өнүгүү планын бекитиши мүмкүн. Шариат кеңешинин ар бир мүчөсү үчүн кесиптик өнүгүү планы банктын стратегиялык максаттарына

ылайык, анын ичинде банк иши, банк мыйзамдары, эл аралык стандарттар маселелери боюнча кесиптик окутуу жана өнүктүрүү муктаждыктарынын негизинде түзүлөт.

140. Шариат кеңешинин мүчөлөрүнүн өздүк иш көктөмөлөрүнүн иш кагаздарын жүргүзүү, шариат кеңешинин мүчөлөрүнүн ишине байланыштуу маселелер боюнча Улуттук банк менен өз ара иш алып баруу банктын корпоративдик катчысы тарабынан жүргүзүлүүгө тийиш.

141. Ислам банк иши жана каржылоо принциптери боюнча операцияларды жүзөгө ашырган банкта шариат стандарттарынын сакталышын көзөмөлдөө боюнча ыйгарым укуктуу түзүмдүк бөлүмдүн жана ички шариат аудити боюнча ыйгарым укуктуу түзүмдүк бөлүмдүн иши жөнгө салынууга тийиш, мында эки бөлүм эки башка милдетти аткара тургандыгын жана отчет берүү жана кадрдык потенциал жагынан коргоонун үч багытына ылайык бири-биринен бөлүнүүгө тийиш.

«Ислам терезесине» ээ банкта шариат контролёру жана шариат аудитору шариат стандарттарынын сакталышын контролдоо боюнча жана ички шариат аудити боюнча ыйгарым укуктуу түзүмдүк бөлүмдөрдүн курамына кириши мүмкүн экендиги каралышы мүмкүн. Шариат кеңеши «ислам терезеси» тарабынан жүргүзүлгөн операциялардын татаалдыгын жана масштабын эске алуу менен шариат стандарттарынын сакталышын контролдоо боюнча ыйгарым укуктуу түзүмдүк бөлүмдү жана ички шариат аудити боюнча ыйгарым укуктуу түзүмдүк бөлүмдү түзүү маселесин демилгелей алат.

142. Шариат стандарттарынын сакталышын контролдоо боюнча ыйгарым укуктуу түзүмдүк бөлүм уюштуруу жагынан (дайындоо, кызмат боюнча көтөрүлүү, сыйлоо, ишти баалоо жана кызматтан четтетүү маселелери боюнча) шариат кеңеши менен макулдашуу боюнча директорлор кеңешине баш ийет.

Функционалдык милдеттери боюнча шариат стандарттарынын сакталышын контролдоо боюнча ыйгарым укуктуу түзүмдүк бөлүм шариат кеңешине баш ийет.

143. Ички шариат аудити боюнча ыйгарым укуктуу түзүмдүк бөлүм уюштуруу жана функционалдык милдеттери боюнча директорлор кеңешине баш ийет.

144. Банк шариат стандарттарынын сакталышын контролдоо боюнча ыйгарым укуктуу түзүмдүк бөлүм жана ички шариат аудити боюнча ыйгарым укуктуу түзүмдүк бөлүм өз ишин натыйжалуу аткара алышы үчүн банк ишинин көлөмүнө жана мүнөзүнө ылайык келген тиешелүү финансылык ресурстарды жана кадрдык потенциалды сунуштоого тийиш.

145. Банк өз уюмунда ислам банк иши жана каржылоо принциптерин жана шариат стандарттарын түшүнүүнү активдүү калыптандырууга тийиш. Мында банктын башкаруу органдары үчүн ислам финансылык операцияларына жана шариат стандарттарын сактоо принциптерине басым жасоо менен билим берүү семинарларын өткөрүү да камтылат.

КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
УЛУТТУК БАНК БАШКАРМАСЫ

ПРАВЛЕНИЕ
НАЦИОНАЛЬНОГО БАНКА
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

720001, г. Бишкек, пр. Чүй, 168
от 13 декабря 2024 года
№ 2024-П-09/67-2-(БС)

О временном разрешении на вывоз ветхих наличных долларов США коммерческими банками Кыргызской Республики

В соответствии со статьями 9 и 64 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Национальном банке Кыргызской Республики» Правление Национального банка Кыргызской Республики постановляет:

1. Приостановить действие постановления Правления Национального банка Кыргызской Республики «О временных ограничениях по операциям с наличной иностранной валютой в отношении коммерческих банков, обменных бюро, микрофинансовых и микрокредитных компаний Кыргызской Республики» от 11 марта 2022 года № 2022-П-09/14-1-(БС) в отношении коммерческих банков в части вывоза ветхих наличных долларов США и наличных долларов США образца выпуска до 2006 года включительно за пределы Кыргызской Республики до 1 апреля 2025 года.

2. До 1 апреля 2025 года разрешить коммерческим банкам вывозить за пределы Кыргызской Республики ветхие наличные доллары США и наличные доллары США образца выпуска до 2006 года включительно в обмен на наличные доллары США и/или безналичные доллары США.

3. Коммерческим банкам при осуществлении операции по вывозу за пределы Кыргызской Республики ветхих наличных долларов США и наличных долларов США образца выпуска до 2006 года включительно:

- обеспечить поступление в Кыргызскую Республику наличных долларов США и/или безналичных долларов США в размере, соответствующем сумме операции по вывозу за пределы Кыргызской Республики ветхих наличных долларов США и наличных долларов США образца выпуска до 2006 года включительно, без учета суммы комиссии банка-контрагента;

- строго соблюдать требования законодательства Кыргызской Республики в сфере противодействия финансированию террористической деятельности и легализации (отмыванию) преступных доходов (ПФТД/ЛПД) в целях устранения рисков, связанных с возможностью применения международных санкций;

- после проведения операции по вывозу за пределы Кыргызской Республики ветхих наличных долларов США и наличных долларов США образца выпуска до 2006 года включительно за пределы Кыргызской Республики в течение 2 (двух) рабочих дней предоставлять информацию (отчет) об указанной операции и поступлении в Кыргызскую Республику наличных долларов США и/или безналичных долларов США в Национальный банк Кыргызской Республики.

4. Признать утратившим силу:

- постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики от 19 июня 2024 года № 2024-П-09/27-6-(БС);

- постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики от 17 июля 2024 года № 2024-П-09/30-1-(БС);

- постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики от 25 сентября 2024 года № 2024-П-09/46-4-(БС).

5. Настоящее постановление подлежит официальному опубликованию, вступает в силу с 1 января 2025 года и действует до 1 апреля 2025 года.

6. Юридическому управлению в течение 3 (трех) рабочих дней со дня получения соответствующих документов:

- опубликовать настоящее постановление на официальном интернет-сайте Национального банка Кыргызской Республики;

- после официального опубликования направить настоящее постановление в Министерство юстиции Кыргызской Республики для

внесения в Государственный реестр нормативных правовых актов Кыргызской Республики.

7. Управлению денежно-кредитных операций и управлению надзора за небанковскими финансово-кредитными организациями в течение 3 (трех) рабочих дней со дня вступления в силу настоящего постановления довести его до сведения коммерческих банков, микрофинансовых и микрокредитных компаний, имеющих право на покупку и продажу иностранной валюты, обменных бюро Кыргызской Республики, ОЮЛ «Союз банков Кыргызстана», ОЮЛ «Ассоциация микрофинансовых организаций» и ОЮЛ «Ассоциация обменных бюро «Альянс», а также Министерства экономики и коммерции Кыргызской Республики, Государственной таможенной службы при Министерстве финансов Кыргызской Республики и Пограничной службы Государственного комитета национальной безопасности Кыргызской Республики.

8. Отделу «Секретариат Правления» в течение 3 (трех) рабочих дней со дня вступления в силу настоящего постановления довести его до сведения всех структурных подразделений, областных управлений и Представительства Национального банка Кыргызской Республики в Баткенской области.

9. Контроль за исполнением настоящего постановления возложить на члена Правления Национального банка Кыргызской Республики, курирующего банковский надзор.

Председатель

М. Тургунбаев

КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
УЛУТТУК БАНК БАШКАРМАСЫ

ПРАВЛЕНИЕ
НАЦИОНАЛЬНОГО БАНКА
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

720001, г. Бишкек, пр. Чүй, 168
от 18 декабря 2024 года
№ 2024-П-07/68-2-(ДКП)

О графике обязательного резервирования на 2025 год

В соответствии со статьей 64 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Национальном банке Кыргызской Республики» и Положением «Об обязательных резервах», утвержденным постановлением Правления Национального банка Кыргызской Республики от 13 марта 2019 года № 2019-П-07/10-1-(ДКП), Правление Национального банка Кыргызской Республики постановляет:

1. Утвердить график обязательного резервирования на 2025 год (прилагается).
2. Юридическому управлению:
 - со дня получения соответствующих документов в течение 3 (трех) рабочих дней опубликовать настоящее постановление на официальном интернет-сайте Национального банка Кыргызской Республики;
 - после официального опубликования направить настоящее постановление в Министерство юстиции Кыргызской Республики для внесения в Государственный реестр нормативных правовых актов Кыргызской Республики.
3. Настоящее постановление вступает в силу с 1 января 2025 года.

4. Контроль за исполнением настоящего постановления возложить на члена Правления Национального банка Кыргызской Республики, курирующего управление денежно-кредитной политики.

Председатель

М. Тургунбаев

Приложение
к постановлению Правления
Национального банка
Кыргызской Республики
от 18 декабря 2024 года
№ 2024-П-07/68-2-(ДКП)

ГРАФИК
обязательного резервирования на 2025 год

	Расчетный период		Базовый период		Длительность периода
	начало	конец	начало	конец	
1	30.12.24	26.01.25	27.01.25	23.02.25	28 дней
2	27.01.25	23.02.25	24.02.25	23.03.25	28 дней
3	24.02.25	23.03.25	24.03.25	20.04.25	28 дней
4	24.03.25	20.04.25	21.04.25	18.05.25	28 дней
5	21.04.25	18.05.25	19.05.25	15.06.25	28 дней
6	19.05.25	15.06.25	16.06.25	13.07.25	28 дней
7	16.06.25	13.07.25	14.07.25	10.08.25	28 дней
8	14.07.25	10.08.25	11.08.25	07.09.25	28 дней
9	11.08.25	07.09.25	08.09.25	05.10.25	28 дней
10	08.09.25	05.10.25	06.10.25	02.11.25	28 дней
11	06.10.25	02.11.25	03.11.25	30.11.25	28 дней
12	03.11.25	30.11.25	01.12.25	28.12.25	28 дней
13	01.12.25	28.12.25	29.12.25	25.01.26	28 дней

КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
УЛУТТУК БАНК БАШКАРМАСЫ

ПРАВЛЕНИЕ
НАЦИОНАЛЬНОГО БАНКА
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

720001, г. Бишкек, пр. Чүй, 168
от 18 декабря 2024 года
№ 2024-П-14/68-4-(ПС)

О внесении изменений в постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «Об утверждении Государственного классификатора платежного оборота» от 30 ноября 2007 года № 51/4

В соответствии со статьями 5, 9 и 64 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Национальном банке Кыргызской Республики» Правление Национального банка Кыргызской Республики постановляет:

1. Внести изменения в постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «Об утверждении Государственного классификатора платежного оборота» от 30 ноября 2007 года № 51/4 (прилагаются).

2. Юридическому управлению:

- со дня получения соответствующих документов в течение 3 (трех) рабочих дней опубликовать настоящее постановление на официальном интернет-сайте Национального банка Кыргызской Республики;

- после официального опубликования направить настоящее постановление:

в Министерство юстиции Кыргызской Республики для внесения в Государственный реестр нормативных правовых актов Кыргызской Республики.

3. Управлению методологии лицензирования и платежных систем со дня получения соответствующих документов в течение

5 (пяти) рабочих дней направить настоящее постановление в Центр по стандартизации и метрологии при Министерстве экономики и коммерции Кыргызской Республики для последующей государственной регистрации в установленном порядке.

4. Управлению бухгалтерского учета и отчетности и управлению банковских расчетов внести необходимые изменения в справочники кодов платежей в Банковской информационной системе «Главная книга», Системе пакетного клиринга и Гроссовой системе расчетов в режиме реального времени Национального банка Кыргызской Республики.

5. Управлению методологии и лицензирования платежных систем в течение 3 (трех) рабочих дней довести настоящее постановление до сведения Министерства финансов Кыргызской Республики и коммерческих банков Кыргызской Республики.

6. Настоящее постановление вступает в силу с 1 января 2025 года.

7. Контроль за исполнением настоящего постановления возложить на члена Правления Национального банка Кыргызской Республики, курирующего управление методологии и лицензирования платежных систем.

Председатель

М. Тургунбаев

Приложение
к постановлению Правления
Национального банка
Кыргызской Республики
от 18 декабря 2024 года
№ 2024-П-14/68-4-(ПС)

**Изменения в постановление Правления
Национального банка Кыргызской Республики
«Об утверждении Государственного
классификатора платежного оборота»
от 30 ноября 2007 года. № 51/4**

Внести в постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «Об утверждении Государственного классификатора платежного оборота» от 30 ноября 2007 года № 51/4 следующие изменения:

в Государственном классификаторе платежного оборота, утвержденном вышеуказанным постановлением:

1) в разделе «Доходы»:

-наименование кода 12111130 изложить в следующей редакции:

«Страховые взносы крестьянских (фермерских) хозяйств без образования юридического лица и физических лиц, владеющих земельной долей (кроме государственного накопительного пенсионного фонда)»;

- статью 12111 (Страховые взносы в Социальный фонд) дополнить строкой пятой следующего содержания:

«

12111150	Страховые взносы в государственный накопительный пенсионный фонд крестьянских (фермерских) хозяйств без образования юридического лица и физических лиц, владеющих земельной долей
----------	---

»;

- статью 14224 (Сборы) дополнить строкой двенадцатой следующего содержания:

«

14224810	Сбор за регистрацию, перерегистрацию в Едином государственном реестре auditors, аудиторских организаций и профессиональных аудиторских объединений и за ведение Единого государственного реестра
----------	--

»;

2) в разделе «Расходы»:

- статью 22154 (Расходы, связанные с оплатой прочих услуг) дополнить строкой шестой следующего содержания:

«

22154600	Товары и услуги военного назначения
----------	-------------------------------------

»;

- наименование подгруппы 2219 изложить в следующей редакции:

«

2219	Расходы, представленные единой статьей в системе образования
-------------	---

»;

- подгруппу 2219 дополнить строками пять, шесть, семь и восемь следующего содержания:

«

22192	Расходы, представленные единой статьей в системе дошкольного образования
22192100	Расходы, представленные единой статьей в системе услуг дошкольного образования(ваучер)
22192200	Расходы, представленные единой статьей в системе услуг дошкольного образования (льготы по питанию)
22192900	Прочие расходы, представленные единой статьей в системе услуг дошкольного образования

»;

- в наименовании подгруппы 2511 после слова «государственным» дополнить слова «и муниципальным»;

- в наименовании статьи 25111 после слова «государственным» дополнить слова «и муниципальным»;

- в наименовании кода 25111100 после слова «государственным» дополнить слова «и муниципальным»;

3) в разделе «Активы и обязательства»:

- подгруппу 3112 (Машины и оборудование) дополнить строками пятьдесят четыре, пятьдесят пять, пятьдесят шесть следующего содержания:

«

31124	Вооружение, военная и специальная техника
311242	Приобретение военных товаров
31124210	Приобретение военных товаров одноразового применения

»;

4) в Приложении Б (справочное):

- в группе 121 «Взносы/отчисления на социальное обеспечение и социальные нужды»:

- абзац первый изложить в следующей редакции:

«В подгруппе 1211 Страховые взносы в Социальный фонд учитываются поступления:»;

- абзац четвертый изложить в следующей редакции:

«Страховые взносы крестьянских (фермерских) хозяйств без образования юридического лица и физических лиц, владеющих земельной долей (кроме государственного накопительного пенсионного фонда);»;

- дополнить шестым абзацем следующего содержания:

«12111150 Страховые взносы в государственный накопительный пенсионный фонд крестьянских (фермерских) хозяйств и физических лиц, владеющих земельной долей, не являющихся юридическими лицами;»;

в группе 142 «Доходы от продажи товаров и оказания услуг»:

- в статье 14222 «Пошлины» абзац второй изложить в следующей редакции:

«На данном уровне учитывается государственная пошлина за выдачу паспорта гражданину Кыргызской Республики и общегражданского паспорта гражданину Кыргызской Республики, а также за осуществление сделок, совершаемых с правами на недвижимое имущество, земельные участки, подлежащие государственной регистрации и не требующие нотариального удостоверения.»;

- статью 14224 «Сборы» дополнить абзацем тринадцатым следующего содержания:

«14224810 Сбор за регистрацию, перерегистрацию в Едином государственном реестре аудиторов, аудиторских организаций и профессиональных аудиторских объединений и за ведение Единого государственного реестра;»;

- подгруппу 2215 «Приобретение прочих товаров и услуг, включает следующие подстатьи:» дополнить абзацем шестым следующего содержания:

«22154600 Товары и услуги военного назначения

- расходы на боеприпасы, снаряды, ракеты, ручные гранаты и т.д.»;

- в статье 22154 «Расходы, связанные с оплатой прочих услуг»:

в абзаце одиннадцатом на официальном языке слова «(кроме задействованных в оборонных и правоохранительных органах)» исключить;

- наименование подгруппы 2219 изложить в следующей редакции:

«Расходы, представленные единой статьей в системе образования, включает следующую подстатью:»;

- подгруппу 2219 дополнить абзацами пять, шесть, семь, восемь, девять, десять, одиннадцать следующего содержания:

«22192 Расходы, представленные единой статьей в системе услуг дошкольного образования, включает следующие элементы:

22192100 Расходы, представленные единой статьей в системе услуг дошкольного образования (ваучер);

Данный элемент включает оплату ваучера поставщикам услуг дошкольного образования не зависимо от форм собственности.

Размер и порядок на оплаты ваучера определяется решением Кабинета Министров Кыргызской Республики.

22192200 Расходы, представленные единой статьей в системе услуг дошкольного образования (льготы по питанию);

Данный элемент включает финансирование (предоставление льгот) на питание детей - получателей ваучера (поставщикам услуг дошкольного образования независимо от форм собственности) за счет местного бюджета, за исключением Баткенской области. Размер и порядок финансирования питания (предоставление льгот) для детей, получающие ваучер и находящиеся в трудной жизненной ситуации определяется решением Кабинета Министров Кыргызской Республики.

- 22192900 Прочие расходы, представленные единой статьей в системе услуг дошкольного образования.

К данной категории расходов относятся все другие расходы из государственного бюджета за исключением оплаты ваучера и льготы на питание.»;

- в наименовании подгруппы 2511 после слова «государственным» дополнить словами «и муниципальным»;

- в наименовании статьи 25111 после слова «государственным» дополнить словами «и муниципальным»;

- в наименовании элемента 25111100 после слова «государственным» дополнить словами «и муниципальным»;

- подгруппу 3112 «Машины и оборудование» дополнить абзацами пятьдесят три, пятьдесят четыре, пятьдесят пять, пятьдесят шесть, следующего содержания:

«31124 Вооружение, военная и специальная техника

Данная подстатья включает: приобретения военных товаров, на пример, оружие одноразого применения (боеприпасы, снаряды, ракеты, бомбы, торпеды). Большинство вооружений одноразого использования, такие как боеприпасы, снаряды, ракеты, бомбы и т.п., доставляемые с помощью систем вооружения, рассматриваются как материальные оборотные средства военного назначения. Вместе с тем, некоторые объекты одноразового использования, такие как некоторые типы баллистических ракет с чрезвычайно высокой

разрушающей способностью, могут обеспечивать постоянные представление услуги по содержанию агрессоров и поэтому могут соответствовать общим критериям для классификации их как основных фондов;

311242 Приобретение военных товаров;

31124210 Приобретение военных товаров одноразового применения (боеприпасы, снаряды, ракеты, бомбы, торпеды и другие).».

КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
УЛУТТУК БАНК БАШКАРМАСЫ

ПРАВЛЕНИЕ
НАЦИОНАЛЬНОГО БАНКА
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

720001, г. Бишкек, пр. Чүй, 168
от 19 декабря 2024 года
№ 2024-П-14/69-1-(ПС)

О внесении изменений в постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «Об Основных направлениях развития платежной системы Кыргызской Республики на 2023-2027 годы» от 29 марта 2023 года № 2023-П-14/20-4-(ПС)

В соответствии со статьями 5, 9 и 64 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Национальном банке Кыргызской Республики» Правление Национального банка Кыргызской Республики постановляет:

1. Внести изменения в постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «Об Основных направлениях развития платежной системы Кыргызской Республики на 2023-2027 годы» от 29 марта 2023 года № 2023-П-14/20-4-(ПС) (прилагаются).

2. Настоящее постановление вступает в силу по истечении 15 (пятнадцати) дней со дня официального опубликования.

3. Юридическому управлению:

- со дня получения соответствующих документов в течение 3 (трех) рабочих дней опубликовать настоящее постановление на официальном интернет-сайте Национального банка Кыргызской Республики;

- после официального опубликования направить настоящее постановление в Министерство юстиции Кыргызской Республики для включения в Государственный реестр нормативных правовых актов Кыргызской Республики.

4. Отделу «Секретариат Правления» в течение 3 (трех) рабочих дней со дня принятия настоящего постановления довести его до сведения управления методологии и лицензирования платежных систем, управления надзора платежных систем, управления планирования, бюджетирования и контроля, и юридического управления.

5. Управлению методологии и лицензирования платежных систем после официального опубликования в течение 3 (трех) рабочих дней довести настоящее постановление до сведения операторов платежных систем и платежных организаций, коммерческих банков, ОЮЛ «Союз банков Кыргызстана» и ОЮЛ «Ассоциация операторов платежных систем Кыргызской Республики».

6. Контроль за исполнением настоящего постановления возложить на члена Правления Национального банка Кыргызской Республики, курирующего управление методологии и лицензирования платежных систем.

Председатель

М. Тургунбаев

Приложение
к постановлению Правления
Национального банка
Кыргызской Республики
от 19 декабря 2024 года
№ 2024-П-14/69-1-(ПС)

**Изменения в постановления Правления
Национального банка Кыргызской Республики
«Об Основных направлениях развития платежной системы
Кыргызской Республики на 2023-2027 годы»
от 29 марта 2023 года № 2023-П-14/20-4-(ПС)»**

1. Внести в постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «Об Основных направлениях развития платежной системы Кыргызской Республики на 2023-2027 годы» от 29 марта 2023 года № 2023-П-14/20-4-(ПС) следующие изменения:

в Основных направлениях развития платежной системы Кыргызской Республики, утвержденных вышеуказанным постановлением:

- в главе 2 «Современные тенденции платежной системы Кыргызской Республики» параграфа 5 «Основные итоги развития цифровых платежных технологий»:

- абзац десятый изложить в следующей редакции:

«проводятся работы в рамках проекта по внедрению Системы быстрых платежей, разработаны общие требования к системе для последующей модернизации платежных систем и расширения их функциональности, позволяющей переводить платежи в режиме реального времени между клиентами коммерческих банков.

В целях обеспечения потребителей удобными и доступными платежными инструментами, в том числе для проведения трансграничных платежей начаты мероприятия по развитию единого платежного пространства с функционалом быстрых переводов и платежей по QR-коду с использованием новых идентификаторов проведения платежей в режиме реального времени;»;

в Приложении 1 к «Основным направлениям развития платежной системы Кыргызской Республики на 2023-2027 годы»:

- пункт 13 изложить в следующей редакции:

«

13. Развитие интероперабельности платёжной системы	13.1. Проведение мероприятий по внедрению Системы быстрых платежей в Кыргызской Республике.	2025 г.	Национальный банк	ЗАО «МПЦ», коммерческие банки
	13.2. Развитие инфраструктуры Системы быстрых платежей.	2025-2027 г.	Национальный банк	ЗАО «МПЦ», коммерческие банки

».

КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
УЛУТТУК БАНК БАШКАРМАСЫ

ПРАВЛЕНИЕ
НАЦИОНАЛЬНОГО БАНКА
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

720001, г. Бишкек, пр. Чүй, 168
от 27 декабря 2024 года
№ 2024-П-12/71-2-(НПА)

О внесении изменений в постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «Об утверждении Положения «О специальном регулятивном режиме» от 12 августа 2020 года № 2020-П-12/45-3-(НПА)

В соответствии со статьями 5, 9 и 64 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Национальном банке Кыргызской Республики» Правление Национального банка Кыргызской Республики постановляет:

1. Внести изменения в постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «Об утверждении Положения «О специальном регулятивном режиме» от 12 августа 2020 года № 2020-П-12/45-3-(НПА) (прилагается).

2. Настоящее постановление вступает в силу по истечении 15 (пятнадцати) дней со дня официального опубликования.

3. Юридическому управлению:

- со дня получения соответствующих документов в течение 3 (трех) рабочих дней опубликовать настоящее постановление на официальном интернет-сайте Национального банка Кыргызской Республики;

- после официального опубликования направить настоящее постановление в Министерство юстиции Кыргызской Республики для включения в Государственный реестр нормативных правовых актов Кыргызской Республики.

4. Управлению методологии надзора в течение 3 (трех) рабочих дней довести настоящее постановление до сведения коммерческих банков, ОЮЛ «Союз банков Кыргызстана», ОАО «Финансовая компания кредитных союзов», ОЮЛ «Ассоциация микрофинансовых организаций», ОЮЛ «Национальная ассоциация кредитных союзов и кооперативов Кыргызстана», микрофинансовых организаций, кредитных союзов, имеющих лицензию на привлечение депозитов.

5. Отделу «Секретариат Правления» в течение 3 (трех) рабочих дней довести настоящее постановление до сведения управления банковского надзора, управления надзора за небанковскими организациями, управления надзора за платежными системами, управления методологии и лицензирования платежных систем, управления лицензирования, юридического управления, областных управлений и Представительства Национального банка Кыргызской Республики в Баткенской области.

6. Контроль за исполнением настоящего постановления возложить на члена Правления Национального банка Кыргызской Республики, курирующего управление методологии надзора.

Председатель

М. Тургунбаев

Приложение
к постановлению Правления
Национального банка
Кыргызской Республики
от 27 декабря 2024 года
№ 2024-П-12/71-2-(НПА)

**Изменения в постановление Правления Национального
банка Кыргызской Республики «Об утверждении Положения
«О специальном регулятивном режиме»
от 12 августа 2020 года № 2020-П-12/45-3-(НПА)**

Внести в постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «Об утверждении Положения «О специальном регулятивном режиме» от 12 августа 2020 года № 2020-П-12/45-3-(НПА) следующие изменения:

в Положении «О специальном регулятивном режиме», утвержденном вышеуказанным постановлением:

- пункт 1 изложить в следующей редакции:

«1. Настоящее Положение «О специальном регулятивном режиме» (далее – Положение) определяет порядок создания специального регулятивного режима для внедрения инновационных банковских операций и услуг/технологий в сфере банковских и платежных услуг (далее – банковские операции и/или услуги), порядок участия и требования к участникам специального регулятивного режима в условиях необходимости адаптации новых услуг и технологий, которые ранее не были представлены в банковской и платежной системах Кыргызской Республики. Требования нормативных правовых актов Национального банка Кыргызской Республики (далее – Национальный банк) применяются к правоотношениям по деятельности специальных регулятивных режимов с учетом особенностей, предусмотренных настоящим Положением и решениями Комитета по надзору/Комитета по платежной системе Национального банка (далее – Комитет).

Операции и услуги в рамках специального регулятивного режима должны быть готовы к тестированию в реальных рыночных условиях в ограниченном масштабе и на стадии минимального коммерческого жизнеспособного продукта.

Внедряемые инновационные услуги/технологии в сфере банковских операций и/или услуг, относящихся к банковским операциям в соответствии с законодательством Кыргызской Республики, в рамках специального регулятивного режима должны соответствовать следующим критериям:

- предлагаемые инновационные операции и/или услуги для применения в банковских операциях и/или оказании банковских услуг являются новыми в сфере банковских операций и/или услуг;

- совершение банковских операций и/или услуг было ограничено нормативными правовыми актами Кыргызской Республики;

- отсутствуют ограничения по совмещению своей деятельности с иной деятельностью, в том числе ограничения по виду и перечню предоставляемых операций, согласно законодательству Кыргызской Республики;

- операции и услуги не регулируются нормативными правовыми актами Кыргызской Республики и отсутствует прямой запрет на проведение операций.

В рамках специального регулятивного режима участниками апробируются инновационные операции и/или услуги, применяемые в сфере банковских операций и/или услуг, которые дополняют, а не заменяют основную бизнес-деятельность.

Соответствие предлагаемой для тестирования операции и (или) услуги вышеизложенным критериям является обязательным для создания специального регулятивного режима.

Специальный регулятивный режим не предназначен и не может быть использован как средство обхода требований законодательства Кыргызской Республики и предъявляемых требований к участникам, оказывающим аналогичные виды банковских операций и/или услуг. »;

- в пункте 2:

- абзац шестой изложить в следующей редакции:

- «- повышение доступности, клиентоориентированности банковских услуг для потребителей и снижение затрат на их внедрение.»;

- абзац седьмой признать утратившим силу;

- абзац первый пункта 3 изложить в следующей редакции:

«3. Национальный банк для внедрения инновационных операций и/или услуг в сфере банковских операций и/или услуг в рамках специального регулятивного режима осуществляет контроль за процессом реализации данного режима и принимает решение в соответствии с нормами настоящего Положения.»;

абзац второй пункта 4 признать утратившим в силу;

- Положение дополнить пунктом 4-1 следующего содержания:

«4-1. Методы управления рисками должны соответствовать масштабам деятельности участника и рискам, связанным с внедрением инновационной банковской услуги или технологии в рамках специального регулятивного режима.»;

- пункт 5 изложить в следующей редакции:

«5. Ответственность за соблюдение условий специального регулятивного режима несет Заявитель совместно с Созаявителем (при наличии).

При этом Заявителем/Созаявителем (при наличии) для вхождения в специальный регулятивный режим выступает юридическое лицо, зарегистрированное на территории Кыргызской Республики, которое должно отвечать следующим требованиям:

1) отсутствие нарушений обязательных экономических нормативов, запретов и ограничений, а также неисполненных мер воздействия в сфере противодействия финансированию террористической деятельности и легализации (отмыванию) преступных доходов, связанных с предлагаемой к тестированию инновационных операций и/или услуг в сфере банковских операций и/или услуг, на дату подачи заявки;

2) Заявитель не должен находиться в процессе ликвидации, банкротства или в специальном режиме;

3) отсутствие запрета в отношении Заявителя (Созаявителя) либо его руководителя или учредителя (акционера, участника) заниматься данным видом деятельности по решению суда или согласно законодательству Кыргызской Республики;

4) отсутствие в составе учредителей Заявителя (Созаявителя) аффилированных лиц, зарегистрированных в оффшорных зонах, либо физических лиц, проживающих на территории оффшорных

зон или являющихся акционерами (участниками) юридических лиц, зарегистрированных в оффшорных зонах, перечень которых устанавливается Национальным банком;

5) Заявитель (Созаявитель) должен быть платежеспособным и иметь удовлетворительное финансовое состояние, или Заявитель (Созаявитель) обязан обладать достаточными собственными финансовыми ресурсами для ведения специального регулятивного режима за последний отчетный финансовый год на момент подачи заявки;

6) наличие профессиональной, технической компетентности и репутации, оборудования и других материальных возможностей, необходимых для участия в специальном регулятивном режиме.»;

- абзац одиннадцатый пункта 6 изложить в следующей редакции:

«В случае принятия решения о продлении специального регулятивного режима увеличение установленных ограничений не допускается.»;

- пункт 7:

дополнить абзацем третьим следующего содержания:

«При этом срок одновременного участия участников специального регулятивного режима не может превышать срок действующего специального регулятивного режима, тестирующего аналогичную операцию и/услугу.»;

дополнить абзацем четвертым следующего содержания:

«Прием заявок на одновременное участие в специальном регулятивном режиме прекращается по истечении 6 (шести) месяцев с даты начала действия действующего специального регулятивного режима.»;

- в абзаце втором пункта 8 после слов «Заявителя и Созаявителя (при наличии)» исключить слова «либо аналоги в электронном виде, оформленные»;

- в абзаце первом пункта 14-1 после слова «осуществляется» букву «в» заменить буквой «с»;

- пункт 15 дополнить абзацем следующего содержания:

«- о признании успешным или неуспешным тестирование в рамках специального регулятивного режима.»;

- пункт 17 дополнить абзацем следующего содержания:

«Заявитель (Созаявитель) может быть приглашен на заседание соответствующего Комитета Национального банка с презентацией предлагаемой банковской операции и/или услуги для тестирования и предоставить разъяснения при необходимости.»;

- в пункте 20:

в абзаце третьем после слов «в том числе для» слово «участник» отразить с заглавной буквы;

дополнить абзацем шестым следующего содержания:

«- разработка механизмов разрешения споров и доведения его до сведения потребителей.»;

- Положение дополнить пунктом 20-1 следующего содержания:

«При проведении специального регулятивного режима Участники должны соблюдать требования по реализации политики «знай своего клиента» и требования в сфере противодействия финансированию терроризма и легализации (отмыванию) преступных доходов, соблюдения конфиденциальности и защиты персональных данных клиентов, защиты прав и интересов потребителей и обеспечения безопасности проведения операций.»;

- пункт 28 изложить в следующей редакции:

«28. В случае, предусмотренном пунктом 27 настоящего Положения, Национальный банк направляет Участнику специального регулятивного режима соответствующее уведомление о приостановлении действия лицензии до устранения нарушений в установленные Национальным банком сроки.»;

- в пункте 29:

абзац второй изложить в следующей редакции:

«- выявления фактов недостоверности данных и/или об отсутствии возможности предоставления данных, указанных в заявке в рамках специального режима регулирования.»;

- абзац третий изложить в следующей редакции:

«- выявления систематического (два и более раза в течение тестирования) несоблюдения Участником специального регулятивного режима условий оказания услуг и/или представления технологий,

предусмотренных условиями специального регулятивного режима, а также выявления негативных последствий для потребителей и/или финансовой стабильности Участника;»;

дополнить абзацем четвертым следующего содержания:

«- в случае если тестирование банковской операции и/или услуги не начато, в том числе в связи с техническими условиями, по истечении 6 (шести) месяцев со дня получения лицензии.»;

дополнить абзацем следующего содержания:

«- признания тестирования неуспешным».

- пункт 31:

дополнить абзацем вторым следующего содержания:

«- информацию о периоде (начале/завершении) предоставления услуг;»;

дополнить абзацем следующего содержания:

«- предложения по дальнейшему нормативному регулированию банковской операции, в том числе по минимизации рисков.»;

- В Приложении 3 к Положению в столбце «Описание банковской операции и услуги» пятую строку изложить в следующей редакции:

«Детальное описание практики оказания идентичных банковских операций и услуг на локальном рынке, а также за пределами локального рынка и/или указание на отсутствие такой практики, детальный анализ конкурентов, продуктов/услуг. Необходимо рассчитать следующие метрики:

- рентабельность продукта (ROI);
- маржинальность;
- доходность на активы (ROA);
- объем продаж/услуг;
- долю рынка;
- оценку уровня удовлетворенности клиентов (CSAT);
- прогнозируемую совокупную прибыль, полученную от клиента за весь период его взаимодействия с продуктом;
- темпы роста клиентской базы;
- скорость внедрения (Time-to-Market);

- операционную эффективность;
- надежность и доступность (System Uptime);».

КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
УЛУТТУК БАНК БАШКАРМАСЫ

ПРАВЛЕНИЕ
НАЦИОНАЛЬНОГО БАНКА
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

720001, г. Бишкек, пр. Чүй, 168
от 27 декабря 2024 года
№ 2024-П-12/71-3-(БС)

Об утверждении Положения «О внутренних процедурах оценки достаточности (адекватности) капитала коммерческих банков Кыргызской Республики»

В соответствии со статьями 5, 9 и 64 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Национальном банке Кыргызской Республики» Правление Национального банка Кыргызской Республики постановляет:

1. Утвердить Положение «О внутренних процедурах оценки достаточности (адекватности) капитала коммерческих банков Кыргызской Республики» (прилагается).

2. Настоящее постановление вступает в силу по истечении 15 (пятнадцати) дней со дня официального опубликования.

3. Юридическому управлению:

- со дня получения соответствующих документов в течение 3 (трех) рабочих дней опубликовать настоящее постановление на официальном интернет-сайте Национального банка Кыргызской Республики;

- после официального опубликования направить настоящее постановление в Министерство юстиции Кыргызской Республики для внесения в Государственный реестр нормативных правовых актов Кыргызской Республики.

4. Управлению методологии надзора после официального опубликования в течение 3 (трех) рабочих дней довести настоящее постановление до сведения коммерческих банков, ОЮЛ «Союз

банков Кыргызстана», структурных подразделений, областных управлений и Представительства Национального банка Кыргызской Республики в Баткенской области.

5. Контроль за исполнением настоящего постановления возложить на члена Правления Национального банка Кыргызской Республики, курирующего управление методологии надзора.

Председатель

М. Тургунбаев

Приложение
к постановлению Правления
Национального банка
Кыргызской Республики
от 27 декабря 2024 года
№ 2024-П-12/71-3-(БС)

ПОЛОЖЕНИЕ

«О внутренних процедурах оценки достаточности (адекватности) капитала коммерческих банков Кыргызской Республики»

Глава 1. Общие положения

1. Настоящее Положение определяет основания, порядок и процедуры разработки внутренних процедур оценки достаточности (адекватности) капитала коммерческими банками Кыргызской Республики (далее – банки).

Действие настоящего Положения распространяется на банки, в том числе банки, осуществляющие операции в соответствии с исламскими принципами банковского дела и финансирования, включая банки, имеющие «исламское окно», с учетом специальной терминологии, применяемой ими при осуществлении банковских операций.

2. Внутренние процедуры оценки достаточности (адекватности) капитала (далее – ВПОДК) позволят банкам внедрить надежные, эффективные и комплексные стратегии и процессы для оценки и поддержания на постоянной основе сумм, видов и распределения капитала, который является достаточным для покрытия уровня рисков, которым банки подвержены или могут подвергаться. Данные стратегии и процессы подлежат регулярной внутренней оценке на предмет обеспечения их полноты и пропорциональности характеру, объему и сложности деятельности банка.

3. В настоящем Положении приводится описание основных аспектов, которые банки должны учитывать при разработке надежного, эффективного и всеобъемлющего процесса ВПОДК, а также его содержания, которое Национальный банк Кыргызской

Республики (далее – Национальный банк) будет оценивать в рамках ежегодного процесса надзорной оценки ВПОДК каждого банка.

4. В дополнение к нормам настоящего Положения банкам также рекомендуется учитывать другие относящиеся к ВПОДК публикации таких международных институтов, как Базельский комитет по банковскому надзору.

Кроме того, банки должны учитывать все адресованные им рекомендации, связанные с ВПОДК, например, рекомендации, вытекающие из процесса надзорной оценки Национального банка, а также рекомендации, касающиеся надлежащего управления рисками и контроля.

Глава 2. Используемые термины и определения

5. В настоящем Положении используются определения, предусмотренные в следующих нормативных правовых актах Кыргызской Республики:

1) Закон Кыргызской Республики «О банках и банковской деятельности» от 11 августа 2022 года № 93 (далее – Закон о банках);

2) Инструкция по определению стандартов достаточности (адекватности) капитала коммерческих банков Кыргызской Республики, утвержденная постановлением Правления Национального банка от 12 октября 2022 года № 2022-П-12/63-1-(НПА) (далее - Инструкция по достаточности капитала);

3) Положение «О минимальных требованиях по управлению рисками в банках Кыргызской Республики», утвержденное постановлением Правления Национального банка от 15 июня 2017 года № 2017-П-12/25-8-(НПА) (далее – Положение по управлению рисками).

6. Для целей настоящего Положения используются следующие понятия:

1) **Дополнительный капитал** – дополнительный капитал Первого уровня, указанный в пункте 17 Инструкции по достаточности капитала;

2) **Внутренний документ об уровне риск-аппетита** понимается в том значении, которое указано в Положении по управлению рисками;

3) **Базовый капитал** – Базовый капитал Первого уровня, предусмотренный в пункте 16 Инструкции по достаточности капитала;

4) **Бизнес-планы** – планы, которые касаются стратегии банка и сферы его деятельности в соответствии со статьей 25 Закона о банках;

5) **Распределение капитала** – процесс выделения определенной суммы капитала на определенный вид риска (например, кредитный, операционный и др.) с учетом уровня конкретного риска, с которым сталкивается банк.

Распределение капитала включает риски, указанные в Инструкции по достаточности капитала (кредитный риск и операционный риск), и другие риски, не предусмотренные Инструкцией по достаточности капитала (рыночный риск, риск кредитной концентрации и другие риски);

6) **Капитал Первого уровня или собственный капитал** – капитал Первого уровня, указанный в пункте 15 Инструкции по достаточности капитала;

7) **Планирование капитала** – прогнозирование коэффициентов достаточности (адекватности) капитала банка на определенный период (как правило, на 3 года) путем перспективной оценки капитала банка и требований к капиталу, позволяющее обеспечить его полное соответствие бизнес-плану банка;

8) **Целевые показатели по капиталу** – различные лимиты (такие, как цель, индикатор раннего предупреждения или лимит), установленные банком в рамках его внутреннего документа об уровне риск-аппетита по индикаторам, связанным с его достаточностью капитала (коэффициенты достаточности (адекватности) Базового капитала, достаточности (адекватности) суммарного капитала и др.);

9) **Основные направления деятельности** – направления деятельности, которые представляют собой существенные источники дохода банка, прибыли или стоимости франшизы, обычно связанные с сегментами, используемыми банком для информирования рынка, инвесторов и др.;

10) **Внутренние модели капитала** – методологии, разработанные внутри банка и используемые для количественной оценки рисков, в отношении которых установлены требования в соответствии с Инструкцией по достаточности капитала, и других рисков, не предусмотренных Инструкцией по достаточности капитала;

11) **Присущий риск** – уровень риска, свойственного деятельности, продуктам или услугам банка, т.е. вероятность того, что банк понесет значительные убытки из-за подверженности риску и неопределенности, возникающей в связи с текущими и будущими событиями. В этом контексте к термину «значительные убытки» относится сумма убытков, превышающая 5% стоимости капитала Первого уровня банков;

12) **Внутренние требования к капиталу** – внутренне рассчитанные лимиты банка в капитале для покрытия рисков, к которым предусмотрены требования в Инструкции по достаточности капитала (кредитный риск и операционный риск), и рисков, к которым Инструкцией по достаточности капитала требования не предусмотрены (например, риск кредитной концентрации, рыночный риск и т.д.);

13) **Дополнительный буферный резерв** – это сумма капитала, которую банк готов удерживать сверх минимальных требований к капиталу и индекса «буфер капитала». Сумма «дополнительного буферного резерва» должна определяться банком с учетом таких факторов как: (а) профиль риска; (б) риск аппетита; (в) минимальные требования к капиталу; (г) политика выплаты дивидендов банка и др.;

14) **Существенные риски** – риски, подверженность банка которым достаточно серьезна, чтобы потенциально вызвать существенные убытки, которые могут уменьшить капитал банка. Для целей установления существенности банки должны считать риск существенным, если их подверженность такому риску равна или превышает 5% от стоимости капитала Первого уровня банка;

15) **Минимальные требования к капиталу** – минимальный размер собственного капитала и нормативы достаточности (адекватности) капитала, которые банк должен соблюдать в соответствии с нормативными правовыми актами Национального банка;

16) **Принцип пропорциональности** относится к основным принципам, которыми можно руководствоваться при реализации настоящего Положения, включая системную значимость банка, сложность его деятельности, бизнес-модель и размер;

17) **Риск-аппетит** понимается в значении, определенном в Положении по управлению рисками;

18) **Оценка рисков** – процесс, в соответствии с которым банк измеряет присущий риск всех своих существенных рисков и индивидуально классифицирует каждый из этих рисков на основе уровня риска, которому он подвержен, а также адекватности соответствующих систем управления рисками и контроля над ними;

19) **Факторы риска** – факторы, которые могут повлиять на существенность рисков, которым подвергается или может подвергнуться банк. Факторы риска могут быть количественными или качественными;

20) **Степень риска** – результат оценки по четырехбалльной шкале, проведенной банком в отношении его рисков на основе совокупности подверженности банка его существенным рискам и адекватности соответствующих систем управления рисками и контроля над ними;

21) **Идентификация рисков** – регулярный процесс, в ходе которого банк выявляет все существенные риски, с которыми он сталкивается при осуществлении своей деятельности;

22) **Лимиты по рискам** понимаются в значении, определенном в Положении по управлению рисками;

23) **Чистый риск** – комплексная оценка банка его существенных рисков с учетом уровня присущего риска и качества управления и контроля рисков (КУК);

24) **Капитал Второго уровня** – капитал Второго уровня, предусмотренный в пункте 19 Инструкции по достаточности капитала;

25) **Чистый суммарный капитал** – сумма капитала Первого уровня и капитала Второго уровня в соответствии с подпунктом (а) пункта 6 Инструкции по достаточности капитала;

26) **Риск процентной ставки в банковском портфеле** – риск, возникающий в связи с проведением банковских операций с банковским портфелем;

27) **ЧРА** – сумма балансовых активов и забалансовых обязательств, взвешенных по степени риска за минусом специальных резервов на покрытие потенциальных потерь и убытков.

Глава 3. Требования по ВПОДК

7. Банки должны ежегодно разрабатывать надежный, эффективный и комплексный отчет по ВПОДК в соответствии со следующими критериями:

1) отчет должен ежегодно обновляться банками и предоставляться в Национальный банк до 31 мая;

2) отчет должен относиться к данным по состоянию на 31 декабря предыдущего года;

3) отчет должен содержать информацию, требуемую в параграфе 1 главы 4 настоящего Положения;

4) отчет должен оцениваться и утверждаться советом директоров банка до его представления в Национальный банк.

8. Банк самостоятельно отвечает за внедрение ВПОДК в своей деятельности, которые бы соответствовали конкретным обстоятельствам (т.е. бизнес-модель банка, существенные риски, требования к капиталу, потенциальные уязвимости банка при определении сценариев стресс-тестирования и т.д.) банка.

При проведении оценки ВПОДК Национальный банк будет учитывать индивидуальные обстоятельства каждого банка.

9. Банк должен обеспечить, чтобы его ВПОДК оставались всеобъемлющими, охватывающими все существенные риски, которым подвержен банк, и соответствовали характеру, масштабу и сложности его деятельности.

10. Служба внутреннего аудита банка должна включить рассмотрение отчета по ВПОДК в свой годовой план аудита. Такое рассмотрение должно проводиться перед его утверждением советом директоров банка.

11. Национальный банк оценивает представленный банком отчет по ВПОДК как неотъемлемую часть риск-ориентированного надзора за банками.

Глава 4. Требования к отчету по внутренним процедурам оценки достаточности (адекватности) капитала

§ 1. Содержание отчета по ВПОДК

12. Отчет по ВПОДК, который банки должны готовить в соответствии пунктом 11 настоящего Положения, должен включать как минимум следующие главы:

- 1) Резюме для руководства;
- 2) Общая информация;
- 3) Бизнес-модель и стратегия;
- 4) Организация управления рисками в рамках ВПОДК;
- 5) Выявление рисков;
- 6) Оценка рисков;
- 7) Риск-аппетит;
- 8) Внутренние требования к капиталу;
- 9) Планирование капитала;
- 10) Стресс-тестирование;
- 11) Прочие положения.

13. При заполнении глав, перечисленных в предыдущем пункте, банки должны указывать сведения, предусмотренные пунктами 15 - 36 настоящего Положения.

14. Банки должны придерживаться формы отчетности по ВПОДК, приведенной в Приложении 1 к настоящему Положению.

§ 2. Резюме для руководства

15. Банк должен обеспечить, чтобы в резюме для руководства было дано подробное объяснение основных элементов отчета по ВПОДК в легко читаемом и понятном виде. В резюме для руководства банку необходимо указать:

1) целевые значения по капиталу банка за следующие 12 месяцев. Банку необходимо как минимум указать свои целевые показатели по

капиталу с точки зрения Базового капитала Первого уровня и чистого суммарного капитала;

2) бизнес-модель и текущее финансовое состояние банка;

3) организацию системы управления рисками, включая стратегический уровень и макроуровень, определенные в Положении по управлению рисками;

4) существенные риски банка и оценку чистого риска по результатам самооценки;

5) риск-аппетит банка, включая основные показатели банка и лимиты по рискам;

6) внутренние требования к капиталу банка;

7) прогнозируемые коэффициенты достаточности (адекватности) капитала при планировании капитала. Прогнозы на 31 декабря для каждого из охватываемых трех лет;

8) результаты внутреннего стресс-тестирования банка, проведенного в рамках ВПОДК;

9) решения по капиталу, принятые банком на основе процесса ВПОДК;

10) краткое описание самооценки достаточности отчета по ВПОДК, включая слабые стороны и недостатки, а также план улучшения ВПОДК и сроки реализации этого плана.

§ 3. Общая информация

16. Банк должен представить основную и общую информацию о банке и отчет по ВПОДК, включающий следующую информацию:

1) ФИО, организационное подразделение или отдел и должность лица или лиц, ответственных за составление отчета по ВПОДК или лица, ответственного за представление информации в Национальный банк отчета по ВПОДК;

2) контактные сведения (т.е. телефон, факс, адрес электронной почты и т.д.);

3) данные, связанные с отчетом по ВПОДК (отчетный период, дата составления отчета, дата последнего обновления, дата рассмотрения

и утверждения советом директоров, представлена ли информация на индивидуальной или консолидированной основе);

4) подпись лица и/или лиц, ответственных за составление отчета по ВПОДК.

§ 4. Бизнес-модель и стратегия

17. Банк должен проконтролировать, чтобы в отчет по ВПОДК были включены следующие аспекты:

1) описание текущей бизнес-модели банка, включая определение основных направлений деятельности, рынков, географических зон и продуктов;

2) краткое изложение действующего на отчетную дату бизнес-плана, утвержденного советом директоров;

3) любые существенные изменения, ожидаемые в текущей бизнес-модели или базовой деятельности (включая информацию об операционных изменениях (например, в ИТ-инфраструктуре) или проблемах организации управления рисками);

4) прогнозы ключевых финансовых параметров по основным направлениям деятельности и рынкам: необходимо включить описание основных источников дохода и затрат, распределенных по основным направлениям деятельности, рынкам и дочерним компаниям.

18. Банк может включать информацию, указанную в пункте 17 настоящего Положения, путем перекрестной ссылки на свои текущие бизнес-планы, представляемые в Национальный банк в соответствии со статьей 25 Закона о банках.

§ 5. Организация управления рисками в рамках ВПОДК

19. Совет директоров банка:

1) несет общую ответственность за реализацию ВПОДК. Для этих целей совет директоров оценивает и утверждает отчет по ВПОДК в соответствии с подпунктом 4 пункта 7 настоящего Положения;

2) ответственен за организацию управления рисками в рамках ВПОДК, в которой четко распределяются функции и обязанности при подготовке отчета по ВПОДК. Совет директоров банка утверждает отдельный внутренний документ, регламентирующий порядок подготовки, методику, а также распределяющий функции и обязанности подразделений банка при подготовке отчета по ВПОДК;

3) должен иметь глубокое понимание достаточности капитала банка, его основных сильных и слабых сторон, основных входных и выходных данных по ВПОДК, параметров и процессов, лежащих в основе ВПОДК, и согласованности ВПОДК с бизнес-планом банка (резервы, дивиденды, прибыль, активы, взвешенные с учетом риска и т.д.);

20. Правление банка согласовывает и реализует ВПОДК, эффективным образом включая его в систему управления рисками банка.

21. В связи с тем, что ВПОДК являются неотъемлемой частью системы управления рисками банка и принятия решений, банк должен:

а) интегрировать результаты, связанные с ВПОДК (такие как существенное развитие рисков, ключевые показатели и т.д.), во внутреннюю управленческую отчетность с соответствующей периодичностью;

б) использовать результаты ВПОДК в процессе принятия решений, в том числе при:

- установлении целевых показателей капитала банка;

- принятии решений в отношении капитала банка, таких как выплата дивидендов, увеличение кредитного портфеля или привлечение нового капитала;

- принятии решения о распределении капитала по направлениям деятельности, продуктам или клиентам, чтобы гарантировать корректировку прибыли с учетом рисков.

22. ВПОДК регулярно проходят внутреннюю проверку. Служба внутреннего аудита банка осуществляет проверку ВПОДК в соответствии с пунктом 10 настоящего Положения.

§ 6. Выявление рисков

23. Банк должен непрерывно выявлять все существенные риски, которым он подвергается при осуществлении своей деятельности. С этой целью в ВПОДК должны содержаться следующие элементы:

1) при определении рисков, которым подвергается банк при осуществлении деятельности, банки исходят из перечня и определений рисков, приведенных в Положении по управлению рисками, а именно:

а) кредитный риск;

б) риск ликвидности;

в) рыночный риск, который также включает:

- ценовой риск;

- процентный риск;

- валютный риск;

г) страновой риск, в том числе трансфертный риск и суверенный риск;

д) операционный риск;

е) репутационный риск;

ж) комплаенс-риск.

2) классификация рисков должна охватывать все виды рисков, которым банк подвергается в своей повседневной деятельности, в том числе те, которые труднее поддаются количественной оценке (репутационный, комплаенс-риск и др.). В дополнение к своим текущим рискам банк должен учитывать в своих перспективных оценках достаточности капитала любые риски, которые могут возникнуть в результате реализации его стратегий или соответствующих изменений в его операционной среде (например, риски, связанные с изменением климата; риски, связанные с криптовалютными активами и др.);

3) банк должен предоставить подробное обоснование с указанием причин, по которым он не считает тот или иной риск существенным (например, возможные убытки не превышают 5% капитала Первого уровня банка и др.).

§ 7. Оценка рисков

24. После того, как банк определит существенные риски, которым он подвержен, ему необходимо оценить эти риски. При проведении такой оценки банк должен выполнить следующие требования:

1) оценить присущий риск всех существенных рисков, которым подвержен банк, используя четыре возможных уровня (1 (низкий), 2 (приемлемый), 3 (существенный) и 4 (высокий)). Уровень «Присущий риск» должен рассматриваться как подверженность риску в отсутствие каких-либо средств и методов контроля:

а) **высокий** (4): вероятность того, что убытки банка, возникающие в результате воздействия и неопределенности в связи с текущими и потенциальными будущими событиями, не будут покрыты капиталом банка (банкротство банка), является высокой;

б) **существенный** (3): вероятность того, что убытки банка, возникающие в результате воздействия и неопределенности в связи с текущими и потенциальными будущими событиями, не будут покрыты капиталом банка (банкротство банка), является существенной;

в) **приемлемый** (2): вероятность того, что убытки банка, возникающие в результате воздействия и неопределенности в связи с текущими и потенциальными будущими событиями, не будут покрыты капиталом банка (банкротство банка), является приемлемой;

г) **низкий** (1): вероятность того, что убытки банка, возникающие в результате воздействия и неопределенности в связи с текущими и потенциальными будущими событиями, не будут покрыты капиталом банка (банкротство банка), является низкой.

2) банк должен обосновать оценку своих существенных рисков на основе количественных и качественных критериев. Количественные критерии могут включать финансовые показатели, распределение капитала банка, результаты внутренних стресс-тестов или другую соответствующую информацию, где применимо. Качественная информация может включать подробное объяснение основных факторов, определяющих степень риска банка;

3) банк должен определить тенденцию (направление) своих существенных рисков, указав, увеличивается ли риск, стабилен или уменьшается;

4) банк должен определить свой чистый риск. Чистый риск является результатом агрегирования присущего риска банка, который связан с его существенными рисками, с использованием степени риска и качества управления и контроля риска (КУК).

25. Оценка качества управления и контроля (КУК) существенным риском банка должна быть классифицирована как: слабое (4), неадекватное (3), адекватное (2) и сильное (1) качество управления, как представлено ниже:

1) **слабое:** характеристики КУК в существенной степени не соответствуют тому, что считается необходимым, учитывая характер, объем, сложность и профиль рисков банка. КУК необходимо кардинально и незамедлительно улучшить;

2) **недостаточное:** характеристики КУК в некоторых существенных аспектах не соответствуют тому, что считается необходимым, учитывая характер, объем, сложность и профиль рисков банка. Характеристики и/или производительность механизмов КУК не соответствуют надлежащей отраслевой практике, однако области, нуждающиеся в улучшении, не являются достаточно серьезными, чтобы вызывать пруденциальные опасения, если будут приняты своевременные меры;

3) **достаточное:** характеристики КУК соответствуют тому, что считается необходимым, учитывая характер, объем, сложность и профиль рисков банка. КУК доказала свою эффективность и соответствие требованиям, с небольшими недостатками. Характеристики и результаты внедрения механизмов КУК соответствуют передовой отраслевой практике;

4) **сильное:** характеристики (политики и стратегии, процессы и процедуры, средства контроля и персонал) КУК превышают показатели, которые считаются необходимыми, учитывая характер, объем, сложность и профиль рисков банка. КУК неизменно демонстрирует высокую эффективность. Характеристики и результаты внедрения механизмов КУК превосходят проверенные отраслевые стандарты.

§ 8. Риск-аппетит

26. Банку необходимо установить свой риск-аппетит через внутренний документ об уровне риск-аппетита, который должен быть тесно взаимосвязан с ВПОДК. В рамках ВПОДК банк должен:

1) определить уровни капитала, которые банк считает достаточными для своей деятельности, принимая во внимание как минимум следующие аспекты:

- а) чистый риск банка;
- б) минимальные требования к капиталу;
- в) индекс «буфер капитала»;

г) внутренние требования к капиталу, рассчитанные в соответствии с документом по ВПОДК;

д) дополнительный буферный резерв, который банк готов поддерживать сверх своих минимальных требований к капиталу и индекса «буфер капитала»;

е) доступные меры, с помощью которых банк может формировать капитал в соответствии с планом финансового оздоровления;

ж) результаты стресс-тестов банков, проведенных в соответствии с ВПОДК;

з) потенциальные потребности в капитале, определяемые в планах банка по капиталу;

- и) политика выплаты дивидендов.

2) описание уровня риск-аппетита и лимитов, установленных для выявленных существенных рисков, а также временных горизонтов и процесса, применяемого для поддержания таких лимитов в актуальном состоянии. Банк должен предоставить обоснование определения внутреннего документа по риск-аппетиту. Ожидается, что банк предоставит достаточное объяснение (представит собственный прошлый опыт, текущий уровень банковского сектора, цели, предусмотренные в его бизнес-стратегии и т. д.), чтобы надзорные органы могли понять пороговые значения, установленные самим банком;

3) риск-аппетит должен охватывать риски банка, если они признаны существенными (операционный риск, репутационный риск и т.д.).

27. Банк может делать перекрестные ссылки на риск-аппетит в бизнес-планах. В этом случае банку необходимо будет подтвердить, насколько все его существенные риски были предусмотрены риск-аппетитом.

§ 9. Внутренние требования к капиталу

28. С учетом требований Инструкции по достаточности капитала в банке должен быть предусмотрен внутренний подход, в соответствии с которым банк должен выявить и количественно оценить все существенные риски, которые могут привести к убыткам и повлиять на снижение размера капитала банка.

29. Банки должны определять свои внутренние требования к капиталу в отношении рисков, которые включены в расчет достаточности капитала в соответствии с Инструкцией по достаточности капитала (кредитный и операционный риск), и для тех существенных рисков, к которым Инструкцией по достаточности капитала не предусмотрены требования (например, риск кредитной концентрации, риск процентной ставки в банковском портфеле, комплаенс-риск и т. д.). При этом банк обязан:

1) использовать любой из следующих подходов к рискам:

а) требования, предусмотренные в Инструкции по достаточности капитала, при этом дополняя риски, которые могут быть недостаточно покрыты такими требованиями;

б) собственный управленческий подход с использованием собственных внутренних моделей для оценки внутренних требований к капиталу. При этом данный подход должен быть интегрирован во внутренние процессы управления капиталом банка (т.е. распределение капитала, ценообразование, андеррайтинг кредитного риска и т.д.).

2) к рискам, в отношении которых Инструкцией по достаточности капитала не предусмотрены требования, банк как минимум должен:

а) оценить и распределить капитал с учетом риска кредитной концентрации. Банк должен покрывать как минимум риск индивидуальной и отраслевой концентрации. В Приложении 2 к настоящему Положению банкам предлагаются стандартизированные подходы, которым они могут следовать при распределении капитала для покрытия риска кредитной концентрации;

б) оценить свою подверженность риску процентной ставки в банковском портфеле и выделить капитал для покрытия этого риска;

в) оценить свою подверженность бизнес-рисуку и выделить капитал для покрытия этого риска;

г) оценить свою подверженность комплаенс-рисуку и выделить капитал для покрытия этого риска;

д) оценить свою подверженность рыночному риску и выделить капитал для покрытия этого риска;

е) оценить свою подверженность другим существенным рискам;

ж) в случаях когда банк не в состоянии количественно оценить свой внутренний капитал для покрытия других существенных рисков, он должен выделить от 5 до 15% от своего капитала, предусмотренного для рисков, которые рассчитываются в соответствии с Инструкцией по достаточности капитала.

30. При расчете внутренних требований к капиталу банк не должен:

1) количественно определять любые внутренние требования к капиталу для рисков ликвидности, поскольку эти риски не должны покрываться капиталом;

2) устанавливать внутренние требования к капиталу ниже минимальных требований к капиталу, рассчитанных в соответствии с Инструкцией по достаточности капитала;

3) внедрять сложные методологии количественной оценки рисков, которые банк не полностью понимает и которые, следовательно, не используются для его собственного внутреннего управления рисками и принятия решений.

Банк должен продемонстрировать адекватность методологий с учетом оценки чистого риска.

31. В отчете по ВПОДК банки должны включить главу, предусмотренную в настоящем параграфе, включая следующее:

1) сопоставление или соответствие между:

а) выявление существенных рисков в соответствии с пунктом 23 настоящего Положения;

б) оценку этих существенных рисков в соответствии с пунктами 24 и 25 настоящего Положения; а также

в) требования к капиталу, который был выделен для покрытия рисков.

2) использование результатов и показателей внутренней оценки достаточности капитала при стратегическом и оперативном планировании, а также при установлении риск-аппетита.

§ 10. Планирование капитала

32. Банк должен разработать свой план по капиталу путем прогнозирования своих коэффициентов достаточности капитала, перспективной оценки капитала банка и требований к капиталу, а также обеспечения его полного соответствия бизнес-планам банка и информирования о целевых показателях капитала банка.

33. При разработке планов по капиталу, упомянутых в предыдущем пункте настоящего Положения, банк должен:

1) взять за основу тот же макроэкономический сценарий, что и в бизнес-плане банка в соответствии пунктом 1 части 4 статьи 25 Закона о банках, включая расчеты и прогнозы, сделанные с учетом реальных экономических условий сегмента рынка, в котором будет работать банк;

2) использовать финансовые прогнозы в соответствии с бизнес-планом, корректируя их, где это применимо, путем применения пруденциальных правил (например, требований по резервам);

3) оценить ожидаемое изменение капитала, активов банка, взвешенных с учетом риска, и требований к достаточности капитала на трехлетний период;

4) оценить и количественно определить связанные с капиталом действия, которые банк планирует предпринять в прогнозируемый период, в том числе:

а) нераспределенная прибыль и выплата дивидендов;

б) увеличение собственных средств за счет привлечения субординированного долга, выпуска акций или инструментов капитала Первого уровня;

в) продажа активов или финансовых долей;

г) влияние предстоящих изменений в нормативно-правовой базе и системе бухгалтерского учета, когда это уместно.

5) необходимо проследить за тем, чтобы план по капиталу был надежным, актуальным и полностью соответствовал бизнес-плану и стратегическому плану банка, риск-аппетиту и капитальным ресурсам.

§ 11. Стресс-тестирование

34. Банки должны проводить стресс-тесты в рамках своих отчетов по ВПОДК для выявления тех событий или изменения рыночных обстоятельств, которые могут неблагоприятно повлиять на достаточность капитала банка в будущем. Для этого банки должны:

1) провести углубленный анализ своих уязвимостей, выявив все существенные риски в масштабах всего банка, и на основе этого анализа определить один стрессовый сценарий;

2) адаптировать уровень стресс-тестов в сценарии к отдельным ключевым уязвимостям банка, вытекающим из его бизнес-модели и операционной среды в контексте стрессовых макроэкономических и финансовых обстоятельств;

Стрессовые сценарии должны быть достаточно интенсивными и охватывать ситуации, которые происходили в соответствующей операционной среде банка в течение достаточно длительного периода, и могут предусматривать активные стратегии управления для смягчения их последствий. С этой целью банк может рассмотреть экономическую и финансовую ситуации в Кыргызской Республике

и соседних странах, имевшие место во время последних банковских кризисов;

Применение жестких, но правдоподобных макродопущений, а также акцентирование внимания на ключевых уязвимостях позволит оценить существенность влияния на достаточность капитала банка;

3) по существенным рискам банкам необходимо:

а) объяснить, как существенные риски банка учитывались при стресс-тестировании;

б) сопоставить с ними основные факторы риска, использованные в стресс-тесте;

4) рассчитать нормативы достаточности капитала в стрессовом сценарии;

5) объяснить методики, которые банк использовал для подготовки анализа сценариев, в том числе то, как он прогнозировал свои проблемные кредиты и кредитные убытки;

6) предоставить интерпретацию или описание количественного результата сценария.

35. Для определения стресс-тестирования банк должен провести и отразить в своем отчете по ВПОДК макро-стресс-тест, который рассматривает сценарий общего ухудшения в результате значительного падения показателя экономической активности (рецессии). Этот сценарий должен отражать достаточно неблагоприятные условия и может включать ухудшение макроэкономической ситуации Кыргызской Республики, в том числе соответствующее падение валового внутреннего продукта, рост уровня безработицы, инфляции и процентных ставок, ухудшение внешней конъюнктуры страны. Стрессовые финансовые прогнозы сценария должны охватывать трехлетний период.

§ 12. Прочие положения

36. В дополнение к информации, описанной выше в параграфах 2 – 11 настоящей главы, банки должны включать в свой отчет по ВПОДК следующую информацию:

1) краткое описание выявленных пробелов и недостатков ВПОДК;

2) план действий, составленный для устранения существенных пробелов и недостатков, выявленных в соответствии с подпунктом 1 настоящего параграфа. План действий может включать среди прочего следующие меры:

а) улучшение чистого риска банка, в том числе сокращение или прекращение рискованных видов деятельности или бизнес-направлений, внедрение методов снижения рисков и т.д.;

б) повышение качества управления и контроля рисков банка; а также

в) изменение целевого показателя по капиталу.

Глава 5. Оценка отчета по ВПОДК

37. В течение 2 (двух) месяцев со дня представления банком каждого отчета по ВПОДК Национальный банк рассматривает его и оценивает, в достаточной ли степени он охватывает всю информацию, которая должна в него включаться.

38. Национальный банк оценивает отчеты по ВПОДК с учетом требований настоящего Положения, а также внутренних методик, разработанных для оценки и сопоставления представляемых банками отчетов по ВПОДК.

39. При оценке обоснованности, эффективности и полноты отчета по ВПОДК Национальный банк учитывает соответствие структуры капитала банка уровню сложности организационной структуры и чистого риска банка.

40. Если Национальный банк посчитает, что в отчете по ВПОДК имеются существенные недостатки, он уведомляет банк о своей оценке и требует от банка представить в течение 2 (двух) месяцев пересмотренный с учетом комментариев Национального банка отчет, демонстрирующий их устранение.

41. Если Национальный банк не считает, что недостатки в пересмотренном отчете должным образом устранены, он информирует банк о необходимости внесения соответствующих изменений в отчет.

42. В случае непредставления банком пересмотренного отчета по ВПОДК или если Национальный банк установит, что пересмотренный отчет по ВПОДК не устраняет надлежащим образом недостатки, выявленные в его первоначальной оценке, то Национальный банк может применить к банку меры воздействия в соответствии с законодательством Кыргызской Республики.

Приложение 1 к Положению
«О внутренних процедурах
оценки достаточности
(адекватности) капитала
коммерческих банков
Кыргызской Республики»

ФОРМА ОТЧЕТА
по ВПОДК
Резюме для руководства
(см. параграф 2 главы 4 настоящего Положения)

1. Целевые показатели по капиталу

[Банк определяет свои целевые показатели по капиталу и определяет, достаточен ли в настоящее время капитал банка, принимая во внимание (а) чистый риск банка, (б) минимальные требования к капиталу, (в) когда применимо, индекс «буферного капитала», (г) внутренние требования к капиталу, (д) дополнительный буферный резерв, который банк готов поддерживать сверх минимальных требований к капиталу, (е) доступные меры, с помощью которых банк может генерировать капитал в соответствии с планом финансового оздоровления, (ж) результаты стресс-тестов, проведенных банками в соответствии с ВПОДК, (з) потенциальные потребности в капитале, определенные в планах банка по капиталу (и) политику выплаты дивидендов. Ожидается, что банк будет выражать свои целевые показатели достаточности капитала, по крайней мере, в отношении Базового капитала и суммарного капитала.]

2. Бизнес-модель

[Кратко опишите бизнес-модель и текущее финансовое состояние банка, указав сумму общих активов и наиболее важные статьи активов, доходы, расходы и прибыль. Определите основные направления деятельности. Укажите любые ожидаемые изменения в текущей бизнес-модели, ожидаемую будущую бизнес-среду, бизнес-планы и прогнозируемое финансовое состояние на следующий год. Банк может сделать перекрестную ссылку на эту часть в бизнес-планах.]

3. Организация системы управления рисками

Кратко опишите систему управления рисками для подготовки, утверждения, мониторинга и проверки отчета по ВПОДК, в том числе подробно укажите задействованные подразделения и процесс утверждения, а также был ли документ проверен службой внутреннего аудита.

4. Выявление и оценка рисков

[Банк предоставляет перечень существенных рисков]

[Существенные риски банка и их оценка, заключающаяся в самооценке банком собственного чистого риска]

Таблица 1. Перечень существенных рисков, которым подвержен или может быть подвержен банк

Категории основных рисков	Классификация рисков (определяется банком)		Существенный риск (да/нет)
	Определение основного риска	Под-риски, включенные в эту категорию	
Кредитный риск			Без разбивки на подкатегории
Операционный риск			Без разбивки на подкатегории
Рыночный риск			Без разбивки на подкатегории

Классификация рисков (определяется банком)			Существенный риск (да/нет)
Категории основных рисков	Определение основного риска	Под-риски, включенные в эту категорию	
Комплаенс-риск			Без разбивки на подкатегории
Риск кредитной концентрации			Без разбивки на подкатегории
....		Без разбивки на подкатегории

Таблица 2. Существенные риски в рамках ВПОДК

Существенный риск (основной риск существенного под-риска)	Степень риска (1-4)	Внутренние требования к капиталу		Включено в стресс-тестирование (да/нет)
		Качественные (да/нет)	Количественные (да/нет)	
Кредитный риск	Высокая	нет	да	да

Таблица 3. Самооценка банком собственного чистого риска

Существенный риск (основной риск существенного подриска)	Степень риска (1-4)	КУК существенного риска	Тенденция
Кредитный риск	Высокий	Адекватное	Растет
Агрегация (чистый риск)			

5. Риск-аппетит и целевые показатели по капиталу

[Риск-аппетит банка, включая основные индикаторы и пороговые значения риска. Банку необходимо описать свой риск-аппетит в отношении всех рисков, которым он подвергается, и которые были определены как существенные.]

[Целевые показатели банка по капиталу. Как минимум ожидается, что банк предоставит свои целевые показатели по капиталу с точки зрения Базового капитала и суммарного капитала.]

Таблица 4. Внутренний документ о показателях уровня риск-аппетита и о целевых показателях по капиталу

Коэффициенты	Целевое значение - %	Индикатор раннего предупреждения - %	Лимит - %
Базовый капитал			
Суммарный капитал			
....			

6. Внутренние требования к капиталу

[Общие внутренние требования к капиталу определяются путем суммирования внутренних требований к капиталу для всех существенных рисков]

Таблица 5. Требования к капиталу по существенному риску

В ТЫС.COM

Существенный риск (основной риск существенного подриска)	Минимальный размер капитала	Внутренние требования к капиталу
Кредитный риск		
Всего		

7. Планирование капитала и принятие решений

[Банк приводит краткий обзор результатов планирования капитала и описывает, как банк планирует управлять капиталом]

Таблица 6. Планирование капитала

В ТЫС.СОМ

Позиции	Базовая линия	Прогноз		
		1 год	2 год	3 год
Инструменты привлечения капитала				
Базовый капитал				
- вычеты				
Дополнительный капитал				
- вычеты				
Суммарный капитал				
- вычеты				
ЧРА				
Риски, связанные с ЧРА, в соответствии с Инструкцией по достаточности капитала				
- Кредитный риск				
- Корреспондентские счета				
- Межбанковские депозиты				
- РЕПО-операции				
- Ценные бумаги, выпущенные Кабинетом Министров Кыргызской Республики и местными органами власти				
- Долговые ценные бумаги кыргызских и иностранных компаний				
- Инструменты привлечения капитала кыргызских и иностранных компаний				

Позиции	Базовая линия	Прогноз		
		1 год	2 год	3 год
- Кредиты банкам Кыргызской Республики и иностранным банкам и финансовым организациям				
- Кредиты государственному сектору				
- Ипотечные кредиты частному сектору (включая физических лиц)				
- Основные средства				
- Забалансовые позиции				
- Прочее				
- Операционный риск				
...				
ЧРА дополнительных рисков (риски, по которым Инструкцией по достаточности капитала не установлены требования)				
Коэффициенты				
Базовый капитал				
Капитал Первого уровня				
Суммарный капитал				
...				
8. Стресс-тестирование				
[Результаты внутреннего стресс-тестирования банка, проведенного в рамках ВПОДК]				

Таблица 7. Планирование капитала в стрессовых ситуациях

В ТЫС.COM

Позиции	Базовая линия	Прогноз		
		1 год	2 год	3 год
Инструменты привлечения капитала				
Базовый капитал				
- вычеты				
Дополнительный капитал				
- вычеты				
Суммарный капитал				
- вычеты				
ЧРА				
Риски, связанные с ЧРА, в соответствии с Инструкцией по достаточности капитала				
- Кредитный риск				
- Корреспондентские счета				
- Межбанковские депозиты				
- РЕПО-операции				
- Ценные бумаги, выпущенные Кабинетом Министров Кыргызской Республики и местными органами власти				
- Долговые ценные бумаги кыргызских и иностранных компаний				

Позиции	Базовая линия	Прогноз		
		1 год	2 год	3 год
- Инструменты привлечения капитала кыргызских и иностранных компаний				
- Кредиты банкам Кыргызской Республики и иностранным банкам и финансовым организациям				
- Кредиты государственному сектору				
- Ипотечные кредиты частному сектору (включая физических лиц)				
- Основные средства				
- Забалансовые позиции				
- Прочее				
- Операционный риск				
...				
ЧРА дополнительных рисков (риски, по которым Инструкцией по достаточности капитала не установлены требования)				
Кoeffициенты				
Базовый капитал				
Капитал Первого уровня				
Суммарный капитал				
...				

9. Принятие решений по капиталу

[Решения по капиталу, принятые банком в связи с ВПОДК]

10. Собственная оценка достаточности ВПОДК

[Банк приводит краткое описание самооценки достаточности ВПОДК, описание слабых сторон и недостатков, а также план улучшения ВПОДК и сроки реализации этого плана.]

3. Общая информация (см. параграф 3 главы 4 настоящего Положения)

1. Общие сведения	
Полное наименование банка	
Период, к которому относится отчет	
Дата составления отчета	
Лицо/лица, ответственные за координацию отчета	
Должность контактного лица/лиц, согласовавших отчет	
Организационный отдел	
Телефон и адрес электронной почты контактных лиц/лица	
Дата последнего отчета внутреннего аудитора по ВПОДК	
Дата утверждения советом директоров и подпись	
Сфера применения ВПОДК в банке	Укажите, внедряются ли ВПОДК на индивидуальной или консолидированной основе. Если ВПОДК применяются на консолидированной основе, укажите юридические лица, включенные в отчет, прямой и косвенный % участия, а также методологию интеграции их активов и обязательств в консолидированном периметре (полная консолидация или пропорциональная консолидация).

4. Бизнес-модель и стратегия (см. параграф 4 главы 4 настоящего Положения)

1. Бизнес-модель и стратегия

[Опишите бизнес-модель, указав основные направления деятельности, концентрацию по географическим локациям, дочерние компании и основные продукты, предлагаемые банком, а также основные источники доходов и расходов по основным направлениям деятельности, рынкам и дочерним компаниям. Укажите любые ожидаемые изменения в текущей бизнес-модели, ожидаемую бизнес-среду, бизнес-план и прогнозируемое финансовое состояние на следующий год по основным направлениям деятельности, рынкам и дочерним компаниям. Опишите более подробно, намерен ли банк внести операционные изменения в свой бизнес (например, в ИТ-инфраструктуру). Настоящая глава может быть заполнена путем перекрестной ссылки на бизнес-планы. Банк может включать эту информацию путем перекрестной ссылки на свои текущие бизнес-планы, представляемые в Национальный банк в соответствии со статьей 25 Закона о банках.]

5. Организация управления рисками в рамках ВПОДК (см. параграф 5 главы 4 настоящего Положения)

1. Организационная структура

[В приложении к настоящему отчету банк предоставляет подробную организационную схему, а также указывает должности, соответствующие обязанности и сферу ответственности членов органов управления банка и правления. Блок-схема системы подотчетности в части управления рисками и ВПОДК приводится в этой части или прилагается к организационной схеме (настоящая глава может быть заполнена путем перекрестных ссылок на другие документы банка, которые уже были представлены в Национальный банк.)]

[Банк описывает, как был составлен отчет по ВПОДК. Банк перечисляет факторы, которые учитывались при создании ВПОДК. Указывает, как часто применяется ВПОДК. Предоставляет список отчетов, связанных с ВПОДК, и указывает, как часто они составляются и кому представляются. Банк обозначает и объясняет внутренние политики и процедуры, определяющие процедуру подготовки отчета по ВПОДК, включая роли и обязанности, связанные с ВПОДК.]

2. Роль совета директоров

[Опишите роль совета директоров в подготовке, утверждении, мониторинге и рассмотрении ВПОДК. Опишите роль комитетов совета директоров в ВПОДК, особенно Комитета совета по аудиту. Перечислите решения, которые совет директоров принял на основании анализа отчетов, касающихся ВПОДК.]

3. Роль правления

[Опишите роль правления в ВПОДК.]

4. Стратегия, управление рисками и контроль рисков

[Банк перечисляет наиболее существенные принципы принятия рисков и управления ими, а также перечень внутренних нормативных актов, в которых они предусмотрены. Банк описывает, как часто проводится согласование стратегии управления рисками и бизнес-плана.]

[Банк приводит описание стратегии принятия рисков и перечисляет ответственных за реализацию этой стратегии. Банк утверждает риск-аппетит и выражает его в количественной форме, аналогично тому, как лимиты определяются во внутренних нормативных актах банка. Банк перечисляет внутренние акты, определяющие стратегию принятия рисков.]

[Банк приводит результаты самооценки адекватности внутренней системы контроля и системы управления рисками.]

5. Надзор и собственная оценка ВПОДК

[Банк приводит описание метода оценки адекватности ВПОДК, осуществляемой внутренним аудитом и другими независимыми контрольными функциями внутри банка, такими как функция контроля рисков и функция комплаенс-мониторинга.]

[Банк предоставляет перечень отчетов внутреннего аудита и приводит краткий обзор наиболее существенных выводов, выявленных за период, к которому относится данный отчет. Банк перечисляет меры, которые были предприняты на основании выводов внутреннего аудита.]

[Банк описывает, как организована самооценка, и кто ее осуществляет, т. е. верификацию и перепроверку отчета по ВПОДК, а также описывает результаты и способ, которым были выполнены или должны быть выполнены корректировка и доработка процедуры.]

6. Выявление рисков
(см. параграф 6 главы 4 настоящего Положения)

1 Риски, которым подвергается или может подвергаться банк
[Банк перечисляет риски, которым он подвержен, и поясняет, включает ли соответствующий риск также конкретные под-риски.]
[Банк описывает способ и темпы выявления рисков и определения их существенности. Банк перечисляет и объясняет факторы, учитываемые в ходе этой процедуры. На первом этапе банку необходимо определить, выявил ли он риск как существенный на основании количественных критериев (например, оценки уровня подверженности, качества подверженности/ контрагентов, уровня покрытия риска и т. д.) или на основании качественных критериев (например, репутационный риск, экологический риск и т. д.). На втором этапе банку необходимо детализировать критерии, применяемые для идентификации каждого риска как существенного (качественные или количественные).]
[Банку необходимо привести ясные доводы в пользу того, почему риск не признан существенным.]

Таблица 8. Перечень существенных рисков, которым подвергается или может подвергаться банк

Основная категория риска	Определение основного риска	Под-риски, включенные в эту категорию
Кредитный риск		
Операционный риск		
Рыночный риск		
Комплаенс- риск		
Риск кредитной концентрации		
....		

Таблица 9. Выявление существенных рисков

Существенный риск (основной риск существенного под-риска)	Критерий		Подробные сведения	
	Качественный (да/нет)	Количественный (да/нет)	Качественный	Количественный

Таблица 10. Несущественные риски

Несущественные риски / под-риски	Объяснение причин, по которым банк считает подверженность этим рискам несущественной

7. Оценка рисков – см. параграф 7 главы 4 настоящего Положения

1. Присущий риск
[Для каждого существенного риска необходимо указать присвоенную степень присущего риска (1 (низкий), 2 (приемлемый), 3 (существенный) и 4 (высокий)), включив объяснение по этому уровню, и указать, как этот риск рассматривается в ВПОДК.]
[Укажите, является ли это качественным и/или количественным фактором риска в рамках ВПОДК.]
[Ожидается, что банк определит, были ли должным образом учтены существенные риски в ходе стресс-тестирования.]
1.1. Кредитный риск
<p>При оценке присущего кредитного риска банки должны анализировать связанные с этим риском показатели (например, коэффициент проблемных кредитов, уровень конкретных резервов, темпы роста как проблемных, так и обычных кредитов и т. д.), а также проводить оценку некоторых или всех следующих аспектов:</p> <ol style="list-style-type: none">1) тенденции и качество, состав и уровень связанных с кредитным риском активов и внебалансовых статей банка – выявить характер изменений и их причины;2) основные изменения между классами активов – определить их причины;3) классификация и создание резервов по кредитам, долговым ценным бумагам и другим кредитным рискам, с которыми связаны как балансовые, так и внебалансовые статьи;4) структура активов по срокам погашения – определить, в каком направлении меняется эта структура: в сторону увеличения или сокращения и определить последствия для присущего кредитного риска;5) темпы роста кредитного портфеля и суб-портфелей, изменения и тенденции уровня и веса в общих активах и кредитном портфеле;6) структура действующих и проблемных кредитов банка и изменения этой структуры;7) особенности предоставляемых банком кредитов: например, тип кредитов, являются ли эти кредиты новыми на рынке, срок погашения, процентная ставка, клиентская база (сегмент рынка), валюта, чувствительность (например, результаты стресс-теста банка) и т. д.;

- 8) текущее состояние и перспективы секторов экономики, в которых банк имеет кредитные позиции, а также общая макроэкономическая и политическая ситуация в стране; общая макроэкономическая и политическая ситуация в основных странах-партнерах;
- 9) уровень и объем рефинансирования кредитов банка, изменение уровня и объема и причины изменений;
- 10) уровень и объем кредитования связанных сторон, кредитования работников, изменение уровня и объема и причины изменений;
- 11) кредитный риск кредитного портфеля, вызванный нестабильностью валютного курса;
- 12) собственные исторические данные об убытках банка, относящиеся к под-портфелю, исторические данные о проблемных кредитах, коэффициентах возмещения и т. д.;
- 13) влияние любых потенциальных законодательных, нормативных, бухгалтерских и технологических изменений на профиль риска кредитных под-портфелей банка.

1.2. Операционный риск

При оценке присущего операционного риска банки должны учитывать некоторые из следующих аспектов или все эти аспекты:

- 1) (исторические) операционные убытки банка по данным НБКР и их основные причины;
- 2) показатель операционных убытков: как отношение операционных убытков за один год к сумме (годовой валовой доход за три года / 3 года);
- 3) сумма убытков с разбивкой по видам событий и процессов, которым присущ риск (внутреннее мошенничество, внешнее мошенничество, кадровая политика и охрана труда, клиенты, продукты и деловая практика, повреждение материальных активов, нарушение непрерывности бизнеса, системные сбои, управление операциями и процессами), и по направлениям банковской деятельности (банковские услуги для физических лиц, банковские услуги для юридических лиц, платежно-расчетные операции, корпоративные операции, операции с ценными бумагами, агентские услуги, брокерские услуги, консультационные услуги, прочие банковские услуги);
- 4) степень учета и анализа банком всех событий и убытков, связанных с проявлением операционного убытка;
- 5) характер и сложность проводимых банком операций;
- 6) влияние географического положения банка на профиль его операционного риска (например, перебои в подаче электроэнергии, подключении к интернету, преступные действия, землетрясения и т. д.);
- 7) новизна продуктов и их сложность.

1.3. Риск процентной ставки в банковском портфеле

При оценке присущего банку риска процентной ставки в банковском портфеле банк должен анализировать соответствующие показатели (например, чистую процентную маржу и т. д.) и проводить оценку некоторых или всех перечисленных аспектов:

Структура баланса банка, внебалансовая деятельность и тенденции в составе его баланса для выявления основных источников риска процентной ставки в банковском портфеле и оценки его влияния на капитал и прибыль банка, которая включает:

- чистую процентную маржу в целом и с разбивкой по инструментам;
- сроки погашения и структуру переоценки кредитов, инвестиций, обязательств и внебалансовых статей банка; динамику профиля риска процентной ставки в банковском портфеле банка;
- долю балансовых активов и забалансовых обязательств, чувствительных к изменению процентных ставок;
- есть ли у банка значительные запасы продуктов с явными или встроенными опциями: варианты досрочного погашения, ограничения или минимальные уровни или продукты – ставки, которые будут значительно отставать от рыночных процентных ставок;
- различные индексы, используемые банком для оценки своих продуктов с переменной ставкой (например, прайм, Libor, Treasury), а также уровень или набор продуктов, привязанных к этим индексам;
- использование и характер производных продуктов;
- прочие забалансовые статьи (например, аккредитивы, обязательства по предоставлению кредитов);
- динамика непроцентных доходов;
- динамика стоимости источников финансирования;
- скорость изменения процентной ставки по активам по сравнению со скоростью изменения стоимости обязательств;
- влияние изменения процентных ставок на погашение активов и снятие обязательств;
- реализация планов по увеличению непроцентных доходов.

1.4. Риск кредитной концентрации

При оценке присущего банку риска кредитной концентрации банк должен анализировать соответствующие показатели (например, концентрацию в основных контрагентах по отношению к общей сумме риска, концентрацию кредитов [индекс Херфиндаля] и т. д.), и проводить оценку некоторых следующих параметров или всех перечисленных аспектов:

- 1) концентрация активов и внебалансовых статей по типам (например, денежные средства, кредиты, материальные активы, нематериальные активы, ценные бумаги, производные инструменты и т. д.), определение причин такой концентрации и ее возможных последствий;
- 2) степень концентрации в кредитном портфеле банка с точки зрения географии, экономического сектора, типа кредита, залога, заемщика и т. д. – определить причины такой концентрации и ее изменений, возможные проблемы и риски.

Таблица 11. Рассмотрение существенных рисков в рамках ВПОДК

Существенный риск (основной риск существенного под-риска)	Присущий риск (1-4)	Внутренние требования к капиталу (да/нет)		Включено в стресс- тестирование (да/нет)
		Качественные	Количественные	
Кредитный риск	Высокая	нет	да	Кредитный риск

2. КУК

[Для каждого существенного риска укажите присвоенный ему класс КУК (1 (сильный), 2 (адекватный), 3 (неадекватный) и 4 (слабый)), предоставив пояснения по выбранному классу]

2.1. Кредитный риск

При оценке КУК кредитного риска банки должны включать в оценку свои стандартные кредиты, а также различные портфели, в которых они работают (например, сельскохозяйственное кредитование, карточное кредитование, кредитование связанных сторон и т. д.), и включать в оценку некоторые или все следующее аспекты:

1. Стратегии и политики, включая:

- кредитная стратегия;
- процесс планирования стратегии;
- кредитная политика;
- лимиты риска/кредита;
- порядок подчинения и ответственности;
- контроль со стороны правления и руководства.

2. Процессы и процедуры: программы и практики, которые упорядочивают достижение банком своих целей. Процессы определяют, как выполняются повседневные действия. Эффективные процессы соответствуют основополагающим политикам и регулируются соответствующими системами сдержек и противовесов (такими как внутренний контроль):

- предоставление кредита;
- кредитное администрирование и мониторинг;
- управление проблемными кредитами;
- адекватность классификации и обеспечения.

3. Механизмы контроля, включая:

- информационные системы управления (ИСУ);
- внутренний контроль и проверки;
- внутренний аудит.

4. Персонал, который выполняет или контролирует процессы: сотрудники и руководство банка. Оценивается, насколько сотрудники квалифицированы и компетентны, насколько они понимают миссию, стратегию, политику и процессы банка. Кроме того, необходимо оценить, насколько программы оплаты труда интегрированы с управлением кредитным риском.

2.2. Операционный риск

При оценке КУК операционного риска банки должны включать в свою оценку некоторые или все из следующих аспектов:

1. Стратегия, понимаемая как план, четко определяющий, как банк собирается достигать своих целей с точки зрения ресурсов и технологий. Политики представляют собой заявления о действиях, предпринимаемых банком для достижения определенных целей. Политика часто устанавливает стандарт (например, в отношении допустимого риска) и должна соответствовать основной миссии, цели и стратегии банка.

2. Процессы и процедуры: программы и практики, которые упорядочивают достижение банком своих целей. Процессы определяют, как выполняются повседневные действия. Эффективные процессы соответствуют основополагающим политикам и регулируются соответствующими системами сдержек и противовесов (такими как внутренний контроль).

3. Механизмы контроля: функции (внутренний и внешний аудит, анализ рисков и обеспечение качества) и информационные системы, которые руководство банка использует для измерения производительности, для принятия решений в отношении рисков и для оценки эффективности процессов. Функции контроля должны предусматривать четкий порядок подчиненности, иметь адекватные ресурсы и соответствующие полномочия.

4. Персонал, который выполняет или контролирует процессы: сотрудники и руководство банка. Оценивается, насколько сотрудники квалифицированы и компетентны, насколько они понимают миссию, стратегию, политику и процессы банка.

2.3. Риск процентной ставки в банковском портфеле

При оценке качества управления и контроля риска процентной ставки в банковском портфеле банки должны включать в свою оценку некоторые или все из следующих аспектов:

1. Стратегии и политики, включая:

- стратегию риска;
- процесс планирования стратегии;
- лимиты по рискам;
- процесс управления рисками;
- роли и обязанности;
- контроль со стороны правления банка.

2. Процессы и процедуры: программы и практики, которые упорядочивают достижение банком своих целей. Процессы определяют, как выполняются повседневные действия. Эффективные процессы соответствуют основополагающим политикам и регулируются соответствующими системами сдержек и противовесов (такими как внутренний контроль):

- общие аспекты;
- процесс управления рисками;
- лимиты по рискам.

3. Механизмы контроля, включая:

- информационные системы управления (ИСУ);
- внутренний контроль;
- внутренний аудит.

4. Персонал, который выполняет или контролирует процессы: сотрудники и руководство банка. Оценивается, насколько сотрудники квалифицированы и компетентны, насколько они понимают миссию, стратегию, политику и процессы банка. Кроме того, необходимо оценить, насколько программы оплаты труда интегрированы с управлением риском процентной ставки в банковском портфеле.

2.4. Риск кредитной концентрации

При оценке КУК кредитной концентрации банки должны включать в свою оценку ранее разработанную оценку кредитного риска, основное внимание в рамках которой уделяется привязке к управлению риском кредитной концентрации.

Таблица 12. Существенные риски в рамках ВПОДК

Существенные риски (основные риски существенного под-риска)	КУК (1-4)
Кредитный риск	Высокое

3. Чистый риск

[Ожидается, что банк определит свой чистый риск. Ожидается, что чистый риск представляет собой сочетание присущего банку риска и КУК и его значимых рисков]

[Помимо статической оценки, определяется ее «тенденция» на обозримое будущее. Таким образом, ожидается, что банк предоставит свое заключение о текущей и прогнозируемой тенденции риска]

Таблица 13. Самооценка банком собственного чистого риска

Существенные риски (основные риски существенного под-риска)	Степень риска (1-4)	КУК существенного риска	Чистый риск	Тенденция
Кредитный риск	Высокая	Достаточное	Высокий	Растет
		Недостаточное	Существенный	Стабильный
		Высокое	Приемлемый	Снижается
		Низкое	Высокий	
Общий чистый риск				

8. Риск-аппетит (см. параграф 8 главы 4 настоящего Положения)

1. Принятие риска и риск-аппетит
[Опишите целевые показатели по капиталу и то, как внутренний документ об уровне риск-аппетита связан с бизнес-планом, планированием капитала, управлением рисками и т. д.]
[Описание уровня риск-аппетита и лимитов, установленных для выявленных существенных рисков, а также временных горизонтов и процесса, применяемого для поддержания таких лимитов в актуальном состоянии.]
[Банк может включать эту информацию путем перекрестной ссылки либо на свои текущие бизнес-планы, представляемые в Национальный банк в соответствии со статьей 25 Закона о банках, либо на свой внутренний документ об уровне риск-аппетита.]

Таблица 14. Внутренний документ о показателях уровня риск-аппетита и целевых показателях по капиталу

Коэффициенты	Целевое значение - %	Индикатор раннего предупреждения - %	Лимит - %
Базовый капитал			
Капитал Первого уровня			
Суммарный капитал			
....			

9. Внутренние требования к капиталу (см. параграф 9 главы 4 настоящего Положения)

1. Принятие риска и риск-аппетит
[Ожидается, что банки определяют свои внутренние требования к капиталу по рискам в соответствии с Инструкцией по достаточности капитала (кредитный и операционный риски), а также по тем существенным рискам, которые не предусмотрены Инструкцией по достаточности капитала (например, риск кредитной концентрации, риск процентной ставки в банковском портфеле, комплаенс-риск и др.).]
[По тем рискам, которые не предусмотрены Инструкцией по достаточности капитала, ожидается, что банк должен либо использовать подход, описанный в Инструкции по достаточности капитала, при этом дополняя соответствующими рисками или использовать собственный управленческий подход, когда банк подтверждает, что использует этот подход во внутреннем управлении своим капиталом (т.е. распределение капитала, ценообразование, андеррайтинг кредитного риска и т. д.)]
[В части рисков, в отношении которых в соответствии с Инструкцией по достаточности капитала требований не предъявляется, ожидается, что банк как минимум должен оценить и распределить капитал с учетом риска кредитной концентрации. Банк должен покрывать как минимум индивидуальный риск и риск отраслевой концентрации; оценить свою подверженность риску процентной ставки в банковском портфеле и выделить капитал для покрытия этих рисков, а также оценить свою подверженность бизнес-рisku, рыночному риску и комплаенс-рisku. Если банк не в состоянии количественно оценить свой внутренний капитал для покрытия других существенных рисков, то он должен выделить от 5 до 15% применимых требований к капиталу, рассчитанных в соответствии с Инструкцией по достаточности капитала.]
[Банк не должен рассматривать какие-либо выгоды от суммы диверсификации между рисками.]
[Ожидается, что банк обеспечит четкое сопоставление между выявленными им существенными рисками, оценкой этих рисков и внутренним капиталом, который был выделен на них.]

9.1. Внутренний капитал с разбивкой по рискам

1. Методология оценки внутренних требований к капиталу для покрытия кредитного риска	
Внутренние требования к капиталу для покрытия кредитному риску	Сумма: (в тыс.сом)
Банк применяет Инструкцию по достаточности капитала для расчета требований к капиталу по кредитному риску	
[Банк приводит причины, по которым он решил использовать для расчета внутренних требований к капиталу подход, который уже использует для расчета минимальных требований к капиталу по кредитному риску в соответствии с Инструкцией по достаточности капитала.]	
[Если применимо, банк объясняет потенциальную недооценку кредитного риска из-за применения Инструкции по достаточности капитала.]	
Банк скорректировал подход в рамках Инструкции по достаточности капитала для расчета требований к капиталу для покрытия кредитного риска или использует собственные подходы.	
[Банк описывает подход, который он использует, и объясняет причины выбора этого подхода.]	
[Банк объясняет методологию и допущения, на которых основана методология расчета внутренних требований к капиталу. В случае использования скорректированного подхода к Инструкции по достаточности капитала для расчета внутренних требований к капиталу акцент делается на описании различий по сравнению с подходом, предписанным в Инструкции по достаточности капитала.]	
[Банк разъясняет анализ подверженности банка рискам, которые связаны с кредитным риском (например, остаточный риск, страновой риск и т. д.), и, если применимо, отдельно указывает соответствующую сумму внутреннего капитала, необходимую для покрытия каждого из рисков, которые включены в общую сумму внутреннего капитала, необходимого для покрытия кредитного риска.]	
[Банк подробно перечисляет внутренние политики, которые предписывают методологию оценки внутренних требований к капиталу для покрытия кредитного риска.]	

1. Методология оценки внутренних требований к капиталу для покрытия кредитного риска

[Когда банк использует этот подход, ожидается, что банк предоставит четкое и достаточное объяснение того, как он использует этот подход в управлении внутренними рисками и капиталом (т.е. распределение капитала, ценообразование, андеррайтинг кредитного риска, прибыльность с поправкой на риск и др.). Совет директоров и правление банка должны подтвердить достаточное понимание методологий, используемых при расчете внутренних требований к капиталу для покрытия кредитного риска в ВПОДК.]

2. Методология оценки внутренних требований к капиталу для покрытия операционного риска

Внутренние требования к капиталу для покрытия операционного риска	Сумма: (в тыс.сом)
---	--------------------

Банк применяет подход к расчету требований к капиталу для покрытия операционного риска, изложенный в Инструкции по достаточности капитала

[Банк указывает причины, по которым он решил рассчитать внутренние требования к капиталу, используя подход, который он уже использует для расчета минимальных требований к капиталу для покрытия операционного риска в соответствии с положениями Инструкции по достаточности капитала.]

[Если применимо, банк объясняет оценку потенциальной недооценки операционного риска из-за применения регулятивного подхода и подробно описывает их влияние на оцененные внутренние требования к капиталу для покрытия операционного риска.]

Банк скорректировал подход к расчету требований к капиталу для покрытия операционного риска или использует собственный подход

[Банк описывает подход, который он использует, и объясняет причины выбора этого подхода.]

[Банк объясняет методологию и допущения, на которых основана методология расчета внутренних требований к капиталу. В случае использования скорректированного подхода по сравнению с Инструкцией по достаточности капитала акцент делается на описании различий между ними.]

[Банк перечисляет внутренние политики, в которых подробно описана методология оценки внутренних требований к капиталу для покрытия операционного риска.]

[Когда банк использует этот подход, ожидается, что банк предоставит четкое и достаточное объяснение того, как банк использует этот подход в своем внутреннем управлении рисками и капиталом (модели ценообразования, распределение капитала, практика вознаграждения и т. д.). Совет директоров и правление банка должны подтвердить достаточное понимание методологий, используемых при расчете внутренних требований к капиталу для покрытия операционного риска в рамках ВПОДК.]

3. Методология оценки внутренних требований к капиталу для покрытия рыночного риска

Внутренние требования к капиталу для покрытия рыночного риска	Сумма: (в тыс. сом)
---	---------------------

[Банк описывает подход, который он использует, и объясняет причины выбора этого подхода.]

[Банк объясняет методологию и допущения, на которых основывается методология расчета внутренних требований к капиталу, включая, среди прочего, валютный риск.]

[Банк также может определить внутренние требования к капиталу для других существенных рисков (общий и специфический фондовый риск, общий и специфический риск долговых инструментов, товарный риск и т. д.)]

[Банк перечисляет внутренние политики, в которых подробно описана методология оценки внутренних требований к капиталу для покрытия рыночного риска.]

[Ожидается, что банк предоставит четкое и достаточное объяснение того, как банк использует этот подход в своем внутреннем управлении рисками и капиталом (установление лимитов, распределение капитала между различными торговыми операциями, практика вознаграждения и т. д.). Совет директоров и правление банка должны подтвердить достаточное понимание методологий, используемых при расчете внутренних требований к капиталу для покрытия рыночного риска в рамках ВПОДК.]

4. Методология оценки внутренних требований к капиталу для покрытия риска процентной ставки в банковском портфеле

Внутренние требования к капиталу для покрытия риска процентной ставки в банковском портфеле	Сумма: (в тыс. сом)
---	---------------------

[Банк объясняет методологию и допущения, на которых основана методология расчета внутренних требований к капиталу.]

[Банк перечисляет внутренние нормативные акты, подробно прописывающие методику оценки внутренних требований к капиталу для покрытия риска процентной ставки в банковском портфеле.]

5. Методология оценки внутренних требований к капиталу для покрытия комплаенс-риска

Внутренние требования к капиталу для покрытия комплаенс-риска	Сумма: (в тыс. сом)
---	---------------------

[Банк объясняет методологию и допущения, на которых основана методология расчета внутренних требований к капиталу.]

[Банк перечисляет внутренние нормативные акты, подробно прописывающие методику оценки внутренних требований к капиталу для покрытия комплаенс-риска.]

6. Методология оценки внутренних требований к капиталу для покрытия риска кредитной концентрации

Внутренние требования к капиталу для покрытия риска кредитной концентрации	Сумма: (в тыс. сом)
--	---------------------

[Банк объясняет методологию и допущения, на которых основана методология расчета внутренних требований к капиталу.]

[Банк перечисляет внутренние нормативные акты, в которых подробно прописана методика оценки требований к внутреннему капиталу для покрытия риска кредитной концентрации.]

7. Методология оценки внутренних требований к капиталу для покрытия прочих существенных рисков	
Внутренние требования к капиталу для покрытия прочих существенных рисков	Сумма: (в тыс.сом)
Банк применяет упрощенный порядок расчета внутренних требований к капиталу по прочим существенным рискам	
[Банк объясняет причины выбора процентной доли достаточности капитала, который он должен использовать для покрытия всех других существенных рисков.]	
Банк применяет другие методы расчета внутренних требований к капиталу для покрытия других существенных рисков	
[Банк объясняет основные допущения и метод оценки каждого из прочих существенных рисков.]	
[Банк перечисляет внутренние политики, в которых банк подробно прописывает методологию оценки внутренних требований к капиталу для каждого из прочих существенных рисков.]	

9.2. Общие внутренние требования к капиталу

1. Внутренние требования к капиталу
[Банк определяет общие внутренние требования к капиталу путем суммирования внутренних требований к капиталу для всех существенных рисков.]

Таблица 15. Минимальные требования к капиталу и внутренние требования к капиталу

В ТЫС. СОМ

Категории риска	Минимальные требования к капиталу	Внутренние требования к капиталу
Кредитный риск		
Подкатегории, включая:		
Xx		
Xx		
..		
Операционный риск		
Подкатегории, включая:		
xx		
xx		
..		
Рыночный риск		
Подкатегории, включая:		
xxx		
xx		
..		
Риск процентной ставки в банковском портфеле		
Подкатегории, включая:		
Xx		
xx		
..		
Комплаенс-риск		
Подкатегории, включая:		
xx		
xx		
..		

Категории риска	Минимальные требования к капиталу	Внутренние требования к капиталу
Риск кредитной концентрации		
Подкатегории, включая:		
Хх		
Хх		
..		
Прочие существенные риски		
xx		
xx		
Всего		

10. Планирование капитала и стресс-тестирование

10.1 Планирование капитала (см. параграф 10 главы 4 настоящего Положения)

1. Финансовое планирование и планирование капитала
[Банк указывает планируемый абсолютный размер и структуру капитала, с помощью которого банк покроеет все существенные риски от своей деятельности на ближайшие три года.]
[Описание общей схемы планирования капитала, включая рассматриваемые аспекты (например, внутренние, нормативные), временной горизонт, инструменты привлечения капитала и т. д.]
[Банк описывает наиболее существенные элементы плана управления капиталом.]
[Банк приводит анализ расхождений между запланированной величиной капитала на год, за который составляется данный отчет, и установленными общими внутренними требованиями к капиталу, рассчитанными по результатам ВПОДК на ту же дату.]
[Описание и оценка текущих выводов из планирования капитала, таких как запланированные выпуски различных инструментов привлечения капитала, другие связанные с капиталом меры (например, политика выплаты дивидендов) и запланированные изменения в балансе (например, продажа портфелей.)]

Таблица 16. Ожидания по основным макроэкономическим показателям

Индекс	Единица измерения	1 год	2 год	3 год

Таблица 17. Баланс

В ТЫС.COM

№	Активы	Позиции	Базовая линия	Прогноз		
				1 год	2 год	3 год
1	Денежные средства					
2	Корреспондентский счет в Национальном банке Кыргызской Республики					
3	Корреспондентские счета и депозиты в других банках и финансовых учреждениях					
4	Ценные бумаги					
5	Краткосрочные размещения, включая репо-операции					
6	Кредиты финансовым учреждениям					
7	Кредиты и финансовая аренда другим клиентам					
8	минус: Резерв на покрытие возможных кредитных и лизинговых потерь и убытков					
9	Итого чистые кредиты Сумма 12-14 строк					
10	Основные средства банка					
11	Прочая собственность банка					
12	Инвестиции и финансовое участие					
13	Прочие активы					
14	Итого: Активы Сумма строк 7-14, 16-21					

	Обязательства				
15	Вклады населения и предприятий до востребования				
16	Сберегательные вклады				
17	Срочные депозиты населения и предприятий				
18	Депозиты и «поро»-счета банков и других финансовых учреждений				
19	Итого: Депозиты Сумма строк 15-18				
20	Кредиты от банков и других финансовых учреждений				
21	Кредиты, полученные от Национального банка Кыргызской Республики				
22	Депозиты и кредиты государственных органов Кыргызской Республики и органов местного самоуправления				
23	Прочие долгосрочные обязательства и кредиты				
24	Прочие обязательства				
25	Итого: Обязательства Сумма строк 19-24				
26	КАПИТАЛ				
27	Обыкновенные акции				
28	Привилегированные акции				
29	Нераспределенная прибыль				
30	Общие резервы				
31	РППУ				
32	Прочие общие резервы				
33	Итого: Капитал (сумма строк 27-32)				
34	Итого: Обязательства и собственный капитал (сумма строк 25 и 33)				

Таблица 18. Прибыль и убытки

В ТЫС.COM

Позиции	Отправная точка	Прогноз		
		1 год	2 год	3 год
А. Процентный доход				
1. Процентный доход по ценным бумагам				
2. Процентный доход по кредитам				
3. Прочие процентные доходы по кредитам				
4. Итого процентный доход				
Б. Процентные расходы				
5. Процентные расходы по депозитам				
6. Процентные расходы по полученным кредитам				
7. Прочие процентные расходы				
8. Итого процентные расходы				
9. Чистый процентный доход				
10. Резерв на покрытие возможных потерь и убытков по кредитам				
11. Чистый процентный доход после отчисления в РППУ				
Непроцентный доход				
12. Сборы и комиссионные за обслуживание				
13. Доход от операций с ценными бумагами				

14. Доход от операций с иностранной валютой				
15. Прочий непроцентный доход				
16. Итого непроцентный доход				
V. Прочие операционные и административные расходы				
17. Расходы на персонал				
18. Затраты на основные средства				
(а) аренда				
(б) прочее				
19. Прочие операционные и административные расходы				
20. Итого прочие операционные и административные расходы				
21. Чистая операционная прибыль (убыток)				
22. Резерв на покрытие потерь и убытков (не от кредитных операций)				
23. Чистый доход (убыток) после РППУ				
24. Подоходный налог				
25. Чистый доход (убыток) по непредвиденным доходам и расходам				
26. Чистая прибыль (убыток)				

Таблица 19. Определение мероприятий, связанных с капиталом

Связанные с капиталом мероприятия	Краткое описание

**10.2. Стресс-тестирование
(см. параграф 11 главы 4 настоящего Положения)**

1. Стресс-тестирование
[Ожидается, что банк определит, насколько все существенные риски, выявленные банком в рамках ВПОДК, были должным образом учтены при стресс-тестировании. Ожидается, что банк сопоставит основные факторы риска, используемые в стресс-тесте, с существенными рисками.]
[Описание программы стресс-тестирования, включая, среди прочего, типы проводимых стресс-тестов, их частоту, методологические аспекты и используемые модели, диапазон допущений и соответствующую инфраструктуру данных.]
[Описание механизмов организации управления рисками программы стресс-тестирования, использования стресс-тестирования и его интеграции в структуру управления рисками и контроля.]
[Описание стрессового сценария, рассматриваемого в рамках ВПОДК, включая характеристики допущений сценария, ключевые макропеременные, бизнес-допущения в отношении баланса, исходных дат, временных горизонтов и т. д.]
[Описание количественных результатов сценария с учетом предложенных таблиц.]

Таблица 20. Ожидания в отношении изменения макроэкономических показателей в условиях стресса

Индекс	Единица измерения	1 год	2 год	3 год
...				

Таблица 21. Бухгалтерский баланс в условиях стрессовой ситуации

В ТЫС.СОМ

№	Активы	Позиции	Базовая линия	Прогноз		
				1 год	2 год	3 год
1	Денежные средства					
2	Корреспондентский счет в Национальном банке Кыргызской Республики					
3	Корреспондентские счета и депозиты в других банках и финансовых учреждениях					
4	Ценные бумаги					
5	Краткосрочные размещения, включая репо-операции					
6	Кредиты финансовым учреждениям					
7	Кредиты и финансовая аренда другим клиентам					
8	минус: Резерв на покрытие возможных кредитных и лизинговых потерь и убытков					
9	Итого чистые кредиты Сумма 12-14 строки					
10	Основные средства банка					
11	Прочая собственность банка					
12	Инвестиции и финансовое участие					
13	Прочие активы					
14	Итого: Активы Сумма строк 7-14, 16-21					
	Обязательства					

15	Вклады населения и предприятий до востребования			
16	Сберегательные вклады			
17	Срочные депозиты населения и предприятий			
18	Депозиты и «лоро»-счета банков и других финансовых учреждений			
19	Итого: Депозиты Сумма строк 15-18			
20	Кредиты от банков и других финансовых учреждений			
21	Кредиты, полученные от Национального банка Кыргызской Республики			
22	Депозиты и кредиты государственных органов Кыргызской Республики и органов местного самоуправления			
23	Прочие долгосрочные обязательства и кредиты			
24	Прочие обязательства			
25	Итого: Обязательства Сумма строк 19-24			
26	КАПИТАЛ			
27	Обыкновенные акции			
28	Привилегированные акции			
29	Нераспределенная прибыль			
30	Общие резервы			
31	РППУ			
32	Прочие общие резервы			
33	Итого: Капитал (сумма строк 27-32)			
34	Итого: Обязательства и собственный капитал (сумма строк 25 и 33)			

Таблица 22. Прибыль и убытки в условиях стрессовой ситуации

В ТЫС.COM

Позиции	Базовая линия	Прогноз		
		1 год	2 год	3 год
А. Процентный доход				
1. Процентный доход по ценным бумагам				
2. Процентный доход по кредитам				
3. Прочие процентные доходы по кредитам				
4. Итого процентный доход				
Б. Процентные расходы				
5. Процентные расходы по депозитам				
6. Процентные расходы по полученным кредитам				
7. Прочие процентные расходы				
8. Итого процентные расходы				
9. Чистый процентный доход				
10. Резерв на покрытие возможных потерь и убытков по кредитам				
11. Чистый процентный доход после отчисления в РППУ				
В. Непроцентный доход				
12. Сборы и комиссионные за обслуживание				
13. Доход от операций с ценными бумагами				
14. Доход от операций с иностранной валютой				
15. Прочий непроцентный доход				

16. Итого непроцентный доход				
Г. Прочие операционные и административные расходы				
17. Расходы на персонал				
18. Затраты на основные средства				
(а) аренда				
(б) прочее				
19. Прочие операционные и административные расходы				
20. Итого прочие операционные и административные расходы				
21. Чистая операционная прибыль (убыток)				
22. Резерв на покрытие потерь и убытков (не от кредитных операций)				
23. Чистый доход (убыток) после РППУ				
24. Подоходный налог				
25. Чистый доход (убыток) по недвижимым доходам и расходам				
26. Чистая прибыль (убыток)				

11. Прочие положения
(см. параграф 12 главы 4 настоящего Положения)

11.1. Совершенствование ВПОДК

1. Меры совершенствования ВПОДК
[Банк описывает основные слабые места и недостатки ВПОДК, отмеченные банком.]
[При необходимости банк ссылается на внутренние нормативные документы, касающиеся плана мероприятий по доработке и совершенствованию ВПОДК.]
[Банк приводит перечень изменений, планируемых в стратегии управления рисками.]

11.2. Прочая информация

1. Прочее
[Предоставление всей прочей информации и результатов ВПОДК, которые не были охвачены в других частях этого отчета.]

**Приложение 2
к Положению «О внутренних
процедурах оценки
достаточности (адекватности)
капитала коммерческих банков
Кыргызской Республики»**

СТАНДАРТНЫЕ ПОДХОДЫ
к выделению капитала на покрытие
риска кредитной концентрации

1. Общие положения

1. В соответствии с требованиями подпункта 2 (а) пункта 29 настоящего Положения при оценке внутренних требований к капиталу для покрытия риска кредитной концентрации банки должны представить в отчете ВПОДК анализ риска кредитной концентрации, как риска, который может привести к возникновению убытков для банка. Ниже представлены формы риска кредитной концентрации, которые может рассчитывать банк:

1) индивидуальная концентрация: концентрация на клиентах или связанных клиентских группах; а также

2) отраслевая концентрация: концентрация на отрасли/экономическом секторе, возникающая в результате работы с клиентами, финансовое положение которых зависит от аналогичных продуктов или услуг.

2. При оценке внутреннего требования к капиталу для покрытия данного риска, относящегося к концентрации в секторах экономики и на клиентах или связанных группах клиентов, банки могут использовать метод, определенный Национальным банком в настоящем Приложении.

2. Индивидуальная концентрация

3. Расчет концентрации по клиентам/связанным группам клиентов осуществляется на основе индекса Херфиндала-Хиршмана (ННІ), как определено в пункте 4 настоящего Приложения. Когда ННІ превышает 1, банк повышает внутренние требования к капиталу для покрытия риска концентрации по клиентам/связанным группам клиентов. Для этого требование к капиталу для покрытия кредитного риска умножается на соответствующую величину риска в соответствии с повышением согласно нижеприведенной таблице:

Индекс концентрации клиентов/ родственных групп клиентов	Повышение (%)
$0 < \text{ННІ} \leq 1$	0,00
$1 < \text{ННІ} \leq 2$	2,00
$2 < \text{ННІ} \leq 4$	4,00
$4 < \text{ННІ} \leq 10$	6,00
$10 < \text{ННІ} \leq 100$	8,00

4. Банк оценивает общий риск для 100 крупнейших заемщиков, независимо от их статуса. Индекс индивидуальной концентрации (ННІІ) рассчитывается по следующей формуле:

$$\text{ННІІ} = \frac{\sum x_i^2}{(\sum x_i)^2} * \frac{\sum x_i}{\sum y} * 100;$$

где:

а) « x_i » означает стоимость « i » клиентов в портфеле банка (по совокупному риску);

б) « y » означает совокупную стоимость портфеля банка;

в) « i » означает количество клиентов, используемых для расчета ННІ ($i = 100$).

	Общая сумма риска	% подверженности рisku
Общая подверженность риску	$\sum y$	100
100 крупнейших заемщиков	$\sum x$	
Индекс индивидуальной концентрации		ННІІ

3. Отраслевая концентрация

5. Расчет отраслевой концентрации осуществляется на основе индекса ННІ, как определено в пункте 6 настоящего Приложения. Когда ННІ превышает 10, банк повышает внутренние требования к капиталу для покрытия риска отраслевой концентрации. Для этого требование к внутреннему капиталу для покрытия кредитного риска умножается на соответствующую величину риска в соответствии с повышением согласно следующей таблице:

Индекс отраслевой концентрации	Повышение (%)
$0 < \text{ННІ} \leq 10$	0,00
$10 < \text{ННІ} \leq 15$	2,00
$15 < \text{ННІ} \leq 20$	4,00
$20 < \text{ННІ} \leq 25$	6,00
$25 < \text{ННІ} \leq 100$	8,00

6. Банк оценивает общий риск для одного сектора согласно таблице 2.

Индекс отраслевой концентрации (ННІs) рассчитывается по следующей формуле

$$1) \text{ННІs} = \sum x^2 / (\sum x)^2 * (\sum x) / y,$$

где:

- а) «x» означает показатель подверженности конкретного сектора;
- б) «y» означает общую подверженность.

Банк должен классифицировать свою подверженность рискам по секторам в соответствии с имеющимися данными.

Экономические сектора		
Сектор по Международной стандартной классификации отраслей хозяйственной деятельности	Общая подверженность риску в конкретном секторе	% от общей подверженности риску
Сельское, лесное хозяйство, охота, рыболовство и рыбоводство		
Добыча полезных ископаемых		
Производство		
Обеспечение электрической энергией, газом и паром, кондиционирование воздуха		
Водоснабжение, водоотведение, организация сбора и утилизации отходов, деятельность по ликвидации загрязнений		
Строительство		
Торговля оптовая и розничная, ремонт автотранспортных средств и мотоциклов		
Транспортировка и хранение		
Деятельность гостиниц и предприятий общественного питания		
Деятельность в области информации и связи		
Деятельность финансовая и страховая		
Деятельность по операциям с недвижимым имуществом		
Деятельность профессиональная, научная и техническая		
Деятельность административная и сопутствующие дополнительные услуги		

Государственное управление и обеспечение военной безопасности, социальное обеспечение		
Образование		
Деятельность в области здравоохранения и социальных услуг		
Деятельность в области культуры, спорта, организации досуга и развлечений		
Предоставление прочих видов услуг		
Деятельность домашних хозяйств как работодателей, недифференцированная деятельность частных домашних хозяйств по производству товаров и оказанию услуг для собственного потребления		
Деятельность экстерриториальных организаций и органов		

КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
УЛУТТУК БАНК БАШКАРМАСЫ

ПРАВЛЕНИЕ
НАЦИОНАЛЬНОГО БАНКА
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

720001, г. Бишкек, пр. Чүй, 168
от 27 декабря 2024 года
№ 2024-П-12/71-4-(НПА)

Об утверждении Положения «О минимальных требованиях к Кодексу корпоративного управления коммерческих банков Кыргызской Республики»

В соответствии со статьями 5, 9, 40 и 64 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Национальном банке Кыргызской Республики» Правление Национального банка Кыргызской Республики постановляет:

1. Утвердить Положение «О минимальных требованиях к Кодексу корпоративного управления коммерческих банков Кыргызской Республики» (прилагается).

2. Признать утратившими силу:

1) постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «О Положении «О корпоративном управлении в банках Кыргызской Республики, осуществляющих операции в соответствии с исламскими принципами банковского дела и финансирования» от 30 ноября 2011 года № 67/9;

2) в постановлении Правления Национального банка Кыргызской Республики «О внесении изменений и дополнений в некоторые постановления Правления Национального банка Кыргызской Республики» от 10 февраля 2016 года № 7/2:

- абзац двадцать шестой пункта 1;

- пункт 25 Приложения к вышеуказанному постановлению;

3) постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «Об утверждении Положения «О корпоративном

управлении в коммерческих банках Кыргызской Республики» от 17 мая 2017 года № 19/12;

4) в постановлении Правления Национального банка Кыргызской Республики «О внесении изменений и дополнений в некоторые нормативные правовые акты Национального банка Кыргызской Республики» от 31 мая 2017 года № 21/10:

- абзац второй пункта 1;
- пункт 1 Приложения к вышеуказанному постановлению;

5) в постановлении Правления Национального банка Кыргызской Республики «О внесении изменений и дополнений в некоторые нормативные правовые акты Национального банка Кыргызской Республики» от 20 июня 2018 года № 2018-П-12/24-1-(НПА):

- абзац третий пункта 1;
- пункт 2 Приложения к вышеуказанному постановлению;

6) в постановлении Правления Национального банка Кыргызской Республики «О внесении изменений и дополнений в некоторые нормативные правовые акты Национального банка Кыргызской Республики» от 28 июня 2019 года № 2019-П-12/34-3-(НПА):

- абзац шестой пункта 1;
- пункт 5 Приложения к вышеуказанному постановлению;

7) в постановлении Правления Национального банка Кыргызской Республики «Об утверждении Положения «О минимальных требованиях к организации внутреннего контроля в коммерческих банках в целях противодействия финансированию террористической деятельности и легализации (отмыванию) преступных доходов», Положения «О порядке проведения обменных операций с наличной иностранной валютой в Кыргызской Республике» и внесении изменений и дополнений в некоторые нормативные правовые акты Национального банка Кыргызской Республики по вопросам противодействия финансированию террористической деятельности и легализации (отмыванию) преступных доходов» от 14 августа 2019 года № 2019-П-12/42-1-(НПА):

- абзацы девятый и шестнадцатый пункта 3;
- пункты 8 и 15 Приложения к вышеуказанному постановлению;

8) в постановлении Правления Национального банка Кыргызской Республики «О внесении изменений и дополнений в некоторые нормативные правовые акты Национального банка Кыргызской Республики» от 30 октября 2019 года № 2019-П-12/54-3-(НПА):

- абзац третий пункта 1;
- пункт 2 Приложения к вышеуказанному постановлению;

9) в постановлении Правления Национального банка Кыргызской Республики «О внесении изменений в некоторые нормативные правовые акты Национального банка Кыргызской Республики» от 26 февраля 2020 года № 2020-П-12/8-7-(НПА):

- абзац второй пункта 1;
- пункт 1 Приложения к вышеуказанному постановлению;

10) в постановлении Правления Национального банка Кыргызской Республики «О внесении изменений в некоторые нормативные правовые акты Национального банка Кыргызской Республики по вопросам управления рисками и капитала банков» от 15 сентября 2021 года № 2021-П-12/51-1-(НПА):

- абзац десятый пункта 1;
- пункт 9 Приложения к вышеуказанному постановлению;

11) в постановлении Правления Национального банка Кыргызской Республики «О внесении изменений в некоторые нормативные правовые акты Национального банка Кыргызской Республики» от 14 декабря 2022 года № 2022-П-12/78-10-(НПА):

- абзац четырнадцатый пункта 1;
- пункт 13 Приложения к вышеуказанному постановлению;

12) в постановлении Правления Национального банка Кыргызской Республики «О внесении изменений в некоторые нормативные правовые акты Национального банка Кыргызской Республики» от 28 декабря 2022 года № 2022-П-12/83-7-(НПА):

- абзац шестой пункта 1;
- пункт 5 Приложения к вышеуказанному постановлению;

13) в постановлении Правления Национального банка Кыргызской Республики «О внесении изменений в некоторые нормативные

правовые акты Национального банка Кыргызской Республики» от 20 декабря 2023 года № 2023-П-12/80-3-(НПА):

- абзац седьмой пункта 1;
- пункт 6 Приложения к вышеуказанному постановлению;

14) в постановлении Правления Национального банка Кыргызской Республики «О внесении изменений и признании утратившими силу некоторых постановлений Правления Национального банка Кыргызской Республики по вопросам деятельности ОАО «Государственный банк развития» от 17 января 2024 года № 2024-П-12/1-3-(НПА):

- подпункт 21 пункта 1;
- пункт 21 Приложения к вышеуказанному постановлению.

3. Настоящее постановление вступает в силу по истечении пятнадцати дней со дня официального опубликования.

4. Юридическому управлению:

- со дня получения соответствующих документов в течение 3 (трех) рабочих дней опубликовать настоящее постановление на официальном интернет-сайте Национального банка Кыргызской Республики;

- после официального опубликования направить настоящее постановление в Министерство юстиции Кыргызской Республики для внесения в Государственный реестр нормативных правовых актов Кыргызской Республики.

5. Отделу «Секретариат Правления» в течение 3 (трех) рабочих дней со дня принятия настоящего постановления довести его до сведения управления методологии надзора, управления банковского надзора, юридического управления, областных управлений и Представительства Национального банка Кыргызской Республики в Баткенской области.

6. Управлению методологии надзора в течение 3 (трех) рабочих дней со дня официального опубликования настоящего постановления довести его до сведения коммерческих банков и ОЮЛ «Союз банков Кыргызстана».

7. Контроль за исполнением настоящего постановления возложить на члена Правления Национального банка Кыргызской Республики, курирующего надзорный блок.

Председатель

М. Тургунбаев

**Приложение
к постановлению Правления
Национального банка
Кыргызской Республики
от 27 декабря 2024 года
№ 2024-П-12/71-4-(НПА)**

ПОЛОЖЕНИЕ

**«О минимальных требованиях к Кодексу
корпоративного управления коммерческих
банков Кыргызской Республики»**

Глава 1. Общие положения

1. Положение «О минимальных требованиях к Кодексу корпоративного управления коммерческих банков Кыргызской Республики» (далее – Положение) распространяется на все коммерческие банки, в том числе коммерческие банки, осуществляющие операции в соответствии с исламскими принципами банковского дела и финансирования, включая банки, имеющие «исламское окно», с учетом специальной терминологии, применяемой ими при осуществлении банковских операций (далее – банки).

Эффективное корпоративное управление в банках является одним из важнейших условий обеспечения стабильного развития банков и банковской системы в целом.

2. Банк должен разработать Кодекс корпоративного управления, основанный на принципах справедливости, честности, ответственности, прозрачности, профессионализма и компетентности с учетом установленных в настоящем Положении требований. Кодекс корпоративного управления банка должен быть утвержден общим собранием акционеров.

Целью Кодекса корпоративного управления является повышение прозрачности принятия решений и обеспечение банком соблюдения и защиты законных прав и интересов всех акционеров, кредиторов, вкладчиков и клиентов банка.

При разработке Кодекса банк может руководствоваться Кодексом корпоративного управления Кыргызской Республики, одобренным

приказом Государственной службы регулирования и надзора за финансовым рынком при Правительстве Кыргызской Республики от 30 декабря 2020 года № 263-П, с учетом требований банковского законодательства.

Банк должен пересматривать Кодекс корпоративного управления не реже одного раза в год на его актуальность, а также после изменений в законодательстве Кыргызской Республики, которые могут оказать существенное влияние на корпоративное управление и/или требуют внесения изменений в Кодекс корпоративного управления.

3. Под корпоративным управлением понимается система взаимоотношений между акционерами, советом директоров и правлением банка в части:

- определения стратегических целей деятельности банка, путей их достижения и контроля за достижением этих целей;

- создания стимулов трудовой деятельности, которые обеспечивают выполнение органами управления и работниками банка всех действий, необходимых для достижения стратегических целей деятельности банка;

- достижения баланса интересов акционеров банка, его кредиторов, включая вкладчиков, и стабильного развития банка;

- обеспечения соблюдения законодательства Кыргызской Республики, а также внутренних документов банка.

4. Основными компонентами эффективного корпоративного управления в банках являются:

- 1) распределение полномочий, вопросов компетенции и подотчетности между органами управления банка, организация эффективной деятельности совета директоров и правления банка;

- 2) определение и утверждение стратегии развития деятельности банка и контроль за ее реализацией;

- 3) создание эффективной системы внутреннего контроля и управления рисками, и предотвращение конфликта интересов;

- 4) утверждение внутренних документов по вознаграждениям руководства и ключевых работников банка;

5) определение и соблюдение стандартов профессиональной этики;

6) обеспечение прозрачности деятельности банка.

Методологической основой эффективного корпоративного управления в банках и банковских группах являются рекомендации Базельского комитета по банковскому надзору.

5. Совет директоров и правление банка вправе привлекать советников, консультантов (специалистов, экспертов и т.п.) для подготовки аналитических, справочных, информационных материалов и рекомендаций по вопросам, отнесенным к их компетенции.

6. Банку следует разработать четкие критерии отбора советников и консультантов, включая требования к их квалификации, опыту и репутации.

При этом банку следует стремиться к минимизации привлечения советников и консультантов и приоритетно использовать внутреннюю экспертизу. При привлечении советников и консультантов банк должен руководствоваться принципами эффективности, прозрачности и экономической целесообразности.

7. Деятельность советников и консультантов осуществляется на основании договора о предоставлении услуг, заключенного в соответствии с законодательством Кыргызской Республики.

Советники и консультанты не являются должностными лицами банка и не могут вовлекаться в осуществление операционной, включая кредитную деятельность, но не ограничиваясь ею.

8. Заключение советников и консультантов носят рекомендательный характер, а ответственность за решения, принимаемые Советом директоров и правлением банка, на основе рекомендаций советников и консультантов, несут указанные органы.

9. При привлечении советника банк обязан руководствоваться следующим:

1) необходимость привлечения советника должна быть обоснована документально и содержать анализ необходимости привлечения советника или консультанта, а также оценку затрат и выгод от его привлечения. Советник или консультант могут быть привлечены только для выполнения узкоспециализированных задач, требующих

специальных знаний и опыта, которыми не обладают сотрудники банка;

2) вознаграждение советнику или консультанту должно устанавливаться Комитетом по назначениям и вознаграждениям и не должно превышать уровень вознаграждения членов исполнительного органа;

3) договор с советником или консультантом должен содержать четкое определение его функций, целей и срока действия договора. Срок действия договора не может превышать один год, за исключением случаев привлечения советника для реализации долгосрочных проектов, но не более срока реализации проекта;

4) банком должна быть внедрена система регулярного мониторинга деятельности советников и консультантов и оценки их эффективности;

Советнику должны быть установлены конкретные требования по результатам его работы. Результаты работы советников и консультантов должны представляться совету директоров или правлению;

5) Правление или совет директоров обязаны оценивать деятельность каждого советника или консультанта не реже одного раза в год. По результатам оценки принимается решение о целесообразности продления договора;

6) деятельность советника не должна противоречить принципам корпоративного управления, установленным настоящим Положением и Кодексом корпоративного управления банка. Советник обязан соблюдать стандарты этики, прозрачности и ответственности, закрепленные в Кодексе корпоративного управления банка;

7) акционерам запрещается непосредственное назначение или направление своих представителей в качестве советников в банк. Взаимодействие акционеров с банком по вопросам политики развития и деятельности банка осуществляется исключительно через совет директоров и корпоративного секретаря (при необходимости).

Глава 2. Общее собрание акционеров

10. Высшим органом управления банка является общее собрание акционеров. Акционеры банка обязаны добросовестно и разумно осуществлять свои права и обязанности в целях безопасной, здоровой и надежной деятельности банка.

11. Банк не вправе удовлетворять интересы отдельных акционеров, если это приводит к нарушению прав или неправомерному ущемлению интересов других акционеров. Банк обязан обеспечить всем акционерам возможность эффективной защиты своих прав и возмещения убытков, причиненных нарушением их прав со стороны банка. Возмещение вреда осуществляется в судебном порядке в соответствии с законодательством Кыргызской Республики

12. Банк обязан создавать акционерам благоприятные условия для участия в Общем собрании акционеров, включая возможность выработки собственной позиции, координации действий и выражения своего мнения по всем вопросам, вынесенным на голосование (как процедурным, так и по существу).

13. Банк обязан установить и соблюдать порядок информирования акционеров о предстоящем Общем собрании акционеров, а также порядок и условия предоставления материалов по вопросам повестки дня. Указанный порядок должен обеспечивать акционерам возможность эффективной подготовки к участию в собрании и задавать вопросы руководству банка на всех этапах подготовки. Информация об указанном порядке должна быть общедоступна.

14. Банк обязан предоставлять акционерам своевременную и полную информацию о дате, времени и месте проведения общего собрания акционеров, а также его повестке дня и материалы, необходимые для формирования обоснованного мнения по каждому вопросу повестки дня. Уведомление акционеров о проведении общего собрания должно осуществляться в соответствии с Законом Кыргызской Республики «Об акционерных обществах»

15. Банку запрещается препятствовать взаимодействию акционеров при подготовке к Общему собранию акционеров.

Порядок проведения общего собрания акционеров должен обеспечивать равные возможности для всех присутствующих:

высказывать свое мнение, задавать вопросы представителям банка и участвовать в голосовании (при наличии такого права).

16. Банк обязан обеспечить каждому акционеру или его уполномоченному представителю, обладающему правом голоса, возможность беспрепятственно реализовать это право. Процедуры голосования должны быть эффективными, удобными для акционеров и не должны создавать препятствий или дополнительных расходов для участия в голосовании.

17. Компетенция общего собрания акционеров банка определяется Законами Кыргызской Республики «О банках и банковской деятельности» и «Об акционерных обществах».

Вопросы, отнесенные к исключительной компетенции общего собрания акционеров, не могут быть переданы другим органам управления.

18. Действия или бездействие акционеров не должны приводить к нарушению прав клиентов банка. Акционерам запрещается злоупотреблять своими правами. В частности, запрещаются действия, направленные на причинение вреда другим акционерам или банку.

19. Акционеры имеют право на получение дивидендов в размерах и сроки, установленные решением общего собрания акционеров, с соблюдением требований законодательства Кыргызской Республики, в том числе банковского законодательства.

20. Банк должен разработать дивидендную политику, определяющую подходы к распределению чистого дохода (прибыли) банка, механизм определения размера дивидендов, порядок и сроки их выплаты. Дивидендная политика должна быть прозрачной и обеспечивать понимание всеми заинтересованными лицами принятого банком подхода к распределению дивидендов.

21. Дивидендная политика банка утверждается советом директоров банка. При разработке и утверждении дивидендной политики должен быть обеспечен сбалансированный учет интересов банка и его акционеров. Дивидендная политика должна быть направлена на поддержание стабильности и достижение долгосрочных целей банка.

Выплаты дивидендов должны быть экономически обоснованы и не должны негативно влиять на устойчивость и платежеспособность банка.

22. Банк обязан защищать права миноритарных акционеров от злоупотреблений со стороны держателей контрольного пакета акций, действующих прямо или косвенно. Банк обязан обеспечить миноритарным акционерам действенные средства защиты их прав

23. Полномочия общего собрания акционеров банка в период режима Временной администрации осуществляются в соответствии с нормативными правовыми актами Национального банка Кыргызской Республики.

Глава 3. Совет директоров банка

24. Совет директоров банка – орган управления банка, осуществляющий общее руководство банком в период между общими собраниями акционеров, в соответствии с внутренним положением о совете директоров банка. Положение о совете директоров утверждается общим собранием акционеров.

25. Совет директоров банка осуществляет стратегическое управление банком, определяет основные принципы и подходы к организации в банке системы управления рисками и внутреннего контроля, контролирует деятельность исполнительных органов банка, а также реализует иные ключевые функции.

26. Вопросы, отнесенные к исключительной компетенции и ответственности совета директоров, определены законами Кыргызской Республики «О банках и банковской деятельности» и «Об акционерных обществах».

27. В целях обеспечения эффективного корпоративного управления совету директоров необходимо:

1) устанавливать четкие уровни полномочий, ответственности и подотчетности в рамках организационной структуры банка;

2) сформировать эффективную систему внутреннего контроля и обеспечивать ее надлежащее функционирование, адекватную размеру, сложности деятельности, структуре и профилю риска банка. При этом профиль риска – это сочетание показателей

риска банка, основанных на собранной, проанализированной и систематизированной информации, которая характеризует подверженность банка рискам по направлениям деятельности с учетом сложившихся приоритетов;

3) определять принципы и подходы к организации эффективной системы управления рисками, соответствующие требованиям, установленным Национальным банком;

4) принять меры по доведению информации о стратегических целях банка до всех уровней организационной структуры банка;

5) периодически (не реже одного раза в год) оценивать стратегию развития банка, бизнес-планы банка и политики по всем основным видам деятельности банка с целью определения их адекватности текущей деятельности, финансовому состоянию банка и внешним экономическим условиям;

6) периодически (не реже одного раза в квартал) оценивать текущую банковскую деятельность и финансовые результаты с точки зрения достижения стратегических целей банка и прогнозных показателей бизнес-планов банка;

7) обеспечивать соответствие деятельности банка и его органов управления законодательству Кыргызской Республики, нормативным правовым актам и требованиям Национального банка;

8) рассматривать результаты и принимать меры по итогам внешних, внутренних проверок деятельности банка.

9) для принятия объективных и компетентных решений владеть достаточной и достоверной информацией и убедиться, что рекомендации и предложения правления, других органов управления и должностных лиц банка обоснованы и отвечают интересам банка;

10) периодически (не реже одного раза в год) определять степень эффективности работы, ее соответствие потребностям развития банка (выявление недостатков эффективности управления и принятие соответствующих корректирующих действий) на основе оценки деятельности комитетов совета директоров и его членов;

11) обеспечивать соответствие правил и порядка выплат вознаграждений долгосрочным задачам и стратегии банка, а также корпоративной культуре банка и контрольной среде;

12) устанавливать основные направления деятельности банка на долгосрочную перспективу и их показатели;

13) избирать, контролировать деятельность и планировать преемственность правления банка;

14) контролировать соблюдение требований настоящего Положения и корпоративных стандартов банка в области деловой этики, обеспечения надлежащего уровня практики корпоративного управления в банке.

28. Совет директоров банка должен играть ключевую роль в предупреждении, выявлении и урегулировании внутренних конфликтов, в том числе между акционерами, исполнительными органами и работниками банка. Совет директоров банка несет ответственность за организацию системы по идентификации и недопущению конфликта интересов, обеспечение прозрачности деятельности банка, своевременность и полноту раскрытия информации, а также обеспечение необременительного доступа акционеров банка к документам банка в соответствии с законодательством Кыргызской Республики.

29. Прозрачность деятельности совета директоров должна обеспечиваться полным, своевременным раскрытием информации и информированием акционеров о работе совета директоров, а также доступностью председателя и членов совета директоров для взаимодействия с акционерами банка.

Информация о составе и членах совета директоров и правления, включая квалификацию, а также сведения о том, являются ли они независимыми или зависимыми членами совета директоров, информация о действующих комитетах совета директоров Банка, корпоративном секретаре должна быть опубликована на официальном сайте банка.

30. Деятельность внутренних и внешних аудиторов, соответствующая законодательству Кыргызской Республики, нормативным правовым актам Национального банка и международным стандартам аудита, необходима для достижения эффективности корпоративного управления в банке. Функции аудита могут быть усилены посредством:

1) признания на всех уровнях организационной структуры необходимости и важности работы аудиторов для устойчивости финансового состояния и достижения стратегических целей банка;

2) принятия мер, укрепляющих независимость и адекватность внутреннего аудита;

3) повышенного внимания со стороны совета директоров к отчетам и рекомендациям внешних и внутренних аудиторов в целях независимой оценки деятельности банка;

4) принятия своевременных корректирующих мер в отношении нарушений и недостатков, выявленных аудиторами.

31. При выборе внешнего аудитора для представления общему собранию акционеров совету директоров следует принимать во внимание соблюдение баланса между затратами на проведение аудита и необходимостью обеспечить надлежащее качество внешнего аудита, а также репутацию аудиторской организации.

32. Для укрепления своих контролирующих функций совету директоров целесообразно проводить регулярные обсуждения с внешним аудитором (не реже одного раза в год) и внутренним аудитором (не реже одного раза в квартал).

33. Совет директоров вправе привлекать аудиторов для проверки деятельности структурных подразделений, созданных комитетов и должностных лиц банка.

34. Совет директоров в обязательном порядке создает следующие комитеты:

1) Комитет по управлению рисками;

2) Комитет по аудиту;

3) Комитет по назначениям и вознаграждениям.

В банке также могут создаваться Комитет по новым продуктам, Комитет по комплаенс-контролю и другие комитеты в зависимости от уровня риска в деятельности банка.

Комитет по управлению рисками и Комитет по аудиту должны возглавляться независимыми членами совета директоров. Большую долю от общего количества членов указанных комитетов рекомендуется формировать из независимых членов совета директоров.

Деятельность комитетов совета директоров должна соответствовать требованиям Национального банка и внутренним документам банка.

35. В банке должны быть созданы иные комитеты, в частности:

1) Кредитный комитет, принимающий решения по всем вопросам, касающимся выдачи кредитов, гарантий, обязательств, поручительств, других активов и обязательств, которые по своей сути являются кредитными операциями и несут в себе риск кредитной потери;

2) Комитет по управлению активами и пассивами банка, осуществляющий контроль за общей структурой баланса банка, мониторинг за структурой активов и пассивов, а также обеспечивающий соблюдение политики по управлению активами и пассивами, утвержденной советом директоров.

Деятельность данных комитетов регулируется согласно законодательству Кыргызской Республики и соответствующим внутренним положениям о комитетах, которые утверждаются советом директоров.

Все комитеты в банке возглавляются председателями указанных комитетов.

Состав комитетов рекомендуется определять таким образом, чтобы он позволял проводить всестороннее рассмотрение вопросов с учетом различных мнений.

36. Во внутренних документах банка, регламентирующих деятельность всех комитетов, созданных в банке, должны быть как минимум определены:

1) цель создания и деятельности комитета;

2) полномочия комитета;

3) порядок назначения председателя комитета;

4) порядок проведения заседаний, которые могут проходить в очном формате (с присутствием членов комитета) или в заочном формате (без присутствия членов комитета, например, через видео-, аудиоконференцию, опросным путем и т.п.), в т.ч. порядок голосования членов комитета;

5) порядок отчетности;

б) ответственность каждого члена комитета за принятые и подписанные им решения.

Вместе с тем в этих документах к каждому члену комитета, участвующему в заседании и принимающему решения, должны быть установлены как минимум следующие требования:

- 1) быть осведомленным о сути рассматриваемого вопроса;
- 2) осознавать влияние принимаемых им решений на деятельность банка;
- 3) оценивать возможность возникновения рисков и последствий от принимаемых им решений.

Мнение члена комитета, имеющего замечания и предложения по рассматриваемому вопросу и несогласного с принятым решением, должно быть выражено при голосовании и отражено в протоколе. Протокол должен быть подписан всеми членами комитета, присутствовавшими на заседании, и секретарем комитета. Члены комитета, не принимавшие участие в заседании, должны быть ознакомлены с протоколом и принятыми решениями под подпись.

37. Высокий уровень ответственности и широкий круг полномочий совета директоров предполагает, что члены совета директоров обладают достаточными знаниями об основных видах деятельности банка и способностью выражать мнение, независимое от мнения органов управления и должностных лиц банка.

При принятии решений каждый член совета директоров должен быть объективным и руководствоваться интересами банка, а не личными интересами или интересами отдельных акционеров, должностных лиц банка или третьих лиц. Мнение члена совета директоров, имеющего замечания и предложения по рассматриваемому вопросу и несогласного с принятым решением, должно быть выражено при голосовании и отражено в протоколе. Протокол и стенографический отчет (подробный письменный текст выступлений участников) заседания совета директоров должны быть подписаны председательствующим и корпоративным секретарем, после согласования с членами совета директоров, присутствовавшими на заседании. Члены совета директоров, не принимавшие участие в заседании, должны быть ознакомлены с протоколом и принятыми решениями под подпись.

38. Члены совета директоров должны соответствовать минимальным квалификационным требованиям, установленным Национальным банком.

39. В целях обеспечения компетентности, объективности и независимости в совет директоров должны быть избраны независимые члены совета директоров, обладающие безупречной деловой репутацией и профессиональным опытом по экономическим, финансовым, банковским и юридическим вопросам, а также по вопросам в сфере информационных технологий. Не менее чем один член совета директоров банка должен быть гражданином Кыргызской Республики, владеющим государственным языком.

Не менее одной трети состава совета директоров банка должны составлять независимые члены совета директоров. При этом банк может установить пропорциональность независимых членов совета директоров более чем одной трети.

40. Критерии независимых членов совета директоров определены Законом «О банках и банковской деятельности». Дополнительные требования к независимым членам совета директоров банка могут быть определены в соответствии с требованиями настоящего Положения и должны быть установлены во внутренних нормативных документах банка.

При этом независимым членом совета директоров рекомендуется признавать лицо, которое обладает достаточными профессионализмом, опытом и самостоятельностью для формирования собственной позиции и которое может выносить объективные и добросовестные суждения, независимые от влияния правления банка, отдельных групп акционеров или иных заинтересованных лиц.

41. Совет директоров банка определяет перечень ключевых работников банка – сотрудников банка, деятельность которых напрямую связана с принятием решений и контролем за рисками.

К ключевым работникам банка относятся члены правления банка, руководители подразделений (направлений деятельности) и иные работники подразделений, определяемые советом директоров банка, которые принимают значительное участие в проводимых банком операциях и сделках. Назначение ключевых работников

осуществляется в соответствии с распределением полномочий по принятию решений.

42. Совет директоров банка должен действовать добросовестно и разумно в наилучших интересах банка, что предполагает соблюдение им следующих фидуциарных обязанностей:

1) действовать в пределах своих полномочий с соблюдением требований банковского законодательства Кыргызской Республики и устава банка;

2) использовать предоставленные ему полномочия в целях выполнения задач и функций, для которых он избран;

3) принимать взвешенные решения на основании собственной квалификации и опыта после принятия всех исчерпывающих мер/ всевозможных усилий для получения необходимой и доступной информации в разумные сроки;

4) соблюдать требования по недопущению конфликта интересов;

5) соблюдать принцип равенства в отношении к акционерам, не отдавать предпочтение интересам одного акционера перед интересами других;

6) иметь безупречную деловую репутацию в соответствии с законодательством Кыргызской Республики;

7) организовать в банке эффективную систему контроля в целях недопущения совершения банком сделок и проведения операций (сделок) клиентов, которые не имеют очевидного экономического смысла, законной цели и/или которые впоследствии могут нанести ущерб интересам банка.

43. Персональный состав совета директоров рекомендуется формировать с соблюдением баланса навыков, опыта, знаний, личностных характеристик, возраста и гендерного состава его членов, обеспечивающих независимость суждений каждого из них, а также принятие советом директоров независимых, объективных и эффективных решений в интересах банка и акционеров.

Избрание членами совета директоров представителей обоих полов (в частности, и мужчин, и женщин), обеспечивая гендерное разнообразие состава совета директоров и сопоставимое

представительство обоих полов в совете директоров, соответствует рекомендациям передовой практики корпоративного управления.

44. В банке должна быть создана прозрачная процедура избрания членов совета директоров, позволяющая акционерам получать информацию о кандидатах, достаточную для принятия решения о голосовании за того или иного кандидата.

45. Каждый из членов совета директоров должен пользоваться доверием акционеров в качестве лиц, способных надлежащим образом исполнять должностные обязанности на основе своих профессиональных и независимых суждений, и нести ответственность за свои действия/бездействие, связанные с исполнением обязанностей членов совета директоров.

46. Совет директоров должен разработать и утвердить программу введения в должность избранных членов совета директоров и может утвердить план профессионального развития для каждого члена совета директоров. План профессионального развития для каждого члена совета директоров составляется в соответствии со стратегическими целями банка на основе потребностей в профессиональном обучении и развитии. Комитет по назначениям и вознаграждениям банка должен контролировать исполнение плана профессионального развития.

47. Председатель совета директоров отвечает за организацию деятельности и общее организационное руководство советом директоров, обеспечивает полную и эффективную реализацию советом директоров его основных функций и построение конструктивного диалога между акционерами, советом директоров и правлением банка.

48. Роль и функции председателя совета директоров должны быть закреплены во внутренних документах банка в соответствии с установленными требованиями банковского законодательства.

49. В банке должна действовать процедура ежегодной оценки (самооценки) деятельности совета директоров в целом, исполнения должностных обязанностей председателя совета директоров и индивидуальной оценки каждого члена совета директоров. Оценка работы совета директоров должна включать в себя оценку его эффективности, состава, разнообразие знаний и участников

и то, насколько эффективно члены и комитеты взаимодействуют для достижения общих целей и стратегий банка. Индивидуальная оценка каждого члена совета директоров должна демонстрировать, продолжает ли каждый директор вносить эффективный вклад в развитие банка. У независимых членов совета директоров должно оцениваться стремление делиться своим мнением вне зависимости от мнений всех остальных членов совета директоров.

50. Общее собрание акционеров может привлекать внешних независимых аудиторов (экспертов) в области корпоративного управления для проведения оценки деятельности совета директоров и его комитетов. Оценка может включить соответствие требований к составу и структуре совета директоров, наличие необходимых компетенций у членов совета директоров, соответствие практики деятельности совета директоров нормам законодательства, устава, внутренним документам банка. Эксперт может оценивать вклад совета директоров и каждого из его членов в обеспечение устойчивого развития банка и роста его стоимости в долгосрочной перспективе, а также выявлять направления и рекомендовать меры для улучшений деятельности совета директоров по управлению банком. Результаты оценки необходимо принимать во внимание при переизбрании или досрочном прекращении полномочий членов совета директоров.

51. Права и обязанности членов совета директоров должны быть четко сформулированы и закреплены в положении о совете директоров, которое должно быть принято общим собранием акционеров и опубликовано на официальном сайте банка.

52. При выборе членов совета директоров необходимо обратить внимание на текущую занятость кандидатов, которые будут по совместительству выполнять обязанности членов совета директоров банка в случае их назначения.

Каждый член совета директоров должен иметь достаточно времени для надлежащего выполнения своих обязанностей, включая время на подготовку к заседаниям/заочному голосованию по принятию решений советом директоров, а также для участия в них.

53. Всем членам совета директоров должна быть в равной степени обеспечена возможность доступа к документам и информации банка. Вновь избранным членам совета директоров в кратчайший срок

с момента избрания должна быть предоставлена вся необходимая информация о деятельности банка и о работе совета директоров.

54. Совет директоров должен проводить регулярные заседания для эффективного выполнения своих функций. Заседания совета директоров рекомендуется проводить в соответствии с надлежащим образом утвержденным графиком заседаний и планом работы.

55. Подготовка и проведение заседаний совета директоров должны способствовать максимальной результативности его деятельности.

56. Проведение заседаний совета директоров (как и его комитетов) должно осуществляться в соответствии с установленными процедурами, мерами аутентификации участников и защиты конфиденциальной информации банка посредством очных заседаний совета директоров, комитетов совета директоров, в том числе с возможностью дистанционного участия членов совета директоров/комитетов. Форму проведения заседания/принятия решений совета директоров, комитетов совета директоров в каждом случае следует определять с учетом содержания вопроса повестки дня и необходимости его обсуждения, важности (существенности) принимаемого решения, а также принимая во внимание мнения всех членов совета директоров, комитета совета директоров по выносимому на рассмотрение вопросу.

57. Совет директоров и правление банка должны взаимодействовать в духе сотрудничества, действовать в интересах банка и принимать решения на основе принципов устойчивого развития, справедливого отношения ко всем акционерам и учета мнений заинтересованных лиц, обеспечивая устойчивое развитие и рост стоимости акций банка в долгосрочной перспективе.

58. Совет директоров должен проводить регулярную оценку деятельности правления банка. Основные критерии оценки должны соответствовать требованиям, установленным в Правилах формирования системы внутреннего контроля и внутреннего аудита в банках и небанковских финансово-кредитных организациях, лицензируемых и регулируемых Национальным банком Кыргызской Республики, утвержденных постановлением правления Национального банка от 15 июня 2017 года № 2017-П-12/25-3-(НПА).

Глава 4. Правление банка

59. Правление банка осуществляет руководство текущей деятельностью банка на основании законодательства Кыргызской Республики, устава банка, внутреннего положения о правлении и подотчетно совету директоров.

Вопросы, отнесенные к компетенции и ответственности правления, определены законами Кыргызской Республики «О банках и банковской деятельности» и «Об акционерных обществах».

60. В целях обеспечения эффективного корпоративного управления правлению необходимо:

1) обеспечить четкое распределение ответственности, полномочий и подотчетности структурных подразделений, должностных лиц и работников банка;

2) установить эффективные системы мониторинга соблюдения политик, утвержденных советом директоров, процедур и должностных инструкций на всех исполнительных уровнях организационной структуры и периодически проводить оценку адекватности данных систем;

3) установить надежные информационные системы, которые обеспечивают надлежащую подготовку и своевременное предоставление информации (финансовой, анализ о событиях и условиях рынка и др.), необходимой для принятия управленческих решений;

4) предоставлять совету директоров своевременные, содержательные и достоверные отчеты о текущей деятельности, включающие фактические результаты финансовой и операционной деятельности, которые позволяют оценить выполнение прогнозных показателей бизнес-плана и стратегии развития банка;

5) предоставлять (не реже одного раза в год) совету директоров детальную оценку адекватности системы внутреннего контроля банка, в том числе и по вопросам противодействия финансированию террористической деятельности и легализации (отмыванию) преступных доходов, а также рекомендации по совершенствованию системы внутреннего контроля;

6) на периодической основе предоставлять совету директоров отчеты и рекомендации по управлению рисками, которые позволят обеспечить эффективность и адекватность непрерывного процесса управления рисками;

7) незамедлительно информировать совет директоров о любых ухудшениях в экономическом положении банка или угрозе возникновения такой ситуации;

8) информировать совет директоров обо всех выявленных нарушениях законодательства, нормативных правовых актов Национального банка, внутренних политик, утвержденных советом директоров.

61. Члены правления должны соответствовать минимальным квалификационным требованиям, установленным Национальным банком.

Председатель и члены правления банка должны обладать высокими профессиональными и личностными характеристиками, а также иметь безупречную деловую репутацию и придерживаться высоких этических стандартов.

62. При осуществлении своей деятельности членам правления следует быть объективными и руководствоваться прежде всего интересами банка, а не личными интересами или интересами отдельных акционеров, должностных лиц банка или третьих лиц, прилагая все усилия для обеспечения здоровой и безопасной банковской практики.

63. Протокол и стенографический отчет (подробный письменный текст выступлений участников) заседания правления должны быть подписаны председательствующим и секретарем правления банка после согласования (визирования) с членами правления банка, присутствовавшими на заседании. Члены правления, не принимавшие участие в заседании, должны быть ознакомлены с протоколом и принятыми решениями под подпись. Мнение члена правления, имеющего замечания и предложения по рассматриваемому вопросу и несогласного с принятым решением, должно быть выражено при голосовании и отражено в протоколе.

64. В практике управленческой деятельности не следует допускать случаев, когда:

1) в принятии решения участвуют члены правления, не имеющие соответствующих полномочий согласно функциональному распределению обязанностей, за исключением случаев, когда решение принимается коллегиально;

2) члены правления не имеют соответствующей квалификации, необходимых навыков и знаний по тем вопросам, которые входят в их компетенцию;

3) члены правления не способны осуществлять контроль за работниками банка, результаты деятельности которых имеют большое значение для банка (с точки зрения генерируемого дохода, внедрения новых банковских продуктов и др.).

65. Члены правления банка обязаны действовать добросовестно и разумно в наилучших интересах банка, что предполагает соблюдение ими следующих фидуциарных обязанностей:

1) выполнять обязанности в пределах своих полномочий с соблюдением требований банковского законодательства Кыргызской Республики, устава банка, решений (принятых общим собранием акционеров и советом директоров банка), включая реализацию стратегий и политик;

2) использовать предоставленные им полномочия в целях выполнения задач и функций, для которых они назначены на установленный Законом Кыргызской Республики «О банках и банковской деятельности» срок;

3) принимать взвешенные решения на основании собственной квалификации и опыта после принятия всех исчерпывающих мер/ всевозможных усилий для получения необходимой и доступной информации в разумные сроки;

4) соблюдать требования по недопущению конфликта интересов;

5) соблюдать принцип равенства по отношению к акционерам, совету директоров и должностным лицам банка;

6) иметь безупречную деловую репутацию в соответствии с законодательством Кыргызской Республики;

7) предпринимать исчерпывающие меры в целях недопущения совершения банком сделок и проведения операций (сделок) клиентов, которые не имеют очевидного экономического смысла,

законной цели и/или которые впоследствии могут нанести ущерб интересам банка.

Глава 5. Основные требования к Комитету по назначениям и вознаграждениям

66. Комитет по назначениям и вознаграждениям создается в банке независимо от осуществляемых видов деятельности для повышения эффективности работы совета директоров банка и оптимизации принимаемых им решений.

Деятельность Комитета должна быть направлена на усиление контроля за назначениями и вознаграждениями ключевых работников банка.

67. Комитет по назначениям и вознаграждениям определяет уровень выплачиваемого банком вознаграждения, который должен быть достаточным для привлечения, мотивации и удержания лиц, обладающих необходимой для банка компетенцией и квалификацией, при этом уровень выплачиваемого банком вознаграждения не должен привести к убыточной деятельности.

68. Деятельность Комитета регулируется требованиями законодательства Кыргызской Республики и внутренним положением о Комитете, которое утверждается советом директоров банка.

69. Комитет должен состоять не менее чем из трех членов совета директоров, один из которых должен быть независимым.

70. Комитет дает рекомендации совету директоров по кандидатурам для включения в состав ключевых работников банка с учетом требований, установленных Национальным банком.

71. Комитет рассматривает кандидатуры на должность корпоративного секретаря, оценивает кандидатуры ключевых работников на соответствие установленным требованиям и представляет свои рекомендации совету директоров.

72. Выплата вознаграждения членам совета директоров и ключевым работникам банка должна осуществляться в соответствии с принятым в банке внутренним документом о вознаграждениях.

73. Уровень вознаграждения, установленного банком членам совета директоров и ключевым работникам банка, должен создавать достаточную мотивацию для их эффективной работы, позволяя банку привлекать и удерживать компетентных и квалифицированных специалистов.

Размер дополнительного вознаграждения членам совета директоров устанавливается решением общего собрания акционеров с учетом результатов работы банка, по итогам результатов достижения стратегических планов банка и эффективного участия члена совета директоров в реализации стратегических планов.

74. Система вознаграждения должна быть организована таким образом, чтобы обеспечивать обоснованный уровень соотношения вознаграждения с результатами работы банка и личным вкладом работника банка в достижение этих результатов.

Банком должны быть предусмотрены лимиты по вознаграждениям. При этом структура лимитов должна предусматривать пропорциональное равенство размеров вознаграждения лицам разных уровней должностей банка.

75. Система оплаты труда должна соответствовать бизнес-стратегии, стратегии управления рисками, целям, ценностям и долгосрочным интересам банка, а также должна предусматривать меры по предотвращению конфликта интересов. Стимулирующие программы должны способствовать реализации принятой культуры управления рисками, в рамках которой практика принятия решений соответствует установленным критериям и поощряет работников действовать в интересах банка (учитывая при этом интересы клиентов), а не только в своих личных интересах или в интересах своего подразделения. В частности, премии (бонусы), предусмотренные стимулирующей программой, не должны способствовать принятию работниками чрезмерных рисков.

76. Размер вознаграждения должен напрямую зависеть от объема обязанностей работника, а также от соотношения риска к результату. Способы выплаты вознаграждений в счет будущих доходов, срок и вероятность получения которых являются неопределенными, должны тщательно взвешиваться на основании принятых качественных и количественных показателей. Система вознаграждений должна предусматривать возможность изменения

размеров выплачиваемых премий (бонусов) с учетом всех рисков, включая нарушения лимитов риск-аппетита, внутренних процедур или регуляторных требований.

77. Комитет по назначениям и вознаграждениям разрабатывает и периодически пересматривает политики банка по вознаграждению, исполнительного органа и иных ключевых работников банка, в том числе разрабатывает параметры краткосрочной и долгосрочной мотивации членов исполнительного органа.

78. Внутренний документ о вознаграждениях должен включать следующее:

- 1) порядок и период выплаты премий (бонусов);
- 2) прозрачную систему критериев выплаты премий (бонусов), которая должна учитывать результаты управления рисками в перспективе в целях долгосрочной мотивации;
- 3) размеры премий (бонусов), а также их лимиты;
- 4) при необходимости условия отсрочки выплаты существенной доли премий (бонусов) до момента получения результата от принятия конкретного риска, с учетом мер по снижению рисков (неблагонадежность/потеря);
- 5) условия уменьшения или аннулирования премий (бонусов) на основании полученных результатов или принятия мер перед их выплатой;
- 6) условия соблюдения и выполнения планов работ/утвержденного бюджета банка;
- 7) зависимость вознаграждения от прибыльности банка для возможности выплаты премий (бонусов).

79. Комитет по назначениям и вознаграждениям контролирует и оценивает внедрение и реализацию внутренних документов банка, касающихся:

- 1) приема на работу и увольнений работников (включая руководство банка), кадровых перемещений и карьерного роста;
- 2) оплаты труда, вознаграждений и поощрений, предоставления социальных выплат и льгот (включая совет директоров и правление банка);

3) обучения работников (включая совет директоров и правление банка);

4) системы мер по сохранению квалифицированного и компетентного персонала (включая руководство);

5) применения мер за ненадлежащее исполнение работниками банка (включая совет директоров и правление) своих обязанностей, за нарушение стандартов профессиональной этики, принятых банком.

Глава 6. Основные требования к Комитету по новым продуктам

80. Комитет по новым продуктам может создаваться в банке для принятия решения о необходимости разработки новых банковских продуктов, внедрения новых продуктов на рынок банковских услуг, для контроля процесса вхождения банка на рынок разработанных банком новых продуктов в соответствии с требованиями законодательства по антимонопольному регулированию, а также при переходе на цифровые каналы обслуживания для установления приемлемого уровня рисков и создания адекватных систем контроля цифровых банковских операций.

81. Комитет уполномочен принимать решения в отношении новых банковских продуктов и перевода банковских операций на цифровые платформы для обеспечения эффективного, целенаправленного и контролируемого процесса первоначальной оценки, последующей разработки, тестирования и внедрения банковских продуктов или услуг в рамках существующих ресурсных ограничений.

82. Комитет может определять степень вовлеченности тех или иных подразделений банка в процесс разработки новых банковских продуктов и цифровых банковских платформ.

83. Комитет должен проводить оценку рисков и пути их снижения (минимизации) при разработке и внедрении новых банковских продуктов, а также при переводе банковских операций на цифровые платформы.

84. Деятельность Комитета регулируется требованиями законодательства Кыргызской Республики и внутренним положением о Комитете, которое утверждается советом директоров банка.

85. Комитет может состоять из членов совета директоров и/или членов правления банка. При внедрении новых банковских продуктов, связанных с цифровыми банковскими платформами и дистанционным обслуживанием клиентов, в состав комитета в обязательном порядке должны быть включены руководители структурных подразделений по информационным технологиям и информационной безопасности.

86. Комитет при принятии решения по разработке и внедрению новых банковских продуктов и цифровых банковских платформ обслуживания должен соблюдать в пределах своих полномочий требования законодательства и нормативных правовых актов Кыргызской Республики.

Глава 7. Корпоративный секретарь банка

87. Корпоративный секретарь банка обеспечивает и организует работу (заседания и делопроизводство) и эффективное текущее взаимодействие общего собрания акционеров, совета директоров и правления банка, а также координацию действий банка по защите прав и интересов акционеров.

88. Корпоративный секретарь является должностным лицом банка, назначается и освобождается от должности решением совета директоров банка.

89. Корпоративный секретарь осуществляет свою деятельность в соответствии с Законом Кыргызской Республики «О банках и банковской деятельности», нормативными правовыми актами Национального банка, уставом банка и внутренними документами банка, а также решениями общего собрания акционеров и совета директоров банка.

Корпоративный секретарь должен обладать знаниями, опытом и квалификацией, достаточными для исполнения возложенных на него обязанностей, и пользоваться доверием акционеров. Корпоративный секретарь должен иметь необходимые полномочия и ресурсы для выполнения поставленных перед ним задач.

90. Совмещение самостоятельной должности корпоративного секретаря банка с выполнением иных обязанностей в банке

допускается только с согласия совета директоров банка и при отсутствии конфликта интересов.

91. Функциональные обязанности корпоративного секретаря разрабатываются банком самостоятельно в соответствии с законодательством Кыргызской Республики и внутренними документами банка.

92. Корпоративный секретарь банка обязан действовать добросовестно и разумно в наилучших интересах банка, что предполагает соблюдение им следующих фидуциарных обязанностей:

1) выполнять свои полномочия с соблюдением требований банковского законодательства Кыргызской Республики, устава банка и внутренних документов банка;

2) использовать предоставленные ему полномочия;

3) соблюдать принцип равенства по отношению к акционерам и к членам совета директоров;

4) соответствовать требованиям законодательства Кыргызской Республики.

93. Корпоративный секретарь в обязательном порядке должен присутствовать на всех заседаниях совета директоров и вести стенографический протокол (подробный письменный текст выступлений участников) заседаний совета директоров банка и осуществлять подготовку протоколов по результатам, в том числе, голосования путем письменного опроса и с использованием средств коммуникаций.

Корпоративный секретарь в обязательном порядке должен ознакомить с подписанным протоколом всех членов совета директоров, в том числе путем использования средств коммуникаций.

Глава 8. Профессиональная этика и предотвращение конфликта интересов

94. Важным фактором достижения стратегических целей банка является деятельность совета директоров и правления, направленная на установление стандартов профессиональной этики,

которые определяют важность следующих аспектов корпоративного управления:

1) обеспечение эффективной системы внутреннего контроля, в том числе и по вопросам противодействия финансированию террористической деятельности и легализации (отмыванию) преступных доходов, на всех уровнях управления банка;

2) осуществление здоровой и безопасной банковской практики;

3) защита интересов банка от ненадлежащих или незаконных действий акционеров, должностных лиц банка и иных лиц, имеющих возможность влиять на деятельность банка;

4) соблюдение законодательства Кыргызской Республики, нормативных правовых актов Национального банка и внутренних документов банка;

5) предотвращение конфликта интересов и выявление ситуаций и сфер деятельности, где может возникнуть конфликт интересов;

6) установление оплаты труда, вознаграждений и поощрений работникам (включая совет директоров и правление), с учетом не только результатов деятельности банка, но и в соответствии со стратегическими целями и соблюдением стандартов профессиональной этики банка;

7) соблюдение требований безопасности и надежности банка при кредитовании работников и должностных лиц банка;

8) наличие механизмов, предоставляющих возможность работникам выражать озабоченность о незаконных, неэтичных или сомнительных действиях руководства и обеспечивающих защиту от возможной негативной реакции со стороны руководства.

95. Стандарты профессиональной этики в целях обеспечения их позитивного влияния на уровень корпоративного управления банка должны быть доведены до всех работников и соблюдаться на всех уровнях организационной структуры банка, включая совет директоров и правление.

96. В банке должны быть разработаны механизмы, обеспечивающие соблюдение требований законодательства и нормативных правовых актов Национального банка по предотвращению конфликта интересов и регламентацию операций

с аффилированными и связанными с банком лицами, с членами правления, совета директоров, с другими должностными лицами, значительными участниками, а также любыми другими физическими лицами, связанными с указанными лицами общими интересами.

В целях идентификации и недопущения конфликта интересов банку необходимо как минимум следующее:

1) разработать процедуры информирования совета директоров и правления банка о потенциальных угрозах в деятельности банка, связанных с конфликтом интересов;

2) обеспечить предоставление должностными лицами и работниками банка до назначения (избрания) на должность сведений о близких родственниках;

3) вести базу данных о фактах конфликтов интересов.

В случае возникновения конфликта интересов должностное лицо или работник банка обязан немедленно уведомить об этом правление и/или совет директоров банка.

Несвоевременное раскрытие конфликта интересов влечет ответственность в соответствии с банковским законодательством Кыргызской Республики.

Глава 9. Раскрытие и прозрачность управления банком

97. Прозрачность управления банком позволяет акционерам, вкладчикам и другим кредиторам банка осуществлять мониторинг деятельности органов управления, а также поддерживает репутацию банка как осуществляющего эффективное корпоративное управление. Это будет способствовать привлечению новых клиентов, инвесторов, деловых партнеров.

98. Для обеспечения прозрачности корпоративного управления банк может раскрывать на своем официальном сайте или публиковать в ежегодных и периодических отчетах информацию, определенную в Положении «О требованиях к раскрытию информации о деятельности коммерческого банка», утвержденного постановлением правления Национального банка от 30.10.2019г. №2019-П-12/54-4-(НПА) (далее – Положение о требованиях к раскрытию информации), в части корпоративного управления.

Раскрытие информации о корпоративном управлении является обязательным требованием для банков Кыргызской Республики, предусмотренным главой 6 Положения о требованиях к раскрытию информации.

99. Наиболее важными способами раскрытия информации являются годовой финансовый отчет и нефинансовая отчетность банка, опубликованные на официальном сайте банка.

Официальный сайт банка также служит важным инструментом для раскрытия соответствующей финансовой и нефинансовой информации. Официальный сайт обеспечивает регулярное и своевременное раскрытие информации и предоставляет всем заинтересованным сторонам неограниченный доступ к соответствующей информации, не требуя чрезмерных затрат от банка.

100. Банк должен своевременно раскрывать информацию, предусмотренную законодательством и внутренними документами банка. В банке должны быть утверждены внутренние документы, соответствующие законодательству и определяющие принципы, и подходы к раскрытию и защите информации, а также перечень информации, раскрываемой заинтересованным лицам. Советом директоров должна быть принята информационная политика банка и обеспечено ее соблюдение.

101. Информационная политика должна определять механизмы раскрытия информации, в особенности существенной информации банка, чтобы такое раскрытие осуществлялось справедливым, своевременным и надлежащим образом.

102. Информационная политика публикуется на официальном сайте банка в целях укрепления доверия и улучшения отношений с акционерами, клиентами.

103. Банк должен своевременно размещать на своем официальном сайте аудированную годовую финансовую отчетность в соответствии с требованиями Положения «О требованиях к формированию финансовой отчетности коммерческих банков Кыргызской Республики», утвержденного постановлением правления Национального банка от 12.03.2010 г. № 6/2.

Отчет также должен содержать показатели эффективности (включая существенные факторы, которые повлияли на финансовые результаты).

104. Наряду со сведениями, предусмотренными законодательством, в годовой отчет следует включать следующую информацию о корпоративном управлении в банке:

1) отчет о работе совета директоров (в том числе комитетов совета директоров) за год, в который, в том числе, рекомендуется включать сведения о количестве очных (заочных) заседаний, об участии каждого из членов совета директоров в заседаниях, описание наиболее существенных вопросов, рассмотренных на заседаниях совета директоров и комитетов совета директоров, основных рекомендаций, которые комитеты давали совету директоров;

2) результаты оценки Комитетом по аудиту эффективности процесса проведения внешнего и внутреннего аудита;

3) описание процедур, используемых при избрании внешних аудиторов и обеспечивающих их независимость и объективность;

4) сведения об основных результатах оценки (самооценки) работы совета директоров. В случае привлечения внешних независимых аудиторов (экспертов) для оценки деятельности совета директоров – сведения о внешних независимых аудиторах (экспертах), об их связи с банком и о результатах проведенной им оценки, а также о позитивных изменениях в деятельности совета директоров, осуществленных по результатам предыдущей оценки.

105. Дополнительно банку следует опубликовать на официальном сайте банка следующую информацию:

1) краткую информацию о квалификации и профессиональном опыте членов совета директоров и исполнительного органа на государственном, официальном и английском языках;

2) Кодекс корпоративного управления банка;

3) Положение «О Совете директоров банка» и его комитетов;

4) и другую информацию по корпоративному управлению, которая является целесообразной для информирования участников рынка.

106. Официальный сайт банка должен быть хорошо структурирован, удобен для навигации и содержать

информацию, необходимую заинтересованным лицам для понимания деятельности банка и, в частности, для ознакомления с информацией о существенных корпоративных событиях, а также иные сведения о банке, подлежащие раскрытию.

107. На официальном сайте банка должна быть размещена информация, достаточная для формирования объективного представления о банке и существенных аспектах ее деятельности. Рекомендуется, чтобы информация размещалась в отдельных тематических разделах сайта.

108. Актуализация официального сайта осуществляется по мере необходимости, но не реже одного раза в неделю. В банке на регулярной основе должен осуществляться контроль полноты и актуальности информации, размещенной на сайте, в том числе на иностранных языках. В этих целях должны быть закреплены ответственные лица, отвечающие за полноту и актуальность информации на официальном сайте банка.

Глава 10. Устойчивое развитие банка

109. Частью общей системы корпоративного управления является система экологического и социального менеджмента (Ecological Social Management System), которая представляет собой комплекс процедур и практических мероприятий, обеспечивающих последовательное осуществление лучших практик по управлению экологическими и социальными рисками в процессе ведения бизнеса.

110. Банк должен стремиться к росту его стоимости в долгосрочной перспективе, обеспечивая при этом согласованность своих экономических, экологических и социальных целей в долгосрочном периоде, а также соблюдение баланса интересов банка и заинтересованных лиц.

111. Деятельность в области устойчивого развития банка должна осуществляться в соответствии с принципами открытости, подотчетности, прозрачности, этичного поведения, уважения интересов заинтересованных сторон, законности, соблюдения прав человека, нетерпимости к коррупции, недопустимости конфликта интересов.

112. Совет директоров и исполнительный орган банка должны обеспечить формирование надлежащей политики и системы в области устойчивого развития и ее внедрение. Все работники и должностные лица банка на всех уровнях должны вносить вклад в устойчивое развитие. Совет директоров ответственен за формирование в банке системы корпоративного, экологического и социального управления (ESG).

113. Банк должен ежегодно раскрывать информацию в области устойчивого развития в целях обеспечения ясности и прозрачности своей деятельности для заинтересованных лиц, с учетом обеспечения защиты информации, составляющей служебную, коммерческую и иную охраняемую законом тайну.

Информация в области устойчивого развития может быть составлена в соответствии с международными стандартами в области устойчивого развития.

114. Банк должен поощрять применение принципов устойчивого развития партнерами и клиентами и способствовать такому применению.

Глава 11. Шариатское управление

115. В банке, осуществляющем операции по исламским принципам банковского дела и финансирования, соблюдение стандартов шариата и обеспечение надлежащего шариатского управления является основополагающим.

116. Шариатское управление для банков, осуществляющих операции по исламским принципам банковского дела и финансирования, должно включать в себя следующие элементы:

- определение роли акционеров в решении о внедрении направления деятельности банка по исламским принципам банковского дела и финансирования и намерении соблюдать стандарты шариата и шариатского управления;

- определение роли совета директоров в обеспечении внедрения и соблюдения надежной системы шариатского управления и стандартов шариата;

- определение роли правления по обеспечению соблюдения шариатского управления, а также по обеспечению достаточных ресурсов для выполнения обязательств по шариатскому управлению;

- определение роли Шариатского совета в обеспечении соблюдения стандартов шариата и содействие органам управления в организации и соблюдении норм шариатского управления и порядок взаимодействия с ними;

- формирование уполномоченного структурного подразделения по контролю соблюдения стандартов шариата;

- формирование уполномоченного структурного подразделения по внутреннему шариатскому аудиту;

- раскрытие решений (фетв) Шариатского совета по банковским продуктам, услугам и другим основным процедурам, которые определяют деятельность банка, осуществляющего операции по исламским принципам банковского дела и финансирования, включая политику банка в отношении сборов за просрочку платежей и обязательств по благотворительности и другие важные вопросы;

- реализация инициатив по обучению и просвещению в отношении соблюдения стандартов шариата, ориентированных на все организационные уровни банка.

117. Признавая, что в банке, осуществляющем операции по исламским принципам банковского дела и финансирования, становление шариатского управления является основополагающим, совет директоров, Шариатский совет и правление банка несут ответственность за внедрение трех линий защиты, обеспечивая комплексный подход к управлению рисками несоблюдения норм и стандартов шариата:

- первой линии защиты, представленной бизнес-направлением, которое должно установить четкие политики, процедуры и средства контроля, и неизменно осуществлять банковскую деятельность в соответствии со стандартами шариата;

- второй линии защиты, представленной уполномоченным структурным подразделением, в функции которого входит внутренний контроль соблюдения банком стандартов шариата и который организационно не должен входить в состав какого-либо бизнес-подразделения или подчиняться ему;

- третьей линии защиты, представленной уполномоченным структурным подразделением, который проводит аудит и осуществляет оценку деятельности банка на предмет соблюдения стандартов шариата и который не должен организационно входить в состав какого-либо бизнес-подразделения или подчиняться ему.

118. Совет директоров банка, осуществляющего операции по исламским принципам банковского дела и финансирования, несет полную ответственность за обеспечение соблюдения стандартов шариата в банке. Совет директоров должен осознавать риски, связанные с несоблюдением стандартов шариата и их потенциальные последствия для банка. Следовательно, совет директоров должен создать и обеспечить соблюдение системы шариатского управления. Эта система должна соответствовать масштабу, операционной сложности и допустимому уровню риска банка, гарантируя соблюдение стандартов шариата.

119. Совет директоров предлагает общему собранию акционеров кандидатуры в Шариатский совет для рассмотрения вопроса об их утверждении.

120. Совет директоров должен проводить регулярные встречи с Шариатским советом для решения вопросов, связанных с соблюдением стандартов и норм шариата, не реже одного раза в год.

121. Совет директоров должен обеспечить рассмотрение ежегодного отчета, подготовленного Шариатским советом, на общем собрании акционеров.

122. Совет директоров несет ответственность за формирование надлежащей структуры банка, осуществляющего операции по исламским принципам банковского дела и финансирования, или «исламского окна» банка, с формированием соответствующих структур и комитетов. Наличие Комитета по финансированию, принимающего решения по всем вопросам, касающимся выдачи финансирования, гарантий, обязательств, поручительств, других активов, по своей сути являющихся операциями финансирования, и несущими в себе риск потерь, является обязательным. Деятельность Комитета по финансированию регулируется в соответствии с законодательством

Кыргызской Республики и внутренним положением о Комитете, которое утверждается советом директоров.

123. Банк, признавая фидуциарную ответственность перед держателями инвестиционных счетов, поддерживает их интересы в той же степени, что и интересы акционеров банка.

124. Держатели инвестиционных счетов вправе иметь полный доступ ко всей необходимой информации относительно своих инвестиционных счетов.

125. Банк должен принять надежную инвестиционную стратегию по управлению средствами держателей инвестиционных счетов, которая сопоставима с ожиданиями по рискам и доходности инвестиций держателей инвестиционных счетов (принимая во внимание различия между держателями ограниченных и неограниченных инвестиционных счетов) и которая должна предусматривать меры по обеспечению защиты денежных средств держателей инвестиционных счетов и быть прозрачной в отношении механизмов выравнивания (распределения) любых доходов.

126. Банк может создать Комитет по управлению средствами держателей инвестиционных счетов, целью которого будет защита интересов держателей инвестиционных счетов, а также мониторинг реализации инвестиционной стратегии по управлению средствами держателей инвестиционных счетов. В своей работе Комитет по управлению средствами держателей инвестиционных счетов взаимодействует с Комитетом по аудиту, Шариатским советом и предоставляет совету директоров отчеты и рекомендации. Комитет по управлению средствами держателей инвестиционных счетов должен состоять как минимум из трех членов:

1) члена Комитета по аудиту;

2) сотрудника уполномоченного структурного подразделения по контролю соблюдения стандартов шариата или член Шариатского совета;

3) независимого члена совета директоров.

127. Правление должно обеспечить выполнение и управление деятельностью и операциями банка в соответствии со стандартами шариата путем:

- представления Шариатскому совету всех связанных с соблюдением стандартов шариата вопросов в отношении операций и деятельности банка, включая политику, внутренние правила, кодекс поведения, а также условия внутренних/международных операций, услуг и продуктов;

- выполнения фетв и решений Шариатского совета;

- предоставления полной, точной и своевременной информации по запросу Шариатского совета, обеспечив ее прозрачность.

128. В банке, осуществляющем операции по исламским принципам банковского дела и финансирования, создается Шариатский совет, на который возлагается обязанность по руководству, проверке, мониторингу и надзору за деятельностью банка с целью обеспечения ее соответствия нормам и стандартам шариата, как это предусмотрено нормативными правовыми актами Национального банка и стандартами шариата.

129. Состав Шариатского совета должен формироваться с соблюдением баланса навыков, опыта, знаний, обеспечивающих независимость суждения каждого из них, а также обеспечивающих принятие Шариатским советом независимых, объективных и эффективных решений в интересах банка, акционеров и держателей инвестиционных счетов.

Члены Шариатского совета должны соответствовать минимальным квалификационным требованиям, установленным Национальным банком.

Информация о составе Шариатского совета, навыках и образовании членов Шариатского совета должна быть опубликована на корпоративном сайте банка.

130. Решение о вознаграждении и вопросах оплаты труда членам Шариатского совета принимается общим собранием акционеров.

Уровень вознаграждения, установленного банком для членов Шариатского совета, должен создавать достаточную мотивацию для их эффективной работы, позволяя банку привлекать и удерживать компетентных и квалифицированных специалистов.

131. Деятельность Шариатского совета регулируется положением о Шариатском совете, которое утверждается общим собранием акционеров. Для банка, имеющего «исламское окно», где доля

активов, размещенных по исламским принципам банковского дела и финансирования, не превышает 50% от валюты баланса, деятельность Шариатского совета может регулироваться положением, которое утверждается советом директоров банка, при условии, что оно будет соответствовать требованиям настоящего Положения и других нормативных правовых актов Национального банка в части создания и деятельности Шариатского совета.

132. Положение о Шариатском совете должно определять:

1) организацию работы Шариатского совета: состав совета, порядок проведения заседаний;

2) полномочия и ответственность Шариатского совета;

3) порядок взаимодействия с советом директоров, правлением и комитетами банка;

4) порядок проведения заседаний, которые могут проходить в очном или заочном формате. При этом следует определить, что заседания с физическим участием членов Шариатского совета должны проводиться не реже одного раза в год, а Шариатский совет правомочен рассматривать и принимать решение по вопросам повестки дня, если на заседании присутствуют 2/3 членов Шариатского совета;

5) порядок досрочного прекращения полномочий членов Шариатского совета.

133. Шариатский совет должен быть полностью привержен делу продвижения и поддержания устойчивой культуры шариатского управления в банке и придерживаться высоких стандартов деловой честности и профессионализма при выполнении своих обязанностей и ответственности в качестве Шариатского совета в соответствии с настоящим Положением и стандартами шариата.

134. Шариатский совет издает шариатские решения (фетвы), которые носят обязательный характер в отношении деятельности, операций и услуг банка, а также связанных с ними договоров и документов, не противоречащих нормативным правовым актам Национального банка и стандартам шариата.

135. Шариатский совет должен контролировать соблюдение стандартов шариата через уполномоченное структурное подразделение по контролю соблюдения стандартов шариата

и уполномоченное структурное подразделение по внутреннему шариатскому аудиту.

136. Шариатский совет должен выпускать ежегодный отчет, подтверждающий соблюдение банком стандартов шариата, который является составной частью годового отчета.

137. Проведение заседаний Шариатского совета должно осуществляться в соответствии с установленными процедурами, мерами аутентификации участников и защиты конфиденциальной информации банка посредством очных заседаний Шариатского совета, в том числе с возможностью дистанционного участия членов Шариатского совета.

138. Мнение члена Шариатского совета, имеющего замечания и предложения по рассматриваемому вопросу и несогласного с принятым решением, должно быть выражено при голосовании и отражено в протоколе. Протокол и стенографический отчет (подробный письменный текст выступлений участников) заседания Шариатского совета должны быть подписаны председательствующим и секретарем Шариатского совета после согласования (визирования) с членами Шариатского совета, присутствовавшими на заседании. Члены Шариатского совета, не принимавшие участие в заседании, должны быть ознакомлены с протоколом и принятыми решениями под подпись.

139. Банк должен разработать и утвердить программу введения в должность вновь избранных членов Шариатского совета и может утвердить план профессионального развития для каждого члена Шариатского совета. План профессионального развития для каждого члена Шариатского совета составляется в соответствии со стратегическими целями банка на основе потребностей в профессиональном обучении и развитии, в том числе по вопросам банковской деятельности, банковского законодательства, международных стандартов.

140. Делопроизводство личных дел членов Шариатского совета, взаимодействия с Национальным банком по вопросам, связанным с деятельностью членов Шариатского совета, должно вестись корпоративным секретарем банка.

141. В банке, осуществляющем операции по исламским принципам банковского дела и финансирования, должна быть регламентирована деятельность уполномоченного структурного подразделения по контролю соблюдения стандартов шариата и уполномоченного структурного подразделения по внутреннему шариатскому аудиту с учетом того, что оба подразделения выполняют две разные задачи и должны быть отделены друг от друга в плане отчетности и кадрового потенциала в соответствии с подходом трех линий защиты.

В банке, имеющем «исламское окно», может быть предусмотрено, что шариатский контролер и шариатский аудитор могут входить в состав уполномоченных структурных подразделений по контролю соблюдения стандартов шариата и по внутреннему шариатскому аудиту. Шариатский совет может инициировать вопрос создания уполномоченного структурного подразделения по контролю соблюдения стандартов шариата и уполномоченного структурного подразделения по внутреннему шариатскому аудиту с учетом сложности и масштабов проводимых операций «исламским окном».

142. Уполномоченное структурное подразделение по контролю соблюдения стандартов шариата организационно (по вопросам назначения, продвижения по службе, премирования, оценки работы и отстранения от должности) подчиняется совету директоров по согласованию с Шариатским советом.

Уполномоченное структурное подразделение по контролю соблюдения стандартов шариата по функциональным обязанностям подчиняется Шариатскому совету.

143. Уполномоченное структурное подразделение по внутреннему шариатскому аудиту организационно и по функциональным обязанностям подчиняется совету директоров.

144. Банк должен предоставить надлежащие финансовые ресурсы и кадровый потенциал, соответствующие размеру и характеру деятельности банка, чтобы уполномоченное структурное подразделение по контролю соблюдения стандартов шариата и уполномоченное структурное подразделение по внутреннему шариатскому аудиту могли эффективно и результативно выполнять свою работу.

145. Банк должен активно продвигать понимание исламских принципов банковского дела и финансирования и стандартов шариата в своей организации. Эта деятельность включает проведение образовательных семинаров для органов управления банка с акцентом на исламские финансовые операции и принципы соблюдения стандартов шариата.